ISSN 1302 - 6938 66

GÜNEY

66

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

ekim • kasım • aralık'13
kewçer • sermawez • berfanbar
5 tl • 4 euro

"BU DAHA BAŞLANGIÇ, MÜCADELEYE DEVAM!" AMA NASIL?

#ALSANAGÜNDEM / EXILE, İLTİCA VE YİRMİ BEŞİNCİ SAAT / ŞİİRİN ŞAİRLERİ, ŞAİRLERİN ŞİİRİ / MEHMET SÖĞÜT İLE SÖYLEŞİ / MAÇO KÜLTÜRE KARŞI: #DİREN(EN) GEZİ KADINLARI... / BARIŞ: UZAK DİYARLARIN TÜRKÜSÜ / SAHİ, SAMİ'NİN SESİ NEDEN HAZİN'Dİ! / DİNİNİ... VE KİTABINI... İYİ TANI!

DÜŞ AĞIRLIĞI

Levent UĞUR

yağmur yersiz düşerse kötü
siperden taarruza geçen bir kış geliyor demektir
gök gürültüsü de ne
bir patlamaya görsün tabiatın apandisi
vurulmuş bir canda yok olur zaman
vazgeçilmeyen en ince duygularla

ben de ikna ettim düşlerimin azrailini
alıngan bir ışığın gecesinde
bir bıçak gibi keserken soğuk

geride kalan düş ağırlığında duydum hemen
aklın bataklığında ödü kopmuş
acemi bir firavun gölgesinde

siz duymadınız mı yoksa
hissetmediniz mi gidişini
beyaz yol alalı çok oldu
iz ve ses bıraktı giderken
farkına varılmış
geçiyordu o ara denizin üstünden sonbahar koku-
su
koklamıştık
aranıp soran renklerin tanıklığında

hatırlayın
terk edilmiş yüzyılların telaşında
eskiyen sözler
ıslak çelişkiler alışkanlığındaydı
o zamanlar koşar adım kavuşturan tapınaklar
gözdağı vermişti aklın esirliğinde
örtbas edilen kabahatler işlenmişti
üzgün köşesinde meydanların kavgayla doluydu
hayat

Merhaba

66. sayımız ile karşınızdayız.
Geçen sayımızın son redaksiyonunu yaparken Gezi Parkı Direnişi patlak vermiş, "gündemde isyan var" demiştik.
Bu coğrafya çok renkli, mizah yüklü, kitlesel bir isyana, öfkeye tanıklık etti. Milyonlar alanlara çıktı.
Her tarafı beton yığını olan Taksim Meydanında küçük bir yeşil alan olan Gezi Parkı'ndaki ağaların kesilmesi kıvılcım işlevi gördü. Kıvılcımın yangına dönüşmesi, başta Başbakan Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere AKP'li politikacıların, İstanbul Valisinin, Belediye Başkanının vs. uzlaşmaya açık olmayan, tehditkâr tavırları ile polisin çevre duyarlılığını sergileyen eylemcilere karşı kullandığı faşist şiddet sayesinde oldu
Alanlara çıkanların farklı nedenleri vardı; çevreye duyarlı insanların bir yeşil alanı savunması ile başlayan bu eylemler süreçte AKP -Hükümetinin kimi düşünce ve uygulamalarına karşı gelişti. Hükümetin yüzde elliye dayanarak "Her şeyi ben belirlerim, kimse benim yaptıklarıma karışamaz!", "Ben çoğunluğun hükümetiyim!", "Seçimle işbaşına geldim!" burnu büyüklüğüne tepki duyanların, özgürlük, demokrasi, katılımcılık talep edenlerin; kendilerini ilgilendiren konularda… söyleyecek sözü olanların isyanıydı. Devletin/hükümetin hayatlarına karışmasına, müdahalesine karşı olanların isyanıydı. Bir çevre duyarlılığı ile başlayan Gezi Direnişi AKP-Hükümetine karşı bir öfke patlamasına dönüştü.
Derya Gümüş Gezi Parkı Direnişini ele aldı. Ayrıntılı değerlendirmede bulundu. İlgi ile okuyacağınızı düşünüyoruz.
*****
Gündemin diğer bir önemli konusu Suriye. İki yılı aşkın bir süredir Suriye'de kan gövdeyi götürüyor. Batılı emperyalist ülkeler, aslında kimin kullandığı belli olmayan, yüzlerce insanın ölümüne yol açan kimyasal gazı kullanımını bahane ederek; Suriye'ye müdahale hazırlığına başladılar. Müdahale Rus emperyalizminin yönlendirmesi ile Suriye'nin kimyasal silahları uluslararası denetime teslim etmeye hazır olduğunu açıklaması ile şimdilik rafa kalktı. Şimdilik diyoruz, çünkü emperyalistler için önemli, olan "insanlığa karşı suç işlenmesi" değil, kendi çıkarlarının zedelenmesidir.
AKP hükümeti savaş kışkırtıcılığında başı çekiyor. Suriye'ye müdahale için "Her türlü uluslararası koalisyonun" oluşması için diplomatik faaliyet yürütüyor. Kışkırtıcılık yapıyor, provokasyonlar tertip ediyor.
Suriye'ye askeri müdahaleye karşı çıkmalıyız. Egemenlerin kendi çıkarları için yürütecekleri savaşlara karşı çıkmak işçilerin, emekçilerin görevidir.
*****
Din dosyasının Hıristiyanlığı incelediğimiz bölümü bu sayımızda tamamlıyoruz. İncelememiz devam edecek.
Bu sayımızda şiirleriyle, öyküleriyle, yazılarıyla, söyleşileriyle … katkıda bulunan tüm dostlarımıza, okurlarımıza teşekkür ediyoruz.
Yeni sayımızda buluşmak üzere…
Kapak resmi konusunda bize destek sunan Özcan Yaman'a ve RED Fotoğraf Grubuna teşekkür ederiz.

GÜNEY

GÜNEY Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Metin Yoksu
Yayın Koordinatörü: İlyas Emir
Yönetim Yeri ve Adresi: Fatih Mah.
Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi No: 9
Kat: 4 Esenyurt / İstanbul
Tel/Faks: 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.com
e-mail: mail@guneydergisi.com

Yayın Türü: Yerel Süreli
Dizgi & Grafik: Güney Grafik
Baskı:
Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok
No: 215-216-239 Topkapı/İstanbul
Tel: (0212) 613 11 12

Banka Hesap Numaraları:
TL Hesabı İçin:
Metin YOKSU
İş Bankası İstanbul/Bahçelievler Soğanlı Şubesi
Hesap No: : 1262 87638
IBAN No: TR8 8000 6400 0001 1262 0087 638
AVRO Hesabı İçin:
Metin YOKSU
İş Bankası İstanbul/Bahçelievler Soğanlı Şubesi
Hesap No: 1262 0024009
IBAN No: TR66 0006 4000 0021 2620 0240 09
Posta Çeki:
Metin Yoksu
Hesap No: 10340420

Abonelik ve İlan Koşulları:
Abonelik koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 25 TL
Yurtdışı: Yıllık (4 sayı): 20 Avro
(Posta Ücreti Dahil)
Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması

İlan koşulları:

Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- TL
1/2 sayfa: 1.000.- TL
İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)
1/2 sayfa: 500.- TL
1/4 sayfa: 250.- TL
(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

Almanya Temsilciliği
Alleestr. 32 42853 Remscheid
Tel.: 02191 / 404 01
02191 / 694 64 80
Faks: 02191 / 460 15 20
Cep: 0177 / 522 40 28

Yurtdışı (Almanya)
Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
Konto Nr: 37325 · BLZ: 340 500 00

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olarak gönderilmelidir.
Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

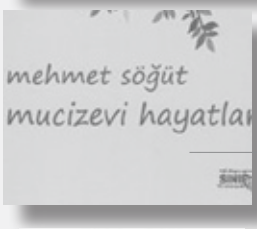

şiir	2	DÜŞ AĞIRLIĞI	Levent UĞUR
		merhaba	GÜNEY
güncel	5	#alsanagündem	Derya GÜMÜŞ
inceleme	11	EXILE, İLTİCA VE YiRMiBEŞINCi SAAT	Adil OKAY
karikatür	15	Karikatür	Mehmet Boğatekin
öykü	16	KÖPRÜ	Doğukan İÇİL
şiir	17	GÜNEŞİ GÖRDÜM…	Hasan Denis KALKAN
makale	18	ŞİİRİN ŞAİRLERİ, ŞAİRLERİN ŞİİRİ	Temel DEMİRER
şiir	23	OMUZLARIMIZDA SIMSICAK UMUT	Ali Ziya ÇAMUR
röportaj	24	Mehmet Söğüt ile söyleşi	Bengül Yağıbasan
güncel	26	Maço Kültüre Karşı: #Diren(en) Gezi Kadınları...	Gülfer UĞUR
şiir	27	SAYDAM BİR HÜZÜN	Nevin KOÇOĞLU
öykü	28	TANDIRDA PİŞEN NEDİR	Ayhan Kavak
röportaj	30	"Tam Erkek"likten Gerçek Erkekliğe Yolculuk...	GÜNEY
şiir	35	DÖNGÜ	Serdar ÇAKICIOĞLU
dosya	36	BARIŞ: UZAK DİYARLARIN TÜRKÜSÜ	Tarkan DURGUN
şiir	41	İŞÇİ OTELİ	Nuray ÇEVİRMEN
makale	42	SAHİ, SAMİ'NİN SESİ NEDEN HAZİN'Dİ!	Şeyhmus DİKEN
dosya	44	Dinini... ve kitabını... iyi tanı! XXI	GÜNEY
İnceleme	64	KÜRTÇE İLE SÜMERCE ARASINDAKİ CANLI İLİŞKİ	Yunus UYGAR
şiir	66	KEÇÊ	Umît ESEN
röportaj	67	ABDURREZAK İNAL'LA SÖYLEŞİ	Birsen İnal
şiir	73	Güvercin, Zeytin Dalı ve İnsan	A.İlayda BEYDEMİR
öykü	74	Bahar Ertelenemez	Hüseyin GÜL
şiir	75	Nehirler Sürsün	A.Rezak GÜLMEZ
haber	76	ÖFKELİ RÜZGÂRLAR, YİNE İSYANIN...	Vildan SEVİL
şiir	80	HEFT BI HEFTAN BÛNE RÊLİSTAN	A. Karabax
haber	81	13. MUNZUR KÜLTÜR VE DOĞA FESTİVALİ	GÜNEY
mektup	82	Sizlerden Güney'e	
kitap	84	Kitap Tanıtımları	
şiir	90	HANENİN KAPILARI SENİN	Baki KOCAMAZ
sinema	91	Sinema Notları	Anuş Pazarcıyan
karikatür	98	Karikatür	Meray ÜLGEN
şiir	99	MEVSİM DUASI	Rüzgar AZAD

#alsanagündem

Derya GÜMÜŞ

Demiştik geçen sayımızda yazdığımız yazının başlığını yine #alsanagündem diye atmıştık ve Gezi Parkı Direnişini konu alan yazımızı #şimdiisyanzamanı ile bitirmiştik...

Dergimizin son redaksiyonunun yapıldığı günlerde biz yazımızı bu tümce ile bitirmiştik ama Gezi Parkı Direnişi devam ediyordu hâlâ...

Yüzbinler alanlardaydı: Başbakanın "Gündemi ben belirlerim!" burnu büyüklüğüne karşı sanki cevap verircesine "Al sana gündem!" diyerek alanlardaydı...

Yüzbinler alanlardaydı: Gezi Parkı Projesine, ranta karşı alanlardaydılar...

Milyonlar alanlardaydı: Polis şiddetine karşı, hayat tarzlarına karışılmasına karşı, yasaklara karşı... alanlardaydılar.

Alanlara çıkanların farklı nedenleri vardı; çevreye duyarlı insanların bir yeşil alanı savunması ile başlayan bu eylemler süreçte AKP-Hükümetinin kimi düşünce ve uygulamalarına karşı bir direnişti... Bu hükümetin yüzde elliye dayanarak "Her şeyi ben belirlerim, kimse benim yaptıklarıma karışamaz!", "Ben çoğunluğun hükümetiyim!", "Seçimle işbaşına geldim!" burnu büyüklüğüne tepki duyanların, özgürlük, demokrasi, katılımcılık talep edenlerin; kendilerini ilgilendiren konularda… söyleyecek sözü olanların isyanıydı. Devletin/hükümetin hayatlarına karışmasına, müdahalesine karşı olanların isyanıydı. Bir çevre duyarlılığı ile başlayan Gezi Direnişi AKP-Hükümetine karşı bir öfke patlamasına dönüşmüştü.

İsyanın başlamasında kıvılcım Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesiydi, kıvılcımın yangına dönüşmesi ise başta Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere AKP'li politikacıların, İstanbul Valisinin, Belediye Başkanının vs. uzlaşmaya açık olmayan, tehditkâr tavırları ile polisin çevre duyarlılığını sergileyen eylemcilere karşı kullandığı faşist şiddet sayesinde oldu. Hükümet ve onun esas kolluk gücü polis olabilecek en geniş koalisyonu kendiliğinden oluşturdu.

Gündem #taksimgeziparkı olunca geriye dönük bu direnişi değerlendirmek, bu direnişteki farklılıkları ortaya koymak ve öğrenmek gerektiğini düşünüyorum.

Bunu yaparken bir şeyi en baştan yazmam gerekiyor...

Bence iki Gezi Direnişi vardı:

Birisi kentine, sokağına, parkına, yeşile... sahip çıkan, bunun için polis şiddetine rağmen sokaklara dökülen

ve süreçte AKP faşizminin oluşturduğu korku duvarlarını yıkan, AKP faşizmine karşı samimi bir şekilde direnen Gezi Direnişi...

Diğeri Gezi Direnişine sonradan eklemlenen, direnişi kendi siyasi çıkarları için kullanan, kendisine sosyalist diyen, işçi sınıfının haklarını savunduğunu söyleyen ve ama gerçekte geçmişin derin devletiyle içiçe geçmiş, yakın dönem darbecileriyle, Ergenekoncularla, sivil faşistlerle kolkola olan, tek hedefi AKP hükümetini yıkmak ve yerine "milli hükümet" kurmak isteyenlerin, aslında son kullanma tarihi geçmiş Kemalist ideolojiyi diriltmek isteyen ve bunun için Gezi Direnişini kullananların... ve bunun için ellerinden gelen her şeyi yapan örgütlü Kemalist güçlerin Gezi Direnişi...

Değerlendirmem esasta birinci sırada değindiğim Gezi Parkı Direnişine ilişkin olacaktır.

#direngeziparkı

Her tarafı beton yığını olan Taksim Meydanındaki tek ve küçücük yeşil alan Gezi Parkı. Hükümetin, AKP'li belediyenin "tarihe" olan "saygısından"(!) zamanında yıkılmış olan Topçu Kışlası'nı yeniden inşa etmek istemesi, ayrıca İstanbul'un bu en nadide (siz en rant getirecek bir alan olarak da okuyabilirsiniz!!!) yerine "İstanbul'a yakışan bir AVM" yapmak için park içinde bulunan ağaçların bir bölümünü kestirmek istemesiyle başladı direniş. Ağaçların kesimine, Gezi Parkı'nda AVM'ye ve Topçu Kışlası projelerine karşı çıkan bir avuç insan Gezi Parkı'nı işgal ettiler. Polisin çok sert gazlı müdahalesinden sonra direnişe katılım arttı. Gezi Parkı tam anlamıyla işgal edildi.

Orada Geziciler ve direnişe destek için gelenler kaynaştılar, Gezi'de temelinde direniş olan bir kolektif yaşam örgütlediler.

Yeşile sahip çıkma temelinde başlatılan hareket yeni ve 'alışılmamış' bir hareketti.

Gezide alıştığımızın ötesinde, yepyeni bir direniş kültürü vardı.

Herkesi cezbeden farklı bir kültür...

#sinirleninceçokgüzeloluyorsuntürkiye

Mizahçı Metin Üstündağ, Gezi Parkı Direnişine katılanların öfkesini ve onlara olan sempatisini bu sözlerle ifade etti köşesinde...

Evet, Gezi'de çok güzel, çok haklı, çok sevimli, çok yaratıcı... bir öfke vardı: Gezi Parkı'ndaki yeşilliğin yok edilmesine karşı başlayan ve ama sadece bununla kalmayan, başka kesimleri/talepleri kucaklayan, nedenlerini başka sosyolojik olaylarda, iktidar/toplum ilişkilerinde vb. aranması gereken bir direnişti söz konusu direniş. Ötekileştirmeye, dinci kesimin/siyasal İslam'ın mahalle baskısına, yaşam tarzına müdahaleye, Başbakanın kışkırtmalarına, tehditlerine, burnu büyük tavırlarına, "Ben bilirim!"ci yaklaşımlarına, "Ben iktidarım, oyların % 50'sini aldım, benim dediğim olacak!" şeklindeki tavırlarına, "orantısız" polis şiddetine, farklı dünya görüşlere tahammülsüzlüğe, yok sayılmaya, tek tipleştirmeye, çevrede, mahallede ve şehirde yapılacak olanların o bölgede/çevrede/şehirde yaşayanların görüşlerini hiçe saymaya, hukuksuzluğa, ranta, iktidar olmanın nimetlerini kendi çıkar çevrelerine zenginlik sağlamaya dönüştürmeye, "oğulcuğun gemicikleri-ne", dünürünü zenginliğine zenginlik katmaya, yeni yapılacak köprünün ismine... vs. vb. karşı bir sivil direniş olarak daha şimdiden tarihe geçti.

Türkiye'de, Kuzey Kürdistan'da bugüne kadar yaşanan sivil direnişlerin en geniş katılımlısıdır Gezi Parkı Direnişi... Direnişe destek olmak için her şehirden yapılan direniş eylemleriyle yaygınlığı "tüm yurt sathına" yayılan bir direniştir Gezi Parkı Direnişi! Seçimlerde kazanılan % 50'yi sürekli yineleyen Başbakan'a geriye kalan % 50'nin, "Biz de varız!" diyenlerin direnişidir bu direniş...

Gezi Parkı Direnişi AKP hükümetleri döneminde Kürt ulusal direnişi dışında var olan toplumsal muhalefetin korkularını üzerinden attığı bir direniştir.

Kürtlerin geç te olsa, örgütlü gücü oranında olmasa da bu direnişe katılmasının anlamlı olduğunu belirtmekte yarar var.

#direnykuşağı

Direnişin ana gövdesini oluşturanlar gençler ve kadınlardı.

Direniş sırasında direnişi anlamaya, kavramaya ve yorumlamaya çalışanlar "Y Kuşağı" denilen bir kesimi işaret ettiler. Bu kesim 1980 sonrası doğan, darbenin baskısı altında çocukluğu geçen, yine darbenin yarattığı baskıcı ortamın, apolitikleşmiş bir toplum yaratma çabalarının da sonucu 12 Eylül öncesi gençlikle karşılaştırılamayacak kadar pasif görünen, ilgileri toplumsal olaylardan/ gelişmelerden daha çok okuldaki eğitimle/kendi dar çevresiyle sınırlı olan bu gençlik Gezi Parkı Direnişi'yle patlayıp kendisini gösterdi. Yine bu hareketi yorumlayanların değerlendirmelerine göre başlangıçta ortaya çıkanları sınıfsal olarak daha çok küçük ve orta burjuva sınıflara dahildi, iyi eğitim almışlardı, çoğu ikinci bir yabancı dili konuşabilen, bilgisayarla büyümüş, son dönemde ortaya çıkan sosyal medya ağlarıyla haşır neşir olan... bir kuşaktı "Y Kuşağı".

Mücadele içinde görüldü ki "Y kuşağı" hiç de söylendiği gibi apolitik filan değil... Sadece sosyalizasyonları, dünyaları, istekleri, gelecek düşleri, literatürleri... politik/apolitik normlarını yaratanlardan farklı. Alışılmış değil... Yeni bir şey!

Harekete sonradan katılan emekçi semtlerinin gençliği "Y Kuşağından" biraz farklılık gösteriyordu.

Bunlar daha çok yokluk içinde büyümüş, sistemin paraya dayalı eğitim sisteminden ötürü iyi bir eğitim alamamış, işsizlik ve yoksulluk başta olmak üzere ciddi sorunlarla/açmazlarla karşı karşıya olan bir kesimdi. Gecekondu semtlerinde yaşamanın "doğası" gereği polis terörünü tanıyan, bir bölümü devrimci örgütlerle yüz yüze gelmiş, eylemlere şu ya da bu şekilde katılmış, daha politik bir kesimdi.

Bu iki gençlik kesimi direnişte birleştiler!

Hem de öyle büyük laflarla/ana ideolojiler temelinde değil, dünyayı kurtarma iddialarıyla değil, tamamıyla gerçek yaşamda karşılığı olan, basit ve ama bir o kadar gerçekçi, bir o kadar esprili, bir o kadar yaratıcı... şekilde ortaya çıktılar.

Tüm bu direnişte ortaklaşalık olumluydu elbette. Ama belirtmeden geçemeyeceğim, direniş sırasında yazılan bir duvar yazısı toplumda var olan temel çelişkinin güzel bir ifadesiydi:

Bilindiği/yaşandığı üzere polis terörünü "biber gazı" olarak da kustu ve biber gazına karşı korunmak için en basitinden en gelişmişine maskeler kullanıldı... Gecekondu semtlerinden geldiğini düşündüğüm birisi duvara şu sloganı yazmış;

"Zengin eylemcilerin kaliteli maskesi var, kıskanıyoruz!"

#direnkadın

Unutamadığım bir başka resim: Başörtülü bir kadın Gezi'de bir pankart boyuyor.

Pankarttaki yazı şöyle:

"Park da bizim, meydan da!"

Aslında Gezi Parkı Direnişi bir yanıyla gençlerin olduğu gibi kadınların öne çıktığı, katıldığı/ sahiplendiği bir direnişti. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi dışta tutulduğunda kadınların toplumsal mücadelelere bu denli yoğun katılmamışlardı son yıllarda... Bu direnişle kadınların militan direnişçi olarak meydanlara çıkması gayet olumludur, umut vericidir.

Başka unutulmaz resimler de var tabii... Örneğin gaz sıkılan kırmızı elbiseli kadın, siyah elbiseli kadın, Vendetta maskeli yaşlı kadın, direnişteki oğulları ve kızlarıyla dayanışmada bulunan, bunun için Taksim'e çıkan, onlara gereksinimleri olan eşyaları taşıyan kadınlar... Bunlar bir anlamda Gezi Parkı Direnişi'nin sembolleri oldular, öyle tanındılar.

Tüm bunlar kadınların toplumsal olaylara katılımı açısından, gelecek mücadeleler için umut vericidir.

#direndemokrasi

Yeniydi... Doğrudan demokrasiyi savunup uygulamayı savunuyor, buna uygun bir pratik sergilemeye çalışıyorlardı. Bizzat Gezi Parkı'ndaki eylemciler daha eylemin başlamasından itibaren ve ardından gelen grup ve örgütlerin bir bölümü buna uygun hareket ettiler. Demokrasinin bu şekilde uygulanması yeni bir şeydi. Çünkü doğrudan demokrasiyi pratikte yaşayarak öğrenmeye ve uygulamaya çalışıyorlardı. Forumlar vb.. Direnişte ve daha sonra forumlarda görüldüğü gibi doğrudan demokrasiyi uygulamaya çalıştılar. "Hep bana demokrasisi"nin karşısına talep ve özgürlüklere karşılıklı saygıyı temel alan bir demokrasi anlayışını yaşatmaya çalışıyorlardı. Kendi özgürlüklerini yaşarken, başkasını rahatsız etme! Bunu kendilerine hedef tutuyorlardı. Bu nedenle ilginç buluşlar: forumlarda akşam ses çıkarıp mahalleyi rahatsız etme kaygısıyla alkış yerine elleri sallama... vb. hareketler... Yaratıcı bir direnişin demokrasi konusunda öne çıkan yanlarıydı.

#obiçimdireniş

Birçok yenilik vardı Gezi Parkı Direnişi'nde... Çok farklı kimlik, yaşam tarzı, dünya görüşü, politik duruşu olan grupların, tek tipleştirmeye, T'deki özelliğiyle "laik-Müslüman" kutuplaşmasıyla bilinen her türden dayatmacılığa karşı, hayat tarzımıza karışmayın, biz farklılıklarımızla bir arada olabiliriz, olmak istiyoruzu pratikte yaşayarak gösterdiler, savundular. Bireysel özgürlüklere saygıyı talep ederken, bunu bizzat direniş içinde yaşayarak örneklemeye çaba sarf ettiler.

Buna uymak herkesin harcı değildi tabii ki... Kimileri hiç de uyamadılar... Ama Gezi direnişçileri, yine de bu yönde amansızca çalıştılar ve bu konuda yer yer büyük başarılar sağladılar.

Örneğin, koyu bir homofobinin ve nefretin hâkim olduğu bir toplumda, İstanbul'da "#obiçimdireniş" flaması altında lgbt -lezbiyen, gay, bi, trans- yürüyüşüne on binlerin katılması dikkate değer bir olaydır. Tabuların bir parça daha yıkılmasına yol açmıştır. Maço kültürün hâkim olduğu, cinsel tercihlerini "norm" olarak dayatılanın dışında yaşayanların: gayların, lezbiyenlerin, biseksüellerin, transseksüellerin eylemlerde, barikatlarda direniş sergilemeleri yıllardır küçümsenen, horlanan bu kesimin daha fazla dikkate alınması gerektiğini göstermiştir.

#dirençarşı

Bugüne kadar futboldan bahsedilirken ya da futbol hakkında değerlendirmeler yapılırken futbolun kitleleri uyuşturan bir şey olduğundan bahsedilir, İspanya'dan, Portekiz'den, İtalya'dan... örnekler verilir, zamanında faşizmin hüküm sürdüğü coğrafyalarda futbolun oynadığı role değinilir, faşizmin bu eğlenceli, seyri güzel oyunu (diğer iki "F" ile birlikte – fado, fiesta) kullandığını ve kitleleri bunun üzerinden denetim altında tuttuğu aktarılırdı.

Yanlış da değildi söylenenler.

Ama Gezi Parkı Direnişi'nde bu durum biraz farklılaştı. Başta Beşiktaş futbol kulübünün taraftar/ tribün gruplarından "Çarşı" olmak üzere futbol kulüplerinin taraftarları Gezi Parkı Direnişi'nde direnişçi olarak sahneye çıktılar. Türkiye'nin büyük futbol kulüplerinin taraftarları aralarındaki rekabeti bir kenara bırakarak hükümete ve onun uygulamalarına karşı direndiler. Normal koşullarda aynı statlarda, aynı tribünlerde bir araya gelmeyen, gelemeyecek olanların bir bölümünü Gezi birleştirdi. Çevre sevgisinin ya da hükümet düşmanlığının futbola attığı gol olarak da değerlendirilebilir bu durum belki ama futbol taraftarlığının sadece faşizme değil, eğer doğru ele alınırsa demokrasiye de hizmet edebileceği görüldü pratikte...

#mustafakeserinaskerleriyiz

Yeniydi... Yukarıda da değindiğimiz gibi Gezi Parkı Direnişi kendiliğinden başladı ve gelişti. Ancak hükümetin polis terörüyle de büyüyen ve Kuzey Kürdistan ve Türkiye'nin birçok şehrine yayılan destek eylemlerinin ayırıcı özelliklerinden birisi eylemlerin herhangi bir önder güç, önder parti, önder figür vs. tarafından örgütlenmemiş olmasıdır.

Eylemin/direnişin genişlemesi çeşitli devrimci ve demokrat grupların/partilerin bu direnişe destek olmak amacıyla direnişe katılmalarını beraberinde getirdi. Devrimci gruplar eylemin başlangıcında var olan haklı talepleri ve eylemin yöntemlerini birebir üzerlenemediler, direnişe bugüne kadar edindikleri siyasi kültür üzerinden yaklaştılar; grupçuluk yaptılar. Burada tek teselli noktası devrimci grupların kendi organize etmedikleri bir eylemde, koşulların da zorlamasıyla bir araya gelmeleri ve Gezi Parkı'nda var olan kolektif yaşamda yerlerini alabilmeleri, devrimi ve sosyalizmi birbirlerini hırpalamadan Gezi'ye gelenlere taşıyabilmeleriydi.

Bu arada devrimciler dışında bu direnişi kendi siyasi hesapları için kullanmak isteyenler de vardı.

Kemalistlerin çeşitli kanatları bunun için direnişin içine yoğun olarak girmeye başladılar. Bayraklarıyla, flamalarıyla, sloganlarıyla onlar direnişi hedefinden saptırmaya çalıştılar.

Kemalist, milliyetçi örgütlü parti ve grupların Gezi Parkı Direnişi'ni kendi siyasi hesapları için kullanmalarına, direnişi başlatanlar tavırsız kalmadılar. Gezi'nin mizahi yönü burada da devreye girdi: "Mustafa Keser'in askerleriyiz". "Tek yol Pilates!" gibi sloganlarla hem Kemalistleri, hem de direnişe katılan devrimcileri eleştirdiler... Bundan devrimcilerin öğrenmesi, bugüne kadar oluşan kültürü sorgulamaları gerekir diye düşünüyorum.

#direnmizah

"Güler yüzlü" bir direniştir Gezi Parkı Direnişi. Direnişe yönelik her türden saldırıyı, fiziki saldırı olduğu kadar (Toma, gaz) ve ideolojik-sözel saldırıya da (çapulcu) mizah yoluyla yanıt vermesiydi. Bir mizah patlaması yaşandı... Şarkılar, türküler, özel "direniş kıyafetleri", kendini dış saldırılara karşı korumak için üretilen gözlük, maske vb. video-clipler, duvar yazıları...

Bu mizah dolu direniş kültürü Erdoğan ve Vali Mutlu'nun kabadayılık tarzındaki saldırılarını nasıl da zavallı hale düşürdü. Ağızlarından her çıkan direnişçilerce mizah atışları için yeni malzeme görevi görüyor, sanki açın ağzınızı bekliyoruz dercesine, lafı havada kapıyor ve mizah silahıyla geri çeviriyorlardı. Ve bu direnişi sempatik kılıyor, hem de iktidarın saldırılarını boşa çıkarma açısından önemli bir işlev görüyordu. Harekete karşı olan yandaş medyanın birçok kalemi bu yaratıcı mizahın hakkını teslim etmek zorunda kalmışlardır.

Baskıya karşı en etkili mücadelenin yollarından birisinin mizah olduğu söylenirdi yıllardır. Bunun pratiğini 12 Eylül darbesinden hemen sonra gördük. "Gırgır" karikatür dergisinin 500 binli tirajlara yükselmesi kitlelerin en azından mizah etrafında tepkisini gösterebileceğinin ilk işaretleriydi. Gezi Parkı Direnişi'yle çok daha açık bir şekilde görüldü ki, mizah baskının panzehiridir ve baskı ve terör uygulayanların bu silah karşısında fazla bir şansları yoktur!

Mizahın direnişte bu denli kullanılması ve "tutması" mizahın önemini göstermesi yanında, gelecek direnişlerde/eylemlerde de artık bu yönde yol ve yöntemlerin kullanılacağının işaretidir. Ve mizahi dil taleplerin geniş kitlelere aktarılması, mücadelelerin sahiplenmesi açısından yeni imkânlar sunacaktır.

#direnSosyalmedya

Gezi Direnişi'nde yeni olan şeylerden birisi sosyal medyanın eylemlerde aktif olarak kullanıldığıdır.

Yeni medyanın, sosyal medyanın, haydi adını verelim twitter ve Facebook'un yoğun kullanımı hâkim sınıf medyasının çarpıtma ve yalanlarını boşa çıkarma yanında, direnişin organizasyonunda da çok büyük rol oynadı.

Yine sosyal medyanın yoğun kullanımı direnişin enternasyonal arenaya taşınmasını da kolaylaştırdı. Ve oradan aldığı dayanışma ruhuyla coştu. Yukarıda da değindiğimiz gibi, ne de olsa, birçoğu iyi eğitim almış, yurtdışında kalmış, İngilizceye ve başka yabancı dillere hâkim, orta sınıf çocukları... Sosyal medya günümüz dünyasının ayrılmaz bir parçası... Yeni yetişen nesiller teknolojinin sunduğu imkânlar sayesinde küreselleşmenin yeni boyutlarında yaşıyor ve oralardan eylem ve haberleşme yöntemlerini /biçimlerini çıkarıyorlar...

Gezi Parkı Direnişi'nde bunun örneklerini çok iyi bir şekilde gördük, yaşadık. Öyle ki, İstanbul'daki direnişe Brezilya'dan yankı geliyor, her iki hareket birbirini selamlıyor, dayanışmasını sunuyordu. Bu Kuzey Kürdistan-Türkiye için yeni bir şeydir. #kesinbilgi...

#dirençapulcu

Gezi Parkı Direnişi farklılıklarıyla kendi kültürünü/

sanatını yarattı. Daha bugünden yazılmış onlarca kitap, özel broşür var... Yapılan filmler var. Konusunu direnişten alan, polis terörünü yeren, demokrasi ve özgürlük isteyen birçok sanat eseri bugün geniş kitlelere ulaştı. Ve bu eserlerin büyük bölümü bizzat direnişin içinden, Gezi Parkı alanında yaratılan eserler. Yine direnişle dayanışma içinde hazırlanan şarkılar bizzat Gezi Parkı'nda konser olarak direnişçilere döndü. Yine direnişle dayanışma amaçlı bir İtalyan kökenli Alman sanatçının Taksim'de verdiği piyano konseri direnişin en akılda kalan resimlerinden birisini sundu.

Gezi Direnişi hükümete biat etmiş medyanın direnişi görmemesini, yok saymasını da yine kendi imkânlarıyla aştı. Var olan sosyal medya ağı dışında oluşturulan Çapul TV üzerinden direnişi kitlelerle buluşturdu. Medyasını yaratan, bu yolla hâkim sınıflar medyasını boşa çıkaran Gezi direnişçileri sadece medyanın izleyeni değil, her bir direnişçiyi muhabir olarak da yönlendirmesini bildi.

Tüm bu yaratıcılığın temelinde Gezi kolektivizmi vardır.

Ortak direniş, ortak yaratıcılık...

#direnorantısızzekâ

Gezi Parkı Direnişi farklı bir direniştir. Direniş içinde öyle yaratıcılıklar sergilenmiştir ki hayran olmamak elde değil. Duvar yazılarından, Duran Adam'ına, Toma'ya karşı yapılan "Halk Toma"sına, Çarşı'nın vinç operatörü ilanından Taksim piyano konserine, Gezi alanında oluşturulan "Bostan"dan kütüphaneye, günlük yaşamın organizasyonundan yapılan gaz maskesine... "Kahrolsun bağzı şeyler!"den "Slogan bulamadım!"a, "Tomalı Hilmi"den "#direnfışkiye"ye... sağlık hizmetinin örgütlenmesinden sokak hayvanlarının gazdan daha az etkilenmesi için alınan önlemlere... vb. vb. vb.

Kısacası hayranlık uyandıran bir direniş...

Tüm Türkiye'ye yayılan, uluslararası arenaya taşınan Gezi Direnişi şimdilik sona erdi... (mi acaba?!)

#budahabaşlangıçmücadeleyedevam

Ama nasıl?!!!

Hayır, Gezi direnişçileri bu direnişin sona ermediği görüşündeler: #budahabaşlangıçmücadeleyedevam diyorlar. Mücadeleye devam, ama hangi bilinçle?

Burada yine bir ayrım noktası koymak durumundayım...

Yukarıda değindiğim üzere Gezi Direnişi'ne sonra-

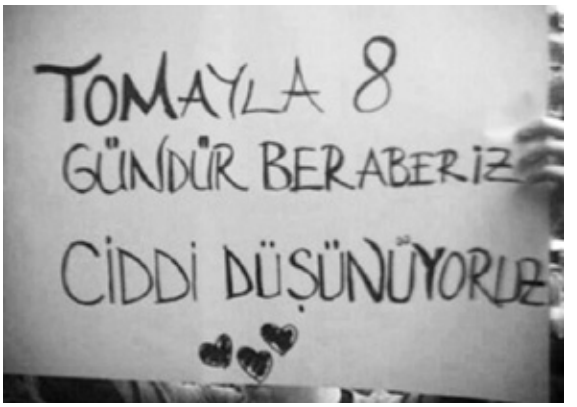

dan eklemlenen ve direnişi kendi iktidar dalaşlarında kullanmak isteyen Kemalist kesimler de var ve bunlar da "#budahabaşlangıçmücadeleyedevam" sloganını atıyor, AKP-Hükümetini yıkana, yerine "milli hükümet" kurana kadar mücadeleyi sürdüreceklerini söylüyorlar. Benim sözüm bunlara değil! Bunların kendi iktidar dalaşlarını nasıl sürdürecekleri benim / bizim derdimiz değil; olamaz, olmamalı!

Sözüm kentine, sokağına, parkına, yeşile... sahip çıkan, bunun için polis şiddetine rağmen sokaklara dökülen ve süreçte AKP faşizminin oluşturduğu korku duvarlarını yıkan, AKP faşizmine karşı samimi bir şekilde direnen Gezi direnişçilerine, Gezi direnişinin açtığı yoldan ilerleyenlere, ilerleyecek olanlara...

Gezi Direnişinin çıkış noktası olan çevre sorununun da... Bu mücadelenin genişlemesi ve yayılmasına yol açan, toplumun çeşitli kesimlerinin andaki hükümetten, onun uygulamalarından, bu hükümetin Başbakanından rahatsızlıkları sonucu sokaklara çıkan kesimlerin sorunların esasta bir sistem sorunu vardır. Hangi taşı kaldırırsak kaldıralım sorunların sistemden kaynaklı olduğunu görüyoruz.

"Kapitalizm gölgesini satamadığı ağacı kesiyorsa".... Her bulunan boş alan birilerine rant için peşkeş çekiliyorsa... Eğer bu ülkeye başka seçenekler olduğu halde nükleer enerji dayatılıyor, bunun milyarlık ihaleleri yapılıyor ve insanların yaşam hakkı hiç düşünmeksizin parayla yer değiştiriyorsa... vb. vb. Bu öncelikle kapitalist sistemin sonucudur. Sorun sadece AKP-Hükümeti, AKP iktidarı meselesi değildir. Sorun paraya/kâra dayalı sistem sorunudur, bu sistem temelinde örgütlenmiş devletin varlığı sorunudur.

Direniş devam etmelidir!

Ama bu bilinçle!

Bundan ötesi Gezi Direnişi'nde harikalar yaratan "#orantısızzekâ"ya kalmıştır...

28 Ağustos 2013

EXILE, İLTİCA VE YiRMi BEŞINCi SAAT

Adil OKAY

"umutların tükendiği yerde / yeni hayatlar / dünyalar üstümüze yağar / telefonda dil dolaşırdı / zorlama "merhaba"larla / dudağın ucuyla "nasılsın"lar / öpmeden "öptüm"ün yapaylığı /

açtıkça açardı arayı / geç bunları / geçtim / peki ben kime beddua edeyim.." A.O.

Exile: Sürgün, iltica, mülteci. Yani her daim ölüme komşuluk hali… Sürgündaşım **Temel Demirer**'in ifadesiyle: "Ölüm; canlı bir bedenin, ardında yankısız boşluklar bırakarak bu dünyadan çekip gitmesidir. Bedenini alıp ayrıldığı canlılar dünyasına ruhunu bırakıp gider ölen. Oysa sürgün ruhunu yanına alıp gidendir. Kendisinin olmayan diyarlarda en çok ona ihtiyacı olacaktır çünkü. Sürgün, bir zamanlar beraber olduğu, kendine ait olan ve kendini ait hissettiği her şeyi sonsuz derinliklerine gömdüğü bir dehlizi taşır içinde. Bu nedenle o, hep hatırlayan ve durmadan özleyendir. Bir anlamda içbükey bir yaşamdır onunkisi.

Peki, Sürgünde olmak neyi ifade eder? Arjantinli yazar **Julio Cortazar**'a göre bu: "Bir yaşam biçiminden, havanın kokusundan, göğün renginden, alıştığı evlerden, köpeğinden, arkadaşlarıyla buluştuğu kahvehanelerden, gazete, müzik ve kent içi gezilerden..." koparılmış olmayı..." [1]

Evet, ama yetmiyor bu açıklamalar. Zira her sürgünün kendi gerçeği vardır, kendi uçurumları. Ortak yanları "özlem" ve "küs" olma halidir ve Demirer'in ifade ettiği gibi "ölüme komşuluk". Bir araya geldiklerinde acılarını ti'ye alsalar da, onlar, artık öte yana geçmiş iflah olmaz yolculardır. Hani Yolcu adlı kitabımda yer alan "**Liman**" adlı öykümde betimlemeye çalıştığım gibi: *"Nereye gidersem gideyim, hangi kapıyı çalarsam çalayım, hangi kucakta uyursam uyuyayım, beni senden alıkoyacak bir nefes bulamaz, asamı yeniden elime alırdım... Hep giderdim. Bu limana geri dönmeyeceğim, ne akerdiyonunu dinleyecek, ne de vücudunda bir daha keman çalacağım diyerek giderdim. Sana açılmayan bir kapı arardım. Sana dönmemi engelleyecek bir kent. Yeni bir hayat... Heyhat, bütün denizler sana uzanır, bütün kapılar sana açılırdı. Hep güneyi arayan yolcu, yolun yarısında kuzeye geldiğine şaşar ve yine yola çıkardı. Hep güneye giden yolcu, sonunda terk ettiği limanda bulurdu kendini. Yeni ufuklar arayan adam, sırtındaki yük, yüzündeki çizgiler, yüreğindeki sızı daha da artmış olarak geçmişine dönerdi. Anlayamazdım nasıl, neden ve ne zaman geldiğimi..."*

Veya "**Mülteci**" adlı öykümde anlattığım üzere*: "Sürgünde, insanlar üniformalarını çıkarmak zorunda kaldılar. Giysileri, o güne kadar biriktirdikleri oldu. Kimisi ise çırılçıplak ortada kaldı. Zira Sürgünler anılarını, anılarını canlı tutan her şeyi arkada bırakıp yola çıkmışlardır, günün birinde geri dönüp bulabileceklerini düşleyerek."* Ve öyle bir an gelir ki, nereye

giderlerse gitsinler, yanlış zamanda, yanlış adreste olduklarını, bundan sonra evsiz, vatansız, köksüz, istenmeyen bir konuk gibi yaşamaya mahkum olduklarını anlarlar. Yani dönüşün olmadığını. Sessiz bir çığlık gibi boğazlarına düğümlenen bu gerçekle yüzleştikleri an sürgünlerin gözlerine, o, fark edenleri dehşete düşüren hüzün yerleşir ve ömür boyu gitmez.

Sürgün ve Edward Said

Sürgünlerin yanlarında götürebildikleri, sırtlarına yapışık valizde kasabasanlar ve o güne dek biriktirdikleri bulunur. Eğer sürgün içine kapanmaz, şizofreninin ya da pişmanlığın tehlikeli mecralarına kaymazsa, bu birikim yerinde durmaz, duramaz, er geç yeniden akmaya başlar. Pekala o damıtılmış bilgi hazinesi kime-nereye akar. **Edward Said** de kafa yormuş bu konuya : *"Gerçek sürgün bir nihai kayıp durumuysa, bu kayıp neden bu denli kolayca modern kültürün güçlü, hatta zenginleştirici bir motifi haline gelmiştir? Bunun nedenlerinden biri, modern dönemin kendisini, manevi anlamda öksüz ve yabancılaşmış bir dönem olarak, endişe ve yalnız kalabalıklar çağı olarak düşünmeye alışmış olmamızdır.* ***Nietzsche*** *bize gelenekten rahatsızlık duymayı,* ***Freud*** *ise ev içi mahremiyetine baba-katli ve ensestin ürünü olan öfkeyi kamufle etmek için çekilmiş bir cila olarak bakmayı öğretmiştir. Modern Batı kültürü büyük ölçüde sürgünlerin, göçmenlerin, mültecilerin ürünüdür. Amerikan akademik, entelektüel ve estetik düşüncesi bugünkü haline (…) mülteciler sayesinde gelmiştir.* ***Einstein****'i ve onun bu yüzyılda yarattığı etkiyi düşünebiliriz. Bu mülteciler arasında* ***Herbert Marcuse*** *gibi siyasi düşünürler de vardı. Hatta eleştirmen* ***George Steiner****, bütün bir yirminci yüzyıl Batı edebiyatının, -başta* ***Beckett, Nabokov, Pound*** *olmak üzere- sürgünler tarafından ve sürgünler üzerine üretilen 'ülkeler-ötesi' bir edebiyat olduğunu ve mülteci çağını simgelediğini ileri sürmüştü."* [2]

Neden yeniden mülteci konusu

Bunları neden yazıyorum şimdi, "Dünya Mülteciler Günü" değil… Ama kanamaya devam eden coğrafyalardan yankılanan çığlıklar; sıkı sıkı kapattığımız kapılardan, pencerelerden içeri sızıyor. Düşlerimizi karabasanlara dönüştürüyor. Tarihten bir kesit veya romantik bir sürgün öyküsü değil anlatmaya çalıştığım. Ezelden veya Ebedden değil, Roboski gibi, Reyhanlı gibi bugünden söz ediyorum. Ve sayıları milyonları bulan mültecilerden. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği›nin (UNHCR) Cenevre'de açıkladığı mülteciler raporunda, 2012 yılı sonunda dünya genelindeki toplam mülteci sayısı 45,2 milyon olarak kaydedildi. Yalnızca 2012 yılında 7,6 milyon insan ülkesini terk etti. Mültecilerin yüzde 55'ini Afganistan, Somali, Irak, Suriye ve Sudan gibi iç savaş ve çatışma yaşanan beş ülkeden kaçanlar oluşturuyor. Suriye'den komşu ülkelere sığınanların sayısı 1,6 milyon. En çok mülteci barındıran ülke Pakistan ve İran. Türkiye ise 10'uncu sırada yer alıyor. Ve bu ülkelere sığınan mülteciler Edward Said'in yukarıdaki saydığı isimler, örneğin *Einstein* veya Frankfurt okulu filozofları gibi şanslı değiller. Bu gün itibariyle Türkiye'de büyük çoğunluğu Suriyeli 500 bine yakın mülteci var. Suriyeliler kamplarda yaşamaya çalışır, asgari olsa da barınma, yiyecek, giyecek sorunları çözülürken, Afganların, İranlıların, Filistinlilerin çoğu İstanbul'da karton kutuları yatak yaparak yaşamaya çalışıyorlar. Tabi sadece bu kadar değil, dört bir yanımız mülteci. Karşı tarafta Mahmur kampı sakinleri, iç ve dış göçe zorlanan Kürt mülteciler var. Filistinlilerin yarısı hâlâ Suriye'de, Ürdün'de ve Lübnan'da sürgün yaşıyorlar. Ve savaşlarda katledilen sivil, silahsız, savunmasız insanlar. Ve en yaralayıcı olanı da Çocuklar. "Büyüklerin" mağduru çocuklar.

Yazar Nuray Çevirmen'in ağır betimlemesiyle: *"Göz kapaklarımın altında sanki bir avuç kum. Kapatsam alev alev. O kumlar biraz Rojava, Lâskîye, Mısır. Biraz Roboski, biraz Reyhanlı. Kumların birazı* çocuklarını *arayan anneler. Birazı Azraillini evinde bulan kadınlar ve oyun oynarken* ölüme *yakalanan* çocuklardır." Ve hemen her ay gazetelerden okuduğumuz, "umuda yolculuk"larda batan mülteci tekneleri… Ve ölen-boğulan, karaya vuran yüzlerce mülteci cesedi. Büyük çoğunluğun umurunda olmadığı. Ama benim gibi uzun yılar sürgün yaşayanların ve yaşamasalar da empati yapan bir avuç duyarlı insanın umurunda…

Haziran direnişinin kazandırdıkları

O bir avuç bu gün çoğalmış durumda. Haziran direnişiyle, Taksim Gezi parkında başlayan isyanı, ülkenin her yanına yaydılar ve "biz de varız" dediler. "Bu ülke-bu dünya, bu haksızlık- bu hayasızlık… bizim de umurumuzda" diye haykırdılar. Umudumuzu büyüttüler.[3]

Şair Nevin Koçoğlu'nun umurunda. Ki, ona "ilham geldiğinde" ilk dizeyi ak kâğıda mülteciler için dü-

şürmüş. "İltica"lara selam durmuş.

"kirpiğimi gözümden taşıyan gece/
kızıl kıyamet tortusunu sererken üstüme/
kimliksiz ilticacı aşk dilimde/
bir yirmi-beş nöbetinde"… [4]

Şair, "Tanrının Vişne Bahçesi" adlı kitabında yer alan yukarıdaki şiirinde, belki çok daha derinlerden anlam derlemiş ve sunmuş ama benim o mısralardan aldığım yani bana nüfuz eden çok daha sade ve sert: Ben 1981 yılında Lübnan Filistin kamplarında, yani savaşta iken, yani mülteci iken, en çok 2-4 ile 4-6 nöbetlerinden nefret ettim. Ve masaya, çarşafa, yastık kılıfına, temiz bir banyoya ve aşka özlem duydum. Bu kadar açık ve net. Aşkla masayı yan yana koyacak kadar acımasız gerçekler bunlar. Koşullara tevekkülle katlanmak başka, duygular, özlemler, insani güdüler başkaydı. Romantik sürgün filmlerine benzemiyordu hayatımız. Ama hiçbirimiz o sırada dile getirmedik bu özlemlerimizi. Devrimci ahlak adına. Disiplin adına. Oysa sürgün hayatımızın en mahrum zamanıydı savaş. Ve savaşta her daim, Adnan Yücel'in betimlemesiyle, "Aşksız ve paramparçaydı yaşamımız". Bu gün bile hâlâ en küçük bir pişmanlık duygusu taşımıyoruz. Adanmış hayatlarımıza ağıt yakmıyoruz ama çok da estetize etmenin anlamı yok o hoyrat yaşanmışlıkları. Aşk, o koşullarda bizim için, uzak bir düştü. Günün, günlerin, 25. Saatindeydi. Ve biz o saati bir türlü yaşayamıyorduk. Ayda dört gün izinde, sivil giysilerle kamptan uzaklaştığımızda da yakalayamıyorduk o 25. Saati. Bundandır yıllar yıllar sonra yazdığım bir şiire ve şiir kitabıma yirmibeşinci Saat adını vermişliğim. İltica yanımın biteviye kanamasındandır. Her mülteci katliamında, her iltica şiirinde, Rojava'larda, yeniden yeniden düşer aklıma mülteci halim(iz).

"uyudum uyandım yalnızım / vurdum vuruldum yalnız / bu eşkıya kentin ruhsuz kalabalığında/
geceleri sağırlaşan sokaklarında/ kirli beyaz hastane odalarında/ geçmişimi aradım yıllarca /
yirmi beşinci saatini günün / dünyanın eşref vaktini"[5]

İşte ben bu yazıyı, artık yaşlanmaya başlayan ve birer birer hayatını kaybeden ve aramızda topladığımız paralarla ceviz tabutlar içinde ülkeye gönderdiğimiz 12 Eylül sürgünlerine bir diğer ifadeyle

OFFICE FRANÇAIS DE PROTECTION
DES RÉFUGIÉS ET APATRIDES
O.F.P.R.A.
Tour Pariféric
6, rue Émile-Reynaud
93308 AUBERVILLIERS CEDEX

REÇU DE DEMANDE Nº 0007058

M. OKAY Adil
né (e) le 01/9/57 à Antakya
de nationalité Turque
a déposé une demande de statut de réfugié
à cet Office le 29.12.87
Le présent reçu ne constitue pas une pièce d'identité, ni une reconnaissance du statut de réfugié.
Reçu passeport N°
CI. N°
P/Le Chef de division

"sürgünde ölen arkadaşlarımıza" selam yollamak isteğiyle yazmaya başladım. Ama araya Rojava girdi, Suriye, Mısır ve Filistin girdi.

Mültecilere kızmak yerine mülteci üreten sisteme itiraz

Mültecilere kızmayın kardeşler… Sadece ölenleri kucaklamayın. O yaban ellerde kök salan, çoluk çocuğa karışan, kan revan içinde kalarak yaşamaya çalışanları da anlamaya çalışın. Ucuz suçlamalarla, dar grup çekişmeleriyle karalamayın o yorgun insanları. Onlar, on yıllar boyunca memleketten gelen en son ajans haberlerini dinleyerek yaşlandılar. Onlar, ülkeden – yoldaşlarından "gelin, yeriniz hazır" daveti beklediler. Ama heyhat, o davet hiç gelmedi. Ülkeye dönenler oldu elbette ama ne yazık ki –büyük çoğunluğu- uyum sorunu yaşadılar. Hayal kırıklıkları büyüdü. Artık ne oralı, ne buralıydılar. İki dünya arasında araf'ta asılı kaldılar. Ne dostlar aynı yerde kalmıştı ne de sokaklar. Arkada bıraktıkları evler enkaza dönmüş, dostlar ölmüş, yaşlanmış ve değişmişti. Özlemini duydukları kentlerde ak düşmemişti saçlarına. Onlar, **Kavafis**'in, 'Bu kent arkandan gelecektir', 'Aynı sokaklarda ak düşecek saçlarına' diye başlayan şiirini ters çevirip yeniden yeniden yazdılar: '

Bu kent özlenir mi Kavafis/
Şimdi sokaklarını /
Bir öğürtü nöbetiyle arşınladığım/
Kendi çocuklarını yiyen bu kent/
Özlenir mi...[6]

Unutmayın siz de bir gün iltica etmek zorunda kalabilirsiniz yaban ellere. **Lenin, Ho Chi Ming, Edward Said, Salman Rusdhie, Nazım Hikmet,**

Mahmud Derviş, Yılmaz Güney ve Ahmet Kaya ve bizim gibi… Ve unutmayalım ki: Kapitalizm eşitsizlikleri ve savaşları doğurmaya devam ettiği sürece "iltica"lar olacaktır. Mültecilere BM fonlarından ayrılan paralar da, kapitalistlerin inayeti değil, emekçilerin alın teridir, onlardan alınan vergilerden oluşmaktadır. Zira BM'ye üye her ülke o kasaya para aktarmak zorundadır. Türkiye'nin AB kasasına her yıl yatırmak zorunda olduğu yüz milyonlarca dolar gibi.

Sonsöz:

İlticasız, sınıfsız, sınırsız bir dünya dileğim(iz)dir. Bu dileği yineleyerek ve Sürgün kentim Paris'e kısa bir yolculuk yaparak bitiriyorum diyeceklerimi:

"Paris. Her sokağında bir anımın olduğu, sürgün hayatımın büyük bölümünü geçirdiğim ve onsekiz yıl sonra zorla terk edebildiğim kent. Yılda bir kez ziyaret etmeden yaşayamadığım zararlı alışkanlık. Ama nedense bu kez, adı 'Paris' olan hasta bir yakınımı ziyarete gelmiş gibi hissediyorum kendimi. (…) Dilenciler çoğalmış; legal ve illegal fahişeler her köşede karşımızda. Türk gettosu diye bilinen 10. Paris'te, Strasbourg St. Denis metro çıkışında yüzlerine aşina olduğum Uzakdoğulu fahişelerle karşılaşıyorum yine. Yüz çizgileri biraz daha derinleşmiş. Umutları iyice solmuş. Bu kez daha bir buruk gülümsüyorlar. Aklıma Beyrut geliyor. Ayda dört gün izinli olduğumuzda, Güney Lübnan›dan Beyrut'a inerdik. Başka gruplardan sürgünlerle karşılaşır, sohbet eder, savaşın ulaşmadığı El Hamra adlı semtte kahve-pastanelerde zaman geçirirdik. Beyrut'ta en çok Filipinli fahişeler vardı. Yerlerinden yurtlarından büyük umutlarla kopup gelmiş, bir anlamda mülteci sayılan genç kadınlar. Bir gün kahvede müşteri bekleyen Filipinli bir genç kadın, izin istemeden yanıma oturup kollarını boynuma doladı. Aynı anda arkadaşı fotoğrafımızı çekti. Şaşırdık. Arkadaşlarla yorum yaptık. Demiştim ki, en yakışıklı ben olduğum için beni seçti. Ve ailesine bu fotoğrafı postalayacak. İyi olduğunu, garsonluk yaptığını ve benimle nişanlı olduğunu söyleyecek. Senaryomun doğruluğuna bugün de inanıyorum. Hüzünlü bir Filipinli mülteci öyküsü işte. Yaşanmış anı…"[7]

(Endnotes)

1 *Temel Demirer, Adil Okay ve Yolcu hakkında, 3 Mart 2005, Ankara.*

2 Kış Ruhu / Edward Said / Çeviren: Tuncay Birkan / Metis Yayınları.

3 *Haziran Direnişinin ilk sonuçları, Adil Okay. www.adilokay.com*

4 *Nevin Koçoğlu, Tanrının Vişne Bahçesi, Favori yayınları, Ankara, 2013.*

5 *Yirmibeşinci Saat,* Şiir, *Adil Okay, Ütopya yayınevi, Ankara.*

6 *Eylül kokusu, şiir, Adil Okay, Ütopya Yayınevi. Ankara, '2012.*

7 *www.bianet.org/bianet/toplum/87602-surgun-araf-ya-da-oteki*

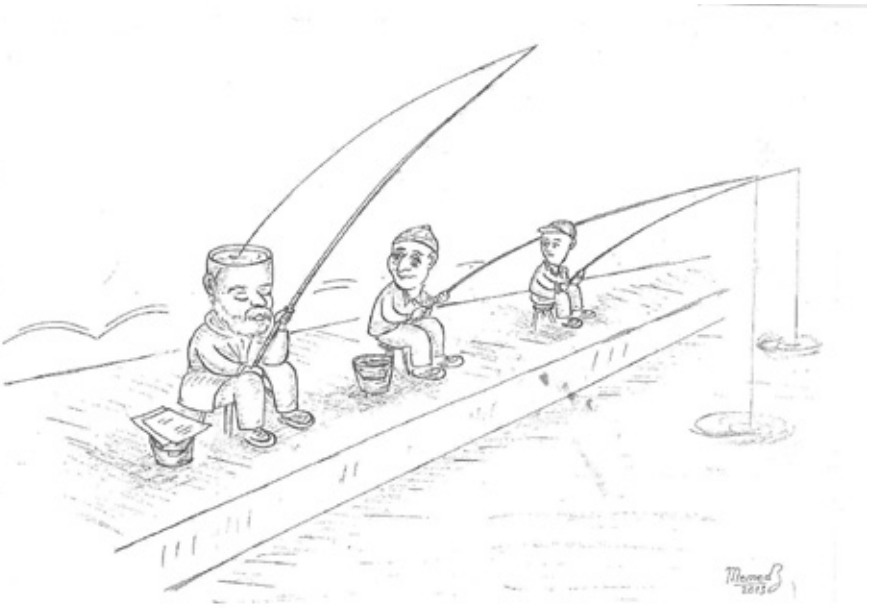

✶

Karikatürler:Mehmet Boğatekin

KÖPRÜ

Doğukan İÇİL

8 saattir aralıksız ve insanların seslerini bastıracak kadar gürültülü çalışan jenaratör kapandıktan sonra, işçiler, 50 metre uzaklıktaki soyunma kabinlerine kadar hiç konuşmadılar. Bu her gün tekrarlanırdı. Soyunma kabinlerinde iş kıyafetlerini bırakırlardı ve ortamda duyulan tek ses "iyi akşamlar" olurdu.

Soyunma kabinlerinin hemen arkasından uzayan iki yol vardı. Tüm işçiler sağdaki yoldan giderken, Tahir soldaki yoldan giderdi.

Yaz vakti olduğu için herkes kapılarının önünde oturuyor, Tahir ise kimseyle konuşmamak için sokak boyunca hızlı adımlarla yürüyordu evine. Ama her defasında birkaç kişiye "iyi akşamlar" demek zorunda kalıyordu. Eve giriyor, vakit geçirebileceği hiçbir şey bulamayınca televizyonun başına geçiyor ve saatlerce ona bakıyordu.

Televizyonun başında geçirdiği saatlerde, televizyonda neler gösterildiği o kadar da önemli değildi. O daha çok, diğer insanlarla olan ilişkilerini gözden geçiriyordu. Televizyonun sesinin her zaman asgari seviyede olması gibi, başına gelebilecek olası bir felakette değerlendirilmesi için kenarda bir miktar para bulundurması gibi, her şeyi kontrol altında tutmaya çalışması gibi insanlarla olan ilişkilerini de kontrol altında tutmaya çabalıyordu.

Televizyonu kapatıp çalışma odasına geçti ve kapıyı kapattı.

Masanın önündeki sandalyenin bir ayağı kırılmıştı. Oturup bir sigara yaktı. Sadece orada oturup, tam karşısındaki açık olan pencereden dışarıyı izliyordu. Çok geçmeden küllük izmaritle doldu. Ses kaydediciyi açtı.

"şu an gelip kapıyı açsa ve açık olan kapının eşiğinde, öylece dursa karşımda. Biraz temiz havaya ihtiyacım var."

Ses kaydediciyi kapattı.

Üç ayaklı tahta sandalyenin sadece bir ayağı zemine temas ediyordu. Dirseklerini sandalyenin hemen arkasında duran duvara yaslamış, ellerini karnının üzerinde birleştirmişti. Ayaklarını, üzeri dünya haritasıyla kaplı olan masanın üzerine uzatmıştı. İzmaritle dolu küllükteki üç sigaradan biri sönmüş, ikisi hala yanıyordu. Masaya bitişik duran kitaplıktan bir kitap alıp okumayı düşündü. Don kişot'u, yalnızca sol kolunu uzatarak çekebilirdi kitapların arasından. Uzun süre bakıştı Don kişot'la. Bu sırada, küllükte yanan iki sigaradan biri sönerek çok küçük bir tıkırtıyla küllükten masaya düştü. Sert bir hareketle bakışlarını masaya çevirdi, kaşlarını çattı ve gözlerini masanın üzerine düşen izmarite dikti. İzmaritle, bunun nasıl gerçekleşmiş olabileceğini tartışmaya başladı. Odanın içindeki her eşyayı bir kez daha inceledi dikkatle. Gözlerini odanın içinde gezdirirken, açık olan pencereden, karşıdaki müstakilin çatısında yürüyen kediyle göz göze geldi. İrkilerek vücudunu geriye doğru çekti. Kafasını duvara çarptı ve hemen arkasından büyük bir gürültüyle sağ omzunun üzerine düştü.

*

Masanın üzerindeki çalar saat o kadar uzun süre çaldı ki, titreyerek masanın kenarından yere bıraktı kendisini ve zemine çarparak paramparça oldu. Başı öylesine ağrıyordu ki, gözlerini bile açmakta zorluk çekiyordu. Birkaç ay önce geçirdiği kazadan kalma yaraları da yeniden canını yakmaya başlamıştı.

Sabah rutinlerini tamamladı ve işe gitmek üzere evden çıktı.

Gün boyunca, inşaatta çalışırken hiç geri durmadı kendisiyle konuşmaktan. Mahalleliden uzak durduğu müddetçe, bunun daha büyük tedirginliklere yol açacağını düşünerek, kendisini onlarla iletişim kurmak için teşvik etti.

Eve dönerken bir kutu tuzlu kurabiye aldı ve sokak boyunca gördüğü herkese "iyi akşamlar" diyerek eve girdi. Bir saat kadar televizyon karşısındaki vakit geçirdikten sonra tuzlu kurabiye kutusunu alarak kapının önüne çıktı. Kutuyu ortaya bırakarak mahalleliden müsaade istedi ve yanlarına oturdu.

Ne iş yaptığını sordular, köprü inşaatlarında çalıştığını söyledi. 14 yaşlarında bir kız çocuğu oturuyordu karşısında. Onlara samimi olduğunu göstermek için eliyle kızın çenesini tutarak iki yana salladı ve annesine dönerek, "çok güzel bir kız, büyüyünce çok canlar yanacak" dedi. Sert bir yumruk indi sırtına. Otuzlu yaşlarında bir adam onu kendisine çevirerek, "ne demek istiyorsun lan sen, sübyancı pezevenk" diye bağırdı. Tahir hiçbir şey söyleyemedi. Sadece baktı. Gürültüler yerini yavaşça sessizliğe bırakırken, her şey dönmeye başladı ve sonra da her yer karardı.

*

Üç metre genişliğindeki ırmağın üzerindeki köprü inşaatında çalışan işçiler, telaşla etrafta koşuşturmaya başladı. O sırada Tahir köprünün tam ortasında çalışıyordu. Daha ne olduğunu anlayamadan patlayan barajın suları, ırmağın sularına karışarak hızla köprüye çarptı ve köprüyü yıkarak Tahir'i de beraberinde götürdü. Son gördüğü, bir kaplan gibi üzerine atılan dalgalar olmuştu.

Gözlerini açtığında bir hastane odasındaydı. Bir mucize olmuş, yalnızca sol bacağındaki bir kırık ve vücudunun bazı noktalarındaki eziklerle atlatmıştı bu kazayı.

Keskin bir kolonya kokusu doldurdu hastanenin içini.

*

Öksürerek kendine geldi. Mahallelinin başında toplandığını gördü. Bir dakika kadar yattığı yerden izledi onları. Neler olup bittiğini yeniden kavradığında yerinden ağır hareketlerle kalktı. İnsanların yüzüne bakarak, ağır çekimde yürüyormuş gibi geçti aralarından. Yüzünde şaşkın bir ifade vardı. Eve girdi ve doğrudan çalışma odasına geçerek kapıyı kapattı. Odanın ortasına, parke zemine cenin pozisyonunda kıvrıldı. Sabah parçalanan çalar saatin parçaları vücuduna batıyordu.

GÜNEŞİ GÖRDÜM…

Hasan Denis KALKAN

Güneşi gördüm
gözlerinde gençlerin…
Yürekleri ısıtan
güneşi gördüm.
Güneşe saldırırken karanlık,
korkuyu gördüm gözlerinde
kara gecenin…
Sevgiyi gördüm,
bal kızların, dal oğlanların
aydınlık yüreklerinde…
Kini ve nefreti gördüm,
kör gözlerinde kara gecenin…

Dile geldi sevgi:
"Ben ışığın çocuğuyum,
aydınlıkta büyür, boy veririm"
diye haykırdı karanlığa…
Birden ürperdi kin:
"Ben karanlığın meyvesiyim,
aydınlıkta yetişip gelişemem,"
dedi, sevgiyi kıskanarak…
"Ve baharda toprağa düşen kar gibi
eririm, tükenirim
sevginin sıcağında…"

Güneş seslendi
karanlığa acıyla bakıp:
"Sonsuza dek varolacağım,
hiç tükenmem ben…
Bil ki gündüze gebedir
tüm geceler…
Yaydığım ışıkta
kin ve nefret yok olup,
durmadan boy verecektir
sonsuz sevgiler…"

30 Temmuz 2013

ŞİİRİN ŞAİRLERİ, ŞAİRLERİN ŞİİRİ

Temel DEMİRER

"Biz bu kitapları ne zaman okuduk ve niçin her satırını çizip notlar düştük kıyılarına"[1]

"Herkes gider, şiir kalır," der İbrahim Tenekeci.

Doğrudur; öyledir…

Şiirin tarihi şaire doğru akarken; "Şiir kelime kaynar. Bir kazandır, dumanlar tüter içinden," der Ahmet İnam…

İnsan ruhunun ve yaşamın derinliklerine nüfuz eden şiir ölmez, öldürülemez; çünkü ölümsüzdür…

Hayır; 'Buz'[2] başlıklı yapıtı ile '2011 Turgut Uyar Şiir Ödülü'ne değer görülen Osman Özçakar'ın, "Şiir biraz da sözcüklerle manipülasyon yapma işidir," tespitine katılmak mümkün değil.

Leonardo da Vinci'nin, "Şair, görünür şeyleri betimlemekte ressamla boy ölçüşemez; ama görünmez şeyleri betimlemekte de müzisyenle aşık atamaz"; Plutarkhos'un, "Simonides, resmin suskun şiir olduğunu söyler, şiirin de konuşan resim" diye betimledikleri "Şiir ne işe yarar sorusuna afili yanıtlar arar dururuz ya çoğu zaman. Bu gereksiz. Bir şiir gelir bir gün, evet, buydu ve ben bunu unutmuşum, dedirtir. Şiir iyileştiricidir ve iyiliktir; ışıktır, ışığa doğrudur. Ölümün değil, hayatın istikametindedir çünkü…"[3]

Baudelarie'e, "Her zaman şâir ol, düzyazıda bile"; Bedri Rahmi Eyuboğlu'na, "Şairim zifirî karanlıkta gelse şiirin hası ayak seslerinden tanırım. Ne zaman bir köy türküsü duysam şairliğimden utanırım," dedirten şiirin anlamı yaşamdır; sonsuz devinimidir.

* * * * *

Bunun böyle olduğunu "Düşünüyorum da biz,/ büyüyerek çocukluk etmişiz..."

"Ve oturuldu bir takım şeyler söylendi./ İmla kurallarıyla mutsuzluk üstüne..."

"Herkes bıraksın/ senin için ölürüm laflarını./ Önce kendiniz için yaşamayı öğrenin,/ sonra başkası için ölürsünüz," dizeleriyle Turgut Uyar'da bulursunuz…

Onun; "Kendi kuyusundan çektiği serin suların lezzetindedir umudu. Rağmen umudu, kimselerin vermediği, hep kendinin bulduğu.

"Şimdi biz sımsıkı bir dönemdeyiz/ doğrusu haketmiştik bunu denebilir/ ama hiçkimse inciri durduramaz/ o her zaman büyür ve tadla yenir/ ve örneğin kara kuru bir adam/ göklere bakabilir durmadan/ keza bir akasya göklere doğru büyür/

gece gündüz ayırmadan/ örneğin yaşınız kaç der birisi/ yani kaç yaşındasınız demek ister/ siz göğe bakarsınız o kadar// birisi bir camı açar ve haykırır/ sen de varsın ey hayat/ tıpkı ölüm gibi," derken acının ortasında bize güç verir."[4]

Söz elden güç hayata, aşka mündemiçtir…

* * * * *

Tam bunlardan söz ederken Cemal Süreya dikilir karşınıza…

Hani "Yalnızlık bir ovanın/ düz oluşu gibi birşey…"

"Cevap veriyorum/ 'Zamanla herşey geçer' diyen akıllılara;/ 'Geçen tek şey zamandır' anlayan,/ anlatsın anlamayanlara…"

"Hep kazanırsın ey çözümsüzlük!"

"Mutluluk nasıl dayanıksız!"

"Kim istemez mutlu olmayı/ ama mutsuzluğa var mısın?"

"Gözleri göz değil, gözistan."

"Şimdi sen kalkıp gidiyorsun. Git/ Gözlerin durur mu onlar da gidiyorlar. Gitsinler./ Oysa ben senin gözlerinsiz edemem bilirsin."

"Güzelsin sevgilim,/ Ama çok yakından!"

"Biliyorsun, ben hangi şehirdeysem/ yalnızlığın başkenti orası," dizeleriyle Cemal Süreya…

"Sevmek, ne uzun kelime" dizelerinin Cemal Süreya'sı bir Kürt Alevidir…

1931'de Erzincan'da doğan 185 çocuktan biridir. Bir doğum günü yoktur, ama sonradan kendisine bol bol seçer. Kimi gün 10 Ağustos der, kimileyin biriyle birlikte kutlamak amacıyla 4 Mart'ı seçer.

Annesi Alevi bir Zaza kızıdır: Gülbeyaz. Babası yakışıklı bir adam: Hüseyin... Yüzünü hiçbir zaman anımsayamayacağı annesini altı yaşında kaybeder. Edebiyat ile ilgilenmesinin bir nedeni de annesidir; çünkü "Kerem ile Aslı"yı ezbere okur. Babası ile tuhaf bir ilişkisi vardır. Hiçbir zaman dayak yemediği babası bir trafik kazasında feci şekilde ölmüştür. Dört yaşında kardeşi Kemal'in öldüğünü öğrenecektir.

İlkokulda adından, soyadından, okulundan, mahallesinin ve sokağının adından utanır. İlkokula da hastalığı nedeniyle bir yıl geç başlar, ama okuyup yazmayı biliyordur, hatta amcası beş sıfırlı rakamlarla matematiği dahi öğretmiştir.

Yıl 1938. Dersim Katliamı sonrasında Bir Kürt aile, kendileri gibi kılıç artığı birçok aile gibi bir tren vagonunda Bilecik'e sürgün gidiyor. Çocuklardan birinin adı Cemal Süreya... Yaş yedi.

Yıllar sonra kendisi anlatır o yolculuğu; "Günlerce yolculuktan sonra bizi bir köye attılar. Tarih öncesi köpekler havlıyordu. Aklımdan hiç çıkmaz o yolculuk, o havlamalar, polisler. Duyarlığım biraz da o çocukluk izlenimleriyle besleniyor belki."

'Ben bir yük vagonunda açtım gözlerimi' dizesi, gözlerini bir sürgüne açmasını da içeriyordu. Bu yolculuktan başlayarak çocukluğu travmalarla geçti.

"Hangi taraftan esse rüzgâr/ Zonklatır, sonra ortaya çıkarır/ Kayalara sıkışmış bir tarihi,/ Bir isyanı, bir dostluğu, bir yenilgiyi."

Sürgün yerleri yetmiş yıl zorunlu ikamet olarak Bilecik şehridir. Aile kendilerine verilen tek odalı eve yerleşir. Babası onu, zorunlu ikamet yerinden ayrılması yasak olmasına rağmen, okuması için İstanbul'daki akrabalarının yanına gönderir. Herhangi bir tepki gelmeyince aile de İstanbul'a taşınır. Ancak bu uzun sürmez, bir gece evi polis basar. Suç, zorunlu ikamet yerini izinsiz terk etmektir. Bütün aile Sansaryan Han'da sabahlar.

Şairin kendisi anlatıyor; "O sıra küçük kız kardeşim daha beş yaşında, büyük annem ise en az altmış beş. Kafese konmuş, saçı sakalı uzun dev gibi bir adam anımsıyorum. Tahta sıranın üzerinde uyumuştuk. Ertesi gün jandarma refakatinde sürgün yurdumuz olan Bilecik'e posta edildik. Ben kaç yaşındayım? On birin içinde. Utanıyordum sürgünlüğümden. Hep gizledim."[5]

Çocukken öperek uyutan bir anneden yoksun kaldı. Sürgünlüğünün altıncı ayında annesini daha sonra da babasını kaybediyor; "Annem çok küçükken öldü. Beni öp, sonra doğur beni" dizeleri, yüreğindeki anne özleminin dışavurumudur bir bakıma.

1988'de yaptığı bir söyleşide bunu şöyle açıklamakta; "Anılarımın kökeninde yer etmiş. Küçükken, altı yedi yaşımda doğduğum yerlerden, evimizden, bahçemizden kopartılmıştım. Ardından aileme felaketler gelmişti. Annem ölmüş babam yoksul düşmüştü. Bunlar yer etmiş bende, bir yerde sanatçı duyarlılığını etkilemiş demek. Silinmezler."

Hem doğulu hem batılıydı...

Üç anayasa arasında büyüse de onun için "şiir anayasaya aykırı"ydı. Düzyazılar yazsa da başat olan şiirdi onun için;

"Jandarma daima nesirde kalacaktır/ Eşkıyalar silahlarını çapraz astıkça türkülerine/ Ve bu dağlar böyle eşkıya güzelliği taşıdıkça"

İlk dergisini bir arkadaşı ile ilkokulda çıkarır ve bir kuruşa kızlara satarlar. Lise yıllarında aruz vezniyle şiirler yazar, kendi kendine eski yazıyı öğrenir. İlk şiiri "Şarkısı Beyaz" adıyla, 8 Ocak 1953'te Mülkiye dergisinde çıkar.

Belleğine çok güvenmektedir. Bu nedenle telefon numaralarını bile deftere yazmaz, belleğinde tutar. Bir arkadaşı ile iddiaya girecek ve kaybedince adından bir harfi atacaktır.

26 yılda 28 ev değiştirmiştir. Kitaplara ve çiçeklere sadıktır. Çiçekler susuz kalmasın diye uzun süre evden uzak kalamaz. Evlenince mutluluğun bittiğine inanmaktadır. Kendisine sorarsanız birkaç kez evlenmiştir, oysa onu tanıyanlar yetmiş kez evlendiğini sanır.

Utangaç bir adamdır, hem de son derece. Bir dükkâna girip bir şeyin fiyatını soramaz, sorunca da almak zorunda kalır. Satıcı kızacak diye bir şeyin yarım kilosunu da almaz.

Asıl adı Cemalettin Seber idi, Cemal Süreya diye bilindi. Zor zamanlarda Bazil Nikitin'in 'Kürtler' adlı kitabını Türkçeye çevirdi. O dönemin koşullarında biraz çekindiği için olsa gerek, kitaba sadece ad ve soyadının baş harflerini yazdı. Yazdıkça açıldı yaraları, zaten yazdığı şiir, yaralı (ve yararlı) bir şiirdi... Bulunduğu yere şiirinin hakkıyla geldi. Şiire aşkla bağlıydı:

"Yıkıcı bir aşk bu,/ Yıkıyor milletin ortasına/ Tutku yükünü.

Bölücü bir aşk,/ Ekmeği suyu bölüyor/ Günde üç öğün..."

1990 yılının ocak ayında, böyle bir kış gününde "Üstü kalsın" diyerek ayrıldı bu dünyadan. Şiiri kaldı.

Gerçekten de 'Kehanet 1985' başlıklı şiirinde şöyle diyecektir: "Lokman şair senin hayatın/ Yedi kırlangıcın hayatı kadar/ Altısını ardı ardına yaşadın/ Bir kırlangıcın daha var." Ve Cemal Süreya "kehanet"ini tutturamasa da ölüm vaktini bilecektir, "Tanrım, üstü kalsın" diyerek...

Engin Turgut için "Cemal Süreya tek başına büyük bir şiir uygarlığıdır. Kimi zaman dertleri ve defterleri arasında sıkışıp kalmışsa da papirüsün sıcaklığı, üvercinkanın rüzgârıyla uçurumda açan bir çiçek gibi hayata ve aşka gülümsemesini bilmiş, iştahlı bir yağmur ve bir güneş sağanağıdır…"

Haydar Ergülen'e göreyse, "Türkçenin büyük şairlerindendi…"

Doğan Hızlan'ın tespitiyle de, "Siyasal kimliğini, etnik konumunu şiirinin içine yedirdi, düzyazılarında bu çizgi daha belirgin, daha keskindi… O; İkinci Yeni'de Garip Hareketi'nin yaptığını tek başına yapan isimdi!"

Nihayet Sennur Sezer'in deyişiyle, "Nedense Onu daha çok aşk şairi olarak anımsarlar. Aşk şiirinin arkasında bütün bir coğrafya, Anadolu'nun çaresizliği, ahlâk anlayışının ikiyüzlülüğü irdelenir. Buna dikkat etmeyen okur, iyi bir okur değildir elbet…"

* * * * *

Benzer acılarla aşkı ve hayatı savunmuş bir diğer Kürt ozan Arjen Arî de "Demirci Kawa'nın sesini günümüzün Kawaları ile buluşturmuştu: 'Hayatımıza girdi, oldu davamız/ bizimle ölümsüz Kawalarımız/ onlar Seîd, Rizo ve Bedir-Xan/ onlar Qadi, Mahmûd ve Barzan/ bizlerle yaşayan…' (…)

Arjen Arî, klasik Kürt şiirinin birikimini ve formlarını reddetmeden modern Kürt şiirinin güçlü bir sesi olabilmeyi başarmıştır. O yüzden onun şiiri sadece Kuzey'in değil bütün Kürdistan coğrafyasının şiiridir. Geçmişin birikimiyle, kendine özgü söyleyiş ve imgeleriyle sınırları aşmış bir şairdir."[6]

Çağdaş Kürdistan edebiyatının seçkin şairlerindendi Arjen Arî.

Tedavi gördüğü akciğer kanserinden kurtulamadı.

Ölümünden kısa bir süre önce Kürtçe kaleme aldığı birkaç paragrafın başlangıcının Türkçesi şöyleydi:

"Her yazar, Gılgamış Destanı'ndaki gibi ölümsüzlük iksirinin peşine düşmez..."

1956'da Nusaybin'in Çele köyünde doğan Arjen Arî, 12 Eylül döneminde İsveç'te yaşamak zorunda kalmıştı.

1992'de yani Musa Anter'in katledildiği yıl ona da silahla saldırılmış ve ölümle pençeleşen şair, kurşunlara yenilmemişti.

Ne var ki, 20 yıl sonra, ilerlemiş kanseri fark edildiğinde iş işten geçmişti.

Ondan geriye, "Ve sor kendine kimdir bu yurdun sahibi?" diye haykıran dizeler ile sadece gerillayı değil, savaşa gönderilen askeri de düşünen enternasyonalist duyarlılığı kalmıştır.

Örneğin 'General' başlıklı dizelerinde şöyle seslenir bir askerin ağzından: "Senin iki gözün var generalim/ ben onları ve iki elimi kaybettim/ sen beni gönderdin ve bana demedin/ bu gittiğin savaş gözleri de yer/ bana gözlerimi ver generalim…"

Arjen Arî için oğlu Behra Arî'nin ifadesiyle, "Ba-

bam bir şair değil de, şiirin kendisi"ydi… "Modern Kürt edebiyatında kendine özgü imgeleri olan ender şairlerden biriydi" O; A. Hicri İzgören'in deyişiyle de…

Arkadaşı, dostu şair Berken Bereh, onun şiirini değerlendirirken; Arjen Arî'nin sesi ve üslubu, ilk kitabı 'Ramûsanminveşartin li Geliyekî'den son şiir kitabı 'Şêrgele'ye kadar hemen hemen hiç değişmez. O söyleyişte coğrafyasının bütün özellikleri yerini bulmuş ve harmanlanmıştır; içten, gür, yalın ve en üst perdeden. Şiirini oluşturan kelimeler bir devimcinin sözlüğü gibi yoğun, anlamlı ve direkt yüreğe seslenenlerden oluşur. Bu da Arjen Arî'nin kendine has ve halkının folklorik öğelerine olan bağlılığını dile getirir," diyordu.[7]

Aslı sorulursa "üç damarın kusursuz bileşkesi"ydi O…

"Bir kolu klasik Kürt şiirinin kurucuları ve en önemli temsilcileri Baba Tahirê Uryan, Elî Herirî, Melaya Cizirî, Ehmedê Xanê, bir kolu dengbej geleneğinin efsanevi ustaları Evdalê Zeynikê'den Qarapetê Xaço'ya, bir kolu da Qedrican, Cegerxwîn, Osman Sebrî ve Tîrêj gibi modern Kürt şiirinin temellerini atan Hawar kuşağının birleştiği bir nehirdir Arjen Arî. Birbirinden beslenen bu üç damarın kusursuz bir bileşkesidir Mamoste Arjen. O hem Modern Kürt şiirinin en önemli temsilcilerindendir, hem de klasik Kürt şiiri ile modern Kürt şiiri arasında bir köprüdür. Tek bir yapay sözcük, tek bir gereksiz sözcük yoktur şiirinde. O şiirde, bilmediğiniz bir sözcük eğer sözlüklerde yoksa bilin ki o sözlük eksiktir. Kürtçe sözcükler -hani o bir zamanlar şehirde konuşulduğunda para cezası kesilen köylü sözcükler-, sesler ahenk içinde rakseder O'nun şiirinde."[8]

"Açılacak rengarenk/ Gülümseyen bir güneşin ardından, gökkuşağı/ Bahar yüzlü bi sabahtır umudum/ Işık gülüşlü, kırmızı perçemli gündüz/ Ha doğdu ha doğacak!" derken; hayata ve doğaya ne kadar tutkunsa, "Ateş düşmüş köküne/ etrafında dönüyor/ ne yapmıştı/ günahı neydi bu palamut ağacının/ o da benim gibi savaş istemiyordu/ çocuklar/ çiçekler/ yeni yetme kızlar/ ardımdan boynu bükük kaldılar/ ve gözü yolda// savaş aldı en güzel hayallerimizi" dizelerindeki insanî haykırışındaki üzere sanatçı duyarlılığını dizelerine olanca zenginliğiyle yansıtan Arjen Ari'den bize kalan yapıtlar şunlardır: i) Min Vesartin li Geliyekî, Şiirler, Avesta Yay., (2000.); ii) Ev çiya rûspî ne, Siirler, (2002.); iii) Destana Kawa, Roman, Elma Yay., (2003.); iv) Eroûtîka, Şiirler, Lis Yay., (2006.); v) Bakûrê Helbestê/ Antolojiya Helbesta Bakûr (Kuzey Kürdistan Şiirleri Antolojisi) Duhok Yay., (2008.); vi) Sêrgele, Şiirler, Avesta, (2008.); vii) Çil Çarîn, Wesanên Enstîtuya Kurdî ya Amedê, Şiirler, (2009.)

Yusuf Erdem'in deyişiyle, "O, zalimlere başkaldıran mazlum ve acılı bir halkın en yiğit, en duyarlı ve en yetenekli oğullarından biri, Kürt halkının en soylu özlem ve düşlerinin yoğunlaşmış ifadesiydi. Peşmerge olarak Saddam'a karşı savaştığı günlerinde şöyle yazıyordu: Bu gece burada/ dağ şairdir/ ova kâğıt/ silah kalem/ ırmak virgül/ Ve taş da noktadır/ Ben de Ünlem'im…"

Vasiyeti, "Beni Azadî Parkı'na Şehit Anıtı'nın yanına gömün" olan O "ünlem", hep yerli yerinde duruyor, yaşıyor…

"Eğer benim şiirimden/ Gülü çıkarırlarsa/ Yılımın bir mevsimi ölür,/ Eğer şiirimden sevgiyi çıkarırlarsa/ İki mevsimim ölür,/ Eğer Ekmeği çıkarırlarsa/ Üç mevsimim ölür,/ Eğer Özgürlüğü çıkarırlarsa/ Bütün yılım ölür, bende ölürüm," diye haykıran Şêrko Bêkes'in dizeleri "Kürdistan'ın ortak kimliği"ydi…[9]

* * * * *

"Söylenemiyor çok şey/ susmadan…"

"Bilir misin, bilir misin sen/ Korkmasını, korkuyu, korktuğunu,/ Söyleyebilir misin korkmadan./ Kavgadan, aşktan, umuttan,/ Dönüp susabilir misin sen./ Sen, hayvanların en güç'lüsü insan!"

"Her korkan kaçmaz./ Ama her kaçan, korkaktır…"

"Rüzgâr yelkensiz de olsa/ yine rüzgârdır./ Ama rüzgârsız yelken/ bir bez parçasıdır…"

"… 'Sana gitme demeyeceğim./ Gene de sen bilirsin./ Yalanlar istiyorsan yalanlar söyleyeyim,/ İncinirsin…"

"Ve bazen hayattır sevmek;/ Birini çok uzaktayken bile, yüreğinde taşıyabilmek..."

"Yalnızlık paylaşılmaz/ paylaşılsa yalnızlık olmaz…" gibi seslerin raksettiği dizeleriyle belleklerimize kazınan Özdemir Asaf, "Ölüm; ben onu çiçeklerle giderken gördüm./ Ölüm; ben onu yaşamları bilerken gördüm./ Obur doymazlıkların obur açlıklarında,/ Ölüm; ben onu, varlıkları silerken gördüm./ Ama bir de yokluğun ve yüreğin önünde;/ Ölüm; ben seni utanç içinde titrerken gördüm," diyerek 28 Ocak 1981'de aramızdan ayrılmıştı.

"Özdemir Asaf; sevdanın, özlemin ve ayrılığın şairi"di.[10]

Kızı Seda Arun naklettiğine göre, "R'leri 'ğ' ola-

rak söyleyen babamın bir gün matbaadan çıkıp Karaköy'e gitmek için bindiği taksinin şoförü sorar: 'Neğeye biğadeğ?' Babam utancından 'Kağaköy' diyemez, 'Eminönü' der. İner. Karaköy'e kadar yürür. Can Yücel de babamın cenazesinden dönüşte bir şiir yazar: 'Anlaşıldı bu/ R'lerin intikamı/ Onlar yuttu Özdemir Asaf'ı'..."

Özetin özeti Onun hakkında; Memet Fuat, şiirlerinin "bütün akımların dışında" olduğunu vurguluyor, şiiri "düşüncelerin, duyguların yoğunlaştırılmasında" aradığını söylüyordu.

Behçet Necatigil'e göre "şairdeki 'ikinci kişi' problemini, ikinci kişi ile kendi arasındaki bağıntıları çeşitli yönlerden derinleştir"miş, "davranışları soyutlaştırarak bir düşünce planına yükselt"mişti...[11]

* * * * *

Nihayet "Yaşanır yalnız bu aylak güzlerde/ Gelecekten geçmişe doğru…"

"Ah, okumaya başlamadan önce/ Çiçeklere su vermek lazımdır…"

"Ve yukarda,/ Uzak bir göğün altındaydı deniz./ Bulutlar, martılar ve deniz..."

"Paris'te eski bir evde oturdum,/ Bilmem mi, yalnızken bir tuhaf olurum,/ Çileği kokulu İstanbul'da doğmuşum,/ Sardalyanın pulları yapışmış elime..."

"Hayvanlar konuşmadıkları için/ Kimbilir ne güzel düşünürler,/ Tıpkı ellerimiz gibi," dizeleriyle Melih Cevdet Anday…

O; Ayşegül Yüksel'in deyişiyle, "… "Zaman" konusuna kafasını ve yüreğini adamış bir düşün ve yazın insanıdır. "Zaman" ve "ölümsüzlük" olgusuna verdiği şiir emeği kitaplar boyunca incelense yeridir."

Kolay mı?

Melih Cevdet'in kültürel altyapısının temelini eskiçağ dünyası oluşturuyordu. Yunan, Mısır, Sümer uygarlıklarını yakından tanıyor, bir konuya ya da tartışmaya gireceği zaman söze buradan başlıyordu…

Hazır düşünceleri yoktu. Her konuda sorular sorup yanıtlar aramayı severdi. Bu yöntemi yalnız yazarken değil, günlük hayatında da uygular; bulunduğu ortamlarda o sırada kafasında taşıdığı soruları ortaya atar, hep tartışmak isterdi. Anlamanın, bilinmeyeni sezmenin, değerlendirmenin yani düşünmenin simgesiydi. Hep soruları vardı ama hiç hazır yanıtları yoktu…

Ömrünce şiir yazmış, şiir düşünmüştü…

"Garip'le başlayarak, Melih Cevdet'in şiirinde birkaç dönem geçip gitmiş. Bazı dönemlerini yadırgayanlar çıkmış. Aklın, sadece aklın yordamıyla yetinmesini yadırgayanlar. Mitologyadan zaman zaman çokça esinlenmesini de..."[12]

Mıhçıhaliloğlu Yılmaz Mızrak'ın ifadesiyle, "Garip' şiirinin şairi olarak ünlenen ama benim için büyük bir 'filozof şair', usta romancı, oyun yazarı, bilge bir 'deneme'ci olan" Onu, "Evrensel ve hümanist" diye betimler Ferit Edgü…

"Ağaç, gökyüzü onun için bir sonsuzluk simgesiydi. Bütün şiirlerinde, bütün yazı hayatında bu sonsuzluğu aradı ve buldu."

Nasıl mı?

Gılgamış'ın ağzından şöyle diyor Anday: "Ölümsüzlüğü aramışım, laf, nasıl yaşardım/ aramasam; o ölümsüz denen yaşıyor mu sanki"... Ozan, müthiş bir tersinlemeyle, "yaşama" eylemini "ölümsüzlük" olgusundan daha değerli kılıyordu.

Kolay mı? Pablo Neruda, "Nâzım Hikmet'ten sonra çok büyük bir Türk şairi daha buldum. Bütün gece gözüme uyku girmedi" demişti Anday'ı ilk okuduğunda...

20 Ağustos 2013 18:25:22, Çeşme Köyü.

N O T L A R

[1] Ahmet Telli

[2] Osman Özçakar, Buz, Bencekitap, 2011.

[3] Asuman Susam, "Şiir Bize 'Şifa'dır", Radikal Kitap, Yıl:12, No:664, 10 Mayıs 2013, s.13.

[4] Karin Karakaşlı, "Doğmaz Ölmez Bir Şair", Radikal İki, 11 Ağustos 2013, s.8.

[5] Cemal Süreya, Günler, YKY Yay., 2002, s.300.

[6] Yusuf Karataş, "Ölümler Ülkesinin Ölümsüz Sesi Arjen Arî", Evrensel Pazar, 4 Kasım 2012, s.15.

[7] A. Hicri İzgören, "Kürt Şiirinde Bir Çınar Devrildi", Gündem, 1 Kasım 2012, s.15.

[8] Mehmet Aslanoğlu, "Bir Serhildan Günü Kaybettik Büyük Şairimizi", Evrensel, 1 Kasım 2012, s.6.

[9] "Bêkes Kürdistan'ın Ortak Kimliği", Gündem, 13 Ağustos 2013, s.15.

[10] Ali Deniz Uslu, "Arkadaşlarımın Babalarına Hiç Benzemiyordu", Cumhuriyet Pazar, No:1401, 27 Ocak 2013, s.1-3.

[11] Sennur Sezer, "Özdemir Asaf'a Mektup", Evrensel, 19 Temmuz 2012, s.10.

[12] Selim İleri, "… 'Romancı' Melih Cevdet Anday", Radikal Kitap, Yıl:10, No:544, 19 Ağustos 2011, s.23.

OMUZLARIMIZDA SIMSICAK UMUT

Ali Ziya ÇAMUR

Yükseliyor ateş, uzak paslı gecelerden
Umudumuz ıslıklıyor suları çığlık çığlığa....
Adalet kovulmuş saraylardan, özgürce sokaklarda
Karanlığın devranını söküyoruz çakıldığı yakamızdan.
Sütsüzler çarşısında sarsılıyor teraziler.

Güneş kat kat beton pazarlardan uzak sokaklarda,
Her bir ışın direnenlerin ellerinden gönüllere uzanıyor...
Omuzlarımızda sımsıcak umut.
Duvarlarda dostlardan yadigâr kurşun ve kan izleri...
Sıkıntılı gözlerimiz gazlardan değil,
Kan çanağıdır yitirdiğimiz dostlardan...
Onlar, yüzümüzde ağaran izleri kavgamızın.
Paldır küldür dökülüyor önümüzde hevesler ve tutkular.
Ölçüsüz ufalanmada arsız tümsekler.

Fosseptiklerden yankılanıyor kibrin lanetli sesi....
Yalan ve melânet rüzgârı karşımızdaki...
İplikleri kopuyor tek tek en sağlam noktasından.
Zurnasında tüm delikler tıkalı, biri hariç.
Bir umarı sırtlayarak susturmak orkestraları...
Bin başlı ejderhalarını salsa da üstümüze,
Kapalı dehlizlerden taşıyor denizlerin kıpkızıl dalgaları...

Puştluğun ufkundan masmavi şiirler fışkırıyor
Delerek huzme huzme sarımsı karanlığı...

Bu mahşerî dalgalarda artık mendirekler çaresiz.
Kitleler artık umudun dosdoğru rotasında
Direnişlerle akıyor yepyeni şafaklara....
Mümkün sanıyorlar hâlâ durdurabilmek bu seli.
Parçalıyor birer birer bu sel;
Önüne katarak HESleri, santralleri.
Artık halka rağmen, halka karşı
Daha da zor olacak ötmesi borazanların.

"Devlet denen aygıtın, bir çete organizasyonundan başka bir şey olmadığını yaşayarak öğrendim."

Mehmet Söğüt ile söyleşi

Bengül Yağıbasan

Bengül Yağıbasan: Mehmet Söğüt, kimdir? Aslında okurlarınız sizi yeterince tanıyor, dolayısıyla lüzumsuz bir soru gibi görünse de biz yine de sizi bir de sizden dinleyelim. Ne dersiniz?

Mehmet Söğüt: Bu soru her ne kadar klasik gibi dursa da, aslında soruların en zorudur. Çünkü bir insanın kendisini tanıtması çok zordur. Sürgün bir Kürt'üm. Çocukluğu oldukça meşagatli geçmiş bir Kürt. Kürt olduğu için tonla dayak ve eziyet görmüş biri... Okul yıllarım ve daha sonraları hep eziyetli geçti. Çok acı çekmiş bir nesiliz. Tabii şanslı taraflarımız da var. Mesela dünyaya farklı bakabilmeyi öğrendik. Yakılan köylerle, sokak ortalarında vurulan insanlarla binlerce kez öldük, evet. Ama müthiş bir aydınlanma da yaşadık.

Öyle çok tanınan birisi değilim, tabii bildiğim kadar. Çünkü sonuçta aykırı kimliklere sahip ve öykü, şiir ve makaleler yazan birisiyim. Sistem önümüzü öyle bir kapatmış ki aşmak çok zor. Kürtler ise kendi yazarına değil de burjuva yazarlarına rağbet ediyor. Çünkü ezilen ulus psikolojisini taşıyorlar hala. Kendilerinde olan birini dikkate almıyorlar. Hürriyet'e ya da Zaman'da yazan birisi olsaydım, yani kendi onurumu ayaklar altına alsaydım daha çok değer verilecekti eserlerime. Kürt yayınevleri de işlerine önem vermiyorlar. Redekte edilmiş kitaplarımı bile, imla hatalarıyla dolu bir kitap haline dönüştürebildiler. Doğru olanı bile nasıl yanlış bastıklarını anlayabilmiş değilim. Bu konuda oldukça becerikliler.

Bengül Yağıbasan: Bir yazar ve şair olarak, yazmak nedir sizce? Getirisinin yanı sıra götürüleri de var mı?

Mehmet Söğüt: Yazmak zorlu ve büyülü bir yolculuktur. İnsanın artık kendini konuşarak ifade edemediğinde, sihirli bir değnek gibi devreye giren bir fenomen. Benim yazma serüvenim, bir şeylere yaramak içindi. Her yan kanla borandı. Bireysel yaşamım alt üst olmuş bir durumdaydı. Ülkem tam bir kaos içindeyken, bir seyirci konumunda kalamazdım. Mutlaka bir şeyler yapmam gerekiyordu. Deyim yerindeyse, o mücadele elime kalemi verdi. Benim yaptığım ise sadece okumak ve yazmak oldu. Şunu da biliyordum; biz Kürtler ve ezilenler, ancak okuyarak düze çıkabilirdik. Bunun gereklerini yerine getirmeye çalışıyorum.

Yazmanın getirisi ve götürüsüne gelince, getirisi yüreğim infilak etmedi. Çünkü yazıyordum. Tüm içsel dökümlerimi yazıya boca ediyordum. Götüsüne gelince, ben yıllarca parayla ve doğal olarak sistemle bir ilişkisi olmayan biriyim. Sistemin dışında yaşıyordum. Yaşım geldi kırka dayandı. Ekonomik olarak zorlanıyorum. Çünkü sistem dışında yaşadığım için beni ekonomik olarak dar boğazda yakaladılar. Şimdi de sıktıkça sıkıyorlar. Devlet denen aygıtın, bir çete organizasyonundan başka bir şey olmadığını yaşayarak öğrendim. Yaşadığım sıkıntıları anlatsam, oturur ağlarsınız. Öyle anlar

oluyor ki, kendimi bir hiç olarak görüyorum. Çünkü hayatın zorluklarıyla uğraşmak bir yerde çekilmez oluyor. İyi ki de yazarak kendime bir dünya oluşturmuşum. O yazı dünyası bana nefes aldırıyor. Yazıyı yaşamımda çıkarsan, geri bir boşluk kalır. Evet, o hiçliği yazarak dolduruyorum. Anlam katıyor yaşamıma.

Bengül Yağıbasan: Sevgili Mehmet, bir önceki kitabınızın üzerinden epey zaman geçti. İlk kitabınız olan "Sır" ve sonraki kitaplarınız "Çöl Yalnızlığı, Karanlıkta ki Gölge, 12; Uğur'un Yaşı", uzaktan bir bakış menzilinden ele aldığınızda eleştirisellik süzgecinden geçirdiğinizde kısaca nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu değerlendirme ışığında yeni kitabınıza girişirken eskilerin, eksikliklerine girmeden ne tür hazırlıklar içine girdiniz?

Mehmet Söğüt: "SIR" ı kitap olarak değerlendiremeyiz. Ona daha çok öylesine karalanmış şeyler diyelim. Diğer kitaplarımda ise oldukça iyi öykü ve şiirlerim var. Ve sürekli bir önceki eserimi geçmek istedim. Çocukluğumdan beri en güzeline ulaşma gayretindeyim. Bu son çıkan kitabım da eksikliklerden arındırılmış bir kitap. Mucizevi Hayatlar adlı öykü kitabım yaklaşık bir ay önce Sınırsız Kitap ve Yayıncılık'tan çıktı. Olumlu olumsuz eleştiriler aldım. Genel anlamda beğeniyorlar. Özellikle Amed kitabımı sahiplendi. Burdan hepsine tekrar tekrar teşekkür etmek istiyorum. Beni çok sevindirdiler. Umarım tüm ülkemle birlikte, okuyucularım da sevince boğulurlar.

Bengül Yağıbasan: Hani klasik bir soru vardır şairlere ya da daha değişik alanda yaratım sahiplerine sorulur. Bu klasik tavra atıfta bulunarak; yeni kitabınızda, sizin iyi tanıdığınız ve sizi iyi tanıyan okurlarınızın yüreğine en çok koşacak favori eserim budur diyebileceğiniz bir tane belirtir misiniz?

Mehmet Söğüt: Son üç kitabımı seviyorum. En çok da Mucizevi Hayatlar adındaki öykü kitabımı. Çünkü duygu dünyamı kapsıyor. Konularımı ona göre seçtim. Sürgünlük var içinde. Sürgünlüğün zorlukları vs. Aşk var. Ki en insani duygudur. Gerillayı anlattım. Gerillanın Kürtler için ne ifade ettiğini söylememe gerek yok sanırım. Çünkü Kürtler, onları melek olarak görüyor. Ve gerillayı anlatan bir öykümle de bir buçuk yıl ceza aldım. Çocukları da anlattım. Öldürüleni, paramparça edilen çocukları...

İnanç olarak da ezilen ve yok edilmek istenen Alevileri anlattım. Ermenileri de...

Kısacası Mucizevi Hayatlar adlı öykü kitabımı çok sevdim. O benim en eserim.

Bengül Yağıbasan: Siz de biliyorsunuz ki Türkiye de yıllardır süren bir savaş var. Bu savaş son aylarda başka bir evreye doğru evrilme durumunda. Sizce Türkiye devleti Kürtlerle mi barış yapmak istiyor yoksa PKK'ye yönelik mi tek siyasetleri?

Mehmet Söğüt: Kürt mücadelesi bazı şeyleri zorluyor. Ama devlet bunu hileyle aşmaya çalışıyor. Kürtler ve Aleviler konusunda hiç de iyi niyetli değiller. Özellikle Alevi Kürtlere yönelik önyargılı bir algıya sahipler. Açıkçası kabullenemiyorlar. Ben daha zorlu bir demokratik mücadelenin gerekliliğine inanıyorum. Söz ettiğim iki sorun da AKP, MHP ve CHP'yle çözülecek sorunlar değil. Her üç parti de tarihin çöp tenekesine gidecek, bundan eminim.

Ülkemiz faşizmi götüremez. Bir sürü din ve etnisitenin iç içe yaşadığı bir bölge. Üçüncü yola ihtiyaç var; yani demokratik bir sisteme.

Bengül Yağıbasan: Mehmet Söğüt'ü, şimdiye kadar hep Türkçe okuduk. Bir Kürt olarak kendi dilinizde yazmayı düşündünüz mü? Ya da böyle bir çalışmanız var mı? Varsa okurlarınız ile paylaşmayı düşünüyor musunuz?

Mehmet Söğüt: Evet, benim de utandığım bir durum. Ama Türkçe en hakim olduğum dildir. Tabii bu bir mazeret olamaz. Kürtçeye bir an önce başlamak zorundayım. Zaman zaman da yazıyorum. Okuyucuya ulaştırmayı da isterim tabii.

Bengül Yağıbasan: Neden yurtdışında yaşıyorsunuz?

Mehmet Söğüt: Ailem yurtdışındaydı. Şimdi ise zorunluklardan dolayı kalıyorum.

Bengül Yağıbasan: Güney okurlarına özel olarak vermek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Mehmet Söğüt: Kendi onurlarına ve kendi davalarına sahip çıksınlar.

Temmuz 2013

MAÇO KÜLTÜRE KARŞI: #DİREN(EN) GEZİ KADINLARI...

Gülfer UĞUR

Gezi Parkı Direnişinin en önemli özelliklerinden biri kadınların en başından itibaren bu direniş içinde güçlü bir şekilde yer almalarıydı. Çok sayıdaki sivil toplum örgütlerinin içinde olduğu kadar, ayrı -feminist- kadın grupları olarak da onlar Gezi'deki direniş ve kolektif yaşamın taşıyıcısı ve parçasıydılar. Böyle olması esasen son derece anlaşılırdı. Çünkü Başbakanın ağzından AKP iktidarının giderek artan saldırılarının hedefi bireylerin yaşam biçimlerine orantısız müdahaleye ilişkin iken, bundan en fazla etkilenecek olanlar gençlik ve kadınlardı. Gezi Direnişinin arifesinde medyada üst üste yer alan insanların gündelik hayatlarına, öpüşmelerine, içkilerine, kaç çocuk yapacaklarına karışılmasına karşı sabırlar taşmıştı!

Ancak Gezi Parkı Direnişinde mücadele edilmesi gerekenler salt AKP iktidarının kadın düşmanı politikalarıyla sınırlı değildi. Gezi Parkı Direnişi genişleyip Taksim Direnişine dönüştükçe, sokağa, alanlara, mücadeleye erkek egemen kültür hâkim olmaya başlamıştı. Özellikle Çarşı-Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray gibi taraftar gruplarının futbol maçlarının cinsiyetçi küfürlerinden uyarladıkları sloganlarıyla maço kültürünü direniş içine taşımıştı. Gösteri yapan kitlelerin üzerine TOMA'sı, copu, biber gazıyla saldıran polise ve iktidara öfke arttıkça, buna karşı direnen taraftar gruplarının "delikanlılık" edebiyatı da sempati toplayabiliyor ve hareketin geneline yayılabiliyordu. Açık mikrofonlardan Başbakan'ın anasına da küfür edildi, "orospu çocuğu" şeklinde polise de... Meydanlar ve duvarlar ne yazık ki, sadece Gezi Direnişinin o çokça dile getirilen ince ruhlu mizahıyla değil, en kabasıyla cinsiyetçi küfürleriyle de bezenmişti. Ve bu maço kültüre rağbet edenler salt genç erkekler de değildi, taraftar gruplarının içinde yer alan ya da onlara sempatiyle yaklaşan kadınlar da bu koroya katılabiliyorlardı. Tabii ki, bizim burda eleştirdiğimiz şey, 'küfür erkek işidir, kadına yakışmaz' türden bir yaklaşım değildir. Kadınlar "hanım hanımcık" olmalı genel yaklaşımına karşın, bir dizi kadın 'biz de erkekler gibi küfretme hakkına sahibiz' pozisyonunun savunucusu olabiliyor. Tabii ki, böyle bir hakkın varlığından söz edebiliriz. Sorun öncelikle genel olarak küfre karşı çıkmak değil, cinsiyetçi küfre karşı çıkmaktır. Çünkü cinsiyetçi küfrün temeli erkek iktidarının varlığıdır. Bu anlayışa göre erkek egemendir ve tüm kadınlar erkeklerin malıdır. Başka erkekleri yaralamak için de

onun en zayıf noktasına, iktidarının simgesi cinselliğine ve "kadınları" hedeflenerek küfür edilir. Cinsiyetçi küfürlerin kadınlar tarafından da edilmesi bu gerçeği değiştirmez. Kadınlar da etse, son tahlilde aşağılanan yine kadınlardır.

Gezi Direnişinde başta feminist gruplar olmak üzere, bu cinsiyetçi ve homofobik maço kültürden rahatsız olanlar bir karşı duruş geliştirmeye çalıştılar. Gerçekten demokrat olmanın her türden milliyetçiliğe ve cinsiyetçiliğe karşı bir duruş geliştirmekten geçtiğini sabırla ve inatla dillendirmeye çalıştılar. Kadına yönelik şiddete ve tacize karşı mücadeleyi, kadınların aşağılanmasına karşı mücadeleyi Gezi Direnişinin gündeminde canlı tutmaya çalıştılar.

"Kadına, orospuya, ibneye küfür etme! İnatla diren!" şiarıyla maço kültüre karşı koymaya çalıştılar. Ellerinde boya kovası ve fırçalarla eylem içinde eylem geliştirip, duvarlardaki cinsiyetçi küfürlü sloganları sildiler. Forumlarda küfre karşı, erkek egemen söylem ve sloganlara karşı tavır geliştirip, bilinç yaratmaya çalıştılar.

Toplumun iliklerine kadar nüfuz etmiş olan erkek egemenliğinin her eylemde olduğu gibi Gezi Direnişi içinde de kendisini göstermesi hiç de yabancı olduğumuz bir şey değildi elbette. Ancak 20 günlük Gezi Direniş yaşamında kadınların yılmadan ve inatla bunu teşhir etmeye çalışması kayda değer bir bilinç yaratma çabasıydı. Ve bu konuda Müslüman ve feminist kadın grupları olduğu kadar LGBT grupları da ortak hareket ettiler. Kimi devrimci grup da bu haklı ve gerekli tavrı desteklediler.

20 günlük Gezi Direnişinde kadınlar yol arkadaşı olarak değil, direnişin öznesi olarak yerlerini aldılar ve böyle kabul edilmenin mücadelesini verdiler. Fakat bunun hiç de kolay bir şey olmadığı bir kere daha yaşandı. Öyle ki, kadınların en başından itibaren güçlü bir şekilde direniş içinde var olmasına karşın Bülent Arınç'la görüşmeye giden ilk heyet altı erkekten oluşuyordu. Mücadele içinde kadınlar güçlü bir şekilde yer alsa da, iş sözcülük ve temsiliyete geldi mi erkekler işe el koyuyor ve kadınları dışlıyorlardı. Bizzat bu olgu bile direniş kültürü içinde erkek egemenliğinin gücünü gösteriyor.

Direniş sadece sokağa çıkmak, Gezi'de direnmek değil, hayatın her alanında direnişi gerekli kılan bir süreçtir. Sokağın maço kültürüne karşı inatla direnmek, onu aşmak için tartışmak ve tartıştırmak devrimci kültürün gereğidir.

02. 09. 2013

SAYDAM BİR HÜZÜN

Nevin KOÇOĞLU

avuçlarındaki ölü düşleri suya söyle samira
gem vur içini kundaklayan ateşe
ve ayır uğuldayan nehrin tuzunu
tuzuna karıştığın duvardan

acını biliyorum
vahasız bir çölü geçiyor ayakların
güneşe uçuyor bir yaban güvercini
kulaklarını deliyor taşların iniltisi
biliyorum

alnını son ölünün mezar taşına yasla
dinle otların feryadını samira
onlar ki saydam bir hüzünle söyler
yalnızlığın solgun ve esmer türküsünü

elinde bir tutam unutulma toprağı
aynanın içinden geç, duraksama
kapansın bir çağ denizle tuz arası
lekeli ten ve elinde kan taşı

geçti mi ılgın günahlarının ağrısı
dindi mi büyük sözlerin yamalı sızısı
kırk tas su samira, kırk tas su
zeytin dağı'nda seni yuğdu mu?

TANDIRDA PİŞEN NEDİR?

Ayhan Kavak
D Tipi Ceza Evi F-5
DİYARBAKIR.

Ekim idi. Çöken karanlıkta güzelim Garzan ovası kızılımsı alevlerle sarmalanmıştı. Firezler yangına durmuştu. Toprak hazırlanacaktı sürülmeye. Ardından savrulacaktı buğday. Tohumun süveydasında patlayan filiz hayat verecekti toprağa. Döngüsel seyrinde akıp gidecekti insana dair olan eylem. Cana can katmak için toprak doyuracaktı insanları...

Bir film şeridi gibi hızlandırılmış vaziyette akıp gidiyordu anılarım havsalamın bakir parçalarında. Tüm bunları demir çubuklarla bölümlenmiş, küçücük penceresindeki kamyondan bozma arabanın daracık bölmesinde görüyordum naçar. Doğduğum diyarlardan geçerken, yüreğimdeki od, firezlerin ateşine karışıyordu. Toprak buğday ve ateşin diyalektiği, her daim çocukluğumun çağrısına kapı aralardı. Orada da baskın imge; tandır ateşi ve mis gibi kokusuyla sıcacık, ortası delikli tandır ekmeği aklıma düşer. Göz payı vardır yapılan ekmeğin. Gelip-geçenlere sıcağı tüten sıcak ekmek mutlaka ikram edilir, adettendir, bereket getirir diye. Kadınların mabedidir tandır. Bu mabet ekmek yapılırken çocuklara da açıktır. Erkekler ise yalnız yanından geçebilirler oranın. Belkide efsuna çalmış ekmek çağrısıdır çeken erkekleri yanına. Ekmek kokusudur, büyüler herkesi. Bu yüzden mucizevi yiyeceğin mucidi kadın ancak uzatabilir erkeğe ekmeği...

Tandır ve kadın! Binyıllara dayanan bir ilişkidir bu. El ile şekillenen bir maharetin dillenmesidir tandır.

Ayaklar üzerine durmayla başlamıştı önce. Ön pençelerin neye yarayacağı özellik kazanmamıştı henüz. El oldu, adeta durdu. El ile uz diyalektiği ilk aklımızdı. El ''iş'' ile ördü toplumsal dokuları. El ile hissettik; el ile yürümeye, tırmanmaya, toplamaya, avlamaya başladık. İnsanın yazgısı oldu el. Akıl, duygu ve güdü ile elimiz arasında karmaşık, mekanik olmayan bir diyalektik kuruldu insanlaşmada.

Büyük oranda elin ürünü oldu hayat. Elin değdiği her nesne ilk dokunuş anıyla birlikte, başkalaşımın gerilimiyle şartlandı. Elin toprak ile kurduğu rabıta kutsiyet arz eder. El ve toprağın buluşması halaya duran canlara benzer. Elle şekillenen toprağın şarkısı ozanlığın cevherine işaret eder. Ve toprağın tözünden vücuda getirilen tandır, tüm eserlerin bileşkesi olup selamlar bizi. Elin hüneriyle şekil almış toprağın cis-mali hali hayatın yakarışına dair kadim ve ifşa olmamış sırları, İsrafil'in sur'undan daha gür bir üfürmeyle çınlatır yedi düveli. Neredeyse insanı bir tezahürün bütün halleri estetik bir dışavurumla peşi sıra serinlenir. Eski Ahid'in çamurundan yaratılmış ADAM'ı gibi, TANDIR da kadının el uzu ve nefesiyle hayatın canlı bir imgesine dönüşür. Adam'ın hikayesinden farklı, elbette çamura üfürenin, ona şekil verenin, kat kat örenin kadın olmasıydı. Tandır ''Güneş Ülkesi'' ne has, bereketin mutluluğa döndüğü günlerde yaratılmıştı. Tandır kadındı, kadın da özgür! Daha yoktu emaresi boyunduruğun...

Binlerce yıl öncesine kadar götürebiliriz tandır yapımını. Neolitiğin kadın eliyle aşka geldiği ve kültür oluşturduğu Halaflaşmaya uzanabiliriz, kronolojik akışta. Halaf kültürü çanak ve çömlek yapımında ince cidarlı olup, bezemeleri esas olarak geometrik şekillerle sırlanmıştı. Yine bugünlere kadar ulaşmış, Harran evleri misali Tholos denen yuvarlak evler yapılırken, TANUR (tandır) tipi ekmek yapım evlerinin varlığı, kadının yaratıcı doğasının dışa vurumunu oluşturmuştu. Evet, Neolitiği yaratan ve büyütendi kadın! Kendi gibi doğurgan kıldı toprağı. Ekende, biçende, yemede de ortaktı her bir şey. Buğday un oldu havanda, yani AR'ı adı unun. Ateş de AR'dı. Oynamak olmazdı ikisiyle de. Alazı Har'dı, çünkü dizginlenemezdi! Toprak da ARD'dı, Neolitiği kuralların dilinde. Ar hem un hem de ateşti. Ard'tan, yani topraktan bağımsız değildi. Oluşturulan çemberin ortasında kadın vardı. Kadının nefes eliyle bütünleştirilen, bağlantı kurulan TANDIR boy attı yaratıda. Bakmayın siz, ''at-avrat-silah'' üçlüsünü namus diye yutturan eril zihniyet kalıplarına. Ard, Ar (ateş) ve Ar (un) gerçek AR'dı (namus) özgürlüğün ilk türküsünde. Tandırda pişen ekmekti.

Topraktan gelip berekete dönüşürdü kadının elinde...

Tandır'ı yaratan kadındı! Harcı için öncesinde en sert toprakta karar kılındı. Buğday samanı ve keçi kılıyla buluşturur toprağı. Arı suyla maharetli ellerde yoğurur durmadan. Kadının teri karışır toprağına. Yakılan kılamlar, şarkılar eşliğinde sakız kıvamında macuna dönüşür toprak. El emeği, göz nuruyla terbiye edilip, hamura çalmıştır toprak. İşlem başlamaya amededir. Çamurdan halkalar yapılır, üst üstte konulur. Kadın sevecenliğiyle boy atar halkalar. Yani, sözün özü, Babil Kulesinden çok önce tandır örülmüştü kadın eliyle, kadim coğrafyada...

Neredeyse yetişkin bir insanın boyuna ulaşıncaya değin örme devam eder. Ardından en alt yerinden dumana yol vermek için bir kapı açılır. Şimdi sıra tandırın rüzgar ve güneşte kurumaya tutulmasına gelmişti. Işığı, ısıyı ve rüzgarı günlerce içine çekecektir, kavi olmak için. Yetmez yapılanlar! Çok sonra karşılaşacağı gür alevlerle alışması için evcimen alevler yakılır içinde. Amadedir artık. Tandır çatılmaya gelecektir. Ne de olsa, ekmek pişirilmeyi beklemekte kurulacak tandırda.

İklimsel mi anomali mi bilinmez! Tandır kurulumu iki ayrı biçimde sürdürülmekte günümüzde. Zengin kullanım özelliklerinde eksilme olmuştur. Lakin birçok açıdan ortak ruhi şekillenmeye tekabül eden kültürel özelliklerini taşımaktadır halen. Tandır çatma, çatal oluşturur kadim coğrafyamızda. Garzan, Amed ve Ruha ovalık kesimlerinde, sıcağın yıkıcılığının daha bir fazla olduğu bölgelerde evin dışına çıkarılmış, avluda veya birbirine yakın evler arasında ortak kullanmak için yapılır toprak üstüne. Üç yanı ve üstü kapalı odada, yarım eğik vaziyette yerleştirilir düzeltilmiş yere. İki yanında seki yapılır, alttaki delik unutulmadan. Ekseriyet ekmek ve özel günlere has çörek pişirirler içinde. Kimi zaman da, alazında temizlemeye kelle-paça sallandırırlar. Patlıcan ve diğer yiyeceklerin közlenmesi de yapılır elbet. Ortaklaşa kullanılır ve sırasıyla imece usulü vururlar hamurlarını tandıra...

Serhat ellerinde, soğuğun iliklere işlediği yüksek yaylalarda tandır için toprağın altında yer kazılır. Etrafına duvarlar örülür. Çoğu diyarda daha evin dışına atılmamıştır üstelik. Evin tarihi tanığıdır tandır! Kiler, tandır, hara, dam hep yan yanadır. Her biri, bir diğerini varlık nedenidir. Yerin içine ağız hizasında yerleştirilen tandırın kapısından küçük bir tünel kazılır. Sonrasında bekler ziyaretçilerini.

Hayat olur tandır! Kızılımsı alevlerinde ilk başla berav (çamaşır) için su kaynatılır. Alevlerin evcilleşmesinden sonra da yoğurulup dinlendirilen hamur topakları el becerisiyle açılarak sıra sıra vurulmaya başlanır. Ekmek pişirmenin bitimiyle, ocakta pişmesi uzun zaman alan yiyecekler bırakılır tandırın sönmemiş küllerine. Daha bitmemiştir! Bu kez de kızlı-erkekli çocuklar akşamın geceye evrilmesiyle, soğuk kış gecelerinin uzun zamansallığında, kenarından dizlerine değin sarkıttıkları ayaklarının tandıra bırakarak hikayeler anlatır, oyun oynarlar aralarında...

Tandır bir sosyalleşme merkezidir kadınların. Yakılmaya görsün ateş, sökün ederler etrafına bir bir. Gündelik sorunlar, dert ve kederler paylaşılır, bir nebze de olsa çileli yaşamlarına tahammül katılır, hafifler böylece. Tandır salt bir ekmek pişirme mekanı değildir. Hayata dair tüm faaliyetlerin odağıdır.

Tandırda ekmek pişirmenin kendine özgü bir asaleti ve estetiği vardır. Genelde tandırın başında üç kadın vardır. Biri el maharetiyle hamuru açar, biri açılmış hamuru iç güdüsel bir ritm ile tandıra vurur. Aynı kişi pişmiş ekmeği hızla seleye atar. Bir diğer kadın da sıcacık ekmeğin hamurlaşmaması için dizer ekmeği seleye. Tüm bunlar doğallığında seyrederken, sanki ekmek pişirilmiyormuş gibi başka meselelerden kelam eylerler şen sesleriyle. Binyıllardır yaratısının alışkanlığı sinmiştir kadına. Tıpkı bir sazbendin sazla meşk eylerken perdelere bakmaması, bir rakkasın oyuna durduğunda ayaklarını izlememesi, bir dengbejin deng'e kesildiğinde söylediğini önceden tasarlamaması gibi, gözle hamura, tandıra ve pişmiş ekmeğe bakılmaz! Gönül gözü ve o içgüdüsel sezgi, maharet ve tandırda yekvücut olmuştur.

Tandırın her aşamasında kadın vardır! Bereket tanrıçasının imgeleştiği, vücuda geldiği yer olmuştur tandır. Yıkamamıştır bunu zulüm. Evet, ne yazık ki denge bozulmuştur, eksilmiştir çok şey, kötülük hakim olmuştur insanlığa. Devletin ana rahmi Ziggurat'ta ataerkilliğin hiyerarşik şekillenişinde "Doğum Ağacı ve Ölümsüzlük, Ekmek ve Su " ya el koymuşlardır muktedirler. O vakitlerden beri artarak büyümüştür kötülük. Tandırın halen varoluşunu sürdüren büyüsü bir anlık da olsa yoksa bu kara tabloyu...

En iyi tandır, en lezzetli ekmek, en güzel hayat kadının el, yürek ve aklının ürünüdür. Eğer Beni Adem ekmeksiz kalmışsa... Bu kadının lanetidir! Yer yüzü aşkın yüzü oluncaya dek sürecektir bu lanet.

İşte kelepçeli ellerle yanan anızların yanından geçerken ring arabasında hüzün içinde bunlar aktı usumdan. Sabırsızlıkla bakıyorum, belki belirir diye. Çocukluğumun geçtiği ovada karanlığı aydınlatan kızıllıkta belirerek, sıcak ekmeğe sürülmüş taze tereyağına serpiştirilen şekerle doyumsuz ziyafet çekip, hınzır gülüşüyle el sallayacak bir çocuk bana, kim bilir...

Ekim 2010

"TAM ERKEK"LİKTEN GERÇEK ERKEKLİĞE YOLCULUK...

Berlin'de "namus adına şiddet"i ve ataerkil erkek rollerini sorgulayan ve salt genç erkeklerle çalışan bir proje var. İngilizceden ödünç alınmış "Heroes" adıyla tanınan ve yaptıkları örnek çalışmalarla birçok ödül kazanan bu projenin taşıyıcılarından pedagog ve tiyatro eğitimcisi Yılmaz Atmaca ile söyleşimizi okurlarımızla paylaşmak istiyoruz. -Güney

Yılmaz Atmaca

Güney: - "Heroes" nedir, Yılmaz?

Yılmaz Atmaca: - "Heroes" Türkçe çevirisiyle "Kahramanlar" anlamına geliyor. Kadın-erkek eşitliğini savunan ve özellikle namus adına yapılan baskılara karşı bir duruş sergileyen bir proje.

Güney: - Böyle bir proje ihtiyacı nereden çıktı?

Yılmaz: - Projemizin kurucusu ve yöneticisi Dagmar Riedel-Breidenstein, İsveç'te uygulanan bu projeyi örnek alarak Berlin'e taşıyor. Proje parasal desteği Child hood Foundation'den alıyor.

-Peki, ama böyle bir projeye ihtiyaç nerden doğdu?

-Şimdi zaten Strohalm 20 yıldır çocuklara yönelik cinsel istismara karşı çalışma içinde... Okullara gidiyorlar, toplantılar düzenliyorlar, çocukları bilinçlendiriyorlar, velileri eğitiyorlar, falan. Bütün bu çalışmaları yaparken, Berlin'deki göçmen toplulukları içinde "namus" "şeref" kavramlarıyla tanımlanan o sorunun, şiddetin de farkındalar. Yani, bunların baskıdan geldiğini, yasaklamadan geldiğini, kadın ve erkeğe verilen o baskıcı rollerden geldiğinin de farkındalar, ama ona karşı da somut bir çalışmada bulunamıyorlar.

-Şu an "namus adına şiddet" konusunu Türkiye'de, Kürdistan'da ya da Lübnan'da değil, Berlin'de tartışıyoruz. Okurlarımız açısından belki anlaşılır olmayabilir. Nasıl olur da Avrupa'ya göçün 40 küsuruncu yılında, göçmen çocuklarda, gençlerde bu sorunlar yaşanabilir diye...

-Kadın-erkeğe verilen roller, vakti zamanında buraya gelen kadın ve erkeklerle birlikte geliyor. Bir de

burda kimlik sorunu oluyor insanlarda. Kendi örf ve adetlerini unutmamak adına, kendilerinden ödün vermemek adına, işte o otuz-kırk yıl önce getirdikleri örf ve adetlerine daha da bir sıkı bir şekilde sarılıyorlar. Ve hatta daha da abartıyor olabilirler, diye düşünüyorum, çünkü iş çığırından çıkıyor... Türkiye'deki insanlar, Türkü-Kürdü günlük yaşam içerisinde gelen yenilikleri sorgulamadan, süzgeçten geçirmeden kabul ediyor. Ama göçmenlerde aynı şey söz konusu değil, burada yapılan bütün çalışmaları onlar hep "dur bakalım yahu, bu ters gelir bize... Bu bize ait değil." diye düşünebiliyorlar. Bir kere dil kendi başına bir sorun. Almanca anlatılan düşüncelerin çoğu insanlarımızı ürkütüyor. Bazılarının da olumsuz tecrübeleri olduğu için ürkekler. Yaşadıkları olumsuz olaylardan yola çıkarak daha temkinliler ama.

-Peki, ne yapıyorsunuz? Heroes nasıl bir çalışma ve siz neyi amaçlıyorsunuz?

-Heroes bir kere genç erkeklere yönelik bir çalışma. Biz 16 ile 22 yaş arasındaki erkeklerle çalışıyoruz. Kadınlara yönelik, kadınların aktif olduğu birçok proje var Almanya'da. Kadınlar "biz hakkımızı isteriz" şeklinde birçok çalışmalar içindeler. Ve biz erkekler de artık üzerimize düşen görevleri bir şekilde yerine getirmek zorundayız. Neticede bu ataerkil toplumdan gelen erkekler olarak bir şekilde buna (namus adına şiddete) dur dememiz gerekiyor ve zaten karar verme yetkisi de bir şekilde bize ait. Bu toplum içinde - karşı çıkalım ya da çıkmayalım - sahip olduğumuz cinsiyetle avantajımız var, dinleniyoruz ve yeri geldiğinde de uygulayanlardanız. Dolayısıyla bu alanda adım atmamız da gerekiyor. Onun için genç erkeklerle çalışıyoruz. Haftada en az bir gün buluşuyoruz. Bunun ötesinde eğer sergiler varsa, tartışmalar varsa, işte ne bileyim tiyatro, sinemalar varsa ekstra buluştuğumuz oluyor. Her buluşmamızda bir konuyu dile getiriyoruz. Aile ilişkisi... Demokrasi... Evlilik, evlilik öncesi yaşam, cinsellik, bekâret. Toplumda kadına ve erkeğe verilen roller. Eğitim, kültür, örf ve adetler... Bunların hepsini tartışıyoruz. Farklı cinsel yönelimler... homofobi... Bunların hepsini tartışıyoruz. Tartışırken, her seferinde bir tabuyu ele alıyoruz. Bir yıla yakın bir eğitim süresi içerisinde, birçok konuyu ve tabuyu dile getiriyoruz. İşte, Yahudi düşmanlığını dile getiriyoruz... Tabii burda yaşayan gençlerimizin sorunlarını da dile getiriyoruz: Ayrımcılık, gençlerin polislerle karşılaştığı sorunlar, devlet dairelerinde karşılaştığı sorunlar, anne ve babalarının sorunları ve aynı zamanda gençlerin kendilerini geliştirebilmeleri için onlara ne gibi yardımlarda bulunabiliriz... Onları elimizden geldiği kadar desteklemeye de çalışıyoruz. Yani, eğitmenle öğrenci ilişkisinden ziyade, daha çok abi-kardeş ilişki içindeyiz. Öyle de zaten ilişkimiz var arkadaşlarımızla.

-Bu gençlere nasıl ulaşıyorsunuz?

-İlk başladığımızda bayağı aradık. Yani üç -dört ay kadar bir dönem epey aradık. Biz projeye iki erkek olarak başladık. Ben, Türkiye'den gelen, Türkçe dilini bilen biri olarak katıldım. Ahmad da Arapça konuşan, Filistin kökenli bir arkadaşımız. Ben tiyatro eğitiminden geliyorum. Ahmad da psikolog. Farklı dillerimiz ve farklı alanlardan gelmemiz suretiyle gençlerimizi destekleyebiliyoruz.

İlk başta gençlere ulaşmakta zorlandık bayağı... İşte, sokakta gördüğümüz gençlere "hah, bunu eğitmemiz lazım" şeklinde, önyargıyla yaklaştığımız, sonradan düşünüp utandığımız, bir tavırla onlara yaklaştık. Ulaşamıyoruz, yani... Olmuyor. Gençler bizi tanımıyor, onlarla konuşacağımız konular, öyle günlük konuşulacak konular değil... Tabu konular! Böyle üç-dört ay devam etti. Sonra gençlerden biri annesiyle beraber geldi -ilk gencimiz. Annesi de, stajyerlik yapabileceği bir yer arıyormuş - oğlu için. Öyle, yanlış bilgiden dolayı bize geldi. Biz tabii, aç kurtlar gibi sağına soluna oturduk. Bir yandan ben, bir yandan Ahmad böyle beynini yıkadık çocuğun. Sonra, gönderirken dedik, ya gelmez... Ben olsam gelmem yani, sen vır vır vır, başının etini ye gencin, bir daha gider mi? Ama geldi!.. O geldi. Sonra arkadaşını getirdi, onlar kendi arkadaşlarını getirdiler... Tabii bu bir referans oluyor... "Bakın arkadaşlar orda iki kişi var. Bunlar zararsız insanlar, ısırmazlar, kötü niyetli değiller" gibi bir söylemle bu şekilde gençlerimiz oluştu. 5 grup gençlerle çalışıyoruz. Bu gruplara sertifikalarını da verdik. Şu an 6. grubu çalıştırıyoruz.

-Sertifika? Ne sertifikası alıyor bunlar?

-Bir yıllık eğitim sonrasında, onlar toplum içerisinde, gençlerle veya büyüklerle bu konuları konuşabilecek kıvama geldiklerini anladığımızda, kendilerini ifade edebileceklerine inandığımızda, bizzat kendileri workshop - seminer daha doğrusu- sunup yönetebileceklerine inandığımız kıvama geldiklerinde, diyoruz, tamam arkadaşlar, şimdi sizinle beraber daha derin bir yolculuğa inebiliriz. Ve okullara ya da gençlerin gittikleri yerlere gidip onlarla beraber tartışabilecek duruma geldiniz. Bu da sizin sertifikanız.

-Yani amacınız, bir yıllık çalışma içerisinde onların yetiştirilip, örneğin okullarda, diğer gençlere ulaşabilecek duruma gelmesi...

Peki, okullarda yaptığınız çalışmayı biraz anlatır

mısın?

-Gençlerimiz o kıvama geldiklerinde, tamam arkadaşlar, şimdi daha derine inmemiz lazım, diyoruz. Neticede, diğer gençlerle, sizin gibi lükse sahip olamayıp, derinlemesine bu konuları konuşamayan gençlere ulaşmak istiyoruz. Ve bu seminerin şeklini, şemalini beraber çizmemiz lazım. Edindiğimiz tecrübeler gösteriyor ki, kısa kısa sahnelerle gençlere çok daha iyi ulaşabiliyoruz. Çünkü kendilerini dile getirmiyorlar, gördükleri sahneler üzerinden konuşup onlarla iletişime geçebiliyoruz. Bu semineri sıkı bir şekilde çalışıyoruz. Yeni sahneler üretiyoruz, gençlere nelere dikkat etmeleri gerektiğini gösteriyoruz. Şimdi şöyle bir lüksümüz de var: Eski gençlerimiz, eski "kahramanlar" oturup tecrübelerini anlatıyorlar, karşılaştıkları zorlukları anlatıyorlar ve böylece bir bilgi alışverişi içerisinde gruba onların yönetebileceği bir seminer sunuyoruz biz. Seminer bitince de... Zaten okullar sık sık soruyorlar bize "bizim okulumuzda seminer verebilir misiniz?" diye... Öğretmenlerle ön görüşmeyi biz yaptıktan sonra, iki genç ve biz iki eğitmen: Ahmad ve ben, sınıflara gidip diğer gençlerle iletişim kuruyoruz, sahnelerimizi sunuyoruz ve sahneler üzerinden tartışmaya giriyoruz. Sahnelere kimileri abartılmış diyor, kimileri hayır, abartılmış değil diyor. Amacımız o küçük küçük skeçlerle, o skeçteki figürler üzerinden asıl sorunu konuşmak. Bir sahneyi anlatayım ben:

Baba eve geliyor, kızı evde yok, oğlu bilgisayarın başında evde... Baba oğluna fırça atıyor, oğlunu dışarı gönderiyor, kızkardeşini bulmadan bu eve gelemezsin, bu evin erkeği benim yokluğumda sensin gibi söylemlerle evden atıyor, Oğul dışarı çıkıyor, arkadaşıyla telefonlaşıyor, arkadaşı ona kızkardeşini nerde gördüğünü söylüyor, beraber aramaya gidiyor ve bu arada erkek arkadaşı diyor ki, yapsana bir şey, vursana, sen erkeksin, neticede senin namusun, ben senin yakın arkadaşınım seni düşünüyorum ben, bak seninle nasıl konuşuyor, yani sürekli kışkırtıyor... Bununla da aslında toplumun baskısını dile getirmeye çalışıyoruz. İşte erkek kardeşin bir süre sonra bu baskıya nasıl dayanamadığını dile getirmeye çalışıyoruz, kız kardeşin durumunu göstermeye çalışıyoruz, baba ile oğul arasındaki ilişkiyi konuşmak istiyoruz. Sadece bu sahne üzerine iki-üç saat tartışabiliriz. Çünkü bir konu ötekini getiriyor.

-Peki, tepkiler nasıl oluyor sınıfta?

-Gençler ilk başta temkinliler. 5-10 dakika kadar mırın kırın ediyorlar. Zaten onlara "namus nedir?" diye soruyoruz. Pek tanımlayamıyorlar. Ama "namussuz" kimdir? Onu çabuk tanımlayabiliyorlar!

İlk başta ne şiş yansın-ne kebap yansın türünden tepkiler geliyor. Bir süre sonra gerçek düşüncelerini söylüyorlar... Ve dönüp-dolaşıp sonunda kadına geliyorlar. "Namus" kadınla ilgilidir, kadın namustan sorumludur... Ve bir süre sonra bakireliğe geliyor söz. İşte, bakireliği kaybeden kız namussuzdur, şerefsizdir. Ve zaten o da bir daha geri gelmez. Toplumda da o insanın yeri yoktur. Onun abileri, ailesi, erkek kardeşleri, ailenin erkek üyeleri de onu cezalandırmak zorundadır. Yapmazlarsa kendileri de namussuzdur. En sonunda buraya geliyorlar. Ordan sonra biz devreye giriyor, tartışıyoruz ve üç saat sonra -bugüne kadar aşağı yukarı 300'e yakın seminer verdik - bugüne kadar yüzde 98'i diyebilirim -hatta yüzde ikisini hatırlamıyorum, ama biraz açık bırakayım - çalışmaların başında bize HAYIR diyen, bize direnen, sürekli bizi susturmak için bir sürü argümanlar dile getiren gençlerin çoğu seminer sonunda öncelikle gençlerimizi gelip tebrik ediyorlar, yaptığınız çok güzel, devam edin, bizim imajımızı temizleyin gibilerinden söylemle destekte bulunuyorlar. Bu tür şeyler zaten bizim gençlerimizi müthiş bir biçimde motive ediyor.

-Neyi değiştirmek istiyorsunuz?

-Dünyayı, diyeceğim ama biraz abartmış oluyoruz. Şimdi ben kendi adıma konuşayım. Ben on sekiz yıldır Almanya'da yaşıyorum. Türkiye'den geldim. Ailem doğudan geldi. Öyle din baskısı fazla fazla görmedim. Ama neticede yetiştiğim toplum tarafından şekillendirildim. Çok gözlemledim, hatta yaşadım kadın ve erkeğe verilen rollerden dolayı insanların ne zor durumlara düştüğünü. Özellikle kadınların nasıl zor şartlar altında yaşadığını, yetiştiğini... Çoğu zaman da korkularını hissettim. Sorduğum soruların cevabını alamadım. Erkeğin de, bizim eleştirdiğimiz "erkekliğini" yerine getirmediği vakit nasıl ezildiğini, nasıl silindiğini, nasıl kimliksizleştirildiğini gördüm. Diğer taraftan da birçok ikiyüzlülükle karşılaştım. İşte bizim namusumuzdur, bizim şerefimizdir adı altında insanlara ne tür zorbalıklar yapıldığını gördüm ben. Bunları anlatırken, olayı dramatize etmek istemiyorum. Kendi gözlemlerim bunlar. Aslında birbirimizi baskı altında tutarken, birey olarak kendimize ne kadar zarar verdiğimizi anladım. Ben kendimden yola çıkıyorum. Böyle dar bir mekâna sıkıştırılıyoruz ve düşüncelerimiz, duygularımız elimizden alınıyor. Başkalarının hisleri ve arzuları doğrultusunda hareket ediyoruz. Bilmeden! Bilinçsizce bir şekilde! Çünkü soru soramıyoruz. Cevap alamıyoruz. Sorgulayamıyoruz. Yani, yaşamda kendi

ayakları üzerinde durması gereken bir insanın sahip olması gereken o meziyetler, o yapı insanların elinden alınıyor. Kendi çıkarlarını düşünen diğer insanlar tarafından. Açıkçası buna karşıyım! O baskıcı topluma karşıyım.

-Konu "erkekliğin" sorgulanması sonuç itibarıyla... Sen de bir erkeksin...

-Ben de bir erkeğim, çoğu zaman düşünüyorum aslında, kendi cinsime ben ihanet mi ediyorum diye... (gülüyor)

-Evet, ihanet mi ediyorsun?

-Zannetmiyorum "ihanet" ettiğimi... Aslında benim varmak istediğim nokta, şu an biz erkeklerle çalışıyoruz ama erkek olsun, kadın olsun, insanın baskısız, korkusuz, düşüncelerini, arzularını ve sınırlarını söyleyebileceği güce sahip olması lazım. Bu bireyin bütünlüğüdür, insanın bütünlüğüdür. Kendimizi birey olarak koruyabilmek istiyorsak, bağımsız bir birey olarak - ve anne babalarımız bunu istiyor bizden, bağımsız ve güçlü olmamızı istiyorlar - işte bunu yapabilmemiz için bu saydığım eksiklikleri de dile getirmemiz lazım, yani bunu uygulayabilmemiz lazım. Eğer annem ve babam benim bağımsız düşünmemi istiyorsa, beni eğitirken, bana o bağımsız düşünebilme yetisini de vermek zorundalar. Anne-babaya salt kendi anne babamı kastetmiyorum, toplumu, öğretmenlerimi, resmi makamları kastediyorum.

-Yani bir bütün olarak sistemi...

-Evet, bir bütün olarak sistemi kastediyorum ben. Ancak o şekilde özgürleşebiliriz. Özgürlüğü kendi içinde yaşayamayan bir insandan biz kalkıp da ülkesini, toplumunu, işte kız kardeşinin özgürlüğünü savunmasını bekleyemeyiz ki... Özgürlük bireyin kendisinde başlar ve bizim büyükler olarak, sistem olarak sunacağımız ortam içerisinde gelişir.

-Gençlerle çalışmanız içerisinde karşılaştığınız en büyük sorunlar nedir? Gençlere ulaşma konusunda başlangıç zorluklarınızı aşmış durumdasınız...

-Hayır, onlara ulaşmada hiçbir sorunumuz yok artık... Hatta ilk gruptan gençler hâlâ yanımızda, gitmiyorlar. 6 yıl içerisinde gençlerin nasıl değiştiğini, o süreci çok yakın bir şekilde görebilmek çok güzel tabii. Aslında çok hoş bir çalışmamız var, çünkü gelişmeyi hissedebiliyoruz, görebiliyoruz. Yani emeğimizin karşılığını alıyoruz.

-Başarıların önde gelmesi sevindirici tabii

-Sanırım gençlerimizin bize gelmesinin en büyük sebebi, onlara tek bir fikir aşılamak gibi arzumuzun olmadığını hissetmeleridir. Biz her tartışmamızda, her gruba üstüne basa basa söylüyoruz. Eğer düşünüyorsanız, bizi de eleştirin. Bizim her söylediğimizi bire bir kabul etmek zorunda değilsiniz. Bunları söylerken şu an Türkiye'deki durum aklıma geliyor da... İşte bu imkânlar verilmediği için gençlerimiz şu an orda ayakta, sokaktalar... (Bu röportaj yapılırken İstanbul'da Gezi Direnişi yaşanıyordu. -Güney'in Notu)

Ve bunu da hissediyorlar galiba, karşı çıkıyorlar da yeri geldiği zaman. Şimdi biz de onlardan çok şey öğrendik ve çok şey öğreniyoruz... Her insan yeni bir yaşam yeni bir çerçeve ve biz o insanların yaşamına dokunabilme lüksüne sahibiz.

-Oldukça tabu konular tartıştığınız ve karşılaştığınız gençlerin çok değişik düşüncelerden ve etnik kökenlerden olduğunu da hesaba katarsak, epey kaygan bir zeminde ilerliyorsunuz.

-Evet, ama biz sürekli şunu vurguluyoruz. Bizim amacımız burda bir dini, bir dili, bir kültürü, bir toplumu yerden yere vurmak değil. Onları kötülemek değil. Tek amacımız sizinle beraber bir tartışmaya girmek… Düşünmemiz lazım, tartışmamız lazım, başkalarına soru sormak cesaret ister. Ama en büyük cesaret, o sorunun cevabını aramak için çıkılan yolculuktur...

-Bildiğim kadarıyla projenizin sürekliliğini sağlanması için maddi kaynak sorununuz var, öyle değil mi?

-Evet, şöyle bir yıldır ağır bir şekilde hissediyoruz. Çünkü şunun şurasında üç-beş aylık bir ömrümüz kaldı. Bizi destekleyen vakıf, Child hood foundation, üç yıl projeyi destekliyor, çok da güzel bir çalışma oldu, büyük bürokratik zorluklara maruz kalmadan çalışabildik. Şimdi bu dönem sona eriyor...

-Tabii ki, amacınız yerel yönetimler tarafından desteklenerek HEROES projesinin sürekliliğinin sağlanması. Siz Avrupa ve Almanya çapında projenizi tanıttınız ve Almanya'nın başka kentlerinde de sizin projenizi kopyalama söz konusu...

-Evet, yayıyoruz tabii ki... Şimdi 2011'den bu yana proje sadece Berlin değil, Almanya'nın birçok şehrinde de kuruldu ve bu şekilde de yaygınlaşmaya devam ediyor. Augsburg, Münih, Duisburg, Köln, Nürnberg'de HEROES çalışmaları başladı. Daha başka kentlerden de müracaatlar var.

Hedefimiz tabii ki, yerel daimi maddi destek almak. Çünkü Almanya'nın en önemli sorunlarından biri "uyum" sorunu. Bizim projemizi de sürekli "uyum" projesi olarak dile getirmeye çalışıyorlar ama "UYUM" bizim projemizin ele aldığı konulardan sadece ama

sadece bir tanesi. Ben içtenlikle şuna inanıyorum ve bunu da savunuyorum. Biz uyumdan ötesini konuşuyoruz. Uyum sadece bir konu ve denizde kum... Biz kadın-erkek eşitliğini konuşuyoruz. Toplumda var olan kadın-erkek rolleri üzerine konuşuyoruz. Namus adına uygulanan baskıyı dile getiriyoruz. Ve biliyoruz ki, kadın-erkek eşitsizliği daha çocuk dünyaya gelirken başlıyor. Yani biz namus cinayetlerini dile getirmiyoruz. Zaten cinayet kararı verildiği anda fazla hareket imkânı yok, çok zor bir şey. Ok yaydan çıkmıştır, hedefine doğru gidiyordur... Ya hedefini bulur, ya da bulmaz, o ayrı bir şey... Ama o kararın öncesi var. Hangi şartlar insanları o kararı vermeye zorluyor, ya da insanlar destekliyorlar... Biz bunları irdeliyoruz. Bir adım geriye gidiyoruz: cevabını bulamıyoruz. Bir adım daha geriye gidiyoruz: cevaba yaklaştığımızı hissediyoruz, bu şekilde geriye gide gide, taaa kızın dünyaya gelişine kadar varıyoruz, erkek çocuğun dünyaya gelişine kadar uzanıyoruz.

Bir defa farklı düşüncelere açık bir duruşu gerekli... Bunu yapabilmek için de, onun alanını daraltan korkulardan arınmalıdır... Bir insan kendinden eminse, bir tartışmada örneğin, bir dakika arkadaşım, sanki sen doğru söylüyorsun, gibi bir tepki gösterebilir, bu olgunluğu gösterebilir. Bu açık duruş önemli bizim için.

-Sonuçta hedeflediğiniz tabii ki, kadın-erkek eşitliği konusunda adımların atılmış, zihniyet dönüşümünün gerçekleşmiş olduğu bir konum...

-Aynen! Açık bir insan, farklı görüşlere saygısı olan bir insan, tartışmada şiddete değil de, düşünceye, soruya, sorgulamayı dile getiren ve bu metodu kullanan gençler, kendini ifade edebilen gençler, eşitlik deyince de, salt kadın-erkek eşitliği değil. Örneğin, "ben kadınları çok seviyorum, ama eşcinsellerden nefret ediyorum" tavrı bence eşitlikçi bir tavır değildir! Bu ikiyüzlülüktür, kendimizi kandırıyoruz. Ki, bu kendimizi kandırmak olayını da çok yaşıyoruz. Bunlardan kurtulmamız lazım. Şimdi, sürekli demokrasi diyoruz da, yani... bu demokrasi bitmemiş bir süreç... Demokrasi diyebilmek için, halkın egemenliğini savunabilmek için, sürekli bir düşünme süreci içinde olmamız lazım. Sürekli aktif olmamız lazım. Ve bence her nesil, yeni bir demokrasi anlayışı getiriyor. Her toplum, demokrasiyi farklı biçimde şekillendiriyor. Ama demokrasinin demokrasi olabilmesi için, belli bir noktaya geldikten sonra, bundan ötesi yoktur, bütün soruların cevabı verilmiştir, denildiği an, orda demokrasiyi öldürmüş oluyoruz.

Çok zor bir şey, demokrasi nedir diye, insanlarla tartıştığımız zaman, çoğu karşı çıkıyor. Çok zor bir şey, sürekli sorgulaman lazım, sürekli aktif olman lazım... Biz öyle bir toplumdan geliyoruz ki, hep BİRdir. Bir tane babamız vardır. Bir tane devlet vardır, bir tane dil vardır, bir tane din vardır, bir tane görüş vardır, bir tane tanrı vardır, bir tane peygamber vardır, bir tane yaşam vardır, bir tane dünya vardır.... Hep birdir, birdir... Tekdir. Ve bu TEKler üstündür ve tartışılmazdır. Dolayısıyla TEKin tartışılmadığı, TEKin var olduğu hâkim olduğu bir sistemde ikinciyi arayabilecek bir imkân bulabilir miyiz? Sürekli o toprakta yetiştik biz. İkinciyi sorduğumuzda, ne yani şimdi, sen şüpheleniyor musun, yanlış mı buluyorsun, şeklinde susturulduk. Bu çok susturucu bir sistem... müthiş bir silah...

-Ve sizin çalıştığınız bu göçmen kökenli -"kökenli" diyelim, çünkü onlar kendisi göçmen değiller, birçok durumda burda doğup-büyümüşler - belki anne-babaları göçmendi - bu gençler hâlâ ataerkil zihniyetin o katı kurallarıyla eğitilmekte ve yetişmekteler...

-Birinci bu... İkincisi de gençlerin büyük sorunları var. Yabancı bir ülkede yetişmek, birkaç kültür arasında hareket etmek de kolay bir şey değil. Gençlerimiz evde bir eğitim alıyorlar, fakat gençlerimiz dışarı çıkarken, okula giderken, başka bir yaşama bakan bir gözlüğün farkındalar. Eve giderken kendi gözlükleri, dışarı çıkarken farklı bir gözlük... E.. tabii, eve giden gençler dışarda öğrendiklerini eve getiriyor. Aile bunu reddediyor, bu bizden değil diye... Aynı şekilde aileden aldığı eğitimle dışarı çıktığında da sürekli gözlem altında. Hah işte bak, sen Türk olduğun için böyle yaptın, sen Kürt olduğun için böyle yaptın. Bak senin bu şiddetinin ardında senin dinin var. Yani iki araya sıkışmış gençler. Aile gencin gelişmesine katkıda bulunmuyor, reddediyor. Dışarısı reddediyor, sürekli eleştiriyor. Ve onun arasına sıkışmış bir genç. İşsizlik söz konusu, hiçbir taraftan kabul görmeme söz konusu ki zaten en büyük sorun da bu. Ve genç neslin de bu kadar radikalleşmesinin ardında da bu var. Dönüp dolaşıp, kendisini olduğu gibi kabul eden tek yer yine ailesi. Hayal kırıklığıyla ailesine dönen gençlerin dışarıya karşı tepkisi çok daha radikal, onu ben fark ediyorum.

Çünkü çalışmış, uğraşmış, adım atmak istemiş... Bir şekilde tokat yemiş, yumruk yemiş... Siz misiniz bana bunu yapan... Ben o zaman aileme dört kat sekiz kat çok daha sıkı sıkıya bağlıyım... Ve bu şekilde çok daha geleneklere, göreneklere bağlılık da çok daha yoğunlaştırılıyor. Bilmiyorum, yanılıyor da olabilirim...

-Yanıldığını sanmam... Benim gözlemlerimde aynı yönde.

Ben genç kız ve kadınlarla çalışan bir alandan gelen biri olarak, genç erkeklerle yaptığınız çalışmayı çok değerli buluyorum. Ama yine de şu soruyu sormadan edemeyeceğim sana:

Kadın-erkek eşitliğini savunmak için ille "kahraman" mı olmak gerekiyor?

-Şimdi her dilin kendine göre bir karakteri var. Türkçe "Kahraman" deyince böyle, benim aklıma şey geliyor, insanın ayağa kalkıp savaşa gidesi geliyor... Ama biz bu "kahraman" kavramının içeriğini daha farklılaştırdık. Bizim insanımızın kahraman tanımı işte böyle illa ülkesi için savaşan, on beş yirmi kişiyi deviren, namusuna, ailesine, kızlarına, ülkesine bağlı, güçlü, yıkılmayan, pazılı erkek düşünüyoruz, biz. Gerçi tarihimizde birçok kadın kahraman da vardır da, ilk akla gelen odur. Şimdi biz kahramanın tanımını başka türlü yapıyoruz. Bizim kahraman gençlerimiz savaşla, on kişiyi yere devirmekle tanımlamıyor kahramanlıklarını. Kendi örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini sorguluyorlar, kendi kendilerini sorguluyorlar. Kendi toplumuna zarar verebilecek tarihi derin, örf ve adetleri sorguluyorlar... Kadın ve erkek eşitliğini savunuyorlar. Senin dile getirdiğin "Kahramanlık"ta örneğin bir kadının yeri olsa olsa erkeğinin, kocasının yanıdır, şeklinde tanımlanır. Ama bizim gençlerimizin savunduğu, dile getirdiği kahramanlığın içeriğiyse kadın erkek eşitliğini savunmaktır.

Gelenek ve göreneklerimizi bireyin yaşamına, düşüncesine müdahale eden, verdiği karardan dolayı cezalandıran, özgürlüğünü elinden alan, ezen, katleden her türlü kirletilmiş kurallardan arındırmamız lâzım.

Bizim gençlerimiz - kahramanlarımız işte bu görevi üstleniyorlar. Ve bence bunu yapabilmek öyle kolay bir görev, "her babayiğidin harcı" değil (biliyorum, ataerkil bir kavram, fakat sanırım ne demek istediğim anlaşılır...)

-Yani kahramanlık kavramının içeriğini değiştiriyoruz biz, diyorsun.

-Evet, yeri geldiğinde kendi kendini sorgulayan, yeri geldiğinde canının yandığını dile getirebilecek nitelikte erkeklerdir, dile getirmek istediğimiz kahramanlar.

Gençlerimizle tartıştığımız birçok kavramın anlamlarını farklı şekilde yorumluyoruz. Namus deyince herkesin aklına kadın geliyor. Öyle şartlanmışız ki ve dilimiz öyle ki, namus deyince aklımıza bir erkek gelmiyor... Olsa olsa, "kadını yanlış yapmış bir erkek" gelir... Dolayısıyla "namusun içeriğini değiştirebilir miyiz?" o konuda şüpheliyim ama esasen namusu yakamızdan düşürmemiz lazım. Ona inanıyorum ben. Neden biz insanların tutumunu namuslu ya da namussuz olarak değerlendirme ihtiyacı duyuyoruz. "Namusluymuş" dediğimizde acaba neyi ifade etmek istiyoruz? Namus deyince ne yaparsak yapalım, dönüp dolaşıp kadına geliyoruz. Onun için bu namus kavramını toplum olarak çıkarmamız lazım. Ne kadar iyi niyetli olursak olalım, namus sözcüğünü kullandığımız an bu ayrımcılığa hizmet eden düşüncenin bir bireyi oluyoruz.

Güney: - Bizi Heroes projesi hakkında aydınlattığın için teşekkürler Yılmaz. Sana ve çalışma arkadaşlarına başarıların devamını diliyoruz. Çalışmalarınızın devamı için gerekli para kaynaklarının mutlaka açılması gerektiğini vurgulayarak noktalayalım bu anlamlı söyleşiyi.

23 Ağustos 2013

DÖNGÜ

Serdar ÇAKICIOĞLU

eriyip giderken ruhun içinde
bir maymunun ömrünü sevdim
şahların ülkesinde dilenci
tüm sokakları kaplamış bedenim

ancak benim belleğim yanılır
bomboş gözlerle baktım sana
ruhum soğuk bir şarap
höyük ağacı altında

yağmur dindi o gece
elinde bir kitap
dehlizlerimde gece notaları
döngü ve devrim

BARIŞ: UZAK DİYARLARIN TÜRKÜSÜ

Tarkan DURGUN

BARIŞ: uzak diyarların türküsü I

"Zorlu pazılarla, yumruk gücüyle, takatsız bir zavallının pençesini ezmek yanlıştır. Düşkünleri esirgemeyen kişi korksun! Bir gün ayaktan oluverirse elinden tutan kimse bulunmaz. Kötülük tohumu ekip iyilik uman; boşuna kafa yormuş, boşa kuruntulara düşmüş demektir. Pamuğu kulağından çıkar, halka karşı adil ol. Sen adil olmazsan, bir adalet günü gelecektir. Ademoğulları aynı vücudun uzuvlarıdır. Çünkü aynı cevherden yaratılmışlardır. Felek bir uzva elem getirirse, öbürlerinin huzuru kalmaz. Ey başkalarının sıkıntılarıyla kaygılanmayan, sana insan demek yakışık almaz." (Sadi)

Ölüm nasıl bir illettir; doğuşundan yaşamın seyrine kadar, insan gidişatının vazgeçilmez öğesi haline gelebiliyor. Ölümü hiç düşündünüz mü? Oturduğunuz iskemlede, uyuduğunuz yatakta, soluduğunuz havada, dolaştığınız sokakta, konakladığınız apartmanda, yuvanızda, ruhunuzda, kaprisleriniz, hırslarınız ve kıskançlığınızda, en hüzünlü ya da mutlu anlarınızda, kazanmanın sarhoşluğunda ya da kaybetmenin kıyısında.. Ölümü hiç düşündünüz mü? Bir savaşın değil, birçok savaşın orta yerinde doğdum. Gözlerimi açtığımda, karşımdaki fonda bir garip kızıllık vardı. Bütün bir tarihin seyrine, bir bebenin gözyaşlarında vurgu yapan bir simge gibi. Fazlasıyla zaruri, kanıksanmış bir olguydu sanki. Veya ben öyle bir izlenim ediniyordum. İlk

izlenim son izlenim de olabilirdi ve fondaki kızıllık, o sonu da çağrıştırabilirdi. Bir simgeydi, evet, tonunu kandan alan bir simge. Bu bile tapınılan hususun ne olduğunu göstermeye yetiyordu. Kusur burdaydı zaten. Her yeni doğana, çiçeklerle bezeli bir dünyayı değil; viran hale gelmiş, kan ve gözyaşıyla sulanmış bir dünyayı demeyelim de, bir karabasanı ‹armağan› ediyorduk. O minik parmakları oynatır oynatmaz, fondaki sembole odaklıyor, bu dünyaya uyarlıyorduk onları. Bilinç ve bilgiyle donatılmış haklılığı değil; namluların alev gizleyenleri, harbileri ve şarjörleriyle berkitilmiş bir gücü işaret ediyorduk. Çocukluğun tatlı ezgileri yerine, savaş sahnelerinin dehşetini gösteriyor ve bu dehşeti yüceltiyorduk. "Oynayın" diyorduk. ‹Çocuklar oynayın, yarın öfkeli marşlar eşliğinde, kanınızla kanımızı besleyeceksiniz. Yarın gözyaşlarınızı yüreğinizin meskun mezarlarına gömecek ve bedeninizi bizler gibi kara toprağa sereceksiniz.› Sıkı oyunculardı. Savaş arabalarının geçtiği güzergahlarda yerlere serili ve teşhir edilmeye terk edilen cesetleri, ağaçlarda sallandırılan, parçalanan cansız bedenleri görmemişlerdi henüz. Görmeleri de gerekmiyordu. Ama hüküm cürme göre kesiliyordu. Koca tarihin yalnızca birkaç yüzyılı "barış" içinde yaşanmıştı. Onun haricinde her sayfanın ana başlığı savaş, savaş ve yine savaştı. Kişinin kendine karşı savaşı, kişinin topluma karşı savaşı, kişinin kişiye karşı savaşı, toplumların toplumlara, bir çoğunluğun bir çoğunluğa, genel çoğunluğun bir avuç mutlu azınlığa, tümelin tikele, cinsin cinse karşı savaşı. Her savaş Pirusu beraberinde getiriyordu. "Kutsal" sayılan amaç yerli yerince oturacaktı belki, "temiz amaçlara temiz araçlarla" da varılacaktı, geride yine birkaç damla gözyaşı ve kan, ceset kalacaktı. Bu bile dingin her yüreği sarsmaya yeter de artardı. İnsanın seyri seferinde sırtımızda taşıdığımız kambur, ölüm oldu. Ölmek, öldürmek, öldürülmek nasıl bir duygu ya da hangi duygusuzlukların spiralinden geçip gelir? Ölüm; bir kayboluş, kendinden geçiş, bir duruş, bir son muydu? Hangi yöne baksam, hangi adımı atsam, hangi sayfayı açsam, o kesif anlama sahip yüzünü gösterdi. An oldu ben ondan kaçtım, an geldi yana yana aradım. Hep yakınımdaydı. Hatırlayabildiğim ilk deneyimi dokuz yaşındayken yaşadım. Nenem, söylencelerin ışıldayan yüzü, tombul gülüşlü sultanı. Soğuk kış gecelerinde dile getirdiği söylencelerle etrafa sıcaklık yayardı. Onu kucağında uykuya dalmak büyük mutluluktu. O›nun kokusu ve sıcaklığıyla söylence dünyasına adım atıyordum. O'nu seviyordum.. Tombul yüz hatları durgunlaştı Beser›in. Hastaydı. Sayısız muayene, tahlil, ameliyat, bu acıdan kurtaramadı. O hasta halinde bile beni kucağında uyutma sürekliliğini sağladı. Sabaha karşı ağıtlar ve ağlayışlarla uyandım. Nenemin kucağında uyuyordum. Uykunun ağırlığından fark edememiştim, sıcaklığına alıştığım vücut soğumuş ben ise kaskatıydım. İçimden sökün eden bir çığlıkla ağlamak istiyordum. Cenazeyi köye götürmüştük. Kalabalığın gözyaşları arasında nenemin gülen yüzünü arıyordum. Cesedi yıkadıklarında perdeyi aralamış ve seyretmiştim. Nenemin beyaz teni soluk, morarık hal almıştı. Bütün bütüne parçalanmış bir çocuklukla dikiyordum gözlerimi nenemin cansız bedenine. O haliyle bana "ciğerim, ölüm bu, çaresiz kabulleneceğiz." der gibiydi. Gözyaşlarımı yüreğime, orada nenemi yerleştirdiğim söylence dünyasına akıttım. Sessiz, gözyaşı olmaksızın boğuk sesle içimin kanayan yerlerini sağaltmak için ağladım. Ağladım. Ağladım.

BARIŞ: uzak diyarların türküsü II

"Ey kıskanç insan öl de kurtul! Çünkü bu öylesine bir ıstırap ki, ölmedikçe azabından kurtulamazsın! bahtı acı olanlar, gözdelerin nimet ve mevkilerinin yok olmasını candan isterler. Yarasanın gözü gündüz görmüyorsa, güneş kaynağının günahı nedir? Doğrusunu istersen, böyle bin közün kör olması, güneşin kararmasından daha iyidir." (sadi)

İnsan kadar kendi doğasına şiddet uygulayan bir başka varlık yoktur. Nice canları toprak altı etti de, rahatsızlığını duymadı. Bununla sınırlı kalmadı. Üstelik kutsallık atfetti. Çeşitli rituellerle süsleyerek mistik bir kabuğa sardı. Ölüm, bir başkasına yöneldiği müddetçe, es geçilecek ara başlıktan başka bir anlam ifade etmiyordu çoğuna göre. Ta ki, bir gün kerameti kendinde menkul Azrail efendi kapıyı çalana ve o hayali tırpanını savurana dek. Bu da eceldi. "Azrail" diyorlardı, "uzun tırpanını şöyle bir sallamaya görsün, kelle üstüne kelle düşer; ruhlar, Araf›ın o dingin yalnızlığında kura çekimi için sıraya girerler" di. Hissediyordum. O mahlukun -şekillenme böy-

leydi- tırpanını kapıya sürttüğünü, her sürtünüşün tüylerimi diken diken ettiğini görebiliyordum." Olmuşa ve ölmüşe çare yok› deyip kapıyı açar, o iskeletsi suratla karşılaşmak isterdim. Açtığım her kapı, ardında koyu karanlığın soğuk esintisini taşırdı. O zifiri girdapta ben ve o bir başımızdaydık. Onun karşısında kendimi yalnız buluyordum. Birileriyle bir şeyleri paylaşamazsam; bu yalnızlık, ölümün kendisi olabilirdi. Bu yüzden seni seçtim. Benzer duyguları seninde yaşadığını biliyordum. Sen'leri; siz, biz ve ötekilere kadar uzatabilirdim. Çevremiz koca bir insanlığı adlıyordu ve her geçen an yaprak dökümünü hızlandırıyordu. Ölümü kanıksamıştık. Ayak ucumuza yığılan her cüsse, bir yardım çığlığıydı. Ölüme yenik düşen her can bir parçamızdı ve giderken, o parçayı da götürüyordu. Yere yığılan her cüsse, dedim ya, bir yardım çığlığıydı. İyi de biz kimi yardıma çağırabilirdik. Her cansız beden; günün sıradanlığını hafifçe sarsan ilginçlikti, beş dakikalık konuşmaların ardından tozlanmaya terk edilen geçmişti. Ve çoğunluk ona mazi demeyi uygun görüyordu.

Ölüm sıradanlaşınca, yaşamak zorlaşır oldu. Yığınları yaşatmanın adı ölmekti elbet, ama ‹ölmek için ölüme koşmak›ta vardı madalyonun diğer yüzünde. Yaşam, taşıdığı sorunlarla geliyordu. Boğuntuya getiriyor ya geri çekilmek zorunda bırakıyor veya birazcık azimle tüm sorunlar aşılıyordu. Kendini ya da birilerini yaşatmak uğraş ve çaba istiyordu. Oysa öldürmenin zahmeti, çok çok bir tetiğe dokunmaktan ibaretti. İnsan kolayı seçiyordu ve öldürüyordu, hatta ölüyordu, öldürülüyordu. İçindeki saldırganlık dürtüsü, iki uçlu yıkıma dönüşüyordu. İnsan yıkıcı bir varlıktı, bu doğruydu; ama aynı zamanda yapıcıydı, işlevi pek hatırlanmayan yanıysa, yapıcılığıydı. Her şey ölüyordu. Her varlık doğuyor, zaman dilimlerinde varlığını devam ettiriyor ve fizyolojik yapısını sonlandırıyordu. Ölüm; karabasan gibi çöküyor, at izinin it izine karıştığı flu ortamda "erdem" yüklenen bir fenomen olarak yükseliyordu. İnsan, çaresizliğinin anaforunda bildik nakaratı tekrarlıyordu: "FANİ DÜNYA!" Buvurguheryinelenişindesadecesitemiçağrıştırdı. Sonlanan üzerinde yaşadığımız yerküremiydi, yoksa canlıların kendisimiydi. Ölüm gerçekten bir son muydu? Yaşamın karşı kutbunda yitip gitme miydi? O halde yaşam neydi? Madem ölüm ağırlığını kuran bir olgu olarak gündemdeydi, öyleyse yaşam neredeydi? Neruda, "hayatı devrim" ile eşdeğer tutuyor ve "kurallara mezarı" gösteriyordu. Tanımlama mı yoksa temenni mi, tam olarak bilemiyorum. Daha ötesine geçmeye çalışıyorum. Nasıl yaşadık biz, nasıl öldük de, binlerce yıllık yasa böyle çılgınca çalışabildi? İlk kanı kim döktü, bir görenimiz oldu mu? İlk kavgamız bir başka türle miydi, yoksa çekilmez hırsları kendimize mi yönelttik? Kabul edersiniz etmezsiniz, yere düşen o ilk damla kan tanrı›yı yaratandır.

BARIŞ: uzak diyarların türküsü III

"Sen bahar müjdesi getir,ey bülbül! Kötü haberleri baykuşa bırak!" (sadi)

Çaresizdik. Dışımızda alabildiğince uzayan yeryüzü vardı. Doğa, çeşitlilik demekti. Aydınlık ışımasıyla, karanlık yansısıyla bir şaheser, canlılık, dirim, ürküntü, heyecan demekti. Zayıftık. Diğer türlere nazaran savunma-saldırı donanımlı uzuvlara sahip değildik. Geliştirmemiz gereken bir zihin vardı. Şaşkındık. Doğanın türlü fenomenlerini bir şeylerin yönlendirmesine bağlıyorduk. Bilinçsizdik. İşlenmeye hazır zihin, sayılan özellikler yüzünden, tasavvurunu bir yanılsamaya, görünen alemin ötesine uzatıyordu. Giderek "mutlak fikir"e, "her şeye kadir tanrı" mentalitesine ulaşıyorduk. Başlarda elimizin uzanabileceği yakınlıktaydı, ama ona el uzatmak, kutsallığa hakaret olacağından, dokunamazdık. Günü geldiğinde ona dokunarak kutsal büyüyü bozacak birileri çıkabilirdi. Engellenmesi gereken tehlikeydi. Yeryüzü, toynaklar altında eziliyordu. Gökler ise anlaşılmazlığıyla şaşkınlık yaratmaya devam ediyordu. Böylece insanın çaresiz yüreğinden taşan 'tanrı', yine onun tepesine çörekleniyor, "göklerin efendisi" haline geliyordu. Gök gürlemesi, şimşek, volkanik patlamalar, tanrının gazabına yoruluyordu. Öfkeyi dindirmenin yegane çaresinin kurban adamaktan geçtiği söyleniyordu. O ilkel kalabalığın içinde, senin zarafetinin büyüsüne kapılıyordum. El değmemiş gül goncası kadar koklanası ve hasret çekilendin. Özlem büyütüyordum. Seni o ilkel kalabalığın dışına taşıyacak ve bedeninin sıcaklığıyla yanacaktım. O muhteşem birleşme gerçekleştiğinde, senden alacağım güçle tüm dün-

yaya -ve tabi tanrılara- meydan okuyacaktım. Özlemimi sunaklara yatırdım. Sen şaşkın bakışını yöneltmiş, sürüklenerek götürüldüğün sunağın anlamını sormuştun. Ahh bir cevap verebilseydim. Üzerimizden, göz nurumuzdan, emeğimizden tırtıklayarak bir başka sınıf doğuşunu ilan ediyordu. Ondan önce seni kurban etmeleri ve kanınla sunağı sulamaları-kutsamaları gerekiyordu. Sunağa yaklaştıkça esriyor, kendinden geçiyordun. Şaşkınlığın gönüllülüğe dönüştükçe, tanrılara olan öfkem artıyordu. Sen beni değil, doğallığı içinde etten-kemikten insanı değil, tanrıları tercih ettin. Her kurban, sonsuzluğa erişmenin rüşvetiydi. Tanrı katında bir kurban olmanın da "şan-ı şerefi" vardı değil mi? Sunağa uzandın. Büyücü, o lanet provokatör bıçağı gırtlağına bastığında, benim soluğum kesildi. Kanın taştan süzülüp toprağı tatlandırdığında, çılgın danslarla zevkten dört köşe sürü, dindirilen öfkenin sevincini kutluyordu, büyüyen bir başka öfkeden habersiz. Tanrıların keyfi kaçmasın diye, bir insan daha kendi türdeşlerinin eliyle yaşamını noktalıyordu. Herkes seyrini geldiği yöne çevirdiğinde, sunağa yaklaştım. Cesedini kucakladım. Sıcaklığını özlediğim vücut, soğuk bir ürpertiye dönmüştü. Bir kez daha ve belki daha fazla bu duyguyu yaşayacaktım. Gittin. Bir koca dünya gitti. Zamansız terk ediş, bir yıkım değilse, nedir? Oradan ayrıldım. Seni iklimlerin ve mevsimlerin merhametine bıraktım. Yükledim sırtıma azığımı, ölüm denen müsibeti yok edecek ölümsüzlüğün peşine takıldım.

BARIŞ: uzak diyarların türküsü IV

''Önümüz harem, ardımız harami. Yürüdün mü, kurtuldun; uyudun mu, öldün.» (Sadi) Gün olmuş devran dönmüştü. Mülkiyet diye bir hastalık türemişti. Gözünü sevdiğimin ilkelliği; biri bir başkasını -istemeden bile olsa- öldürdüğünde, öç alıcı ruhların, onu cezalandıracağına inanılıyordu. İstisnalar dışında, insanın insana zulmü görülmüyordu. Şimdiyse iki dudağın arasından çıkan tek söz, insan kümelerini ölüme göndermeye yetiyor. Şef-büyücü, tanrı-kral olmuş; sürü, köleler haline gelmişti. Onlardan uzak durmaya çalışıyordum. Çünkü bu hastalığın bir diğer adı, hırsızlıktı. Çaldırmamaya kararlı olduğum düşlerim vardı. Sadi›nin yukarda vurguladığını aklımdan çıkarmıyordum. Şunu anlamıştım: insan kendinin kurduydu. Dökülen ilk kandamlası, kabaracak blood river'ların işaretiydi. Her coğrafi kesitin utançla taşıdığı bir veya birkaç "kan nehri" vardı. Thomas Moore,›Zapoleteler'i resmeder Ütopia adlı eserinde. Kolay satın alınabilirlerdi. Konuşmanın, düşünmenin ve sevmenin onlar için ifade ettiği bir anlam yoktu. Üremek ve savaşmaktan başka şeylerle uğraşmazlardı. Onlarla geçirilen beş dakika zaman, beşbin yıllık bir kayıp sayılırdı. Tanrı adına savaş, ölme ve öldürme, bu kıstaslara uyan her bireyi, Zapolete yapmıştı. Buralarda fazla kalamazdım. İnsanlar içinde insan olmama müsaade edilmiyorsa, bunların dışında insan diyebileceğim birilerini bulmalıydım. Yolumu Katilina›nın güzergahına çevirdim. Rüzgar, uzaktan uzağa isyan haberlerini taşıyordu. Soylu bir ailenin çocuğu olarak doğan Katilina, yoksulların haklarını arayan ve bu uğurda savaşan biri olarak karşımıza çıkıyordu. Ezenlerin bayraktarlığını ise, ezilen bir aileden gelen ve ezilenlere, kraldan kralcı kesilen Çiçeron yapıyordu. Yoksullaşan köylüye toprak dağıtılması, biriken borçların silinmesini istemişti Katilina. Zenginliği değil, boğazlarından lokma geçmeyen köylülerin bir parça rahat yüzü görmelerini istemişti. Oraya vardığımda, Katilina ve arkadaşları öldürülmüşlerdi. Hepsinin kabrini ziyaret edip mezarlarına şilan çiçeği bıraktım. Savaş ve acının olmadığı geleceğe elimizde şilanlarla yürüyecektik. Simgemiz şilan olacaktı. Her rivayetin peşinden koşuyordum. Ölüm veya ölümsüzlüğe dair söyleyecek şeyi olanları arıyordum. Bir elimi Gılgamış'a uzattım, diğerini onun göstereceği kişiye uzatmak için hazırladım. O da benim gibiydi. Ölümün elinden neler çekmemişti. Ölüm kafasını kurcalamış, sorup soruşturmaya başlamıştı. Çok sonra yolu dedesinin ruhunun olduğu yere düşmüş ve ölümsüzlüğü tatmak istediğini söylemişti. Dedesi kolaya kaçmamıştı. Torununa yedi gece uyumamasını söylemiş, fakat Gılgamış bunu yerine getirememişti. Çok uçarı, sıra dışı bir kişiliğe sahipti. Tanrıları taktığı yoktu. Ruhunun kanadığını ve bir şeylerin onu boğuntuya getirdiğini seziyordum. Uğraştım ve sırrını açmasını sağladım. Engidu en sevdiği dostu. Hastalanarak ölüyor. Ölümsüzlüğü bulma arayışı da böyle başlıyor. Dedesinden ölümsüzlük otunu nerede bulacağını öğreniyor. Otu yiyeceği sırada yılan kapıyor.

Yılanın adını ağzına her aldığında hiddeti artıyordu. Sakin olmasını, yılanında ölümsüzlük arayışında bir canlı olduğunu, asıl kusur sahibinin tanrı ve onun yeryüzündeki yansımaları olduğunu anlattım. Hak verdi. Sözleştik kan ve tanrının olmadığı o günler için. Ayrılırken benden isteği, Lokman Hekim›i bulmamdı ve ona da durumu anlatmamdı. Bir yol daha yürümem gerekiyordu. Siz o zamanları görmediniz, tanrıdan bol başka şey yoktu. Tanrılar, "göksel mekanlarını" sağlama almaya devam ededursun, insanların tepesine binmiş tiranlar, binlerce kölenin kanı ve canı pahasına tapınaklarını ve anıtmezarlarını yükselttikçe yükseltiyorlardı. Tonlarca kayaları yontup kilometrelerce çeken köleler, bu devasa yapıları, ‹tanrının gücü'nün yaptığına inanıyorlardı. Ya da buna zorlanıyorlardı. Bununla da kalmıyor, suskunluklarının simgesi sfenksle destekleniyordu. Binlerce köle hep bir ağızdan heyemolalarını "tanrının gücü"ne duyulan hayranlıkla süslüyorlardı. Krallar, ölümün yüzünü görünce, bu köleleri kendileriyle mezara götürüyorlardı. Koca taşları çekerken ezilen, kırbaç darbeleriyle ezeli sessizliğe bürünen ceset yığınları arasında seni arıyordum. Bir gözüm değse, doğru yönde olduğumu, ölümsüzlüğün sırrına yaklaştığımı söyleyecektim. Kime sorsam, senin adın yerine zuhal yıldızını diline doluyordu. Yorgunluk, arlığını eksik etmiyordu. Gözlerim bir kapanıp bir açılıyordu. Her kapanışta farklı mekanlarda değişik çilelerle karşı karşıya buluyordum kendimi.

BARIŞ: uzak diyarların türküsü V

"Sen kendi kaydında kaldıkça, aşık görünür, yalancı olursun. *Yare ulaşmak mümkün değilse, dostluğun gereği ararken ölmektir.»* (Sadi) Bir tapınağın girişinde yüzü örtülü, elinde kitap tutan heykel görüyordum. Heykelin alt kısmında: 'yüzümdeki örtüyü hiçbir ölümlü kaldıramadı. ' Yazısını okuyordum. Bu örtüyü kaldırabilmek için uymam gereken kaideler vardı. Bu tapınağın içinde sessizliğe gömülüyordum. Sonra küçük bir delikten diz ve dirseklerimin yardımıyla, sürünerek ilerliyor, bir labirente geçiyordum. Küçük odalarda doğruluyor, "tehlikeli" hayvanlarla sohbet ediyordum. Bir-iki diş gösterselerde, arada bir tıslasalar da, onlarında incitildiğini biliyordum. Tekrar labirente dalıyor, rahiplerin ve şeyhlerin toplandığı oturumlarda tartışıyordum. "Bu labirentin sonu cehenneme çıkar" diyorlardı. Ölüm ve acının kanıksatıldığı, yıkımın geçer uğraş olduğu bir dünya cehennem değilse, bu labirentin sonu, hiç değildi. Karanlık dehlizler, değişmez dekordu. O sessizliği fısıltı halinde yinelenen: "bilim ve güç isteyen deliler, burada geberdiler. "Seslenişi bozuyordu. İlerleme sürüyordu. Dizlerim beni bir uçuruma taşıyordu. Ne düşüyordum, ne de çıldırıyordum, seni bulmak gibi istek taşıyordum. Sonra yine bir odaya dalıyordum. Yirmi iki sırrın kazındığı duvarlar, harfler ve semboller görüyordum. Kendi içime çekiliyordum, bir labirentten iç labirente. Yedi ölümcül ‹günah›, bir ara iki dünyanın tufanı gibi üstüme salınıyordu. Ruhumu dinlemeli, nefsimi bilmeliydim. Bir oda; sayısız mücevherle doluydu. Işıltıları duvarlardan akseden meşalelerin ışığıyla hareli, rengarenk görüntü alıyordu. Bunu geçmeliydim. Bir oda; dünyanın en leziz yemekleriyle tıkabasaydı. Her çeşidi ayrı kokuyla gırtlağı düğümlüyordu. Buna takılmamalıydım. Bir oda; taht ve kaftanlarla döşeliydi. Orada kalmamalıydım. Bir oda; en sevmediğim şeylerle, ölüm ve tanrılarla doluydu. Sabırlı olmalıydım. Bir oda; aynayla kaplıydı. Ayıp ve kusurlarımı yansıtıyordu. Ya gözleri kapayacak ya da yüzleşecektim. Tutucu olmamalıydım. Bir oda; yarım kalmış hesapları açıyordu. Mutluluk çığlıkları gırla gidiyordu. Hasete kapılmamalıydım. Bir oda; çıplaklığa aitti. Bir kadın vücuduna kokular sürüyor, kıvrak hareketlerle beni baştan çıkarmaya çalışıyordu. Kösnüllüğe saplanmamalıydım. Sınav üstüne sınav. Kendimi o heykelin yanında buluyor ve örtüyü kaldırıyordum. Surat yok, görebildiğim uzayıp giden karanlık ve sarmalın dibine doğru belli belirsiz göze çarpan ışıktı. Yüzyıllar sonrasında bir düşünürün ölmek üzereyken söylediği: 'Işık. Daha çok ışık.› Deyişini hatırlıyorum. Gözlerim ve zihnim aralanıyor. Çölün sessizliği ve kimsesizliğinde, Simyacı'nın vurguladığı rüzgar esintisinden senin haberlerini bekliyordum. Rastladığım sefil giyimli biri remil atıp kutup yıldızını takip etmemi, seni ancak orda bulabileceğimi söylüyordu. Belki de simyacı oydu. Tecrübeye kulak vermek gerekir, değil mi?

(Devamı gelecek sayıda)

İŞÇİ OTELİ

Nuray ÇEVİRMEN

Soğuk ve kirli badanalı
Sinek ölüleri ile desenli lobisinde
İllaki canından bezgin yüzüyle
Resepsiyon görevlisi,
Çoğu mürekkebi uçmuş defterinde
Yoksulların listesini tutuyor
Hikayeleri başka başka acılarla örülü

Işıklı, bol parfümlü, sıcak et kokan caddelerin
Ötelediği işçi otellerinde
Derin düşünceli adamlar ağlıyor geceleri
Kirli yastıklara bastırarak yüzlerini
Yarınlarının karanlık dehlizlerinde
Kaybolmamak için incecik damarlarına
tutunmaktalar
Yaşamın

Satamadığı tespihlerin çıkardığı
Tatlı mırıltılarda kaybediyor yüzünü Veysel dayı
Öksürük, terlik sesi ve damlayan musluk sesleri
karışıyor birbirine
Hıçkırıkları duyurmamak için
Tekstil işçisi Hayri uykusunda
Kızının narin ellerini tutuyor ince bir güle dokunur
gibi
Osman dede yarın yiyeceği simidin yanına çay
içeceği bozuk parayı
Özenle koyuyor yastığının altına
Sonrası kerim nasıl olsa

Yüksek tavandan sarkan
Ölgün ışıklı ucuz ampul kadar yalnız Çingene
Selami
Geçmişine ağız dolusu sövgülü
Terk edeli hayallerini, oluyor bir hayli zaman
Kulağında pilli radyosu Arıyor "pencereden kar
geliyor" türküsünü

Simsiyah mürekkebi ile çöküyor gece
İşçi otelinin pencerelerinden
Kırık sandalyesinde Emin Dede
Son uykusuna dalıyor elleri yanına düşmüş
Avuçlarında bir tutam özlem
Çizgileri derin
Sokakta gözyaşsız bir telaş başlayacak
Sabahın erken vaktinde
Kirli badanalı otel bir yolcusunu uğurlayacak
Ağır gri bir hüzün bırakarak

SAHİ, SAMİ'NİN SESİ NEDEN HAZİN'Dİ!

Şeyhmus DİKEN

Dîyarbekirliydi, Ermeniydi ve Hazin sesli biriydi. Daşçı Zıfqar ile Enna'nın oğlu Sami Baba. O mukallit ve neşeli, şişe gibi parlak ve hep kıpırdak gözlerin ardında hüzünkâr bir bakış bırakarak göçtü öte yakaya. Ölüm yıldönümünde ruhu şad olsun.

«Bir Gül gibi kıvraktır
Bülbül gibi şakraktır
Aşk bana ızdıraptır
Yeter ağlatma beni»

2002 yılında ölümünden hemen sonra yazdığım yazının son paragrafında demiştim ki; *"Diyarbekirliydi, Ermeniydi, hazin sesliydi ve Samoydu. Belki de ardından söylenecek şarkısını yıllar evvel mezar taşına kendisi kazımıştı.*

"Duyan ağlar, gören ağlar, böyle bahtı karalıya."

Eski Dîyarbekir'in Pîran (Dicle) İlçesinin Herêdan (Kırkpınar) köyündendir ve Gâvur Mahallesinin yazarı Mıgırdiç Margosyan'ın da köylüsüdür, baba Mıgırdiç ve ana Enna'nın oğlu Samuel Uluçyan (Sami Hazinses - (d. 1925 - ö. 23 Ağustos 2002). 1915 Soykırımından sonra kurtulan Mıgırdiç, Dîyarbekirlilerin tabiriyle 'Maraşal' namı diğer 'Daşçı Zifqar'ın oğludur Samo.

Film artisti olmadan önce de 1927 yılında Pîran'dan sökün edip Dîyarbekir'in Xançepek Mahallesine yerleştikten sonra çocukluk ve gençlik yıllarında mukallitliği, espri yeteneği, şakacılığı ile arkadaş ve mahalleli çevresinde ünlenmiş biridir.

1940'lı yılların sonuna doğru bir yandan Diyarbakır'ın musiki ekolu Celal Güzelses'in Başkanlığını yaptığı Diyarbakır Musiki Cemiyeti'nin icra heyetindedir Sami Hazinses. Diğer yandan da şehrin eski ve usta Ermeni sanatkârları gibi puşicilik sanatını sürdürmektedir.

Evleri; şehrin Ermeni tebaasının katliamdan sonra sığındığı Surp Giragos Ermeni Kilisesinin bulunduğu Hasırlı Mahallesi, namı diğer Xançepek, namı en bakî Gâvur Mahallesi'ndedir.

Akşam saatlerinde ya da günün fırsat bulduğu

saatlerinde mahallenin bir sokağına birilerinden gizlenerek kaçamak yapmaktadır Sami.

İşte yine görünmüştür sokağın başında Sami! Dayamış ağzını ahşap kapının şakşakosunun altındaki Miteloğlu Anahtarı ile açılan kilidinin derin oyuğuna, kendisinin ve sevdiğinin duyacağı kısık sesle ve ismiyle çağırmaktadır sevgilisini: "Güüül, Güül, Gül…" diye.

Sese, örtülü kapının avlu yakasından yanıt gelmiştir. "Efendim", diye.

"Nefesini, sesini, soluğunu üfle Gül. Ciğerlerim Bayram etsin. Bak ağzımı dayamışım kilidin deliğine, hadi" demektedir Sami. Sevdiğinin, Gül'ünün nefesini doyunca ciğerine çeken Sami kısa ve dingin sohbetten sonra o günkü gıdasını almış vaziyette ayrılır sevdiğinin evinin olduğu sokaktan.

Bilenler derler ki; sesinin tılsımından ve yanıklığından bir de halkının çektiği acılardan almıştır Hazinses soyadını. Ve şehrini, Dîyarbekir'i, öyle sanıldığı gibi *"iş gailesi"* ile değil! *"Bir Sevgili Gül"* için terki diyar etmiştir. Olmayacak bir aşkın duasına âmin demenin zor olacağının farkındadır Sami.

"Bir Gül için terk ettim
Ben Dîyarbekir'i
Yeter bu cilve, naz
Yeter ağlatma beni" diyerek.

Sadece bir şarkı sözüyle mi yetinmiştir Sami. Değil elbet.

Dîyarbekirliler kenti çepeçevre kuşatan şehrin binler yıllık kadim surlarına *"Beden"* derler.

Kutsal kitaplarda yer alan ve kutsiyetine bütün dinlerin biat ettiği nehirleri Dicle'ye de *"Çay"* derler.

Çayönüne gidelim, Çay Karpuzu yetiştirelim sözleri bu manadadır. Yine kendine has bir kulaç atma tekniği olan "Çay Yüzgeci" denilen bir yüzme tarzı da "çay" vurgusunun bir başka göstergesidir.

İşte bu baptan hareketle Sami'nin yine hazin ve hüzünkâr sesiyle yazıp bestelediği *"Çaya İner Ağlarım"* şarkısının sözleri Gül'e, Gül'üne olan sevdasının çarpıcı örneğidir.

Mesela şimdilerde adeta unutulan ve kentin sevdalı ihtiyarlarının belleğinde olan şarkının her dörtlüğünde Gül'ünün adının vurgulandığı unutulmuş dizeleri şöyledir.

"Çaya iner ağlarım
Gülü deste bağlarım
Yârimi sıtma tutmuş

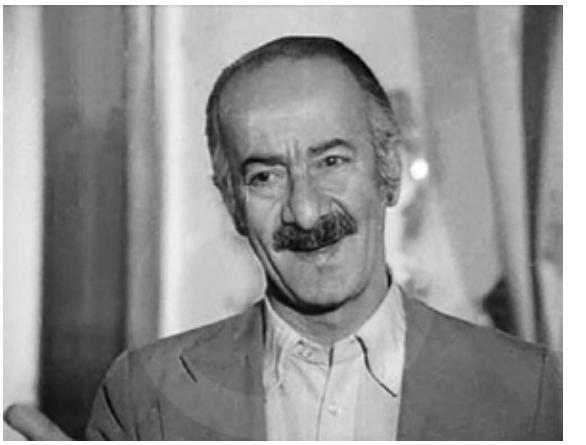

Gül'üm için yanarım.

Çaya iner ağlarım
Gülü deste bağlarım
Biri öz kendim için
Biri'n Gül'e yollarım

Çaya indim susuzum
Kaç gündür uykusuzum
Gitsem Gül'ün yanına
Elim durmaz huysuzum

Çaya indim Gül için
Bilmem bu aşk ne için
Gül'ümü koparmışlar
Ağlarım Gül'üm için…"

Bu sebeple yazının girişinde bir dörtlüğünü paylaştığım ve ömrünün son demine kadar "Gül"ünün aşkıyla yazdığı şarkı sözlerinin bugüne kalanıdır belki de Sami'nin ve ona Hazinses soyadını koydurtmaya vesile olan katliamdan kurtulmuş bir Ermeni'nin mümkünatı olmayan sonuçsuz aşkının hikâyesi!

"Bir gün kalırsam sensiz
Ömrüm geçer neşesiz
Sen de yaşama bensiz
Yeter ağlatma beni"

Dîyarbekirliydi, Ermeniydi ve Hazin Sesli biriydi Daşçı Zıfqar ile Enna'nın oğlu Sami Baba. Ölünceye kadar gözlerinin feri, hep parlaklığını korudu. O mukallit ve neşeli, şişe gibi parlak ve hep kıpırdak gözlerin ardında hüzünkâr bir bakış bırakarak göçtü öte yakaya. Şarkıları, sözleri, besteleri hâla belleklerde. Ölüm yıldönümünde ruhu şad olsun…

23 Ağustos 2013 Dîyarbekir

Dinini... ve kitabını... iyi tanı!

DİN ÜZERİNE – BÖLÜM XXI

VAHİY / ESİNLENME / BUYRUKLAR KİTABI

12 Elçi/Havariden biri Yuhanna

Yuhanna, Patmos adasında oturmuş rüyasında gördüklerini süsleyerek yazılar yazmış, bunlar da Vahiy/Esinlenme/ Tanrı kelamı buyrukları diye kutsallaştırılmış. İddiaya göre bu kitap İsa'nın zaferine inananları ortak etmek için yazılmış buyruklardır. Baskıdan ve dünyanın çekiciliğinden etkilenmişlere cesaret vermek için yazıldığı da söylenir. Vahiy kutsal kitap İncil'in son bölümüdür. Bundan sonra „vahiy/buyruk" yoktur anlamını da içerir. Dünyanın sonu ile ilgili haberler, hesap günü, acı çeken imanlılara hitap ve kullanılan mecazi dil, ki bunun bir kısmı eski Yunan tarihçilerinden etkilenmekle birlikte Tevrat'taki Hezekiel, Daniel ve Zekeriya kitaplarına da uyum göstermektedir. İddialara göre bu kitaptaki canavar, Roma'yı yakan İmparator Neron'dur. Deyim yerindeyse vahiy sürgünde olduğu iddia edilen Yuhanna'nın bu dönemde rüyalarında gördüklerini anlatmalarla doldurulmuştur.

BÖLÜM 1

„Yuhanna, Tanrı'nın sözüne ve İsa Mesih'in tanıklığına -gördüğü her şeye- tanıklık etmektedir." (Va.1: 2)

Anlaşılan Yuhanna'dır, bu vahiy / buyrukları yazan. Aynı zamanda Ana İncil'lerden sonuncuyu yazan kişidir.

Yedi Kiliseye Selam

Vahiy'de yazanlar:

„Ben Yuhanna'dan, Asya İli'ndeki (Anadolu'daki… -BN) yedi kiliseye selam! Var olan, var olmuş ve gelecek olandan, O'nun tahtının önünde bulunan yedi ruhtan ve ölüler arasından ilk doğan, dünya kralla-rına egemen olan güvenilir tanık İsa Mesih'ten sizlere lütuf ve esenlik olsun. Yücelik ve güç sonsuzlara dek, bizi seven, kanıyla bizi günahlarımızdan özgür kılmış ve bizi bir krallık haline getirip Babası Tanrı'nın hizmetinde kâhinler yapmış olan Mesih'in olsun! Amin." (Va.1: 4-6)

Bahsi geçen Yedi Kilise rivayete göre M. S. 53-56 tarihlerinde Batı Anadolu'da Pavlus'un kurduğu ve ziyaret ettiği yedi kilisedir.

„Ses, "Gördüklerini kitaba yaz ve yedi kiliseye, yani Efes, İzmir, Bergama, Tiyatira, (Akhisa.-BN) *Sart,* (Salihli.-BN) *Filadelfya* (Alaşehir.-BN) *ve Laodikya'ya* (Denizli.-BN) *gönder" dedi."* (Va.1: 11)

Ömer Hayyam ne demiş:

"İnsan bastığı toprağı hor görmemeli:

kim bilir hangi güzeldir, hangi sevgili duvara koyduğun kerpiç yok mu, kerpiç?

Ya bir şah kafasıdır, ya bir vezir eli! *„*

Ömer Hayyam'ın dediği gibi, şu Anadolu toprakları da tarihi olarak amma da zenginmiş. Siz şah kafasını, vezir elini kâhinler vs. ekleyipte birlikte de düşünebilirsiniz!

Biz Vahiy'de yazanlarla devam edelim:

„Bana sesleneni görmek için arkama döndüm. Döndüğümde yedi altın kandillik ve bunların ortasında, giysileri ayağına kadar uzanan, göğsüne altın kuşak sarınmış, insanoğluna benzer birini gördüm… Başı, saçı ak yapağı gibi beyaz, kar gibi bembeyazdı. Gözleri alev alev yanan ateşti sanki… Ayakları, ocakta kor haline gelmiş parlak tunca benziyordu. Sesi, gürül gürül akan suların sesi gibiydi… Sağ elinde yedi yıldız vardı. Ağzından iki ağızlı keskin bir kılıç uzanıyordu. Yüzü bütün gücüyle parlayan güneş gibiydi. O'nu görünce, ölü gibi ayaklarının dibine yığıldım. O ise sağ elini üzerime koyup şöyle dedi: "Korkma! İlk ve son Ben'im…Diri Olan Ben'im. Ölmüştüm, ama işte sonsuzluklar boyunca diriyim. Ölümün ve ölüler diyarının anahtarları bendedir… Sağ elimde gördüğün yedi yıldızla yedi altın kandilliğin sırrına gelince, yedi yıldız yedi kilisenin melekleri, yedi kandillikse yedi kilisedir." (Va.1: 12-20)

Yukarıdaki ayetlerdeki tanrı, Homeros'un İlyada destanındaki Zeus'un tanımına nasıl da benziyor. Biraz eklemeler yapılmış. Benzemesinin maddi temeli de var, çünkü Patmos adası Yunanistan ile Anadolu arasında Didim karşısında bir yerdir. Yuhanna büyük ihtimalle Homeros'u da okumuş ve rüyalara dalmıştır! Ağızdaki Ali'nin kılıcı Zülfikar gibi duruyor. Tasvir edilen görkem tanrıya yakışır; beyazlar içindeki İsa'dır, Mesih'tir. Yeniden dirilişindeki mecâzi tasvirle uyum içindedir.

2. ve 3. bölümlerde yedi kiliseye ayrı ayrı yapılan öğütler içinde öne çıkanlar;

Efes'teki kiliseyle ilgili olarak söylenen;

Vahiy'de yazanlar:

„Bunun için, nereden düştüğünü anımsa! Tövbe et ve başlangıçta yaptıklarını sürdür. Tövbe etmezsen, gelip kandilliğini yerinden kaldırırım. Kulağı olan, Ruh'un kiliselere ne dediğini işitsin. Galip gelene Tanrı'nın cennetinde bulunan yaşam ağacından yeme hakkını vereceğim.'" (Va.2: 5-7)

Efes'e hitaben söylenen bu kızgın sözlerin sonucu Pavlus'un Efes'ten kovulmasıdır. Efes'te neler olduğunu / Pavlus'un nasıl kovulduğunu anlatmıştık. Cennete geri dönüş-yaşam ağacından yeme hakkı elde etmek için savaşmak ve galip gelmek!

İzmir kilisesiyle ilgili;

Vahiy'de yazan:

„Sıkıntılarını, yoksulluğunu biliyorum. Oysa zenginsin! Yahudi olduklarını söyleyen, ama Yahudi değil de Şeytan'ın havrası durumunda olanların iftiralarını biliyorum." (Va.2: 9)

Yakınmana gerek yok, ben senin zenginliğini biliyorum! Bu kilisenin zenginliğini gizlemesine bozuk atmadır! Dedikodu ve iftiraları da biliyorum, kendilerini Yahudi olarak tanıtsalar da kandıramazlar, onlar şeytanın sinagogu durumundadır. Yani Yahudilerin kışkırtmalarına dikkat çekilirken, bir anlamda Yahudi ile şeytan ile işbirliği suçlaması söz konusudur burada. Antisemitizmin dinsel gerekçeleri bunlar.

Bergama kilisesiyle ilgili söylenen;

Vahiy'de yazanlar:

„Ne var ki, bir konuda sana karşıyım: Kendini peygamber diye tanıtan İzebel adındaki kadını hoşgörüyle karşılıyorsun. Bu kadın öğretisiyle kullarımı saptırıp fuhuş yapmaya, putlara sunulan kurbanların etini yemeye yöneltiyor. Tövbe etmesi için ona bir süre tanıdım, ama fuhuş yapmaktan tövbe etmek istemiyor… Onun çocuklarını salgın hastalıkla öldüreceğim. O zaman bütün kiliseler, gönülleri ve yürekleri denetleyenin ben olduğumu bilecekler. Her birinize yaptıklarınızın karşılığını vereceğim." (Va.2: 20-23)

Bu kiliseye kızgınlığın temelinde yatan ***„şeytanın tahtı"*** olarak adlandırılan **Zeus** (Antik Yunan'da Tanrılar Tanrısı) tapınağının olmasıdır. Aynı zamanda Mısır tanrılarına adanan *Kızıl Avlu'da* sonradan Yuhanna adına bir kilise yapılmıştır. Bergama zamanın paganizm inanç merkezlerinden de biridir.

İşte farklılıklar karşısındaki hoşgörüden uzak bir yaklaşım. Kendini peygamber diye tanıtan bir kadın olunca hemen damga hazır. *„Fuhuş yapan" „Fahişe"*, çocukları olan İzebel tövbe etse çocukları salgın hastalıktan ölmeyecek. Tabii biraz da kadın düşmanlığı var burada. Erkek tanrının erkek temsilcileri kadınların işlerine karışmasını engellemeye çalışıyorlar.

Sart Kilisesi / Salihli

Sart'taki Kiliseyle ilgili söylenen;

Vahiy'de yazanlar:

"Sart'taki kilisenin meleğine yaz. Tanrı'nın yedi ruhuna ve yedi yıldıza sahip olan şöyle diyor: Yaptıklarını biliyorum. Yaşıyorsun diye ad yapmışsın, ama ölüsün… Uyan! Geriye kalan ve ölmek üzere olan ne varsa güçlendir. Çünkü yaptıklarının Tanrı'mın önünde tamamlanmamış olduğunu gördüm. Ama Sart'ta, aranızda giysilerini lekelememiş birkaç kişi var ki, beyazlar içinde benimle birlikte yürüyecekler. Çünkü buna layıktırlar" (Va.3: 1-4)

Sart'takiler fazla zılgıt yememişler, yine durumu kurtaran „*beyazlar*" varmış.

Filadelfya'daki kiliseyle ilgili söylenen;

Vahiy'de yazanlar:

"Filadelfya'daki kilisenin meleğine yaz. Kutsal ve gerçek olan, Davut'un anahtarına sahip olan, açtığını kimsenin kapayamadığı, kapadığını kimsenin açamadığı kişi şöyle diyor:... Yaptıklarını biliyorum. İşte önüne kimsenin kapayamayacağı açık bir kapı koydum. Gücünün az olduğunu biliyorum; yine de sözüme uydun, adımı yadsımadın." (Va.3: 7-8)

Davut'un nasıl bir anahtar sahibi olduğunu Tevrat incelemesi sırasında anlattık. O'nun ne kadar zalim olduğunu ve "*komşusunu*" nasıl sevdiğini de anlattık. Burada gücü az olanlara gücünü artırma ajitasyonu çekilmektedir.

Laodikya'daki Kiliseye söylenenler;

Vahiy'de yazanlar:

"Yaptıklarını biliyorum. Ne soğuksun, ne sıcak. Keşke ya soğuk ya sıcak olsaydın.. Oysa ne sıcak ne soğuksun, ılıksın. Bu yüzden seni ağzımdan kusacağım... Zenginim, zenginleştim, hiçbir şeye gereksinmem yok diyorsun; ama zavallı, acınacak durumda, yoksul, kör ve çıplak olduğunu bilmiyorsun." (Va.3: 15-17)

Dünyasal zenginlik yetmez, Oportünist olma, sana gerekli olan veya sende eksik olan imandır. Bu ve yukarda diğer kiliselere söylenen sözlerin kutsallıkla hiç alakası yoktur.

Laodikya'daki kiliseye

Vahiy'de yazanlar:

"Yaptıklarını biliyorum. Ne soğuksun, ne sıcak. Keşke ya soğuk ya sıcak olsaydın!.. Oysa ne sıcak ne soğuksun, ılıksın. Bu yüzden seni ağzımdan kusacağım… Zenginim, zenginleştim, hiçbir şeye gereksinmem yok diyorsun; ama zavallı, acınacak durumda, yoksul, kör ve çıplak olduğunu bilmiyorsun." (Va.3: 15-17)

Kilisenin ne şiş yansın ne kebap yaklaşımına karşı tavır. Zenginlik için burda söylenilen diğer ayetlerle tezat teşkil etmeye devam ediyor. Bilinirken bu sistemlerde zengin olanın daha fazla görme ve örtünme imkânı vardır!

BÖLÜM 4

Gökteki Taht

Vahiy'de yazanlar:

"Tahtta oturanın, yeşim ve kırmızı akik taşına benzer bir görünüşü vardı. Zümrüdü andıran bir gökkuşağı tahtı çevreliyordu… Tahtın çevresinde yirmi dört ayrı taht vardı. Bu tahtlara başlarında altın taçlar olan, beyaz giysilere bürünmüş yirmi dört ihtiyar oturmuştu… Tahttan şimşekler çakıyor, uğultular, gök gürlemeleri işitiliyordu. Tahtın önünde alev alev yanan yedi meşale vardı. Bunlar Tanrı'nın yedi ruhudur. Birinci yaratık aslana, ikincisi danaya benziyordu. Üçüncü yaratığın yüzü insan yüzü gibiydi. Dördüncü yaratık uçan bir kartalı andırıyordu." (Va.4: 3-7)

Nedense "*gökteki taht*" yeryüzü nimetleri ve yeryüzü erkleriyle tanımlanmakta ve tasvir edilmektedir. Okuyan ve dinleyen ürperecek ve ondan

korkacaktır. Görünen; bunların dünya nimetlerine kulak asmıyoruz, umurumuzda değil, laflarının hiç de gerçeği yansıtmadığıdır. Yoksa tanrılarını bunca cafcaflı, görkemli ve zengin sunmazlardı. Onlara da gerek bu dünya nimetleri. Yaratıklardaki sıralama ilginç: birinci en güçlü hayvan aslan, ikinci en kıymetli sunak hayvanı dana, üçüncü zeki olan insan ve dördüncü uçabilen kanatlı hayvan kartal.

Antik Yunan felsefesi tanrıları ve yaşamından etkilenmiş tasvirler. Bol bol taht ve oturan benzetmeleri. Zaten Efes, Bergama, Sart ve yukarda adı geçen tüm kiliselerin kurulduğu yerler antik Yunan şehirleridir ve buralar anti-tanrı heykelleri doludur. Bu bölgeler, eski zamanlarda kalburüstü zatların bolca felsefi sohbetler yaptıkları kentlerdir. Etkilenme bu anlamda maddi temele sahiptir.

BÖLÜM 5

Mühürlü Tomar ve Kuzu

Vahiy'de yazanlar:

"Tahtta oturanın sağ elinde iki yanı da yazılı, yedi mühürle mühürlenmiş bir tomar gördüm…. Ama ne gökte, ne yeryüzünde, ne de yer altında tomarı açıp içine bakabilecek kimse yoktu… Bunun üzerine ihtiyarlardan biri bana, "Ağlama!" dedi. "İşte, Yahuda oymağından gelen Aslan, Davut'un Kökü galip geldi. Tomarı ve yedi mührünü O açacak."… Tahtın, dört yaratığın ve ihtiyarların ortasında, boğazlanmış gibi duran bir Kuzu gördüm. Yedi boynuzu, yedi gözü vardı. Bunlar Tanrı'nın bütün dünyaya gönderilmiş yedi ruhudur." (Va.5: 1-6)

Ne tasvir değil mi? Yedi boynuzlu yedi gözlü, yedi ruhlu kuzu. Ana kitaplarda İsa'nın kuzuyu temsil ettiği bilindiğinde, burada tasvir edilenin İsa olduğunu anlamamak mümkün değil. Tanrının yedi hali. Acayip mitolojik tasvirler. Benzetmeler Homeros'un İlyada'sındaki tasvirlere çok yakın. Yer yer tarihin babası, ve "yalanların babası" lakaplı Halikarnas doğumlu MÖ 5. Yy. da yaşamış ilk tarihçi Herodot'un abartılı tasvirlerine de benzemektedir.

BÖLÜM 6

Yedi Mühür

Vahiy'de yazanlar:

"Sonra Kuzu'nun yedi mühürden birini açtığını gördüm. O anda dört yaratıktan birinin, gök gürültüsüne benzer bir sesle, "Gel!" dediğini işittim… Bakınca beyaz bir at gördüm. Binicisinin yayı vardı. Kendisine bir taç verildi ve galip gelen biri olarak zafer kazanmaya çıktı." (Va.6: 1-2)

Bu bölümde 6. mühre kadar açılmaktadır, mesela açılan ilk mühürde çıkan 4 mahşer atlarının tasviridir. Bu tasvirler genelde antik Yunan'da bolca yapılan tasvirlerdir. Ordan aşırılmıştır.

Mahşerin dört atlısı ve simgeleri:

Altıncı mühürde çıkan ilginç abartı da;

"Kuzu altıncı mührü açınca, büyük bir deprem olduğunu gördüm. Güneş keçi kılından yapılmış siyah bir çul gibi karardı. Ay baştan aşağı kan rengine döndü." (Va.6: 12)

Sanki dünyanın sonu gelmiş sanırsınız! Olan herhalde bir güneş tutulmasıdır. Fakat bu doğa olayı insanları tanrı korkusu ile esir almak için kullanılmaktadır.

Yedi mühürden 6 tanesi bu bölümde açılıyor, yedincisi ise daha sonra açılır... Akıbeti daha ilginç! Zaten ilk dört ve sonrası 5-6 i ölümün detaylandırılmasıdır. Önceki ayetlerde anlatılanların tekrarıdır.

Yalnız bu kitabın içinde sürekli tekrarlanan 7 rakamının kutsallığı nerden gelmektedir? 7 kilise, 7 mühür, 7 borazan, 7 ruh, 7 bela bütün bunların temel olduğu yer Tevrat'taki yaradılış teorisidir. Bu sorunu Tevrat incelemesi sırasında ele almıştık. Sadece 7. gün ile ilgi Tevrat'ta; olanı aktarıp devam ediyoruz:

„Gök ve yer bütün öğeleriyle (6 günde .-BN) tamamlandı. … Yedinci güne gelindiğinde Tanrı yapmakta olduğu işi bitirdi. Yaptığı işten o gün dinlendi... Yedinci günü kutsadı. Onu kutsal bir gün olarak belirledi. Çünkü Tanrı o gün yaptığı, yarattığı bütün işi bitirip dinlendi." (Yar.2: 1-3)

BÖLÜM 7

Mahşerin dört atlısı

At	Atların Simgesi	Binici	Güç	Binici Simgesi
Beyaz	Kutsallığı	Yay taşır, taç takar	Savaşır ve yener	İsa'yı
Kırmızı	Kan rengi	Kılıç taşır	Savaş getirir	Kral, Savaş
Siyah	Ölüme yakınlık	Terazi taşır	Kıtlık açlık	Kıtlık yoksulluk
Yeşil	Ölümün yüzü, çürüme	Ölüm	Salgın hastalık güvensizlik	Ölüm vakitsiz ölümler

Mühürlenmiş 144 000 Kişi

Vahiy'de yazanlar:

„Bundan sonra yeryüzünün dört köşesinde duran dört melek gördüm. Bunlar karaya, denize ya da herhangi bir ağaç üzerine esmesin diye, yeryüzünün dört rüzgârını tutuyorlardı… Mühürlenmiş olanların sayısını işittim. İsrailoğulları'nın bütün oymaklarından 144 000 kişi mühürlenmişti:.. Zevulun oymağından 12 000, Yusuf oymağından 12 000, Benyamin oymağından 12 000 kişi mühürlenmişti." (Va.7: 1-8)

Bölümün bütününde mühürlenmiş oymak oymak sayılar verilir. İlginç olan ismi yazılan 12 oymağın hepsindeki sayılar 12.000'dir ve 12 ile çarpıldığında 144.000 rakamına ulaşılır. Mısırdan çıkış sırasında *„Sayılan İsrailliler'in toplamı 601 730 erkekti."* (Say.26: 51) Hepsinin aynı sayıya sahip olması biraz gerçekle ilgisinin olmadığını açıklar gibi durmaktadır. İddialara göre *„mühürlenen"* bu İsrailliler Rab'in *„müjdesini"* dünyanın dört bir yanına yaymak için görevlendirilen kişileri simgelemektedir. Buradaki *„mühür"* kutsallık ifade ediyormuş ve bu kişiler kutsal kişilermiş!

Her halükârda ilginç olan hepsi de 12 bin tam sayı. Biraz atmasyon duruyor. Mühür kavramı neden kullanılıyor. Hani bizde *„mühür kimde ise Süleyman odur"* deyimi gibi, burada da *„Süleyman"* yani hâkim olanı, tahtın sahibini anlatmak için kullanılmaktadır. O da tanrının elindedir. Yani tanrının elindeki anahtara bir dizi mecâzi anlamlar yüklenmiştir. Açılan her mühür tarihe şu veya bu şekilde dönüşle birlikte tanrının yetkisi ballandırılıyor. Tarih İsa ile başlatılıp O'nunla bitiriliyor. Miladi takvimin İsa'nın doğumuyla başlamasının mantığı da budur. İsa döndüğünde bu iş bitecek! Bu tür anlatımlarla önceki bölümlerimizde yeterince uğraştığımız için devam ediyoruz.

Beyaz Kaftanlara Bürünmüş Kalabalık

Vahiy'de yazanlar:

"Bundan sonra gördüm ki, her ulustan, her oymaktan, her halktan, her dilden oluşan, kimsenin sayamayacağı kadar büyük bir kalabalık tahtın ve Kuzu'nun önünde duruyordu. Hepsi de birer beyaz kaftan giymişti, ellerinde hurma dalları vardı… Yüksek sesle bağırıyorlardı: "Kurtarış, tahtta oturan Tanrımız'a Ve Kuzu'ya özgüdür!" "Sen bunu biliyorsun, efendim" dedim. Bana dedi ki, "Bunlar o büyük sıkıntıdan geçip gelenlerdir. Kaftanlarını Kuzu'nun kanıyla yıkamış, bembeyaz etmişlerdir." (Va.7: 9-14)

Anlaşılan "Kuzu"ya, yani İsa'ya verilen değer yüce olsun diye, yukarda bahsettiğimiz 12 oymaktan mühürlenenler yetmez ola ki diğer ulusların varlığı akla gelmiş ve topluluğa eklemeler yapılmıştır. Kuzunun oturduğu yere toplananlar kıyafetine ve herkesin elinde ***"zafer ve şehitliğin simgesi"*** **olan** ***"hurma dalı"*** sanki ***cennette*** toplanmışlar görünümü sunmak için yapılmış bir tasviri andırmakta. Yalnız kuzunun kanı ile yıkanan nasıl beyaz olur! Yuhanna gördüğü rüyayı böyle yorumlanmış ne yapalım!

BÖLÜM 8

Yedinci Mühür ve Altın Buhurdan

(Buhur**:**Güzel kokulu tütsü kabı.-BN)

Vahiy'de yazanlar:

"Kuzu yedinci mührü açınca, gökte yarım saat kadar sessizlik oldu... Tanrı'nın önünde duran yedi meleği gördüm. Onlara yedi borazan verildi Melek buhurdanı aldı, sunağın ateşiyle doldurup yeryüzüne attı. Gök gürlemeleri, uğultular işitildi, şimşekler çaktı, yer sarsıldı." (Va.8: 1-5)

Yedinci mühür, yedi melek ekleniyor. Burdaki meleklerin görevi yeryüzüne göklerden felaket taşımak. Bugüne kadar ki doğa felaketlerinin hemen hemen hepsi gökten değil yerden olmuştur. Sel felaketlerinin tetikleyicisi yağmurları dışta tutarsak. Yerin sarsılmasının temelinde yatanın, yerin derinliklerindeki gazın dışa vurumu, yani depremlerin yattığı artık bilinen gerçeklerdir. Gökyüzünde ça-

kan şimşeklerin sebebi, meleklerin kâselerle (buhur) sunaklardan aldıkları ateşi yeryüzüne atmalarından değil, bulutlar arasındaki elektrik boşalmalarından olduğu da bilimin ispatladığı gerçeklerdir. Yoksa tanrının veya meleklerinin marifetleri değil!

Yedi Borazan

Vahiy'de yazanlar:

"Yedi melek ellerindeki yedi borazanı çalmaya hazırlandı… Birinci melek borazanını çaldı. Kanla karışık dolu ve ateş oluştu, yeryüzüne yağdı. Yerin üçte biri, ağaçların üçte biri ve bütün yeşil otlar yandı… İkinci melek borazanını çaldı. Alev alev yanan, dağ gibi büyük bir kütle denize atıldı. Denizin üçte biri kana dönüştü… Denizdeki yaratıkların üçte biri öldü, gemilerin üçte biri yok oldu… Üçüncü melek borazanını çaldı. Gökten meşale gibi yanan büyük bir yıldız ırmakların üçte biri üzerine ve su pınarlarının üzerine düştü… Bu yıldızın adı Pelin'dir. Suların üçte biri pelin gibi acılaştı. Acılaşan sulardan içen birçok insan öldü… Dördüncü melek borazanını çaldı. Güneşin üçte biri, ayın üçte biri, yıldızların üçte biri vuruldu. Sonuç olarak ışıklarının üçte biri söndü, gündüzün ve gecenin üçte biri ışıksız kaldı… Sonra göğün ortasında uçan bir kartal gördüm. Yüksek sesle şöyle bağırdığını işittim: "Borazanlarını çalacak olan öbür üç meleğin borazan seslerinden yeryüzünde yaşayanların vay, vay, vay haline!" (Va.8: 6-13)

Kıyamet günü borayancı melek

Yedilere bu defa yedi borazan ekleniyor. Borazanların oynadığı role gelince. 4 meleğin çaldığı dört borazanın sonucu meydana gelen hasarın bilançosu şöyledir:

Yeryüzündeki ağaçların-yeşilliklerin 1/3 yandı, denizlerin 1/3 kana dönüştü, yeryüzündeki ırmakların ve pınarların 1/3 acılaştı, içen öldü, güneşin ayın yıldızların 1/3 söndü. Tanrının gazabı bununla bitmiyor, çünkü daha geride öbür üç meleğin çalacağı borazanlar var. O günden bugüne yeryüzündeki yeşillik alanların 1/3 nün yerinde yellerin estiği bir gerçek. Ama bu gerçek insanlar aracılığıyla doğaya yapılan müdahalelerin sonucudur. Yoksa çalınan birinci borazanın sağladığı felaket değildir. O günden bugüne yeryüzündeki temiz su kaynaklarının kirlendiği de gerçek. Ama bu da yine insanların, özellikle de azami kar hırsından kaynaklanan bir felakettir. Yoksa 2 Borazanın çalması sonucu tanrısal bir intikam falan değildir. Denizlerin 1/3 nün kanla dolması (kirlenmesi dense daha iyi olurdu) olacak iş değil. Evet, denizler ve içindeki canlılara verilen zarar yine doğaya insanın müdahalesi sonucu ortaya çıkmış bir çevre felaketidir. Kanla dolma biraz Tevrat'a atıftır." *Musa'yla Harun RAB'bin buyurduğu gibi yaptılar. Harun firavunla görevlilerinin gözü önünde değneğini kaldırıp ırmağın sularına vurdu. Bütün sular kana dönüştü."* (Çık.7: 20) Fark; Yuhanna'da Nil denize, Harun ise borazanlı meleğe dönüşmüş! Güneşin, ayın, yıldızların 1/3 oranında sönmesi demek bugün bilimin geldiği noktada dünyanın bir bütün olarak, tanrısıyla, İsa'sıyla, Musa'sıyla meleğiyle, borazanıyla, asasıyla aklınıza ne geliyorsa her şey ile yok olması demektir. Güneşle ilgili en basit bir bilimsel gerçek; güneşten çıkan enerjinin 2 milyonda biri yeryüzüne ulaşır, bu ulaşmaz ise, dünyada yaşam olmaz. Güneşin ışıklarının yeryüzüne varması için 8,44 dakika (524 saniye) gerekli. Işığın saniyede 300.000 km yol kat ettiğini ile hesaplanırsa güneşin bize olan uzaklığı ortaya çıkar. Yani 524 x 300.000 =157.200.000 km'dir. Güneşin yaşı ile ilgili andaki bilimsel veri; 4.570.000.000 dünya yılı olduğudur. Bunun anlamı ise güneşin

değil 1/3'i binde biri sönse yeryüzünde her şeyin bitmesi anlamına gelir. Dünya odaklı tanrımız bırakmış dünya işleriyle uğraşmayı, diğer gezegenlerle de uğraş içinde. Ya oraların da tanrısı varsa! Al sana tanrılar yarışması ve savaşı! Sinema alanına biraz ilgisi olanlar "*Ölümsüzler, Tanrıların Savaşı" üzerine birçok filmin yapıldığını bilir! A*yrıca borazan meselesi Tevrat/Yeşu Kitabının 6. bölümünde anlatılmaktadır. Biz devam edelim…

BÖLÜM 9

Vahiy'de yazanlar:

"Beşinci melek borazanını çaldı. Gökten yere düşmüş bir yıldız gördüm. Dipsiz derinliklere açılan kuyunun anahtarı ona verildi… Dumanın içinden yeryüzüne çekirgeler yağdı. Bunlara yeryüzündeki akreplerin gücüne benzer bir güç verilmişti… Çekirgelere yeryüzündeki otlara, herhangi bir bitki ya da ağaca değil de, yalnız alınlarında Tanrı'nın mührü bulunmayan insanlara zarar vermeleri söylendi…. Bu insanları öldürmelerine değil, beş ay süreyle işkence etmelerine izin verildi. Yaptıkları işkence akrebin insanı soktuğu zaman verdiği acıya benziyordu… O günlerde insanlar ölümü arayacak, ama bulamayacaklar. Ölümü özleyecekler, ama ölüm onlardan kaçacak… Çekirgelerin görünümü, savaşa hazırlanmış atlara benziyordu. Başlarında altın taçlara benzer başlıklar vardı. Yüzleri insan yüzleri gibiydi… Altıncı melek borazanını çaldı. Tanrı'nın önündeki altın sunağın dört boynuzundan gelen bir ses işittim… Ses, elinde borazan olan altıncı meleğe, "Büyük Fırat Irmağı'nın yanında bağlı duran dört meleği çöz" dedi… Tam o saat, o gün, o ay, o yıl için hazır tutulan dört melek, insanların üçte birini öldürmek üzere çözüldü… Atlı ordularının sayısı iki yüz milyondu, sayılarını duydum... İnsanların üçte biri bunların ağzından fışkıran ateş, duman ve kükürtten, bu üç beladan öldü… Geriye kalan insanlar, yani bu belalardan ölmemiş olanlar, kendi elleriyle yaptıkları putlardan dönüp tövbe etmediler. Cinlere ve göremeyen, işitemeyen, yürüyemeyen altın, gümüş, tunç, taş, tahta putlara tapmaktan vazgeçmediler… Adam öldürmekten, büyü, fuhuş, hırsızlık yapmaktan da tövbe etmediler." (Va.9: 1-21)

Bu ayetlerde dikkatimizi çeken noktalar;

Beşinci meleğin çaldığı borazanla ile yağan çekirgeler, Tevrat'taki;

"Halkımı salıvermeyi reddedersen, yarın ülkene çekirgeler göndereceğim. RAB Musa'ya, "Elini Mısır'ın üzerine uzat" dedi, "Çekirge yağsın; ülkenin bütün bitkilerini, doludan kurtulan her şeyi yesinler".. Mısır'ın üzerinde uçuşan çekirgeler ülkeyi boydan boya kapladı. Öyle çoktular ki, böylesi hiçbir zaman görülmedi, kuşaklar boyu da görülmeyecek." (Çık.10: 4-14)

Çekirge belasını anımsatmaktadır. Yalnız Tevrat'ta Rab'inin *„kuşaklar boyu görülmeyecek"* sözünü sadık kalmadığını öğreniyoruz. Tabii Rab'in her iki dinin de Rab'i ise! Tevrat'tan farklı olarak *„savaşa hazırlanmış atlar"* benzeri bu çekirgelerin *„işkenceci"* çekirgeler olduğunu, bunların çektireceği öyle bir işkence ki, işkenceye maruz kalanların *„ölümü özleyecek"* kadar acımasız! Rab'inin işkenceci olduğunun kanıtını bizzat kendileri sunmaktalar.

Altıncı meleğin çaldığı borazanla *„çözülen dört melek"* 200 milyon atlı ordusuyla insanların 1/3'ini *„ateş, duman ve kükürtle"* öldürdü. Sodom ve Gomora'ya atıf. Burda ilginç olan 200 milyon atlı Rab'in ordusu. Kime saldırıyor? İnsanların 1/3'ünü öldürmeye. Zaten insanların bir bölümü acı suyla ölmüştü… O zaman o insanların sayısı da epey olmalı! Bir 200 milyon da onların sayısı olduğunu düşünürsek, eder sana 400 milyon, bir de ölmeyen 200 milyon daha geride kaldıysa, eder sana 800 milyon insan. Alman tarihçi Julius Beloch hesaplarına göre MS. 14. Yy. da Avrupa ve Orta Doğu'da yaşayan insan sayısının toplamı 54 milyondur. Bunların 23 milyonu Avrupa'da ve 31 milyonu ise Orta Doğu'dadır. O dönemde gezegenimizde yaşayan

Dünya Nüfusunun MÖ 8000'den günümüze kadarki artışı (Milyar)

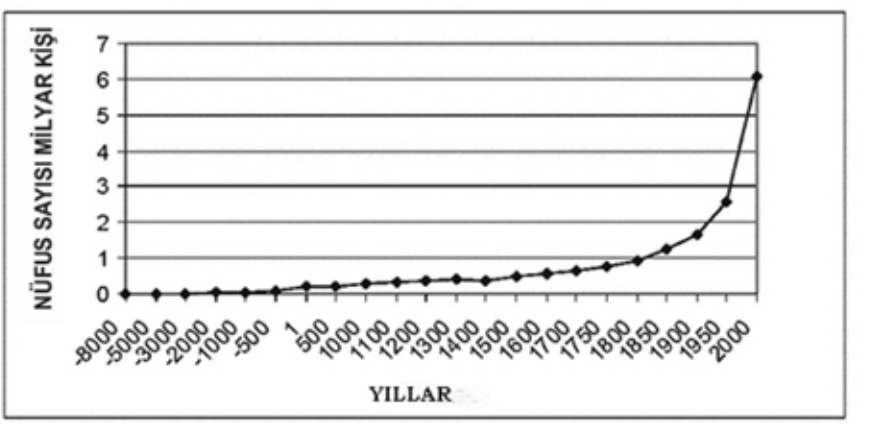

Kaynak: Durand, John D.: The Modern Expansion of World Population. In: Proceedings of the American Philosophical Society. Philadelphia: Vol. 111, No. 3/1967. S. 139

insan sayısı 270 milyondur. MS.1000 yılına varıldığında John Durand'a göre bu sayı 310 milyona ulaşmıştır. Yani gelişme hızı % 0,04 tür. Bu rakamlar Yuhanna'nın yukarda aktardığımız ayetiyle hiç benzerlik göstermemektedir.

„Geriye kalan insanlar, yani bu belalardan ölmemiş olanlar" putlara tapmaktan vazgeçmediler. Adam öldürmekten, büyü, fuhuş, hırsızlık yapmaktan da tövbe etmediler." deniliyor. O zaman demek ki tüm borazanlarla ilgili önceki anlatımlarda daha vahşi ve korkutucu anlatımlar fayda etmemiş! Neden çünkü fayda etse kendi misyonları da son bulacak!

BÖLÜM 10

Melek ve Küçük Tomar

Vahiy'de yazanlar:

„Yedi gök gürlemesi seslendiğinde yazmak üzereydim ki, gökten, "Yedi gök gürlemesinin söylediklerini mühürle, yazma!" diyen bir ses işittim… Yedinci melek borazanını çaldığı zaman, Tanrı'nın sır olan tasarısı tamamlanacak. Nitekim Tanrı bunu, kulları peygamberlere müjdelemişti.".. Meleğin yanına gidip küçük tomarı bana vermesini istedim. "Al, bunu ye!" dedi... Sonra bana şöyle dendi: "Yine birçok halk, ulus, dil ve kralla ilgili olarak peygamberlikte bulunmalısın." (Va.10: 4-11)

Müjde İncil'in kendisidir, kurtuluş mesajı olarak kavranır. Ama mesajı İsa'nın yazmadığını gördük. O zaman kim yazdı ondan sonrakiler, önceki kitaplarda İsa'nın müjdeyi yaydığı alan belli, diğer alanlardaki yayılma Pavlus'tan Yuhanna'ya kadar bir dizi elçiler aracılığıyladır. Bu bölümde bu elçilerin bahsi geçen *„tomar"* dan yemiş oldukları ve böylece hazım edilen *„müjde"* diğer *„halk, ulus, dil ve krallıklara"* ulaşmıştır. Yuhanna kendi misyonunu da göz ardı etmez! Yazarımızın tasvir gücüne diyecek yok!

BÖLÜM 11

İki Tanık

Vahiy'de yazanlar:

„Bana değneğe benzer bir ölçü kamışı verilip şöyle dendi: "Git, Tanrı'nın Tapınağı'nı ve sunağı ölç, orada tapınanları say!.. Tapınağın dış avlusunu bırak, orayı ölçme. Çünkü orası, kutsal kenti kırk iki ay ayaklarıyla çiğneyecek olan uluslara verildi… İki tanığıma güç vereceğim; çul giysiler içinde bin iki yüz altmış gün peygamberlik edecekler.".. Peygamberlik ettikleri sürece yağmur yağmasın diye göğü kapamaya yetkileri vardır. Suları kana dönüştürme ve yeryüzünü, kaç kez isterlerse, her türlü belayla vurma yetkisine sahiptirler." (Va.11: 1-6)

İki tanıktan biri İlyas, çünkü yağmuru yağdırmayan ve yeniden yağdıran O idi. Diğeri ise Musa'dır, çünkü belacı olan O'dur. Çünkü Mısır'ın başına açtığı 10 belayı Tevrat incelememizde görmüş ve bu belalar üzerinde tek tek durmuştuk. Bu iki Tevrat peygamberinin peygamberlik vasıfları devam ediyormuş! Bela saçana, yağmuru engelleyene yetki! Kim veriyor bu yetkiyi? Tanrı! Alın size bela tanrısı! 42 ay veya 1260 gün ne anlama geliyor? Yahudi takvimi yılı 360 ayı ise 30 gün olarak kabul eder, bu anlamda 42 ayı 30 ile çaptığınızda ortaya çıkan rakam 1260 gün olur, bunu da 360' böldüğünüzde ortaya çıkan rakam 3,5 yıl olur. Yakup (Yak.5: 13-18) Mektup'ta gördük ki, İlyas 3 yıl altı ay (3,5 yıl) yağmurun yağmasını engellemiş! Tanrı aşkına bu tür bir maharetin kutsallık neresinde! Yaptığı doğaya canlıya kötülüktür!

"Tanıklık görevleri sona erince dipsiz derinliklerden çıkan canavar onlarla savaşacak, onları yenip öldürecek... Cesetleri, simgesel olarak Sodom ve Mısır diye adlandırılan büyük kentin anayoluna serilecek. Onların Rabbi de orada çarmıha gerilmişti." (Va.11: 7-8)

Burada iki sorun var. Birincisi Musa ve ölümü tatmadığı söylenen İlyas'ın *"derinliklerden çıkan canavar"* tarafından öldürülecek olması ve bunların (Musa ve İlyas'ın) cesetlerinin Sodom ve Mısır yoluna serilmesi, Mısır açısından denilebilir ki, "***hep geri dönme***" isteğinden dolayıdır. Ama Mısır'dan Çıkış'tan sonra geri dönme isteği Musa'nın değil, İsrailoğullarının belirli kabilelerinin isteğidir. Musa bu isteğe engel olan Rab'in ile işbirliği içinde isyanı bastırandır. Buna örnek olarakta Korah Oymağının neden yok edildiğini 1. Yuhanna Mektubunu incelerken aktardık. Diğer yandan Sodom yolunun simgesel olarak alınması Tevrat anlatılarıyla problemlidir. Sodom değerlendirildiğinde Musa'ya ve İlyas'a hakaret olarak durmaktadır. Çünkü Tevrat'ta Sodom lanetli bir şehir olarak anılmaktadır. Musa ve İlyas burada küçük düşürülmektedir.

Diğer bir sorun ise; İsa'nın Sodom'da çarmıha gerildiği iddiasıdır ki, bu iddia tüm İncil verilerinin tam tersi olan bir İddiadır. Tüm Hıristiyan aleminin ortak fikri, İsa'nın Kudüs'te çarmıha gerildiğidir. Onu da yazdık.

Yedinci Borazan

Vahiy'de yazan:

„Yedinci melek borazanını çaldı. Gökte yüksek sesler duyuldu: "Dünyanın egemenliği Rabbimiz'in ve Mesihi'nin oldu. O sonsuzlara dek egemenlik sürecek." (Va.11: 15)

Yedinci melek ve yedinci borazan çalınca vuku bulan neymiş? İsa'nın *„sonsuzlara"* dek sürecek dünya egemenliğinin ilanı! Şimdi diğer din temsilcileri buna kızmasın da ne yapsın! Ölmüş biri olan İsa dünya egemenliğini ne yapacak sorusu hep açıkta! Eski Mısır tarihinden biraz haberi olanlar bilir ki; Piramitler ve Firavun mezarlarında değerli eşyalar ve savaş gereçleri, öbür dünyada da egemenlik sürmenin araçları olarak naaşlarla birlikte gömülmüştü. Ne oldu, firavunların kemikleri çürüdü, mumyalananlar bozulmadılarsa, gereçleriyle birlikte müzelik oldular! Bugün egemenlik değil ama, insanlık kültürünün yadigarları olarak turistik atraksiyonların malzemesidir.

BÖLÜM 12

Kadın ve Ejderha

Vahiy'de yazanlar:

„Gökte olağanüstü bir belirti, güneşe sarınmış bir kadın göründü. Ay ayaklarının altındaydı, başında on iki yıldızdan oluşan bir taç vardı. Ardından gökte başka bir belirti göründü: Yedi başlı, on boynuzlu, kızıl renkli büyük bir ejderhaydı bu. Yedi başında yedi taç vardı…. Kuyruğuyla gökteki yıldızların üçte birini sürükleyip yeryüzüne attı. Sonra doğum yapmak üzere olan kadının önünde durdu; kadın doğurur doğurmaz Ejderha çocuğu yutacaktı… Kadın bir oğul, bütün ulusları demir çomakla güdecek bir erkek çocuk doğurdu. Çocuk hemen alınıp Tanrı'ya, Tanrı'nın tahtına götürüldü… Kadınsa çöle kaçtı. Orada bin iki yüz altmış gün beslenmesi için Tanrı tarafından hazırlanmış bir yeri vardı. Gökte savaş oldu. Mikail'le melekleri ejderhayla savaştılar. Ejderha kendi melekleriyle birlikte karşı koydu, ama gücü yetmedi. Bu yüzden gökteki yerlerini yitirdiler... Büyük ejderha -İblis ya da Şeytan denen, bütün dünyayı saptıran o eski yılan- melekleriyle birlikte yeryüzüne atıldı."

(Va.12: 1-9)

Ne acayip tasvir, güneşe sarınma, ayaklarının altında ay! Yedi başlı on boynuzlu! Gökteki yıldızları yeryüzüne atan bir kuyruk! Mitolojik Ejderha masallarındakinden de güçlü kadın kutsal Mariya! Kendisi melek, melekleri olan Mikail! Ejderha kılığındaki *„şeytan"* ve sahip olduğu melekler! İsa'yı koruyanlarla İsa'ya karşı olan Tiranların sonucu baştan belli bir savaşı! Mitolojik masallardaki savaş gibi!

Vahiy yazarı Yuhanna Homeros'un İlyada ve Odyse'sini gerçekten iyi okumuş! Çünkü anlatımda acayip benzerlikler ve abartmalar söz konusu! Mitolojik masal anlatımlar kutsanmış.Tabii ejderha hikayesinde Uzak Doğu masallarının da kokusu var. Bilindiği gibi ejderhaya benzetilen ilk dinozor kemikleri Çin'de bulunmuştur. Ejderhalarla ilgili en iyi masalı Çinlilere aittir. Bu da Yuhanna'nın bu masallardan haberdar olduğunun da bir delilidir.

Tabii burdan kadın soyu ile iblisin (*ejderhanın*) girdiği savaş sonucunu çıkarmak ta mümkün.

İsa'nın anası Mariya'nın İsa'yı Hirodes korkusundan Mısır'a kaçırdığı İncil'in ilk dört ana kitabında yer alır, fakat orada ne kadar kaldıkları meçhuldür. Ne zaman Hirodes ölür o zaman dönerler. (Mat.2:13-18) Burda gün ile belirtilmiş 3,5 yıl kaldıkları söyleniyor. İlyas'ın yağmura engel olduğu zaman dilimi kadar bu süre.

BÖLÜM 13

Denizden Çıkan Canavar

Vahiy'de yazanlar:

"Sonra on boynuzlu, yedi başlı bir canavarın denizden çıktığını gördüm. Boynuzlarının üzerinde on taç vardı, başlarının üzerinde küfür niteliğinde adlar yazılıydı... Gördüğüm canavar parsa benziyordu. Ayakları ayı ayağı, ağzı aslan ağzı gibiydi. Ejderha canavara kendi gücü ve tahtıyla birlikte büyük yetki verdi... İnsanlar canavara yetki veren ejderhaya taptılar. "Canavar gibisi var mı? Onunla kim savaşabilir?" diyerek canavara da taptılar. Canavara, kurumlu sözler söyleyen, küfürler savuran bir ağız ve kırk iki ay süreyle kullanabileceği bir yetki verildi. Kutsallarla savaşıp onları yenmesine izin verildi. Canavar her oymak, her halk, her dil, her ulus üzerinde yetkili kılındı." (Va.13: 1- 7)

Bu canavar insan kılıklı olsa gerek. Böyle bir yaratık görülür de tapılmaz mı? Bugün de bu tür yaratıklara rastlansa yine tapılır. Bunları gören hep Yuhanna'nın kendisidir.

Yerden Çıkan Canavar

Vahiy'de yazanlar:

"Bundan sonra başka bir canavar gördüm. Yerden çıkan bu canavarın kuzu gibi iki boynuzu vardı, ama ejderha gibi ses çıkarıyordu... İnsanların gözü önünde, gökten yere ateş yağdıracak kadar büyük belirtiler

gerçekleştiriyordu. Küçük büyük, zengin yoksul, özgür köle, herkesin sağ eline ya da alnına bir işaret vurduruyordu. (kötü iyi işareti -BN)*.. Bu konu bilgelik gerektirir. Anlayabilen, canavara ait sayıyı hesaplasın. Çünkü bu sayı insanı simgeler. Sayısı 666'dır."* (Va.13: 11-18)

İnsan kılıklı sahte peygamber tasvirli bir canavar. Yapan elbette tanrı. Burada simge olarak sunulan "***666***" üzerine bir dizi yorum yapılmaktadır. Kimine göre bu simgeler "**insan**"ı tanımlıyor, çünkü insan 6. günde yaratıldı.. Kimine göre "*şeytan*"ı simgeliyor ve Mesih'e karşı sahte peygamberin üçlü işbirliğini ifade eden gizli şifredir! İslam'a göre de ***Mehdi*** gelmeden önce insanı kandıran ***Deccal*** olarak karşımıza çıkar.

Bir başka iddia ise, Yahudilerin Babil sürgünü sırasında sayı sistemleri olmaması nedeniyle simgesel sayı sistemini yanlış yorumlamalarıdır. ***Marduk yörünge*** geçiş zamanına göre gerçek sayı 3661 olarak iddia edilir!

BÖLÜM 14

Kuzu ve 144 000 Kişi

Vahiy'de yazanlar:

„Sonra Kuzu'nun Siyon Dağı'nda durduğunu gördüm. O'nunla birlikte 144 000 kişi vardı. Alınlarında kendisinin ve Babası'nın adları yazılıydı. Kendilerini kadınlarla lekelememiş olanlar bunlardır. Pak kişilerdir. Kuzu nereye giderse ardı sıra giderler. Tanrı'ya ve Kuzu'ya ait olacakların ilk bölümü „ (Va.14: 1-4)

Siyon Dağı İncil inancına göre İsa'nın çarmıha gerildiği yerdir. Yüksekliği 500 metre olmasına rağmen dağ kavramı eklenerek kullanıldığı gibi, Kudüs veya İsrail anlamında da kullanılmaktadır. Aynı zamanda siyonizmin esinlendiği yerdir. Yuhanna bunları rüyasında gördüğü için önce de değindiğimiz 144.000 rakamı, abartma devam etmektedir. Verilen rakamdaki insanların hepsinin erkek olduğu sonucu *„Kendilerini kadınlarla lekelememiş olanlar bunlardır. Pak kişilerdir"* cümlesinden rahatlıkla çıkarılabilir. Yine kadın düşmanlığı kadın *„lekeleyen*" olarak devam etmektedir. Kadın-cinsellik= Şeytan! Sonradan gelen Katolik papazların evlenme /seks yasağının (kendileri Tanrı/İsa' ile evlidirler) temelleri buralarda konuyor. Sonuç belli: En çok eşcinselliğin ve pederasti'nin (oğlancıllığın) yaşandığı kurum Katolik kilise!

Üç meleğin müjdesi

Vahiy'de yazanlar:

„Yüksek sesle şöyle diyordu: "Tanrı'dan korkun! O'nu yüceltin! Çünkü O'nun yargılama saati g e l d i. Göğü, yeri, denizi, su pınarlarını yaratana tapının!"… Ardından gelen ikinci bir melek, "Yıkıldı! Kendi azgın fuhuş şarabını bütün uluslara içiren büyük Babil yıkıldı!" diyordu… Onları üçüncü bir melek izledi. Yüksek sesle şöyle diyordu: "Bir kimse canavara ve heykeline taparsa, alnına ya da eline canavarın işaretini koydurursa, Tanrı gazabının kâsesinde saf olarak hazırlanmış Tanrı öfkesinin şarabından içecektir. Böylelerine kutsal meleklerin ve Kuzu'nun önünde ateş ve kükürtle işkence edilecek." (Va.14: 7-10)

Korku ve tapınma müjdesini birinci melek sunar! Babil'in yıkılış müjdesini ilan etmek ikinci meleğin görevi, önerilen tanrıya tapmayıp başka tanrıya tapanlara *„ateş ve kükürtle işkence edilecek"*! İşte müjde dedikleri şey bunlar! Bunların hangisi müjde, hiçbiri! Hepsi; korku, yıkım ve işkence! Babil üzerine Tevrat incelememiz sırasında değindik.

"Bulutun üzerinde oturan, orağını yerin üzerine salladı, yerin ekini biçildi." (Va.14: 16)

Madem bu kadar beceri söz konusu, o zaman onca emeğe ne gerek var! Biçmeden anlaşılan yargılama, günahları temizleme eylemi ise içinde olumsuzluk barındırır. Biçme aleti orağı yerin üzerine sallayarak nelerin biçildiği yoruma kalmış bir durumdur. Ekin biçmeye olumsuzluk yüklemek zorlamayla mümkün olur! Çünkü ekin biçilir, ondan un, ondan da ekmek vb nimetler yapılır. Nimet kutsaldır, ona olumsuzluk yüklemek doğru olmaz! Ama aletin suçu yok, sorun kimin hangi amaç için kullandığında yatmaktadır. Orakla ekinde biçilir, insan da!

BÖLÜM 15

Yedi Melek ve Yedi Bela

Vahiy'de yazanlar:

"Gökte büyük ve şaşılası başka bir belirti gördüm: Son yedi belayı taşıyan yedi melekti. Çünkü Tanrı'nın öfkesi bu belalarla son buluyordu… Yedi belayı taşıyan yedi melek temiz, parlak keten giysiler giymiş, göğüslerine altın kuşaklar sarınmış olarak tapınaktan çıktı." (Va.15: 1-6)

Son yedi belanın neler olduğunu göreceğiz. Bela taşıyan meleklerin temiz, parlak giysiler içinde altın kuşaklara sarılı tapınaktan çıkıyor olması yaptıkları belalı işleri nereden yaptıklarına bakılınca acayip bir tezadın söz konusu olduğunu görmemek müm-

kün değil. Tapınaklar nerede, yeryüzünde, görev yeri neresi? Görev yeri birinci meleğin yaptığı işle kendini belli ediyor! Birlikte okuyalım!

BÖLÜM 16

Tanrı'nın Öfkesi ve Yedi Tas

Vahiy'de yazanlar:

"Sonra tapınaktan yükselen gür bir sesin yedi meleğe, "Gidin, Tanrı'nın öfkesiyle dolu yedi tası yeryüzüne boşaltın!" dediğini işittim… Birinci melek gidip tasını yeryüzüne boşalttı. Canavarın işaretini taşıyıp heykeline tapanların üzerinde acı veren iğrenç yaralar oluştu… İkinci melek tasını denize boşalttı. Deniz ölü kanına benzer kana dönüştü, içindeki bütün canlılar öldü… Üçüncü melek tasını ırmaklara, su pınarlarına boşalttı; bunlar da kana dönüştü… Dördüncü melek tasını güneşe boşalttı. Bununla güneşe insanları yakma gücü verildi… Beşinci melek tasını canavarın tahtına boşalttı. Canavarın egemenliği karanlığa gömüldü. İnsanlar ıstıraptan dillerini ısırdılar… Altıncı melek tasını büyük Fırat Irmağı'na boşalttı. Gündoğusundan gelen kralların yolu açılsın diye ırmağın suları kurudu… Bundan sonra ejderhanın ağzından, canavarın ağzından ve sahte peygamberin ağzından kurbağaya benzer üç kötü ruhun çıktığını gördüm. Üç kötü ruh, kralları İbranice Armagedon denilen yere topladılar... Yedinci melek tasını havaya boşalttı. Tapınaktaki tahttan yükselen gür bir ses, "Tamam!" dedi… O anda şimşekler çaktı, uğultular, gök gürlemeleri işitildi. Öyle büyük bir deprem oldu ki, yeryüzünde insan oldu olalı bu kadar büyük bir deprem olmamıştı… Büyük kent üçe bölündü. Ulusların kentleri yerle bir oldu. Tanrı büyük Babil'i anımsadı, ona ateşli gazabının şarabını içeren kâseyi verdi… Bütün adalar ortadan kalktı, dağlar yok oldu.. İnsanların üzerine gökten tanesi yaklaşık kırk kilo ağırlığında iri dolu yağdı. Dolu belası öyle korkunçtu ki, insanlar bu yüzden Tanrı'ya küfrettiler. " (Va.16: 1-21)

Demek ki belalar gökyüzünden yeryüzüne gönderilmiş! Ama melekler tapınaktan çıkmıştı!.. Denilebilir ki melekler uçar! O zaman diyecek bir tek şey kalıyor, tabii inanırsan olur! Küçük çocuklara insanların/meleklerin uçtuğunu söylerseniz inanırlar. Çünkü henüz yaşam tecrübesi, uçmayla yürüme arasındaki farkı idrak etmesine yeterli değildir. Küçük çocuk olarak kalmak isteyenler inanabilirler.

Yedi borazandan sonra demek ki bir şeyler daha kalmış ki, bunları da yedi tasla hal etme veya yeniden baştan başlama gibi intikam alma masalı gerekli olmuş! Tabii burada meteor düşmesi, denizde depremler, iklim felaketleri vb. doğa olaylarının abartılı anlatımları da olabilir. Abartı tanrı kızdırılırsa ileride olabileceklere işaret olabilir. Bu korkuyla insanlar "*iman*"a getirilebilir.

Biraz da "***Armagedon***" üzerinde durmak lazım. Bu konuda bir dizi yorumlar ve iddialar var. Birleşilen yegâne şey, bu kavramın bir yer/mekân ifade ettiğidir. İbranicede "*Megiddo Dağı*" anlamına gelir, Yunanca "*Har-Magedone*" olarak telaffuz edilir. "*Har*" Yunancada tepe anlamı ifade eder. Böyle bir dağın olmadığı da iddialar arasındadır. Kast edilen mekân büyük ihtimalle Kudüs'ün 96 kilometre kadar kuzeyindeki Megiddo ovasını çevreleyen tepeliklerdir. Burada MÖ. 1504-1450 da Eski Mısır kaynaklarından ilk kez ***III. Tutmosis'in*** Filistin'deki Megiddo'da ***Kadeş*** prensi önderliğindeki bir ayaklanmayı bastırır. Buna da savaş tarihinin en eski savaşı olarak bilinen ***Megiddo savaşı ismi*** verilir. Aynı zamanda "***iyilerle kötülerin savaşı" Armagedon*** adı takılmıştır. Vahiy'de ise "***iyilerle-kötülerin son savaşı***" olarak lanse edilmektedir. Yani Mesih'ten yana olanlarla Mesih'e karşı olanların son savaşı. Megiddo ovası İsrail tarihinde bir dizi ünlü zafere tanıklık etmiştir. *1) Barak'ın Kenanlılar üzerindeki zaferi* (Hâkimler 4:15) *ve 2) Gidyon'un Midyanlılar üzerindeki zaferi (Hâkimler 7). Armagedon aynı zamanda iki büyük trajedinin de gerçekleştiği yerdir: 1) Saul ve oğullarının ölümü* (1 Samuel 31: 8) ve 2) *Kral Yoşiya'nın ölümü* (2 Krallar 23: 29-30; 2) (Tarihler 35:22). Yani bu kadar önemli bir ismin Vahiy'de geçmemesi olur mu! Yapılan Hollywood filminde dahi "***sonu gelen***" dünyayı başrol oyuncusu kendini feda ederek kurtarır. *"**Üç kötü ruh krallarına karşı***" **Armagedon** savaşında burda da başrolde İsa vardır.

BÖLÜM 17

Canavarın Sırtındaki Kadın

Vahiy'de yazanlar:

"Yedi tası alan yedi melekten biri gelip benimle konuştu: "Gel!" dedi. "Sana engin suların kenarında oturan büyük fahişenin çarptırılacağı cezayı göstereyim…. Dünya kralları onunla fuhuş yaptılar. Yeryüzünde yaşayanlar onun fuhşunun şarabıyla sarhoş oldular." Kadın, mor ve kırmızı giysilere bürünmüş, altınlar, değerli taşlar, İncilerle süslenmişti. Elinde iğrenç şeylerle, fuhşunun çirkeflikleriyle dolu altın bir kâse vardı… Alnına şu gizemli ad yazılmıştı: BÜYÜK BABİL, DÜNYA FAHİŞELERİNİN VE İĞRENÇLİKLERİNİN ANASI

"Bunu anlamak için bilgelik gerek. Yedi baş, kadının üzerinde oturduğu yedi tepedir; aynı zamanda yedi kraldır… Bunların beşi düştü, biri duruyor, ötekiyse henüz gelmedi. Gelince kısa süre kalması gerek… Bundan sonra melek bana, "Şu gördüğün sular -fahişenin kenarında oturduğu sular- halklar, toplumlar, uluslar ve dillerdir" dedi… Gördüğün kadın dünya kralları üzerinde egemenlik süren büyük kenttir." (Va.17: 1-18)

Buradaki büyük ***fahişe İsrail'dir***. Bir yandan O'na dayanıp bir yandan O'na küfürler etmek. Bu Tevrat'ta da yapılmıştı, ama bu boyutta değildi. Rab'in kendi halkı ona sırt döndüğünde halkını lanetlemiş, O'nu fahişeye benzetmiş ve O'na küsmüştü. Yuhanna Vahiy'de daha da ileri gitmekte O'nu (İsrail'i)*:* ***BÜYÜK BABİL, DÜNYA FAHİŞELERİNİN VE İĞRENÇLİKLERİNİN ANASI****"* şeklinde suçlamaktadır. Diğer yandan ise; kadın düşmanlığı yapılmaktadır. Çünkü Babil'de bir zamanlar egemen olanlar kadınlardı ve Kraliçe İştar'ın hükümdarlığı sürüyordu. Babil'e ateş püskürülmesinin sebeplerinden biri tanrılaşmaksa bir diğeri de kadının egemenliğidir.

BÖLÜM 18

Babil'in Yıkılışı

Vahiy'de yazan:

"Melek gür bir sesle bağırdı "Yıkıldı! Büyük Babil yıkıldı! Cinlerin barınağı, Her kötü ruhun uğrağı,.. Her murdar ve iğrenç kuşun sığınağı oldu". (Va.18: 2)

Bu görkemli ve zengin kent, Babil'i bu kadar kötülemek için bir sebep olmalı. Tevrat'ta yazanı aktarmıştık, göğe yükselen kuleyi yaptıkları için cezalandırılmışlardır. Babil kralı 2. Nabukadnezar'ın Yahudi tapınaklarını yıkması da sebebin bir başka yanıydı. Aynı zamanda anaerkil toplumun kalıntıları Yahudi sürgünü sırasında bile vardı. İşte o dö-

Babil İştar Kapısı. / Berlin Bergama Müzesinde

neme yani ananın egemen olduğu döneme küfür etmek içindir, Babil'e olan bunca kin ve nefret!

Devamla:

"Çünkü bütün uluslar Azgın fuhşunun şarabından içtiler. Dünya kralları da Onunla fuhuş yaptılar… Dünya tüccarları Onun aşırı sefahatiyle zenginleştiler." Babil nasıl davrandıysa, karşılığını ona aynen verin, Yaptıklarının iki katını ödeyin. Hazırladığı kâsedeki içkinin İki katını hazırlayıp ona içirin. "Kendisiyle fuhuş yapan ve sefahatte yaşayan dünya kralları onu yakan ateşin dumanını görünce onun için ağlayıp dövünecekler… Altını, gümüşü, değerli taşları, İncileri, ince keteni, ipeği, mor ve kırmızı kumaşları, her çeşit kokulu ağacı, fildişinden yapılmış her çeşit eşyayı, en pahalı ağaçlardan, tunç, demir ve mermerden yapılmış her çeşit malı, tarçın ve kakule, buhur, güzel kokulu yağ, günnük, şarap, zeytinyağı, ince un ve buğdayı, sığırları, koyunları, atları, arabaları ve köleleri, insanların canını satın alacak kimse yok artık" (Va.18: 3-13)

Dönemin dünya ticaret merkezi Babil, kıskanılmasın da ne yapılsın! Onun yıkımı elzem olmuştur. *„Sonra güçlü bir melek değirmen taşına benzer büyük bir taşı kaldırıp denize atarak şöyle dedi: "Koca kent Babil de İşte böyle şiddetle atılacak Ve bir daha görülmeyecek."* (Va.18: 21) Ve yıkılmıştır. Kaç defa? Çok defa, en son Amerikan emperyalistlerinin Irak'a saldırılarıyla bu tarihi kentten arta kalan tarihi eserler yağma edilmiştir. Daha önceleri hırsızlanan 'İştar Kapısı" Berlin Bergama Müzesindedir... Hıristiyan din bilginleri kına yakabilirler çünkü bir anlamda ***Babil*** tarihi kendi tarihi mekânından silinmiştir.

BÖLÜM 19

Gökte Sevinç

Vahiy'de yazanlar:

"Bundan sonra gökte büyük bir kalabalığın sesini andıran yüksek bir ses işittim. "Haleluya" diyorlardı. "Kurtarış, yücelik ve güç Tanrımız'a özgüdür. Ardından büyük bir kalabalığın, gürül gürül akan suların, güçlü gök gürlemelerinin sesine benzer sesler işittim. "Haleluya!" diyorlardı. "Çünkü Her Şeye Gücü Yeten Rab Tanrımız Egemenlik sürüyor… Sevinelim, coşalım! O'nu yüceltelim! Çünkü Kuzu'nun düğünü başlıyor, Gelini hazırlandı… Giymesi için ona temiz ve parlak İnce keten giysiler verildi." İnce keten kutsalların adil işlerini simgeler. Ona tapınmak üzere ayaklarına kapandım. Ama o, "Sakın yapma!" dedi. "Ben de senin ve İsa'ya tanıklığını sürdüren kardeşlerin gibi bir Tanrı kuluyum. Tanrı'ya tap! Çünkü İsa'ya tanıklık,

peygamberlik ruhunun özüdür." (Va.19: 1-10)

„Haleluya" Öyle olsun Rab'i övün ve nida ederek yüceltin, çünkü *"Kurtarış, yücelik ve güç Tanrımız'a özgüdür"* ! Unutmayalım tanrıya ait olduğu söylenen bu vb. nitelikler iman etmemizi isteyenlerin vaazıdır. Kurtarışsa, kurtulmadık! Yüceltmekse haddinden fazla yücelttik, ama güçse hep bize karşı kullanıldı! Egemenlik süren hep üretim araçlarını elinde bulunduranlar oldu! Artık kötümser savaşlardan sonra cennetteyiz! Tasvirler mecazi de olsa, giyim, her şey insani özellikler içinde! Burada bir ilginçlikte şu: İsa tanrı değil onun kulu. Görüldüğü gibi İsa bazen tanrı, bazen O'nun oğlu, bazen kutsal ruh olma dışında, aynı zamanda Tanrının kulu da oluyor. Yani kendi kendinin kulu. Biraz çok sıfat, biraz fazla karışık, ama böyle.

Beyaz Atın Binicisi

Vahiy'de yazanlar:

„Bundan sonra göğün açılmış olduğunu, beyaz bir atın orada durduğunu gördüm. Binicisinin adı Sadık ve Gerçek'tir. Adaletle yargılar, savaşır… Ağzından ulusları vuracak keskin bir kılıç uzanıyor. Onları demir çomakla güdecek. Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'nın ateşli gazabının şarabını üreten masarayıkendisi çiğneyecek… Kaftanının ve kalçasının üzerinde şu ad yazılıydı:… KRALLARIN KRALI VE RABLERİN RABBİ… Bundan sonra güneşte duran bir melek gördüm. Göğün ortasında uçan bütün kuşları yüksek sesle çağırdı: "Kralların, komutanların, güçlü adamların, atlarla binicilerinin, özgür köle, küçük büyük, hepsinin etini yemek için toplanın, Tanrı'nın büyük şölenine gelin!"… Canavarla onun önünde doğaüstü belirtiler gerçekleştiren sahte peygamber yakalandı. Sahte peygamber, canavarın işaretini alıp heykeline tapanları bu belirtilerle saptırmıştı. Her ikisi de kükürtle yanan ateş gölüne diri diri atıldı… Geriye kalanlar, ata binmiş Olan'ın ağzından uzanan kılıçla öldürüldü. Bütün kuşlar bunların etiyle doydu." (Va.19: 11-21)

Tanrı-Saray-Tapınak üçlemesi her dönemde iç içe geçmiş bir durumda birbirini tamamlar!

Rüya devam ediyor. Beyaz atın binicisi önceki ayetlerde açıkladığımız gibi İsa'nın kendisidir. Sadık olacağı bütün anlatımlar içinde tartışma götürmez, ama "*Gerçek*" olduğu bütün Hıristiyanlığı kapsayan bir tartışmadır. ***Biz ateistler*** gerçekle ilişkisi yoktur diyoruz! Krallık ve kılıç ve taht yine elden bırakılmamış, cennette de varlığını devam ettirmektedir. Yani bizim özlemini duyduğumuz bir cennet değil. Çünkü bizim cennetimizde egemenliğe, kılıca ve tahta yer yoktur. Bunların cennetinde intikam hâlâ devam etmekte; ateş, kılıç ve canavar kılığındaki kuşlar insan etiyle doymaktadırlar! Böyle cennet olmaz olsun!

BÖLÜM 20

Bin Yıl

Vahiy'de yazanlar:

"Melek ejderhayı -İblis ya da Şeytan denen o eski yılanı- yakalayıp bin yıl için bağladı… Bin yıl tamamlanıncaya dek ulusları bir daha saptırmasın diye onu dipsiz derinliklere attı, oraya kapayıp girişi mühürledi. Bin yıl geçtikten sonra kısa bir süre için serbest bırakılması gerekiyor.. Bunlar, canavara ve heykeline tapmamış, alınlarına ve ellerine onun işaretini almamış olanlardı. Hepsi dirilip Mesih'le birlikte bin yıl egemenlik sürdüler… İlk diriliş budur. Ölülerin geri kalanı bin yıl tamamlanmadan dirilmedi." (Va.20: 2-5)

Neden bin yıl. Sonrası ne olacak yine kötülük başlarsa! Bin yıl geçti şimdi çıktı mı dipsiz derinliklerden? Neden bin yıl sonra *"kısa bir süre için serbest"* bırakılacak! Ulusları saptıran İblis-şeytan ise neden ebediyen devre dışı bırakılmaz! Bu döngünün hep devam etmesi için mi? Gördük ki, İblis de tanrının bir meleği ve O'nunla işbirliği yapan bir yaratık! Deyim yerinde ise, şeytanı devreye sokan tanrının kendisidir. İnsanlar *„günah"* işlesin ve *„ben cezalandırayım ve onlar da benden korksun, bana tapsın"* diyedir. Yuhanna'nın bu rüyasının üzerinden iki bin yılı aşkın zaman geçti, hâlâ ölenlerden dirilen olmadı, olmayacak ta!

Şeytan'ın Cezalandırılması

Vahiy'de yazanlar:

„Bin yıl tamamlanınca Şeytan atıldığı zindandan serbest bırakılacak… Yeryüzünün dört bucağındaki ulusları -Gog'la Magog'u- saptırmak, savaş için bir

araya toplamak üzere zindandan çıkacak. Toplananların sayısı deniz kumu kadar çoktur… Onları saptıran İblis ise canavarla sahte peygamberin de içinde bulunduğu ateş ve kükürt gölüne atıldı. Gece gündüz, sonsuzlara dek işkence çekeceklerdir." (Va.20: 7-10)

Bin yıl sonra serbest kalan şeytan işini bıraktığı yerden devam ediyor. Ama sonuçta yenilince akıbeti „***ateş ve kükürt***" gölüne atılmak. Yedi canlı olsa gerek, hâlâ akıbeti son bulmamış, bugünkü din görevlilerine göre saptırmaya devam ediyor.

Buradaki "*Magog*" İsrail ülkesinin bir parçası olan Magog. Rab'inin öfkesi alevleniyor.

Tevrat'ta Rab'in öfkesi nasıldı birlikte okuyalım:

"'Gog İsrail ülkesine saldırdığı gün öfkem alevlenecek. Egemen RAB böyle diyor… Kıskançlığımla ve öfkemin şiddetiyle diyorum ki, o gün İsrail ülkesinde büyük bir yer sarsıntısı olacak… Denizdeki balıklar, gökteki kuşlar, kırdaki hayvanlar, yerde sürünen bütün yaratıklar ve dünyadaki bütün insanlar önümde titreyecekler. Dağlar yerle bir edilecek, kayalıklar ufalanacak, her duvar çökecek… Bütün dağlarımda Gog'a karşı kılıcı çağıracağım. Egemen RAB böyle diyor. Herkes birbirine kılıç çekecek… Onu salgın hastalıkla, kanla cezalandıracağım; onun, ordusunun, ondan yana olan birçok ulusun üzerine sağanak yağmur, dolu, ateşli kükürt yağdıracağım. „(Hez.38: 18-2)

Görüldüğü gibi korkunç bir intikama dönüşüyor. Bu olayla ilgili İslam'ın kutsal kitabı Kuran'da da *„Dediler ki: Ey Zülkarneyn! Bu memlekette Ye'cûc ve Me'cûc bozgunculuk yapmaktadırlar. Bizimle onlar arasında bir sed yapman için sana bir vergi verelim mi?* (Kuran Kehf Sure 94) Tabii isimler değiştirilerek yer verilmiş. Ama anlatılan aynı olay. Bu da en basitinden Tevrat-İncil ve Kuran arasındaki bağın bir küçük örneğidir.

Ölülerin Yargılanması

Vahiy'de yazanlar:

„Tahtın önünde duran küçük büyük, ölüleri gördüm. Sonra kitaplar açıldı. Yaşam kitabı denen başka bir kitap daha açıldı. Ölüler kitaplarda yazılanlara bakılarak yaptıklarına göre yargılandı. Ölüm ve ölüler diyarı ateş gölüne atıldı. İşte bu ateş gölü ikinci ölümdür." (Va.20: 12-14)

Ölüler kitabı Eski Mısır'da ölüm sonrası yaşamda ölene yardımcı olması için ölünün huzurunda okunan metinlerdir. Bu metinler içerisinde ölenin kendisini bir hesaplaşma ve yargılamanın beklediği, ruhların temizlendiği vb şeyler yer almaktadır. Bu tür kitaplar o dönemde ölenin maddi imkânlarına göre satın alınabilen veya ısmarlanabilen kitaplardır. Yuhanna'nın yaptığı, Eski Mısır'lıların ölümden sonra yeniden dirileceğine olan inancı, bir yerlerden okumuş olduğu bilgileri, bize kutsallık olarak sunmaktadır. Ayrıca burada görüyoruz ki, ikinci bir ölüm de söz konusu!

BÖLÜM 21

Yeni Yeruşalim

Vahiy'de yazanlar:

"Kutsal kentin, yeni Yeruşalim'in gökten, Tanrı'nın yanından indiğini gördüm. Güveyi için hazırlanmış süslü bir gelin gibiydi… Bana, "Tamam!" dedi, "Alfa ve Omega, başlangıç ve son Ben'im. Susayana yaşam suyunun pınarından karşılıksız su vereceğim… Son yedi belayla dolu yedi tası taşıyan yedi melekten biri gelip benimle konuştu. "Gel!" dedi, "Kuzu'ya eş olacak gelini sana göstereyim." (Va.21: 2-9)

Gökten inen şehir/Kudüs. Neden? Çünkü İsa'nın peygamberlik/tanrılığının yeri. Çünkü Musa'nın vaat ettiği "*Bal ve sütün aktığı ülkenin"* merkezi. Alfa Yunan alfabesinde ilk harf, omega ise son harftir. Yani başlangıç ve son "Ben'im" derken her şey benimle başladı ve benimle bitti denmektedir! Bunu hem Kudüs ve hem de İsa olarak yorumlamak mümkündür. Fazla söze gerek yok! Yuhanna'nın rüyasında gördüğü yaşamın gerçeği yoktur: Ne başlangıç ne de son, ne Kudüs ne İsa'dır.

Vahiy'de yazanlar:

"Büyük ve yüksek surları ve on iki kapısı vardı. Kapıları on iki melek bekliyordu. Kapıların üzerine İsrailoğulları'nın on iki oymağının adları yazılmıştı. Doğuda üç kapı, kuzeyde üç kapı, güneyde üç kapı, batıda üç kapı vardı. Kenti çevreleyen surların on iki temel taşı bulunuyordu. Bunların üzerinde Kuzu'nun on iki elçisinin adları yazılıydı. Kent kare biçimindeydi, uzunluğu enine eşitti. Melek kenti kamışla ölçtü, her bir yanı 12 000 ok atımı geldi. Uzunluğu, eni ve yüksekliği birbirine eşitti… Surlar yeşimden yapılmıştı. Kent ise, cam duruluğunda saf altındandı… On iki kapı on iki inciydi; kapıların her biri birer inciden yapılmıştı. Kentin anayolu cam saydamlığında saf altındandı. Aydınlanmak için kentin güneş ya da aya gereksinimi yoktur. Çünkü Tanrı'nın görkemi onu aydınlatıyor. Kuzu da onun çırasıdır… Uluslar kentin ışığında yürüyecekler. Dünya kralları

servetlerini oraya.. getirecekler… Kentin kapıları gündüz hiç kapanmayacak, orada gece olmayacak… Ulusların görkemi ve zenginliği oraya taşınacak Oraya murdar hiçbir şey, iğrenç ve aldatıcı işler yapan hiç kimse asla girmeyecek; yalnız adları Kuzu'nun yaşam kitabında yazılı olanlar girecek. (Va.21: 12-27)

Yeni Kudüs tasviri yeni Babil gibi durmaktadır. Dört yön üçer kapıdan on iki kapı, on iki melek ve on iki oymak. Elçi, havari, imama şimdi de "*kapı*" eklenmektedir. Hep aynı içeriğin farklı söylemlerle tekrarı, bize de yer yer tekrarı zorunlu kılmıştır.

Kamış ile ölçülen bu kentin ölçüleri çok ilginç. Her yanı 12.000 ok atımı! Bunun günümüzde anlamı nedir diye sorulduğunda ortaya öyle bir rakam çıkıyor ki, Yuhanna'nın rüyasında bile görmesi mümkün olmayan bir rakam. Don Lauvre bir de ayakta atış yapıyor ve bu atışta ok 777 metre 85 santim uzağa düşüyor. İddiaya göre "*1808 yılında Osmanlı tahtına çıkan İkinci Mahmut Amerikan elçisinin de bulunduğu bir törende oku 792 metreye fırlatmış"* palavra olduğunu varsayarsak, günümüz İngiltere'sinde '***Robin Hood' lakaplı 14 yaşındaki Zak Crawford***, okunu tam 500 metreye fırlatmayı başararak uzak mesafe ok atma rekorunu kırdığı ve rekorlar kitabına girdiği söylenebilir. Bunun anlamı 12.000 x 500 eder sana 6000 km. Vahiy'in yazıldığı dönemde (dip notlarda) bu uzunluk 2.200 km hesaplanmıştır. Türkiye'nin fiziki haritasına göre, doğudan batıya uzunluğu 1650 km ve kuzeyden güneye uzunluğu ise 650 km dir. Yani Yuhanna'nın rüyasında gördüğü kare biçimdeki yeni "*kent*" (yeni Kudüs) bugünkü Türkiye'den de büyük imiş! Gerçekten de çok (usturupsuz) atılmış görünmüyor mu? Bu abartıya bir ek te ***Ömer Hayyam'dan*** yapalım:

"Bak, bir yanda şarap, bir yanda sevgili"

„cennette huriler varmış, kara gözlü; içkinin de oradaymış en güzeli.

Desenebizçoktancennetlikolmuşuz"(*İnternetten*)

BÖLÜM 22

Vahiy'de yazanlar:

„Melek bana Tanrı'nın ve Kuzu'nun tahtından çıkan billur gibi berrak yaşam suyu ırmağını gösterdi… Kentin anayolunun ortasında akan ırmağın iki yanında on iki çeşit meyve üreten ve her ay meyvesini veren yaşam ağacı bulunuyordu. Ağacın yaprakları uluslara şifa vermek içindir… Artık hiçbir lanet kalmayacak. Tanrı'nın ve Kuzu'nun tahtı kentin içinde olacak, kulları O'na tapınacak… O'nun yüzünü görecek, alınlarında O'nun adını taşıyacaklar. .. Artık gece olmayacak. Çıra ışığına da güneş ışığına da gereksinmeleri olmayacak. Çünkü Rab Tanrı onlara ışık verecek ve sonsuzlara dek egemenlik sürecekler. „(Va.22: 1-5)

„Cennet-ül Mualla" anlaşılan Tevrat'ta Âdem ile Havva'nın kovulduğu yere benziyor. On iki çeşit meyve üreten ve her ay ürün veren *„yaşam ağacı*" bugün bilimin geldiği yerde henüz bu sağlanamamış ama kutsal Vahiy'de Yuhanna bunu rüyasında görmüş! Çıraya neyse de güneş ışığına gereksinim kalmayacağını söylemek pek inandırıcı durmuyor. Aradan iki bin yıl geçti ve barbarlıkla dünya batmaz ise daha nice binlerce yıl geçecek, hala güneşin ışığı gerekliliğini koruyacaktır. Biz aynı zamanda bundan dolayıdır ki hep „***Ya Barbarlık Ya Sosyalizm***!" diyoruz! Ve ekliyoruz ***sosyalizmden sonra her türlü egemenlik sonsuzlara kadar ortadan kalkacak***!

Lanet kalmayacak deniyor, lanetin kalmaması lanet okuyanın varlığına son verilmesini gerektirir.

İsa Geliyor

Vahiy'de yazanlar:

*"Alfa ve Omega, birinci ve sonuncu, başlangıç ve son Ben'im… Köpekler (*düşük karakterli insanlar.-BN*), büyücüler, fuhuş yapanlar, adam öldürenler, putperestler, yalanı sevip hile yapanların hepsi dışarıda kalacaklar. "Ben İsa, kiliselerle ilgili bu tanıklığı sizlere iletsin diye meleğimi gönderdim. Davut'un kökü ve soyu Ben'im, parlak sabahyıldızı Ben'im."… Bunlara tanıklık eden, "Evet, tez geliyorum!" diyor. Amin! Gel, ya Rab İsa! „*

(Va.22: 13-20)

Yuhanna'nın bu Vahiy'i ***Zerdüşt'ün "Ahura Mazda ile Ahriman arasındaki savaşa"*** çok benzemektedir. Zerdüşt; görünmeyen, duyulmayan, dokunulmayan bir varlığa inancı öğreten MÖ. VII. yy. da yaşamış bir İranlı peygamberdir. Ona göre;

"Bana kulak verenler, eşyanın ve karanlıkların sembolü olan Ahriman'a değil, ilk ateşe, Kelam'a, yani Ahura Mazda'ya gönül versinler ve onda yaşasınlar. Bana kulak vermeyenler zamanların sonunda pişman olacaklardır" (Hacaloğlu, HALUK; Zerdüşt-"Ahura Mazda"; Ruh ve Madde Yayınları; İstanbul, 1995.)

Evet, Hıristiyanlığın kutsal kitabı 4 ana İncil ve 23 ekinin incelemesini tamamladık. Gördüğümüz en

önemli yan Yeni Ahit'teki İncillerin hepsi, İsa'nın biyografisi niteliğindedirler. Yani, İsa'nın doğumu, büyümesi, yaptığı işler, ölümü hatta ölümünden sonra gerçekleşen olaylar anlatılmaktadır. Yazarların yararlandığı temel kaynak Tevrat olmak ile birlikte dönemin önemli edebi eserleri de bu kutsal kitaba esin kaynağı olmuştur.

İncil incelememizden çıkardığımız sonuçlar:

†İncil bütünlük içinde ele alındığında bir çeşit İsa biyografisidir. Nasıralı İsa'nın hayatı, görevi, çarmıha gerilip ölümü ve yeniden dirilişi üzerinde yoğunlaşır.

†Musa'nın dininde olduğu gibi İsa'nın dini Hıristiyanlıkta da korku-işkence ve eziyet inanmada önemli bir yere sahiptir. Musa'daki inanmazsan eziyet çekeceksin, İsa'da İsa senin için eziyet çekti'ye dönüşmüştür. Yine de İsa'ya inanırsan, sana eziyet çektirenler olabilir. 'Korkma, inan, bununla mutlu ol! Öcün mutlaka alınır. Ve sen ödüllendirilirsin' denir.

†Musa'nın dini gibi İsa'nın dini de kölelik temeline sahiptir.

†İsa'nın dini de Musa'nın dini gibi akıl ve mantıktan uzak; inanç ve eziyet üzerine kuruludur.

†İsa kendi canını kurban ederek kefaret ödemiştir.

†İsa'nın peygamberliğinde O'na ihanet eden Judas'ın O'nu şikâyet etmesiyle çarmıha gerilmesine sebep olmuş ve bu da O'nu peygamber yapmıştır. Bu eziyet çek! Mutlu ol! mantığıyla doğru orantılıdır.

†İsa'nın dini kendinden önceki Yahudilik yasaları üzerine kurulmuştur. Yasa Kitabı esas kılavuzdur, yasalardaki boşluklar ve yasa savucuların yozlaşması gelişmelerinde önemli rol oynamıştır.

†İsa'nın mucizeleri olmayacak şeylerdir, iyileştirme ve doktorluk işleri büyü ile bütünleşmiş işlerdir.

†İsa'nın tanrısı da Musa'nınki gibi insani özelliklere sahip, düşünme sisteminde iyilik denir ama kötülükle doludur.

†İsa'nın dininde dilencilik belirleyici bir özelliktir, mülk her durumda ön plandadır.

†İsa dininin barışçı görünümü zayıf dönemine aittir.

†İsa'nın tanrısı da Musa'nınki gibi, öfkeli, kinci ve intikamcıdır.

†Musa'nın dininde olmayan, öldükten sonra dirilme, İsa'da çok önemli yere sahiptir.

†Musa'da "bal ve sütün aktığı ülke" vaadi İsa'da öldükten sonraki cennet aldatmacasına dönüşmüştür.

†Musa öldükten sonra mezarı belli olmayan peygamber, İsa ise öldükten sonra gömüldüğü mezardan 3 gün sonra dirilip göğe çıkan peygamberdir.

†Musa'nın dini krallıksa, İsa'nın dininde "Sezar'ın hakkı Sezar'a" misali krallığa düzene sadakattir ve itaat söz konusudur, vaazlar boyun eğme yönünde olup, taht ve egemenliğe özlem vardır.

†Musa'nın dinindeki kadın düşmanlığı "taşlama" (recm); İsa'da reddedilmesine rağmen "göz zinası"nın varlığı kabul edilir, kadın düşmanlığı devam etmektedir.

Musa'da seçilmiş halk anlayışıyla yerel/ulusallık, İsa'da tüm uluslara ulaşma ve hitap etme ile enternasyonallik ağırlıktadır.

†Musa'nın dini tek tanrı üzerine kurulu iken, İsa'da üçleme Tanrı-Oğul ve Kutsal Ruh söz konusudur.

†Musa'nın dini egemenlik elde etme eylemi sırasında, İsa'nınki ise hesap gününde zalimcedir.

†Musa'nın dini savaş ve talan peşinde koşarken, İsa'nın dini her şeyi son savaşa bırakmıştır.

†Musa'nın kutsal kitabı Tevrat gibi İsa'nın kutsal kitabı İncil de birbirine taban tabana zıt çelişmeler ve tekrarlarla doludur.

†İsa'nın dinindeki hoşgörü görüntüdedir, O da Musa'nın ki gibi, kendinden olmayan kendine karşı mantığıyla hareket eder.

†İsa'nın havarileri içinde ihanetçi, inkârcı ve Hıristiyanlara zulüm edenler önemli yere sahiptir.

†İsa'nın kutsal kitabı İncil'i yazanlar yer yer kulaktan dolma bilgilere kutsallık bahşetmiş, eski Yunan felsefesinin etki alanı içinde kalmış, tasvirlerinde korkunç abartmalarla doludur.

†Musa'da olmayan "kıyamet günü" İsa'da kurtarıcı olarak gökten inme hesaplarına bağlanmıştır.

†Musa'nın dininde olduğu gibi, İsa'nın dininde de dogmalar önemli yere sahiptir, 7 sayısı, 12 sayısı bunlara en basit örneklerdir. Benzetmeler ve örnekler abartılı bir içeriğe sahiptir.

†Musa'nın dininin gelişmesinde kardeşi Harun sağken önemli role sahiptir, İsa da ise, O öldükten sonra Hıristiyanlık dini elçiler aracılığıyla geliştirilmiş, bu geliştirmede en önemli rolü Pavlus oynamıştır. Yahudilik mezhebi görünümdeki bir hareketi dünya dini haline yükseltmiştir. * * Pavlus'un mektupları Yeni Ahit içinde yazılı en eski materyallerdir.

†İsa'nın İncil'i Musa'nın Tevrat'ı gibi onlar öldükten sonra yazılmıştır, İncil yazarları, Tevrat'ı savunma kisvesi altında Tevrat'ı çarpıtmaktan da geri durmamışlardır.

†İsa'nın yaşadığı dönemde Roma İmparatorluğu altındaki Filistin'de yüksek düzeyde yoksulluk, Yahudi din görevlilerinde yozlaşma söz konusudur. Gezgin dervişçilik yaygın olup, İsa da bunlardan biridir, İsa ve taraftarları bu durumu iyi kullanmışlardır.

†Musa dinindeki bir dizi yaşam tarzını ilgilendiren; kurban, sünnet, Şabat günü, domuz eti yememe, şarap içmeme vb. şeriat yasaları İsa dininde reforma uğramış ve önemini yitirmiştir.

†Musa'nın ailesi belli değilken, İsa'nın anası Meryem güya Tanrı'dan "dokunulmadan döllenme" yoluyla! İsa'ya hamile kalmıştır, bu anlamda İsa Tanrı'nın oğludur, Musa evli ve çocukları vardır, İsa ise hiç evlenmemiştir.

†Rivayete göre Musa Peygamber 120 yaşında eceliyle ölmüş, İsa Peygamber 30'unda yargılanıp çarmıha gerilmiştir.

†Musa dininin yeryüzündeki sayısal gücü az olmasına rağmen ideolojik etkisi çok yüksektir, İsa'nın dininin bugünki sayısal gücü 2 milyar insanın üzerinde etki alanına sahip, genelde emperyalist devletlerin dinidir.

†Musa'nın dininin mensupları hep saldırıya uğramış, sürgünler yaşamıştır. İsa'nın dini Roma İmparatorluk dini olarak kabul edilince, tüm dünyada yayılma imkânı bulmuş, etkisi artmış, İsa'nın doğumu miladi takvimin başlangıcı kabul görmüştür.

†İsa'nın Musa'yı tamamlamaya geldiği ileri sürülür, ama yer yer Musa'dan üstün-yüce görülürken, yapılan mutluluk tacirliğinden öte bir şey değildir.

†Musa'nın dinindeki "göze göz, dişe diş", İsa'nın dininde "sağ yanağa atılan tokada, sol yanağı çevirme" teslimiyetçiliğine, "düşmanlarınızı sevin!" söylemlerine rağmen "İsa'dan yana olmamak" "O'na karşı olmak" ve cehennemi hak etmek demeye dönüşmüştür. Ceza soyutlaşmış ve ağırlaşmıştır.

†İsa'nın dininde "dilersen tanrı verir" aldatmacası önemli bir yere sahiptir, bu dine göre bu dünyada aşağılanan öbür dünyada yüceltilecektir.

†Musa'da olmayan yerdeki ve gökteki tüm yetki İsa'ya yüklenmiştir, İsa aynı zamanda Eski Mısır'daki Horus gibi ışık tanrısıdır.

†İsa'nın dünyaya geliş tarihi olan 25 Aralık İsa öncesi bir dizi mitolojik masallarda da yer almaktadır, anlatımlar da vardır.

†Musa'nın dinindeki gibi İsa'nın dininde de "Tanrı kimde varsa ona daha fazla verecek, yoksa var olan da elinden alacak" anlayışı devam etmektedir.

†Hem Musa'da hem de İsa'da günah tuzakları kuran ve onaylayan tanrıdır.

†Hıristiyanlıkta dört kitap ve o kadar yazışmalar tek kitapta toplanabilirdi.

†İsa'nın dini de diğer dinler gibi "halkın afyonu" olma özelliğine sahiptir.

Buraya kadar Hıristiyanlığın kutsal kitabını inceledik ve sonuçları özetledik. ***Yukarda özetlediğimiz ve çıkardığımız sonuçlar bu kitap içinde temel kaynaklara dayanarak detaylandırılmıştır.*** Şimdi Hıristiyanlıkta mezheplere geçebiliriz.

Hıristiyanlıkta mezhepler

Hıristiyanlık 4 dönemden geçer:

1.Dönem: Havariler tarafından yayılan İsa'cılığın Roma İmparatorluğunun resmi dini olduktan sonra Batı Roma İmparatorluğunun yıkılışı olan MS. 476 yılına kadarki dönem.

2.Dönem: V. yy.'dan XVI yy.'a kadarki dönem Batı (Katolik) ve Doğu (Ortodoks) kilisesinin ayrıldığı döneme kadar.

3.Dönem: XVI-XVII yy. içine alan, Protestanlığın

İznik Konseyi

Roma.- Vatikan- Petersdom. Katolik Kilisesinin merkezidir.

ortaya çıktığı, Katolik kilisesinin bölünmesi dönemi.

4.Dönem: XVIII yy.'dan sonrası Hıristiyanlık içindeki tartışmaların kilise dışına taştığı dönem.

Bazı kaynaklar bu dönemleri 3'e de ayırmaktadır: 1- Hıristiyanlığın klasik dönemi, 2- Hıristiyanlığın Ortaçağ dönemi ve Hıristiyanlığın yeni dönemi.

Hıristiyanlığın ortaya çıktığı dönemde dünyanın en güçlü politik ve askeri gücü Roma İmparatorluğudur. İlk üç yüzyıl boyunca Hıristiyanlar üzerinde ağır baskılar uygulamıştır. Roma İmparatorluğunun İmparator Konstantin'in MS. 312 de Hıristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ile Hıristiyanlar 4. yy. başlarından itibaren tam özgürlüğe kavuşur ve baskılar kalkar. Bu aynı zamanda Hıristiyanlıktaki yozlaşmanın da başlangıcıdır. İsa'nın ölümünden bir müddet sonra O'na iman eden Pavlus uzun uğraşlar sonucu kendini İsa'nın havarisi olarak kabul ettirir, uğraşları sürecinde diğer havariler ile arasında itilafın çıktığını, bunun özellikle Petrus ile olanına İncil incelememiz sırasında dikkat çekmiştik. Bir anlamda bu ilk bölünmedir. (Barnaba ile Pavlus çelişmeleri de bu zamana tekabül eder). Bu bölünme; inanç, ayin, güç vs. konularındaki farklılıklardan kaynaklanan bölünme; XI yy. (1054'lerde)'a gelindiğinde Batı Roma ve Doğu Roma kiliselerinin ayrılmasını beraberinde getirmiştir. Böylece Batının temsil ettiği Roma Katolik Kilisesi/Mezhebi ve Doğunun temsil ettiği Konstantinopel (İstanbul) Ortodoks Kilisesi/Mezhebi ortaya çıkmıştır... XVI yy.'da ise Roma Katolik Kilisesini „Protesto" eden, Alman Martin Luther'in ilk başta öncülük ettiği ve sonradan başkaldırıya ihanet ettiği Protestan Mezhebi 3. güçlü Hıristiyan mezhebi olarak varlığını kabul ettirmiştir. Günümüzde yaklaşık 1,2 milyar Katolik, 271 milyon Ortodoks ve 400 milyon Protestanın var olduğu söylenir. İrili ufaklı mezheplerle birlikte yeryüzündeki toplam Hıristiyan inancına sahip insan sayısı 2,3 milyardır. Kilise sayısı ise 5,17 milyondur.

Katolik Mezhebi

Havari Petrus'un kurduğu ileri sürülür. Hıristiyanlığın MS. 312'lerde Roma İmparatorluğunun dini olarak kabul etmesiyle Roma Hıristiyanlık dininin merkezi olmuştur. Katolik kavramının anlamı „***evrensel***" dir. O dönemde Roma nerdeyse dünyanın merkezi olarak kabul görüyordu. Bu anlamda Roma Kilisesi de bu inancı savunanların merkezi haline gelmiştir. Bunu için de Katolik mezhebi aynı zamanda Roma Katolik Kilisesi ismiyle de anılır. O gün bugündür bu mezhep Hıristiyan âleminin en büyük ve en köklü mezhebi olarak bilinir. Petrus İsa'nın vekili olarak bu Roma Katolik kilisenin ilk ruhani lideri yani ilk Papa'sıdır. Ondan sonra gelen Papalar ise; Petrus'un halefleri olarak anılır. 13.03.2013 tarihinde 266. sı seçilen Papa 1. Franciscum yaşayan en büyük Katolik olarak Katolik kilisesinin başı kabul edilir. Papalar 1506 yılında temeli atılan nam-ı diğer *Basilika St. Peter; Petersbasilika, Vatikanische Basilika* veya *Templum Vaticanum*, *Petersdom*, yani Türkçesi Muhteşem Aziz Peter Bazilika'sında oturur. 1870 yılında Vatikan Ruhani meclisinin aldığı bir karar ile Papa'nın yanılmazlığı ilan edilmiştir. Katolik mezhebinde dini bilginlerin (ruhban sınıfı) *hiyerarşik* yapısı, rahip/rahibe, piskopos, kardinal ve papa şeklindedir. Şimdiye kadarki 266 Papa içinde bir tane de olsa kadın Papa – bu son seçimde güya az bir oy farkıyla oylamayı kaybeden siyahî papa da yok - olmamıştır. Zaten kadından papaz olması kilise kurallarına da aykırıdır.

Katolik Mezhebi'nin başlıca özellikleri şunlardır:

Vatikan'daki Papa İsa'nın vekili, Petrus'un halefidir; Katolik kilisesinin başıdır.

Papa 1870'ten beri yanılmaz bir otoritedir. Roma/Vatikan kilisesi diğer kiliselerin hepsinden üstündür.

Roma/Vatikan Kilisesi evrenseldir.

Kutsal Ruh, Baba ve Oğul'dandır. İsa hem tanrısal,

hem insanî tabiata sahiptir.

İsa ve Anası Meryem günahsızdır. Meryem ilahidir ve göğe yükselmiştir.

Elçiler de Tanrı katında sözcüdür ve ondan yardım talebinde bulunabilir.

İnsan nefsi günah içindedir. Günah çıkarma çok önemlidir, bu papaza itiraf şeklinde olmalı.

Sakramentler (dinsel tören ve uygulamalar) 7 tanedir: bunlar; vaftiz, piskopos tarafından kutsanma, şükran günü, günah çıkarma, rahip kutsaması, evlilik ve misyonerliktir. Ortodokslarda aynen kabul eder, ama Protestanlarda ise Sakramentler ikidir, bunlar Rab'in sofrası ve vaftizdir.

Ruhban sınıfı evlenemez. Onların dışındaki kilise mensuplarından evlenenler de boşanamaz. Boşandıktan sonra evlenmek zinadır.

Yirminci Konsil'in 1869'da aldığı kararlar bugün de kabul edilir.

Cuma günü et ve yağlı yiyecek yemek yasaktır.

Kıyamet gününü, cenneti, cehennemi ve Araf'ı kabul ederler.

Geleneklere bağlı kalmak gereklidir.

Ayin dili Latince'dir. 1965 ilk defa II. Vatikan Konsil'inde değişik dillerde de ayin yapılmasına izin verilmiştir.

Katolik mezhebinde papazların başlıca görevleri, vaftiz, tövbe, çile, günah çıkartma, ahilere yağ sürme, evlenme vb. takdis törenlerini yönetmektir. Temelde aynı inançları paylaşmakla beraber, ayrıntılara ait konularda Katolik mezhebinden ayrılarak ortaya çıkan bazı küçük mezhepler vardır: Üzerinde durmayı gerekli görmüyoruz.

Ortodoks Mezhebi

Ortodoks kelimesi Yunanca '***doğru***', „***düzgün inanç***" anlamına gelip, doğru inanca veya görüşe sahip olan demektir. Kendilerini İsa ve 12 havarinin kurduğu Hıristiyanlığın devamı olarak gören 4. ve 8. yüzyıllar arasında toplanmış konseylerin kararları doğrultusunda hareket eden mezheptir. Genel olarak Doğu kilisesi olarak anılır, kilisenin başı eşitlerin birincisi olarak adlandırılan Patrik İstanbul'dadır. Başlıcaları Yunanistan, Rusya, Bulgaristan, Romanya ve Sırbistan kiliseleridir. Daha çok Yunan ve Slavların benimsediği bir mezheptir.

Katoliklerle aralarındaki farklar Ortodokslarla ilgili genel bilgiyi sunmaktadır.

Katoliklerle Ortodoksların farkları

Ortodokslar Katoliklerdeki Papa'nın yanılmazlığı ve evrensel yetkisini kabul etmezler. Rahiplerin evlenmelerine müsaade vardır. Kutsal ruh konusunda yalnızca Baba'dan İsa aracılığıyla çıktığını kabul ederler.

Vaftiz sırasında yalnızca su serpmeyi yeterli bulmazlar, suya daldırılmayı kabul ederler, Katoliklerdeki heykel ve statüler yerine yalnızca resimleri yeterli bulurlar.

Ortodokslar Rab'in Sofrasında ekmek ve şarapla varken, Katolikler ise şaraba bulandırılmış kutsal ekmekle yetinirler. Ortodokslar ayin dili olarak Latince yerine Yunanca kabul ederler. İsa'nın doğumu Katoliklerde 25 Aralık, Ortodokslarda ise 6 Ocak'tır. Her dönemde Katolik kilisesi sürekli Ortodoks kilisesini denetimi altına alma taktiğiyle hareket etmiş, örneğin Fatih Sultan Mehmet 1453 İstanbul/Bizans'ı abluka altına aldığı sırada bile bu taktikten vazgeçmemiş, ama günümüze kadar bu çabalar bir türlü başarı sağlamamıştır.

Protestan mezhebi

Protestanlık, 1529'larda Martin Luther ve Jean Calvin'in öncülüğünde Katolik kilisesine ve Papa'nın otoritesine ve yozlaşmaya tepki olarak girişilen Reform hareketinden doğmuştur. Katolik kilisenin katı kuralları karşısında "***Tanrı'nın önünde aklanma öğretisi***" diyeceğimiz bu tek ve sağlam kaya, Hıristiyan inancının temel maddesidir ve tanrısal özelliklerin tümünün kavranmasını sağlar, düşüncesiyle hareket eden Alman Martin Luther 95 maddelik tezleriyle köylülerin kiliseye karşı ayaklanmasının yolunu açmıştır. M.Luther İncil'in anadilde okunması için Almanca'ya tercüme etmiş, sonradan kendi davasına ihanet etmesine rağmen deyim yerindeyse Katolik kilisesine karşı "***Protestonun***" bayrağını köylü savaşının önderlerinden Thomas Münzer'e teslim edendir***. Köylüler Luther'in öğretileri doğrultusunda ekonomik koşullarının iyileştirilmesi için ayaklandı***. Bu başkaldırı önderleriyle birlikte 50 bin köylünün katledilmesine yol açınca, köylülerin M. Luther'in kendilerini aldattığına inanmaları boş değildi, çünkü Luther Papa X. Leo'ya yazdığı mektupta Papa"dan özür diliyordu. ***Protesto hareketi bu mezhebe ismini verendir***. Özellikle Almanya-Avusturya ve İskandinav ülkelerinde önemli etkinlik sağlamıştır. İngiltere"de Protestanlığın kolu olan Calvincilik etkindir. Bu bölgede istisnayi olarak K.İrlanda katoliktir.

Protestanlarla Katolik ve Ortodokslar Arasında öne çıkan farklılıklar:

Protestanlar; Katoliklere göre Papa *"tüm Hıristiyanların papası"* (yani babası, çoban, şefi, kutsal pederi, İsa'nın görünür temsilcisi, elçilerin prensi vs.) türündeki yalnızca İsa'ya verilmiş payelerin Papa'ya da verilmesiyle hem fikir değiller, bunun kutsal kitapla çeliştiğini ve İncil'e aykırı olduğunu söylerler.

Petrus'un ilk Papa olarak değerlendirmesine karşı çıkarken, bunun İncil'de *"ben de onlar gibi bir ihtiyar"* (1.Pet.5: 1-5) yazılana ters düştüğünü söylerler, Petrus'un Katoliklerin iddiasının tersine Roma'da papalık veya rahiplik yaptığını da reddederler.

Protestanlar Papa'nın yanılmazlığı düşüncesini ***sapıklık*** olarak değerlendirirler.

Katolik ve Ortodoks'ların ***Meryem Ana değerlendirmesine 5 temel noktada*** karşı çıkarlar:

Meryem Ana ile ilgili '***Tanrı'nın kutsal anası'***, 'sabah yıldızı', 'cennetin kapısı', 'günahkârların sığınağı', 'Hıristiyanların destekleyicisi ve yardımcısı', 'meleklerin, göğün ve evrenin kraliçesi', 'dünyanın Mesih ile ortak kurtarıcısı', 'Avukat, aracı veya meyancı' vb. vasıfların ***Kutsal Kitapla taban tabana zıt olduğunu savunurlar.*** İncil'de bu vasıfların yalnızca İsa'ya ait olduğunu söylerler.

Meryem Ana'nın ***doğuştan günahtan arınmış*** olduğu tezinin Katolik ve Ortodoksların yanılgısı olduğunu kabul ederler, bu tezin İncil'e ters düştüğünü savunurlar.

Meryem Ana'nın ***ölümden sonra göğe kaldırıldığı*** (Maria Himmelfahrt) tezini savunan Katolik ve Ortodokslara temelden karşı çıkarken, bu tezi dogma olarak görürler ve İsa'dan başka hiç kimsenin göğe çıkmadığını savunurlar. Daha sonraları İslam'da olan Miraç Kandili (Peygamber Muhammed'in gökte İsa ve Musa ile buluşması olayı) bu tartışmanın tek tanrılı dinlerdeki devamıdır.

Meryem Ana'nın ***ebediyen bakire olduğunu*** savunan Katolik ve Ortodoksların büyük yanılgı içinde olduklarını söylerler. İncil'de İsa'nın anası Meryem'in Yusuf'un karısı olduğuna (Mat.1: 20) vurgu yaparlar.

Meryem Ana'ya ***dua ve ibadet eden*** Katolik ve Ortodoksların savunusuna ***"Yaratıcıdan ziyade yaratığa tapma hatası"*** olarak karşı çıkarlar.

İspanya'da devlet, son zamanlara kadar, Katolik kilisesine, toprak, emlâk ve banka hesaplarından oluşan muazzam servetine ek olarak, dindar olsun ya da olmasın tüm vatandaşların ödediği vergilerden düzenli bir şekilde para yardımı yapıyordu ve İspanyol halkına bu vergi hakkında hiçbir açıklama yapılmıyordu. Bu durum Kilisenin devletle olan ilişkisinde ayrıcalıklı ve kazançlı bir konum elde ettiği diğer ülkeler için de geçerlidir.

Ortaçağda, Katolik Kilisesi tefeciliğin (faizle borç para vermek) ölümcül bir günah olduğunu açıklarken, şimdi Vatikan'ın büyük bir bankası bulunuyor ve muazzam bir servete ve güce sahip. İngiliz Protestan Kilisesi, sayısız ticari çıkarları bir yana, Britanya'daki en büyük emlâk sahiplerinden biridir.

Katolik piskoposlar, İspanyol işçileri ve köylüleri ezme seferberliğinde Franco'nun ordularını kutsamıştı. Faşist İspanyol basını, sık sık faşist selamı veren baş keşişlerin resimlerini basıyordu. Papa XII. Pius, Hitler'i ve Mussolini'yi destekledi ve kutsadı. Papa, milyonlarca insanın Nazi ölüm kamplarında yok edilmesi karşısında sessiz kaldı. ***"Susma sustukça sıra sana gelecek!"*** deyimi böyle türedi.

Düşünce tarihinde, kilise daima en ***gerici türden bir rol üstlenmiş ve oynamıştır***. Bunun hangi mezhepten olduğu hiç te önemli değildir. Galileo Galilei Kutsal Engizisyonun işkence tehdidi altında fikirlerinden dönmeye zorlandı. Giordano Bruno kazıkta yakıldı. Charles Darwin, tanrının dünyayı altı günde yarattığı şeklindeki yerleşik görüşe meydan okuma cesaretinden dolayı İngiltere'deki kurulu dinsel düzen tarafından acımasızca sıkıştırıldı.

"Hıristiyanlıkta cehennemin simgesi, ateştir. Çok tanrılı dinlerde, yine ateştir. İslam'da da ateştir. Hintliler için de cehennem, alevlerdir. Dinler açısından bakıldığında, sanki Tanrı sadece insan pişirilen bir ızgara kebapçısıdır." ***Victor Hugo***

"Epikuros' un sorduğu sorular hâlâ cevaplanmamıştır: Tanrı kötülüğü ortadan kaldırmayı istiyor mu, yoksa buna gücü mü yok? Gücü var da niyeti mi yok? O zaman kötü niyetli (bedhah) midir? Tanrı kötülüğü kaldırmak için hem güce sahiptir ve hem de istekli midir? O zaman kötülük niye vardır?" ***David Hume***

Son Söz olarak;

İncelememizde vardığımız sonuç: ***"İnsanı tanrı değil, ama tanrıyı insanın yarattı" dersek yanılmış sayılmayız*** *! Bu sonuca uygun olarak son sözü* ***Karl Marx***'ın dediği gibi *"****Din halkın afyonudur****."u bir kez daha tekrarlayıp* ***kollektif*** araştırmamızın bu bölümünü tamamlıyoruz.

KÜRTÇE İLE SÜMERCE ARASINDAKİ CANLI İLİŞKİ

Yunus UYGAR

Kürtçe kadim Mezopotamya medeniyetlerinin şu ana kadar dimdik ayakta duran birkaç kırıntısından biri ama diyebiliriz ki en büyük kırıntısı. Çünkü diğer bütün Mezopotamya medeniyetleri yok olurken ulus-devlet ya da daha doğrusu devlet-ulus canavarından şimdiye kadar kurtulan en büyük parçasıdır Kürtçe.

Kürtçenin başına gelmiş talihsizlikleri bir tarafa bırakırsak eğer, önünde parlak bir geleceğin olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Kürtçenin bu geleceğini inşa edecek asıl unsurlar biz gençleriz çünkü Kürt toplumunun hem eğitimli hem de temkinli topluluğunu biz oluşturuyoruz.

Bir alanla ilgili araştırmalar ne kadar derine inerse o alan o kadar zenginleşir ve daha da kök sallamaya devam eder. Bu durumu Kürtçe için ölçüt alırsak çeşitli engellerin dışında şu anda biz gençler için Kürtçeyi zenginleştirmenin hiçbir engeli yok. Tabi bunu söylerken Kürtçenin Türkiye'de hala ana dili eğitiminden uzak olduğu, Suriye'de kurumsallaşan bir eğitim anlayışının olmadığı, İran'da bir sürü engelle karşı karşıya olduğunu ve Irak'ta Kürtçe lehçelerini dil birliğini sağlamada hala bir engel görüldüğünü unutmamak gerekir. Bunları bir kenara bırakırsak önümüzde araştırma konusu olacak onlarca, yüzlerce mesele bulabiliriz Kürt dilinde. Ben de naçizane üstüme düşen ne varsa yapmaya çalışırken önümde özellikle araştırılması gereken bir konu buldum. Bu konu Sümerce ile Kürtçe arasında şimdiye kadar hep söylenen ama bir türlü derli toplu bir kaynakta okuyamadığım ilişkiydi. Evet, çeşitli yazılarda bu konuyla ilgili ufak örnekler gördüm ama çok tatmin edici bulmadım işin aslı. Gerçi ben de size sadece hakikatin tamamını veremeyeceğim ama biraz olsun birkaç kırıntı verip belki benim gibi sizinde aklınıza soru işaretleri davet ederim ve sizi bu konu hakkında araştırmaya teşvik ederim.

Şunu belirtmek isterim ki benim zaviyemde iki dil arasındaki ortak kelimelerin hepsine sadece kelime deyip geçiştirmek dile sosyolojik olarak bakan biri olarak doğru bulmuyorum. Çünkü üretim ilişkileri bir toplumun hayat tarzını oluşturur. Bu hayat tarzı o toplumda bir hafıza oluşturur. İşte bu hafıza dilde oluşur ve devam eder. Bir toplumun hafızası o toplumun dilidir.

Üretim ilişkileri ve dil arasındaki bağlantı üzerinde durulması gereken bir mevzu. Çünkü bu ikili arasındaki ilişki toplumun zihnî kanallarını gösterir. Yani düşünceme göre Marksizm'deki alt yapı ve üst yapıdaki ideolojik boyutun dile yansımasını bize verir. Bu durumu örneklendirirsek daha anlaşılır olur kanımca. Örneğin eşya isimleri ya da bazı kavramlara karşılık gelen kelimeler zaman içinde yerini yabancı kelimelere daha basit bir şekilde bırakır ama belli bir üretim ilişkisi içinde bulunan kelimeler toplum içinde daha fazla benimsenirler. Bu çerçeve içinde

bulunan kelimeler toplumdaki üretim ilişkisi sonucunda elde edilen ürünün toplumdaki kullanım süresine göre toplum içinde yer bulmaya devam eder.

Burada Sümerce ile Kürtçe arasındaki bağlantıyı gösterirken sadece kelimeler bazında kalan bir örneklem olduğunu söylemem gerekir. Bunun yanı sıra dilin gramer yapısını yani iskeletini de incelemek gerekir. Bu durum da bize ortaklıkları veya farklılıkları ortaya serer. Biz bu örnekte sadece kelimeler üzerinde dururken üretim ilişkisi içinde bazı kelimelerin daha önemli olduğunu yani başka bir deyişle kelimelerin gezici kelimeler olmasının daha zor olmasıdır. Mesela 'bakır' kelimesi Sümercede 'urudu' olarak geçer, bu kelimeye başka kültürlerde de rastlarız.

Tarımla ilişkili olan Sümercede sûren-apin ve engar kelimeleri üzerinde durduğumuzda saban kelimesine karşılık geldiklerini görürüz. Bunun Kürtçeyle ilişkisi şu şekildeki Kürtçede ufalamak, küçük küçük parçalara ayırmak anlamına gelen 'surandin' fiili bulunuyor. Bu fiilin Sümercedeki sûren-apin kelimesiyle hem anlamsal hem de ortak ses olarak ilişkili olduğu aşikar bir şey. Sabanın toplanması ve saklanması için kırılması gerekir bu durum yapılan ilişkiyi güçlendirmiştir. Tekrar üretim ilişkileri meselesine gelirsek alt yapının oluşturduğu kelimeler üst yapının çerçevesini çizerken kavramla toplumun ekonomik-sosyal yapısıyla sıkı bir ilişki içindedir.

Ayrıca 'engar' yani Sümercede çiftçi Kürtçede şu anda aktif bir şekilde kullanılan 'cotkar' yani çiftçi ile kesinlikle ilişkili kelime bu durum da ilginç bir şekilde göze çarpan bir benzerlik. Ayrıca her iki kelimenin sonunda bulunan 'gar' veya 'kar' işi yapan kişiyi kastettiği için yapısal bir benzerliğe işaret eden canlı kanıtlardan biri. Kürtçede bir işi yapan kişi yani mesleği belirtmek için 'kar' veya 'dar' ekleri kelimenin sonuna getirilir. Ayrıca işlevsel benzerliğe bir örnek daha verirsek burada Sümercede marangoz anlamına gelen 'nangar' kelimesi de sonu 'gar' ekiyle bitmiş. Ayrıca çanakçı, çömlekçi anlamına gelen Sümercede 'pahar' ve dokumacı anlamına gelen 'ispar' da meslek isimleri olduğu için son eklerde ses benzerliğini görüyoruz. Bu gramer benzerliğine de bir örnek teşkil eder ki yazının başında dediğimiz gibi şimdilik kelime bazında iki dil arasındaki ilişkiyi incelemek istiyoruz.

Tarımla devam edersek eğer zaten o dönemki toplumun yaşam tarzını düşünürsek Kürt toplumuyla ilişkili olacağını düşündüğümüz Sümer toplumunun en çok tarım yönünden kültürel olarak ortaklığının olması gerekir. Çünkü tarım toplumu evresi insanlık tarihinde uzun süren ve iş bölümünün ortaya çıktığı buna bağlı olarak da dilin zenginleştiği bir süreç. Sümercede 'kas' bira anlamına gelir. Biranın malzemesi arpa Kürtçede ceh kasok aletiyle biçilir. Bu durum hala devam eder. Ayrıca 'kaso' da tapan anlamına gelir, yani tapan demir bel anlamında kullanılır. Bu durum da orakla yani kasok'la ilişkili olabilir. Bence bu durum kesinlikle tesadüf değil birebir Sümerce ile Kürtçenin canlı ilişkisidir.

Tabi bunları anlatırken şunu da netleştirmek isterim ki Mezopotamya'da tarım MÖ 8000'den daha fazla geçmişe sahip olduğunu yapılan kazılarda arpa, saban kırıntılarından kesinleşmiştir. Yani arpa Sümerlerde kullanılan ve doğal olarak tanınan bir tahıl ürünüdür. Bereketli Hilal olarak adlandırılan bugünkü İsrail, Suriye'nin bir kısmı, Irak, İran'ın batısı, Ürdün, Lübnan ve Türkiye'nin güneydoğusu bu hilal içinde kalır. Arpa burada yetiştirilmiş ve milyonlarca insan arpayı besin kaynağı olarak kullanmıştır.

Çoban kelimesi üzerinde durmak istiyorum bu kısımda da. Sümercede 'sipad' olarak karşımıza çıkar. Bu kelime Kürtçede 'şivan' olarak bilinir ve bu kelimenin kesinlikle 'sipad' kelimesiyle yakın ilişkisi var. Burada s-ş seslerinin p-v seslerinin birbirine evrilmesi hiç de zor bir durum değil etimolojik olarak. Bu kelimeyle ilgili ilginç bir şey daha söylemek istiyorum. Kürtçede çoban köpeğine 'sipindî' denir. Bu kelimeyi tarım toplumunun sanayi toplumuna evrilmesinden dolayı pek aktif kullanıldığını artık göremiyoruz. Kürtçede köpeğe 'kûçik' denildiği gibi 'se' kelimesi de kullanılır bunu da ek olarak söylemek istedim. Sümercede çoban için ayrıca 'kabar, nagad, udul' kelimeleri de kullanılır. Kürtçede sığırtmaç anlamına gelen gadêr veya gavan kelimesi de Sümercede verdiğimiz 'kabar' kelimesiyle de ilişkili. Etimolojik olarak baktığımızda k-g ve d-b değişimi söz konusu olduğunu görüyoruz.

Bir dildeki özellikle meslek isimlerinin ortak kökten gelmesi o toplumların yaşam tarzlarındaki ortak kanalları gösterir. Yukarıda genelde meslek isimlerinin ortak olduğunu görüyoruz. Bununla birlikte Türkçede berber kelimesinin Sümercede 'kinda' olarak bilindiğini belirtirken Kürtçede 'kin' yani 'kısa' kelimesinden geldiğini ve fiil şeklinin 'kin kirin' olduğunu söyleyebiliriz. Berberlerin işinin saçı kısaltmak olduğunu bilmeyen yoktur. Bu durum hem seman-

tik olarak hem de etimolojik olarak kesinlikle ilişkili. Bu kelime hakkında çok şeye gerek olmadığını ve her şeyin net olduğunu düşünüyorum. Demek ki saç kesme işinin meslek haline gelmesi çok eskiye dayanır.

Bu meslek sahiplerinin kimileri kendi başına kimileri de amirlerin mahiyetinde çalışıyorlardı. Bu amirlerine(ugula) maiyetinde çavuşlar(nubanda) bulunuyordu. Yani meslekler arasında ast-üst ilişkisi vardı. Bu kelimeler birçok dile de geçmiştir, mesela naggar, nacar gibi.

Evet, üretim ilişkileri demiştik işte buna tam uygun bir örnek daha Sümercede öğütmek 'ar' olarak görülür. Kürtçe bilenlerin 'ar' yani un dediklerinin duyabiliyorum. Çünkü un olması için buğdayı öğütmek gerektiğini bilenler o zaman su değirmenlerini de Mezopotamya'da görmüşlerdir. Bu örnek sıkı bir ilişki içinde çünkü hala 'ar' kelimesini aktif bir şekilde görebiliyoruz. Mesela 'ji bo ard genimê xwe îro hêrabû.' Bu cümlede 'ard' kelimesi yazı dilinde bu şekilde geçer ama halk arasında 'ar' kelimesi kullanılır. Burada yazı dilinin konuşma dilinden sonra geldiğini söylemek isterim. Çünkü konuşma dilini yazı diline yakışlaştırmak ister her medeniyet.

Genelde tarım çerçevesinde örnekler verdik. Şimdi başka bir örnek vereyim. Fonetik olarak 'zêr' ve 'zîv' kelimelerin birbirine yakın olan kelimeler olduğunu görüyoruz. Bu kelimeler altın ve gümüş anlamına geldiğini söyledikten sonra Sümercede kıymetli taş anlamına gelen kelimenin 'za' olduğunu söylersek eğer Kürtçeyle fonetik olarak yakınlığını görmüş oluruz. Yine fonetik olarak su anlamına gelen 'av' ile Sümercede 'az' birbirine yakın kelimeler. Ayrıca 'av' kelimesi bu coğrafyadaki dillerde genelde fonetik olarak birbirine yakın.

Ben bu dil çalışmalarına daha sonra devam edeceğim ama şimdilik bu kelimeler üzerinde çalışmalarda bulundum. Şunu unutmamak gerekir ki Ali Şeriati'nin Medeniyet Tarihi kitabında dediği gibi: "Yunan medeniyeti de hicret eden Kürtlerin kurduğu bir medeniyettir. Kürtlerin Yunanistan'a gitmeleriyle başlamıştır. Hepsinden önemlisi ve açıkça çağdaş Amerikan medeniyetidir. Çok ilginçtir, hiçbir zaman Dicle ve Fırat arasındaki yörede Beynen Nehreyn'den Batı söz etmiyor. Çünkü bundan söz ederse geliştirdiği bütün nazariye bir anda boşa çıkacaktır. Bu düşünceyle hareket edersek gelişmenin parçalı değil bütüncül devam ettiğini unutmamak gerekir. İşte bahsettiğimiz medeniyet Sümerler, Babil, Akad ve Kürtlerden Yunan'a yansıyan medeniyetin muhtevasıdır."

Bu fikirleri 20. Yüzyılın en önemli ilim adamların birisi söylemişse dikkate almak ve buna göre araştırma yapmak lazım gelir.

KEÇÊ

Umît ESEN

Keçê îşev min birîndar nehêle, min bikuje

Kîjan deriyê bihuştê vebûye ji evîndaran re
Min tenê di dojehê de nehêle

Keçê îşev min birîndar nehêle, min bikuje

Kîjan payîzên bêbext,
Ew ê te têxe hembêza germayî ya dilekî din
Banga ke ye ew her du celadên awirên xwe

Keçê îşev min birîndar nehêle, min bikuje

Baranên çavbixwîn, peşkan dibarîne li ser laşê min ê birîndar
Pûka li ser çîyayê bawerî ya min, dilerizim

Li ber tu xweda negere,
Bêje kîjan xweda ew ê guh bidin dua yên te

Keçê îşev min birîndar nehêle, min bikuje

Jana min bûye agirekî gûr
Kîjan xwelî, ji yên poşmaniya jana xwe ji te re bişînim
Rûyê min tuneye derkevim nav alemê

Keçê îşev min birîndar nehêle, min bikuje

Keçê, min xemiland bûka çemê dilê xwe,
Miçiqî di her du destên min ên tî de
Kîjan qurbanî, ji yên xwe yê bê sûç, ji bo te serjêkim
Kengê ez hatim îbadeta te,
ey... ey.... stargeha min,
min gunehkar neşîne!
Ji bo te hatime, piyên min î bi xwîn bibîne
Di rêya te de, ronahiya çavên min tefiya,
Min bê şewq, a wiha, bê hêz û bê qewet nehêle

Keçê îşev min birîndar nehêle, min bikuje...
Amed

"BİR HALKIN VAR OLUŞU O HALKIN KÜLTÜR DEĞERLERİNE NE DENLİ ÖNEM VERDİĞİYLE ALAKALIDIR."

FOLKLOR DUAYENİ ABDURREZAK İNAL'LA SÖYLEŞİ

Birsen İnal

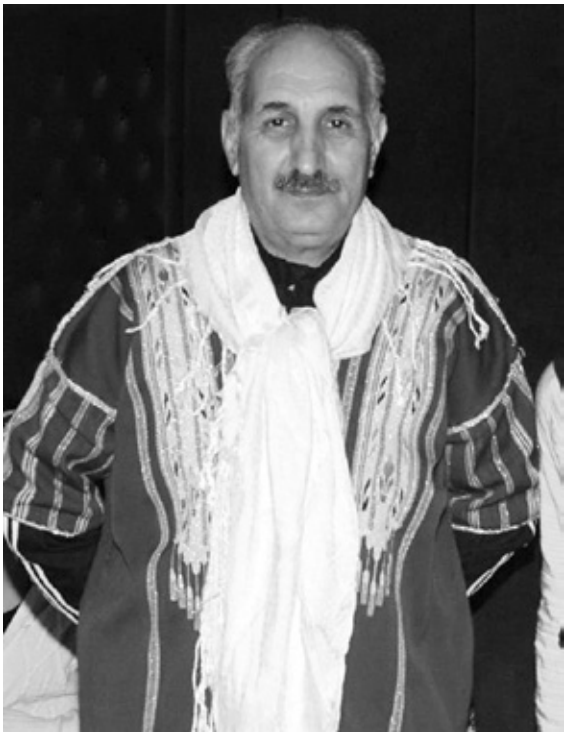

"Diyarbekir şen olur
Etrafı beden olur
Diyarbekir gençleri
Oyunundan belli olur"

Sevgili Güney dergisi okurları, sizler için dört kuşak mendili elinden bırakmayan İnal ailesinin ikinci kuşağından benim de birlikte oynama şansını yakaladığım Abdurrezzak İNAL'la folklor ve halk oyunları üzerine çok keyifli ve bilgi yüklü bir söyleşi gerçekleştirdik.

Bir halkın doğumundan ölüme kadar yaşadığı tüm olaylar o halkın kültürünün birer parçasıdır. Folklor araştırmacıları; halkın yaşayarak ürettiği kültür mirasını köy, kasaba ve şehir şehir dolaşarak halkın yaşam biçimlerini, geleneklerini, göreneklerini, inançlarını, bayramlarını, törenlerini, oyunlarını, müziklerini, hikâyelerini, masallarını, yemek ve mutfak kültürlerini, giyimlerini, kuşamlarını ve el sanatlarını halkın ağzından yazılı ve görsel olarak derleyerek gerektiğinde kayıt altına alarak gelecek kuşaklara aktarılmak üzere akademik düzeyde hizmete sunan kişilerdir.

Kaynak kişi seçimi çalışmanın ya da derlenecek bilginin niteliğine göre değişir. Örneğin doğumla ilgili bir derleme yapılacaksa, evli çocuk sahibi, olgun yaşta kadınların veya yerel ebelerin seçilmesi doğru olur. Evlenme gelenekleri konusunda derleme yapılacaksa, düğünlerde aşçılık yapmış veya eskiden gelinlerin hazırlanmasında görev almış olgun yaştaki kadınların seçilmesi yerinde olacaktır diyerek Diyarbekir folkloru ve halk oyunlarıyla ilgili sorularıma en doğru yanıtları alabileceğime inandığım kaynak kişi olarak yaklaşık elli yıldır halk oyunlarında başoyuncu olarak mendil sallayan ve halk bilimi araştırmacısı yönüyle de genç oyunculara ışık

tutan geçmiş yıllarda mükemmel bir oyuncu, bu günse örnek bir öğretmen metot ve teknikleriyle halk oyunları öğreticisi olan Abdurrezzak İNAL'la bu keyifli söyleşiyi yaptık.

Birsen İnal: Sayın Abdurrezzak İNAL, dört kuşak boyunca Diyarbekir yöre oyunlarımızı icra eden örneğine az rastlanır ender bir ailenin bireyisiniz. Kendinizi tanıtırken ailenizin halk oyunları tutkusunu nasıl yorumlarsınız?

Abdurrezzak İnal: İlimizin en işlek iş merkezi olan Dağkapı Semtinin Suakar Sokağı'nda 29.11. l949 Tarihinde dünyaya geldim ve orada büyüdüm. İlk, orta, lise ve üniversite dahil olmak üzere tüm öğrenim hayatımı Diyarbakır'da tamamladım. Dicle Üniversitesi FKB yani Fizik- Kimya-Biyoloji mezunuyum. Bir kamu kuruluşunda çalıştığımdan dolayı öğretmenlik yapmadım.

Halk oyunları ailemizde bir tutku adeta. Yediden yetmişe herkes yöre oyunlarını bilir ve oynar. Kimse kimseye öğretmiş değildir. Ben de kalıtımsal olsa gerek kendimi bildim bileli mendil elimde ekip başındayım. Halk oyunlarıyla ta ilkokulda, 1960 yılında Ziya Gökalp İlkokulu'nda tanıştım. Bu süreç ortaokul ve lise dönemlerimde de aralıksız olarak devam etti. l967-1968 yılı lise mezuniyetimin akabinde Diyarbakır Tanıtma ve Turizm Derneğinde faal olarak çalışmalarıma devam ettim. İlk olarak 1969 yılında Diyarbakır'da yapılan Liseler Arası Halk Oyunları Yarışması için mezun olduğum Ziya Gökalp Lisesi ve Kız Enstitüsü'nde eğitmenliğe başladım. 1970-l973 yılları arasında Diyarbakır Halk Eğitimi Merkezi'nde ve Dicle Üniversitesine bağlı Fakültelerde eğitmenliğe devam ettim. 1978 yılında Milliyet Gazetesinin düzenlediği Liseler Arası Halk Oyunları Yarışmasına, Diyarbakır Lisesi halk oyunları gurubunu hazırladım ve finalde Türkiye birinciliğini kazandık. Aynı yıl Polonya'nın Zekapone ilinde Dünya Liseler Arası Halk Oyunları Yarışmasında "Tarlada Şenlik" Koreografisiyle ülkemize Altın Balta ve Zekapone Belediyesi özel ödülünü kazandırdık. 1979 Yılında Milliyet Gazetesi Halk Oyunları seçici kurul üyeliğine başladım. 1984 yılında yine Milliyet gazetesinin yapmış olduğu Liseler Arası Halk Oyunları Yarışmasında, Ziya Gökalp Lisesiyle Türkiye birinciliğini kazandık. 199l yılında da Milli Eğitim Bakanlığı Halk Oyunları Seçici Kurul Üyeliğine başladım. Seçici kurul üyeliğimin devamıyla birlikte 1995 yılında Gaziantep Üniversitesi TMDK Halkoyunları bölümünde de Diyarbakır ve Bingöl yöre oyunları dersleri olmak üzere Part-time öğretim görevlisi olarak göreve başladım ve halen devam ediyorum. THOF un kurulmasıyla da Halkoyunları Hakemliğim devam etti. Halen DİKTUMER Diyarbakır Kültür Turizm ve Musiki Derneği Yönetim Kurulu üyesi olarak Halkoyunları bölümünün sorumluluğunu yürütmekteyim.

Birsen İnal: Destur Hocam! Bunca karpuzu bir koltuğa nasıl sığdırıyorsunuz? Söyleşiye başlarken sizin için "Dört kuşak mendili elinden bırakmayan İnal ailesinin ikinci kuşağından Abdurrezzak İnal" demiştim. Siz anlattınız ben "Destur!" dedim, şimdi de birinci kuşak olarak rahmetli babanız H. Musa İNAL'I anlatmanızı isteyeceğim ki daha büyük bir "DESTUR" diyeyim. Diyarbakır'da folklor denince akla ilk gelen adeta efsanevi isim H. Musa İNAL kimdir?

Abdurrezzak İnal: Bugün halk oyuncusu olarak bir yere geldiysem bunu ailemizin ve Diyarbekir'in birinci kuşak halk oyuncusu rahmetli babam H. Musa İNAL'a borçluyum. Oyunlardaki tarzım, duruşum, ayak vuruşum, mendil sallayışım oyununu izleyerek beslendiğim babamın tıpa tıp aynısıdır. Yıllarca kol kola, omuz omuza oyun oynadığı arkadaşı Küpeli Mıxo'dan da etkilenmişimdir.

Babam H. Musa İNAL, 1924 yılında Diyarbekir'de doğmuştur. Dedemin tek evladıdır. Dedem öldüğünde babam yedi yaşındaymış. Bu nedenle babaannem babamı çok nazlı yetiştirmiş. Askere gidinceye kadar hiçbir iş yaptırmamış, askerlik dönüşü belediyede çalışmaya başlamış ve oradan da emekli olmuş. Babaannem dedemden kaldığı söylenen küp küp altınları yıllık ihtiyaçlar için tüccarlara vererek biricik oğlunu el bebek gül bebek büyütmüş. Babam Musa İNAL'ın çocukluğundan beri halk oyunlarına düşkünlüğü varmış. Teknolojiden yoksun yıllarda bile düğünlere gitmek için üç dört saatlik yolu yaya olarak gider davulun ilk tokmağından son tokmağına kadar oturmaz oynarmış. Bitmez tükenmez enerjisi ve kendine has üslubuyla oynadığı oyunlar karşısında seyircileri mest edermiş. Kilometrelerce uzaklıkta çalan davulun sesine kulak verir, çalanın kim olduğunu söylermiş.

Diyarbekir'de halk oyunları ekibinin ilk kurucularındandır. 1958 yılında kurdukları ekipte her biri Diyarbekir bedenlerindeki burçlar gibi ihtişamlı, dayanıklı ve bir değer olan bu usta oyuncuların Diyarbekir'in kültürel tanıtımında çok büyük emekleri vardır. Ülke genelinde yapılan birçok yarışma ve festivallerde Diyarbekir'i gereği gibi temsil etmişler-

dir. Birçoğu rahmetli olan bu değerlerin en ünlüleri; Küpeli Mıho, Baxçacî Şevki, Şahin Kardeş, Botî Reşit, Musa İnal, Mehmecan Elhakan, Ali Biter, Kenan Elhakan, Çerkez Boçkün, Abdurrahman Biter ve Enver Er'di. Bu ünlü ekipten babam Musa İnal'ın oğulları olarak baba geleneğini halen sürdürmekteyiz.

Birsen İnal: E boşuna "Armut dibine düşer." dememişler. Hocam tekrar kocaman bir destur diyor ve başta benim de kayınpederim olan Musa İNAL'I ve ekip arkadaşlarını saygıyla yaderken size de babanızdan aldığınız bu kültür mirasının bayrağını en iyi şekilde taşıdığınız için teşekkür ediyor, bu usta oyuncuların anısına bir şiirimi paylaşmak istiyorum:

TÊRÎKANLÎ MUSA

Toy evî
Bayram yerî
Meskeniydî Dağkapî
Yêqinız olsın hêç bilmedî
Kinî, küsî, kötülığî
Allah vekil çox severdi Diyarbekir'î

Mus Xec Hurik'tî namî
Qırx dügmeydi yelegî
Ne de yaqışırdî gümüş qöstegi
Babadan tek yadîgarî
Qıymetliydî Êcem quşagî
Gêyerdi her daim poçiklî qondurayî

Tilî lilî çekin tilî lilîîî
Êlîpar'dan mî, Êrbedaş'dan mî
Gêlî davul û zurna sesî
Diyarbekirliler gidin baxın
Apê Musa ölümüne sallî
Al û yeşil çüt mendilî

Ayrılmaz yoldaşlarıydî
Mehmecan Abê, Pîsqiletçî Enver, Çerkez Dayî,
Botî Reşo, Küpelî Miho, Baxçacî Şevkî
Beter çalardî Davulcî Fexo davulî
Apê Musa topuğîyla kırardî
Küçelerde kara bazalt daşlarî
Emek verdî, gönül verdî
Omzuna yüklemiştî
Diyarbekir'în öz folklorınî

. . ..
Yaş ki kemale erdi
İki gönül serveri
Oldî datlî rüyasî
Gizliden tökerdî göz yaşî
Bıraxtî al û yeşil mendilî
Sardî beyaz sarığî
Namîyla, şanîyla kaldî
Abdurrezak Xoca'ya mirasî
Bu dünyada yoxtî
Belki kuvvet-î qudretî
İnanîyam ki yattîgî yerde çox rehet êdî. . .

Diyarbekir halk oyunlarının bir tarihçesi var mıdır? Ya da bir veriye bağlamak doğru olur mu Hocam?

Abdurrezzak İnal: Aslında sadece Diyarbekir yöre oyunları değil de genel olarak bakmamız gerekir bu konuya. Halk oyunlarını bir veriye bağlamak yanlış olur. Zira folklorün bir dalı olan halk oyunları insanların varoluşuyla doğmuştur. Bu bağlamda kadim şehrimiz Diyarbekir'da toplumsal hayatın başlangıç tarihi kesin olarak bilinmezken halk oyunlarının tarihsel başlangıcı konusunda hüküm sürmek yanlış ve yersiz olur.

Birsen İnal: Evet Hocam, çok haklısınız, tarih belirlemek yanlış olur ama oyunlarımıza şöyle bir göz atalım mı?

Abdurrezzak İnal: Diyarbekir yöresi halay türüne giren oyunları kendi bünyesinde barındırır. Yörede oyunlar genelde coşkuyu, sevgiyi, ahengi, hüznü, yiğitliği, mertliği ve günlük doğa olaylarını içerir. Oyunların çok eski kökeni olmasına rağmen bugünlere kadar gelmişlerdir. Bütün oyunlar yörenin yaşayış biçimi, sosyal ve kültürel ilişkilerinden etkilenmiştir. Yöremiz oyunlarında işler adım, bütün oyunlarda sağa doğrudur. Aynı oyunlar farklı ilçe veya farklı köyde aynı biçimde veya küçük nüanslarla oynanmaktadır. Bununda en büyük nedeni ise aşiretlerin bölünüp değişik bölgelere yerleşmesidir. Diyarbekir'de halk oyunları; kına geceleri, düğün, bayram ve özel zamanlarda oynanır. Bazen sohbet ve eğlenme amaçlı gidilen yerlerde halk oyunları da oynanır. Eskiden yöre mimarisine özgü eyvanlı evlerimizde eğlence amaçlı bir araya gelinir

ve bu muhabbetlerin açılışı halk oyunlarıyla yapılır ve ardından müzik ile devam eder, hatta bu güzel sohbetler için özel davul zurna bile temin edilirdi. Yöremizde oyunlar genelde ağırdan başlayıp hızlanarak devam eder. Bazı kırsal kesimlerde ise çeşitli biçimde diziler oluşturulur ve sözlü sözsüz ezgiler eşliğinde oynanır. Yöremizde oyunlar serçe parmaklar, kollar, omuz ve avuç içlerinin birleşmesiyle oynanmaktadır. Bazı oyunlarda kollar serbest bir halde seyir gösterir; örneğin çepik oyunu gibi. Çepikte sert vuruşlar olduğu gibi yumuşak vuruşlar da vurulur, bu oyunun vuruşları kişinin mizacına göre değişiklik gösterir. Oyuncunun o anda ki haleti ruhiyesine de bağlıdır el vuruşları.

Birsen İnal: Hocam çepik oyunu için tamaşa yani seyirlik oyun da söyleyebilir miyiz?

Abdurrezzak İnal: Elbette ki seyirlik oyun söyleyebiliriz. Zira çepik oyununda karşı karşıya geçen iki kişi o anda kendi mizaçlarına göre değişik vuruşlarla ve mimiklerle tamaşa (seyirciler) edenlerin beğenisini toplarlar. Zaten Diyarbekir yöre oyunlarının bünyesinde seyirlik oyunlarımız mevcuttur. Seyirlik oyunlar geçmişte gerçekleşen olaylar, doğadan etkileşim, dini inançlar ve hikâyelerden derlenip belli bir formda ve uygun müzikle sahneleme olayıdır. Bu oyunlar yöremizde halen eski canlılığını koruyarak oynanmaktadır. Seyirlik oyunlar adını aldığı objeler eşliğinde oynanır. Bu objeler; teşî (iğ, kirman), 'elbik (bakraç), tüfek, sopa, tırpan, qundura, qulav (kepenek)'dır.

Halk oyunları; toplumsal yaşamın, tarihsel, doğal ve sosyal olayların motifleriyle bezenmiş bir coşku, neşe ve anlatım aracıdır. Bu bağlamda halk oyunlarının her birinin değişik bir amacı ve anlatımı vardır diye söyleyebilsek de konuya dair yapılan çalışmalar, araştırmalar dökümanlara dökülmediğinden oyunların ne anlama geldiği konusunda kesin bir hüküm sürmek yanlış olur.

Birsen İnal: Ah be Hocam emeğe saygı denen bir şey var ki hep unutuluyor nedense. Benim de tanığı olduğum bir "BÊRÎ OYUNU" hikayeniz var ki bunu yanlış kaynakça da gösterilerek birilerine mal etmeye çalışıyorlar. Şimdi sizden dinleyelim "1973'te kalem alıp sahne uyarlamasını yaptığınız "BÊRÎ OYUNU"nu ve o günden beri her kesin elinde bir 'elbik sahnede oluşlarının öyküsünü. Nedir bu "BÊRÎ OYUNU"?

Abdurrezzak İnal: Madem sordunuz bende cevaplayayım. 1978 yılında Diyarbakır Lisesini Milliyet gazetesinin düzenlemiş olduğu Liseler Arası Halkoyunları Yarışmasına hazırlarken bu ekibi değişik bir tarzla sahneye çıkarmam gereği içimden geçti. Nasıl etsem, ne yapsam diye düşünüp dururken birden birkaç yıl öncesi kafamda tasarladığım bir proje aklıma geldi: Yıl 1973'tü annem ve babam benim bir küçüğüm Ömer hocaya kız istemeye gitmişlerdi, bende evde yalnızdım ve biraz da melankoliktim o akşam. Ben oradaydım ama gönlüm koçerlerin yanında yayla yayla dolaşıyordu. Kah Karacadağ'da kah Silvan'da kah Bismil'de… Koltux diye tabir edilen küçük odamızda kendi kendime düşünürken gözümde bêrî dediğimiz Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde hayvanların topluca sağıldığı yaylalar gözümde canlandı. Bu bölgelerde yaz aylarında küçükbaş hayvanlar eve getirilmez, çobana teslim edilir. Çoban altı ay boyunca yaylalarda bu havanları güder. Köyün bêrîvanları (gelinleri ve genç kızları) her gün akşamüstü bêrîye giderek kendilerine ait hayvanların sütlerini sağarlar. Yolda giderken de boş durmazlar 'elbikleri (ahşap bakraç) kollarına takar kışa hazırlık olsun diye de bêrî yolunda ya teşiyle yün eğirip ip haline getiriler ya da beş şişle yün çorap örerler. Bêrîye vardıklarında dağınık bir vaziyette otlayan

koyunlar içinde hiç zorlanmadan her bêrîvan hemencecik kendi koyununu bulur, sever, okşar ve sütünü sağar. İşte BÊRÎ oyunu o akşam orada benim kafamda tasarlandı ve ben bu tasarıyı ilk olarak 1978 yılında Diyarbakır Lisesine Adana'daki Bölge Elemelerinde, akabinde de İstanbul'daki Türkiye Finalinde oynattım.

Birsen İnal: Hocam bu demektir ki BÊRÎ oyununun patenti size aittir.

Abdurrezzak İnal: Ben anlattım, takdir bu konularda yazıp çizenlerindir artık.

Birsen İnal: Umarım bundan sonra bu konu hakkında bilgi beyan edenler emeğe saygı gösterip bu yanlışlığı yapmazlar. Hakkı hak edene verirler.

Hocam sormadan edemeyeceğim, günümüzde düğünlerde oynanan oyunlarda bir başkalık görüyorum. Bizim oyunlar bu muydu? Azcık da olsa ben de eski bir halk oyuncuyum. Diyarbekir yöre oyunları özellikle de halayımız bu olamaz! Sanki at koşturuluyor ya da elektriğe tutulmuş gibi bir hızla ve yersiz hareketlerle oyun oynanıyor. İlerleyen zaman süreci içinde oyunlarımız evrim mi geçirdi?

Abdurrezzak İnal: Birsen Hocam, siz bari bu soruyu bana sormayın. Hem oynadınız hem de yıllardır aramızdasınızdır, biz halk oyuncuları sözü geçen şekilde oynadık mı ya da oynandığını gördünüz mü? Eğer uğraş verdiğimiz konu halk oyunlarıysa ki bu zaten adı üstünde halkın oyunlarıdır. Öyleyse bu konudaki tüm uğraşımız halkın oynadığı gibi ve halkın giyindiği gibi olmalıdır. Özünü yitirmeden çağın koşullarına uyaraktan vermeliyiz uğraşımızı. Çalışmalarımızı yaparken "öz ve çağ" bu ikisinin arasındaki netliği çok iyi bilmemiz ve ayırt etmemiz gerekir.

Birsen İnal: Elbette ki hayır. O zaman bu soruyu değiştirerek tekrar sorayım. Toplumsal evrimleşme süreci içerisinde oyunlardaki figürlerde değişiklikler olabilir mi?

Abdurrezzak İnal: Folklorun temeli feodalizmdir. Yaptığımız araştırmalar bize gösteriyor ki 18. Yüzyılda Sanayi Devrimi ile beraber, folklorda kayıp başlamıştır. Bu yüzden Avrupa bütün folklor değerlerini kayıt altına almıştır. Üniversiteler kürsüler kurmuştur, veriler kayıt altına alınmıştır. Biz de ise yeni yeni bu tür çalışmalar yapılmaktadır. Tüm verimiz görselliktir.

Toplumsal yaşantıların evrimleşme sürecinde oyunların aynı ve ya değişmez olduğunu öne sürmek yanlış olur. Folklorik değerler durağan değildir. Halk oyunlarında şekilsel bir takım olayların gelişiminde kişisel bir takım faktörleri de kabullenmek gerekir. Çünkü herhangi bir bireyin yaptığı bir figür veya oynayış tarzı çevresindekilerce benimsenebilir. Bu da bireysellikten öteye gidemez ancak benimseyenler tarafından taklit edilebilir. Halk oyunlarındaki değişiklik ve gelişmelerin nasıl ve ne şekilde olduğunu pek bilemeyiz. Zira bu konuda günümüze değin dökümantel ve notasal çalışmalar olmadığı gibi kayda değer verilere de rastlamıyoruz.

Birsen İnal: Deryayı bulmuşken isterim ki bölge bölge gezip deryadan damlacıklar damıtalım.. Halk oyunlarımız özelliklerine göre kaç bölgeye ayrılır, az da olsa değinelim mi Hocam?

Abdurrezzak İnal: Halk oyunları ekipler halinde oynandığı gibi kişisel de oynanır. Yurdumuzdaki halk oyunları tip ve form açısından altı bölge içerisinde toplanmaktadır. Her form bölgesi sınırları kesin hatlarla ayrılmadığı ve sınır yerleşim merkezlerinin birbirinden etkilendiği gözlenmektedir. Sekiz form içinde toplanan bölgelerimizin bu form adlarının nereden geldiğini ve dil bilimsel anlamları kesin kez bilinmektedir. Kısaca göz atarsak:

1)Bar Bölgesi: Doğu Anadolu'nun kuzey bölgesini içine alır.

2) Halay Bölgesi: Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Sivas ilini de içine alan bölgedir.

3) Teke Bölgesi: Akdeniz Bölgesi

4) Zeybek Bölgesi: Ege Bölgesi

a) Ağır Zeybekler

b) Hareketli Zeybekler

5) Güvende Bölgesi: Marmara Bölgesi

6) Karşılama Bölgesi: Trakya

7) Kaşıklı Karşılama: İç Anadolu Bölgesi

8) Horon Bölgesi: Karadeniz Bölgesi

Buna ek olarak şunu da söyleyebiliriz: Oyunlarımızda zaman zaman bölgeler arası geçişler de görebiliyoruz.

Örneğin: Doğu Anadolu'da hem halay hem de bar görebiliyoruz. Akdeniz'de ise hem teke hem de hareketli zeybeği, İç Anadolu'da da halayla kaşıklı karşılama birlikte görülüyor.

Birsen İnal: Hocam, halk oyunlarında görsellik de çok önemlidir. Görsel veri olarak akla ilk gelen şey kostümdür. Kostüm ve takı seçimi yapılırken ne gibi kriterler göz önünde tutulur? Diyelim ki bir yarışmadasınız. Karşınıza gelen ekipte görsellik açısından en önde gelen kriteriniz nedir?

Abdurrezzak İnal: Öncelikle giydiği giysinin oynayacağı yöreye ait mi değil mi, giysiyi nasıl taşıyor, yakıştırmış mı, yöre halkının giysilerinde en çok görülen renkler kullanılmış mı? Örneğin; bizim buralarda "Kırmızı olsun da beş kuruşu fazla olsun." derler ya. Ben de karşıma gelen Diyarbekir ekibinde, kadın giysisinde kırmızı renk ağırlığını aradığım gibi otantikliğine de bakarım. Giysi parçalarını doğru yerlerde kullanmış mı? Bu da çok önemli bir kriter. Örneğin; bele bağlanan başa bağlanmaz, başa bağlanan bele bağlanmaz. Puşî başa, kuşak bele bağlanır. Beli sağlam tutsun kuşatsın diye. Erkeklerin kollarına taktıkları pazubentin içinde muska vardır. Bu da bize gösteriyor ki giysi ve takılar toplumun sosyoekonomik yapısı, inançları, örf ve adetleri, coğrafi yapısı ve iklim şartlarından etkinleşerek seçilmiş ve zaman içerisinde ufak tefek değişiklerle günümüze gelmiştir. Her yörenin kendine has bir giyim tarzı vardır. Halk oyunlarında kullanılan giysiler de halkın tarzını yansıtmalıdır. Yöre giysisini en iyi belirleyen canlı tarih dediğimiz o yöreyi en iyi bilen, yöreyi özünde yaşayan büyüklerimizdir. Bu büyüklerin fikirlerine de yer verilir.

Birsen İnal: Hocam biz Diyarbekirliler için "Kapı gıcırtısına oynarlar." denir. Gerçekten de oynarız. İlimizde halk oyunlarına karşı büyük bir ilgi var. Bu ilgiye yeterince cevap veriliyor mu?

Abdurrezzak İnal: Halk oyunlarına karşı ilgi kuşkusuz ki çok fazladır. Her ne kadar da bu tür faaliyetler bir takım özel ve tüzel kurumlarca yürütülmüş ve yürütülüyorsa da konuya bilimsel ve nesnel bir form büründürülmediğinden bu konuya olan ilgiye cevap hep yetersiz kalmıştır.

Birsen İnal: 1968'den beri halk oyunlarında yoğun bir araştırma içerisindesiniz. Bu araştırmalarınızda materyal olarak nelerden yaralanıyorsunuz? Sizi besleyen kaynağınız ne?

Abdurrezzak İnal: Beni en iyi besleyen kaynak canlı tarih olarak hiç şüphesiz ki rahmetli babam H. Musa İNAL oldu. Bunun dışında çeşitli kaynaklardan hep aynı yolu izledim, izlemekte de isabetli karar verdiğim kanısındayım. Folklorümüze ışık tutacak geçmiş kaynakları araştırırken işe yakından-uzağa ilkesini göz önünde tutarak kadim kentimiz Diyarbekir'den başladım. Sözlü kaynaklar, yazılı kaynaklar, müze ve ya müzelik eşyalara başvurdum.

1)Sözlü Kaynaklar: İlk akla gelen kişiler şüphesiz ki masalcılar, hikayeciler, ağıtçılar, sazcılar, halk ozanları ve çeşitli el sanatları ustalarıdır. Kültürümüzü nesilden nesle taşıyan canlı tarihtir sözlü tarih.

2)Yazılı Kaynaklar: yazılı kaynaklar fazla değişiklik göstermezler. Çoğunlukla aslı aynen saklanır. Seyahatnameler, el yazması kitaplar, fikir ve sanat adamlarının yazmış oldukları kitaplar, fotoğraflar, ansiklopediler, uluslararası folklor seminer bildirileri vs. başvurduğumuz yazılı kaynaklardır.

3)Müze ve Müzelik Eşyalar: Yöre özelliğini taşıyan el yapımı takılar, giysiler, el dokumaları, örgüler, oyalar, şallar, halı ve kilimler, heybeler, çoraplar, mendiller vs. kısacası çeyizler folklor araştırmacıları için adeta hazine değerindedir. Bir halkın kültürünü nesilde nesle taşıyan objelerdir çeyizlik materyallerdir.

Birsen İnal: 1973'ten bugüne neredeyse yarım asırdan fazladır ki halk oyunlarının içinde hep aktif bir şekilde bulundunuz. Bir öğretici olarak ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?

Abdurrezzak İnal: Sıkıntılar hep var. Bir öğretici olarak bugüne değin birçok sorunlarımız oldu. En başta salon sıkıntısı geliyor. Çalışma yapacağımız salon yok, eleman yok. Coğrafyamızın ekonomik durumu malum. İşsizlik had safhada. Hal böyle olunca ebeveynler ekmek kavgasına uğraş verdiklerinden çocukları için sosyal aktiviteye ayıracak ne zamanları oluyor ne de ekonomik güçleri. İşte tüm bunlardan dolayı konuya eğilim de istek olmasına rağmen azalıyor.

Bu konuda sorunlarımızı giderecek veya kolaylaştıracak her hangi bir destek görmedim. Hep ferdi uğraşlarımla baş başa kaldım. Kendi özverimle bir şeyler yapmaya çalıştım. Dönem dönem kopma noktasına gelsem de içimdeki aşk kopmama, baba mirası olan halk oyunlarından ayrı kalmama müsaade etmiyor.

Birsen İnal: Davul ve zurna, halk oyunlarının olmazsa olmazlarındandır. Davul tarihsel süreç içerisinde kimi zaman dinsel bir törende, kimi zaman bir savaş meydanında, kimi zamanda eğlence içerikli törenlerde karşımıza çıkan çok amaçlı bir enstrüman olma özelliğine sahiptir. Davulun zurna ile birlikte Anadolu'nun bütün bölgelerinde bilinen ve kullanılan eşlik sazları olduklarını ve bilinen pek çok halk oyunları türlerinin sergilenmesi esnasında kullanıldığını biliyoruz. Bu ikili enstürmanın çok da ünlü icracıları olduğunu da biliyoruz.

Özellikle davulu çalan kişilerin kendine has yetenekleri gösterilerde daima ön planda olmuştur. Gösterilerde bu yetenekler davulcular tarafından

sergilenirken coşkuya coşku katılmış ve de davul oyunlarla bütünleşmiş oluyor. Davulcuların davulla dansı bir başka oluyor doğrusu.

Değerli Hoca'm, davul zurna demişken müzisyenlerden söz etmemek olmaz. Diyarbekir'de de davuluyla dans eden davulcularımız ve zurnasını adeta konuşturan zurnacılarımız vardı. Özellikle de bayram meydanlarında en iyi davul zurna çalan efsanevi müzisyenlerimiz kimlerdi diye sorsam?

Abdurrezzak İnal: En iyi zurna çalan Ahmet Demir, oğlu Mehmet Demir, Reşit Demir, Mahmut Demir, Hüsnü Demir, Mexemedî Malo (Demir), Şeyhmus Alpaydıncı, Abdurrahman Senem ve Hanefi Alpaydıncıy'dı ki adeta zurnayı konuştururlardı. Davulcular ise; Fahrettin Alpaydıncı, Şükrü Demir, Şemsettin Alpaydıncı, İmam Demir, Abdi Demir, Sadullah Demir ve Yaşar Tekcanlı'ydı.

Birsen İnal: Değerli Ağabeyim, çok keyifli bir söyleşiydi. Hem keyif aldım hem de yeni bilgiler edindim. Eminim ki bu söyleşiden ilgilenenler de çok şeyler öğrenecekler. Halk bilimiyle ilgilenenler için canlı tarihten yazılı çok güzel bir kaynak oldu. Bilgi hazinenizin kapılarını açtığınız için çok teşekkür ediyor son olarak eklemek istediğiniz var mı diye soruyorum?

Abdurrezzak İnal: Netice olarak söylemek istediğim; tüm gençliğin bu konuya gerektiği kadar eğilmesini ve gönülden bağlanmasını istiyorum. Zira bir halkın var oluşu o halkın kültür değerlerine ne denli önem verdiğiyle alakalıdır.

Ayrıca tüm Halk oyunları Derneklerine maddi ve manevi yardımların yapılması, desteklenmesi, Folklorün MEB'de ders olarak okutulması, çalışma salon ve sahalarının çoğaltılması, araştırmacıların derleme ve araştırma yapmaları için her türlü imkanın kurumlarca sağlanmasıdır.

Bunlar beklenti değil, yapılması gerekendir. Konuya el atacak her kesim bilimsel bir yaklaşım içerisinde hiçbir menfaat ve çıkar gözetmeden, dürüst, güvenilir, yararlı bir şekilde örf ve adetlerine bağlı bir tavırla uğraş vermeleri en büyük temennimdir.

Bana bu imkanı sağladığınız için başta Yılmaz GÜNEY'İN mirası olan Güney dergisini bu günlere taşıyan Güney dergisi yayın kurulu yönetimine ve size çok teşekkür ediyor halaya duran bedenler gibi güçlü bir gençlikle el ele omuz omuza tew tew diyerek Güney okurlarını ve halk oyunu gönüllülerini selamlıyorum…

27.07.2013 Diyarbekir

Güvercin, Zeytin Dalı ve İnsan

A.İlayda BEYDEMİR

"Her birimiz birer ışık olmadıkça
bu karanlıktan çıkış yok..."

Işığını gönder karanlığa ey güneş
beyaz bir güvercin kirpiklerinde ağlamakta...

Dilimizi soktu eşek arıları
uyuştu duygularımız hançeremizde
bana dokunmasın dediğimiz yılan
günü geldi dokundu her birimize

Susmayın!
göğün yüzünde gezinen ketum bulutlar.. Yağın!

Emanet maskeler yüzlerimizde
ağlamak, gülmek sevmek emanet
insan pazarı oldu dönen yer küre
hiç kimse olduk birbirimize
fire verdik döküldük kan denizine

Ey güneş
ey bulutlar
toprağın göğsünde sancır kırık zeytin dalları

Yağın!
Sevgi olup, insanlık olup, barış olup
gülümsemeyi unutmuş dünyanın
karanlık çatısına yağın...

Bahar Ertelenemez

Hüseyin GÜL

Ahmet gözlerini açmakta epey zorlandı. Defalarca saate bakmasına rağmen saatin kaç olduğunu anlayamadı. Daha otuz dört yaşında olmasına rağmen göz sağlığı epey bozulmuştu. Gözlerini tekrar kapattı, vücudunun her yeri ağrıyordu. Bütün kaslarında dinmek bilmez bir ağrı hissediyordu. Havalar birden ne kadarda soğumuştu.Dün çalışırken ne kadar çok üşümüş olduğunu anımsadı,uzun zamandır İstanbul'a bu kadar çok kar yağmamıştı. Ayakkabıları sürekli karın içinde olduğundan epey su çekmişti akşama kadar, ayakları sırıl-sıklam olmuştu.

Eve gelip ayakkabı ve çoraplarını çıkarmış sobanın arkasına geçip oturmuştu ayaklarını hissetmiyordu.

Ayakları gün boyu suyun içinde kaldığı için derileri büzüşmüş bembeyaz olmuştu. Tam bunları düşünürken Sebahat'in sesiyle kendine geldi.

-Kalk tembel akşam olacak, saat on bir buçuk,bu kadar uyulur mu?

Yorganı üstünden attı, birden vücudu soğukla karşılaşınca, ürperdi. Tekrar yorganı üstüne çekip, yorgana sarındı.

-Hele beş dakika daha yatayım, kalkarım. Nede olsa bugün Pazar yapacak bir işim yok.

Yorganın o huzur veren hoş sıcaklığını hissedince anası aklına geldi. O evlenmeden önce, Anası bir hafta ona vereceği yatak ve yorganlarla uğraşmıştı. Yünlerini yıkamış kurutup, yüzlemişti İşi bittikten sonra;

-Bak oğul hiçbir şey insanı yün gibi ısıtmaz. Zamane kızları zahmetli diye kaldırıp atıyorlar. Ama süngerde yatılmaz, adamı çeker hasta eder.

Şimdi hissettiği bu hoş sıcaklık anasının kattığı emek ve sevgiden mi, yoksa vücut ısısının tekrar yünden kendisine dönmesi miydi bilemiyordu, bildiği tek şey çok hoş ve mutluluk verici olmasıydı.

Sebahat içeri girip yorganı üstünden çekip aldı.

-Kalk bu kadar yatılmaz ki anladık bir pazarın var onu da yatarak bitirme. Evde yapılacak bir sürü iş var sense hala yatıyorsun. Ben kahvaltı hazırlarken sende biraz odun kırda, sobayı yak. Yakacak odunda kalmadı biraz ablanın odunlarından al. Sobayı yakınca Bekir ide eve getir ev soğuk diye ablana götürdüm.

Kalkıp banyoya gitti elini, yüzünü yıkarken gözü aynadaki yansımasına takıldı. Saçları dökülmüş gözlerinin altı çökmüş ve sakalları beyazlamıştı aynı zamanda bakışlarında dehşet bir yorgunluk vardı.

Ne kadarda erken yaşlandım diye geçirdi içinden, avuçlarına su doldurup yüzüne çarptı, su buz gibiydi teni sızladı, üstünü giyinip aşağı İndi merdiven altında istiflenmiş odunlardan bir kucak alıp dış kapıya yöneldi. Tam bu esnada ablasının oturduğu dairenin kapısı açıldı.

-Günaydın Ahmet, odunumuz yetmeyecek bu sene soğuktan donacağız.

-Bakarız bir çaresine, önceki kışları nasıl atlattıysak bunu da atlatırız.

Odunları dış kapının önüne koydu yerde önceki günlerden kalma kar birikintileri vardı, soğuktan karlar donmuştu bastığı yerlerden katur kutur sesler geliyordu. Odunları merdivenin üstüne koyup ayağıyla vurarak kırmaya başladı. Bu esnada dün patronuyla yaptığı konuşma geldi aklına. Kapıyı vurup içeri girmişti patron masanın arkasına kurulmuş gazete okuyordu. Başını kaldırmadan gözlük-

lerinin üstünden gelene baktı.

-Gel bakalım Ahmet hayırdır bir derdin mi var?

Ahmet biraz çekingen adımlarla patronun masasına doğru yaklaşmış;

-Kusura bakma Abdullah bey rahatsız ediyorum ama bir maruzatım var.

Patron hiçbir şey söylemeden kafasını kaldırmış bakışlarını Ahmet in gözlerinin içine dikmişti Ahmet bir an irkilmiş sonra bütün cesaretini toplayarak:

- Bakın Abdullah bey bir senedir sizden zam istiyorum, ama bir türlü zam alamıyorum üç senedir yanınızda çalışıyorum. Sekiz yüz lira maaş alıyorum. Üç yüzünü kiraya veriyorum. Beş yüzü de mutfak masrafı faturalar ve çocuk masrafı derken geriye bir şey kalmıyor. Kışlık yakacağı hala alamadım. Sizin kış başında verdiğiniz odunlarda bitti, çok sağ olun o odunları vermeseydiniz soğuklarda donardık, ama bu soğuklarda odun ısıtmıyor kömür olmayınca.

-Gene zam isteyeceksen geçen konuşmamızda sana söyledim, bende kar etmiyorum. Biliyorsun kriz var! işçi çıkarmam lazım ama herkesin çoluk çocuğu var idare ediyorum.

Ahmet yutkunarak söze girmişti sesi titrek ve cılız çıkıyordu.

-Beni yanlış anladınız Abdullah bey ben sizden borç isteyecektim. Biraz yakacak alayım maaşımdan azar azar kesersiniz.

-Bak Ahmet bende çok isterdim, ama benimde çok acil paraya ihtiyacım var. Ödemem gereken çeklerim var. Sen sigara içiyorsun değil mi?

-Evet içiyorum Abdullah bey.

-Günde kaç paket içiyorsun?

-Yarım paket içiyorum.

-Tamam, işte kardeşim sigarayı bırak yakacak paran çıkar.

Ahmet söyleyecek bir şey bulamamıştı.

Öylesine bir çaresizlik sarmıştı ki benliğini bütün teni alev alev yanıyordu. İçinden deliler gibi bağırmak geliyordu. Oğlu Bekir geldi aklına. Daha iki yaşında olmasına rağmen soğuk havalarda burun akıntısı ve öksürüğü hiç kesilmiyordu. Sonra Abdullah beyin oğlunu düşündü özel bir üniversitede okuyordu. Okuduğu okul İstanbul'daydı. Okula rahat gidip gelsin diye araba bile almıştı, ama buna rağmen oğlu okulun yakınlarında bir ev kiralamıştı. Her hafta sonu gelip muhasebeden harçlığını alıp giderdi. Bir defasında muhasebeciyle tartışmalarına şahit olmuştu. Hayır diyordu patronun oğlu yedi yüz lira masraflarımı karşılamıyor bin lira vereceksin. Muhasebeci sonuna kadar direnmiş, son olarak ta Abdullah beye telefon etmekte bulmuştu çareyi. Bütün bunları düşündükçe isyanı daha da çok artmıştı.

Omzunu bir elin kavradığını hissetti kendine geldiğinde dışarıda olduğunun farkına vardı. Şiddetini artıran rüzgar, karları bir o yanı bir bu yanı savuruyordu. Omzunu tutan elin sahibine baktı vardiya arkadaşı Osman'dı. Gözlerinin içinde sıcak ve sevecen bir gülümsemeyle Ahmet'e bakıyordu. Osman elini cebine götürdü ve iki dal sigara çıkardı birini Ahmet'e uzattı birini de kendisi yaktı. Ahmet zoraki duyulur bir sesle:

- Bahar olacak mı Osman?

-Baharın diğer adı umuttur bahar ertelenemez Ahmet.

Nehirler Sürsün

A.Rezak GÜLMEZ
F Tipi Cezaevi
C4/77 Bolu

Birden kısa geliyor
Dağlara etekleri
Ve saçlarını topluyor rüzgâr
Göz kapaklarını keserek
Ve ağaçlar ip atlıyor
Köklerini unutarak
İşte çıplak uzanıyor nehirler
Renklerini tozutarak

Ağzım diyorum
Bir balık ağzı olsa
Deniz diyorum kuru dudaklarını
Göğe assa
Kar dağlara uzun yağacakmış
Yağsın
Sular bulanık akacakmış
Aksın
Denizleri kaldırıyorum
Nehirler sürsün…

ÖFKELİ RÜZGÂRLAR, YİNE İSYANIN VE UMUDUN ŞARKILARINI SÖYLEDİ KARABURUN'DA

Vildan SEVİL

"yitik adreslere benzer
ölüm
yanık otlar gibi.
Sen bu şiiri okurken
Ben belki başka bir şehirde
Ölürüm"/ Behçet Aysan. (Madımak'ın alevlerine inat, anısına saygıyla…)

Acılar yaşanıyordu yurdumda
Peşpeşe yakılıyordu kentler
Bense hep oralardaydım
Daha yangın başlamadan önce/ Ahmet Telli. (Onur konuğu Telli'ye saygıyla...)

Anadolu ve çevresi…

Ve bütün öfkeli rüzgârların kol gezdiği oyalı kıyılarına tepelerinden bakmaya doyamayan, doyulmayan Mimas/Karaburun…

Ey kadim, kanlı ve hep alevli coğrafyadaki bu ülke…

Yine de direngen topraklar, direngen insanlar…

Zenginlikler için nice iktidar savaşının yapıldığı, nice yobaz saldırının diyarı…

Her özgürlük ve eşitlik arayışının, yobazlığa karşı başkaldırının vahşetle ezilişinin diyarı…

Hangisini sayayım? Derisi yüzülen Nesimi'yi mi?

Baba İshak'tan mı söz edeyim, Bedrettin'den, Torlak Kemal'den, Dede Sultan Börklüce'den mi, Pir Sultan'dan, Dadaloğlu'ndan mı?

Kılıç darbeleri, uçan kelleler… "Kelle mi götürüyorsun?" sorusuyla dilimize yerleşen vahşet!...

Gezi direnişlerindeki gazlardan ve yitirdiklerimizden mi? Saymakla biter mi bu vahşet öyküleri?

Kılıçlar, toplar, tüfekler, yangınlar, biber gazları ve Tomalar…

Ve şimdi de topraklarımızda, kapımızın dibinde pusuya yatmış ölüme gebe füzeler…

Bu yıl, Karaburun Börklüce Şiir Günleri'nin dördüncüsü düzenledi.

Yine bir avuç, eşitlik, özgürlük ve şiir tutkunu aydının olağanüstü özverisiyle.

Kellesi uçurulan Börklüce'yi unutmayan toplumsal bellek, Sivas'ta cayır cayır yakılanları unutur muydu? Etkinlik bu yıl, şair Behçet Aysan anısına düzenlenmişti. Genç yaşta, pek yakında yitirdiğimiz Ahmet Erhan da anıldı elbette.

Behçet Aysan… Doktor, psikiyatrist… Muayenehanesinde paraya para dememek vardı. Yatırım üstüne yatırım yapmak vardı. Zengin mi zengin olmak vardı.

Aysan ne yaptı? Özgürlük, eşitlik, adalet, barış için savaşıma adadı kendini de mesleğini de… 1993'te, Sivas yollarına bu nedenle düştü dostlarıyla birlikte.

Askerin, polisin yani koskoca devletin seyrettiği(mi?), o tekbir sesleriyle tutuşturulan Madımak Otelindeki 35 kişiden biriydi şair Dr. Behçet Aysan.

Yüreğindeki o tarifsiz acıyı, gururla, akılla, soylu bir başkaldırıyla saklayarak taşıyan, o zamanlar kü-

çücük bir kız olan Eren Aysan da aramızdaydı yiğit mi yiğit, tastamam bir insan olan babasını anarken.

Etkinliğin düzenleyicilerinden, Aysan ailesini tanıyan Sonya Erem anlattı, dinledik, öğrendik:

"Eren küçük bir kızdı. Onu, anne ve babasını, Ankara'da Kennedy Caddesinde, çok ufak bir evde tanıdım. Ev öylesine ufaktı ki odaya bir sandalye ve masa zor sığıyordu. (…..) Her akşam, Behçet'in eve dönüp dönmeyeceği de meçhuldü. Yani yaşam, bu küçücük, loş evde, tedirginlik ve yoksullukla geçiyordu."

Eren Aysan sözü aldı:

"Evet o evde yıllar geçti ve Sonya ile 25 yıl sonra, Börklüce Şiir Günleri vesilesiyle yeniden birbirimizi gördük. Sonya Hanım 'Babamdan bu bayrağı devraldığımı' söylüyor. Hayır! Bu bayrağı ben devralmadım. Burada mani söyleyen bu anneler, bu gönül vermiş insanlar, yani hepimiz birlikte devraldık."

Sonya Erem ve Eren Aysan'ın bu anılarını, etkinliğin ikinci gününde, Badembükü'nde, Parlak Köyü'nde dinledik.

Parlak Köyü kadınları, kocaman kara bir kazanda kaynattıkları keşkekle ve dillendirdikleri manilerle şiir sever konuklarını ağırladılar. Herkes doya doya keşkek yedi, şiir, mani dinledi.

Köy kadınları, üzerinde vazo bulunan bir masada, yan yana oturarak, gerektiğinde birbirlerine danışarak manilerini söylediler. Vazonun içine iste-

Keşkek

Maniciler

yen yüzüğünü atıyordu. Başı kıpkırkımızı, oyalı bir yemeninin duvak biçiminde sarktığı küçük bir kız çocuğu, vazonun içinden yüzük çıkarıyor, söylenen mani yüzüğün sahibinin ahvaline bir gönderme oluyordu. "Neyse halim, çıksın falım" misali. Ben yüzük attığımda, o görkemli şansım devreye girdi ve mikrofonun sesi kesildi, maniler zorunlu olarak sona erdi. Böylece ahvalimi, maniye değil de Allah'a havale etmiş oldum yine.

Manilerde, aşağıdaki manide olduğu gibi halk ozanlarının da adı geçiyordu. Ancak, manilerin biçimsel olarak türün özelliğini taşımaması, Karacaoğlan şiirlerinde, aşağıdaki dizeleri bulamamam, Karacaoğlan'a ait olmadığını, onun Anadolu'daki etkisini, belki de anonim bir şiirde adını anma amacı güttüğünü gösteriyor. Sonuçta, Anadolu'da, şair ve şiir yüzyıllar geçse de kadınların dilinde yaşıyor.

Karacaoğlan der ki:
Akıl perişan
İflah olmaz
Seniylen görüşen
(Söyleyen:Vildan Alkış)

İki kaşın arasına
Bir nişan ben koydum
Eller koymasa bari
Ben sevsem eller sevmese bari
Ben sarsam eller sarsam bari
(Vildan Alkış)

Anonim maniler de vardı:
Erenler erenler
Yüksek erenler
Ermesin yetmesin
Sebep olanlar

Sebep olup da
Seni benden ayıranlar
Evliyse evlat yüzü görmesin
Bekârsa muradına ermesin
Yaşlıysa cennet yüzü görmesin
(Vildan Alkış)

Söylenen anonim manilerde de dizeleri türün biçimsel özelliklerine göre dizmek olanaksız. Bu durum, halk edebiyatının bu en eski türlerinden birinin de diğer halk edebiyatı ürünleri gibi yok olma sürecine girdiği kuşkusu uyandırdı bende. Elbette, kapitalist gelişmenin kırsalda yaptığı değişiklikler nedeniyle bunu da doğal saymak ama kültürel değerler olarak var olanı da yaşatmak, yazıya geçirmek gerekecek. Böylece, köy halkının sıcaklığı, konukseverliği, coşkusu, ilgisiyle mutlandık, gönendik. Onlar da bizleri sevdiler, tekrar davet ettiler.

Karaburun'da kültür ve sanata büyük emek vermiş tiyatro adamı, Şıh Ali Yalçın, sağlığının bozuk olması nedeniyle yine aramızda bulunamadı.

Karaburun'a ve şiire gönül vermiş o bir avuç dost, köyde, çınarın altında, daha önce Şıh Ali'nin sahnelediği, Pablo Neruda'nın Muruetta'nın Ölümü adlı oyunundan ilgiyle izlediğimiz bir bölüm sergile-

Muretta'nın Ölümü'nden

Mehmet Atal-Mustafa Gür

diler. Şıh Ali, sağlık dilekleriyle Parlak Köyünde selamlanmış oldu. Oyuncular, bütün içtenliklerini ve yüreklerini koyarak bizi de oyunun içine çektiler.

Saat 17:OO' de Karaburun'a döndüğümüzde, Levent Gedizoğlu'nun şiirli, müzikli, başarılı fotoğraf sunumu bizi bekliyordu, severek izledik.

Mustafa Gür'ün sazı ve türkülerden pasajları eşliğinde Mehmet Atal'ın şiirlerini dinledik ardından.

Sevgili Mehmet Atal, üç şiir kitabı (Kızıl Çiçeklerine Narların, Sabıkalı Martılar, Beş Dalında Kiraz) olan ve İzmir'de yaşayan bir şairimiz.

Yalın bir dille, çocuksu bir yüreğin duruluğuyla ve kimi zaman çocuksu imgelerle ve hırçınlıkla şiirini kuran, barışı çağıran, savaşa ve onu çıkartanlara öfkesini haykıran bir şairimiz.

"satılığa çıkarılınca koyunlar ülkesi
Koşar gelir dünyanın sömürgecisi
Ülke satarım. İşbirlikçii…
Benim ben, çobanların ekesi
Biat eder koyunlarımın hepisi
Ülke satarım. İşbirlikçii…"
(Beş Dalında Kiraz-neo liberal çerçi'den/M.Atal)

***

"ölür mü ölü çocuk?
Ölmez
Ölene kadar anası"
(Beş dalında Kiraz-nefes alır toprak'tan/M.Atal)

Sayın Saadettin Dikkaya, Börklüce Şiir günlerinin önemini vurgulayıp yitirdiğimiz, ilerici bir aydın olan, yazar, şair İskender Özturanlı'yı ve şiirini anlattı bize.

Organizasyona yıllardır büyük verenlerden, açılış ve kapanış konuşmalarını yapan Cevdet Yüceer ile şair Dilek Özkan, hayran olduğum, gıpta ettiğim belleklerinden yaptıkları seçkiyle Börklüce'nin isyan ruhunun ardılları olan şairlerimizden şiirler sundular.

İkinci gün, saat 19:00 olduğunda, "Börklüce'den Behçet Aysan'a" konulu panel başladı.

Paneli, etkinliğin onur konuğu olan, "Biz ki baba ishak gibi/ yollara düşmüşüz çoktan/ ve Börklüce'yle birlikte..." diyerek ömrünü ve şiirini o yollarda sürdüren şair Ahmet Telli yönetti. Diğer konuşmacılar ise Aydın Şimşek, Eren Aysan, Tuğrul Keskin'di.

Ahmet Telli, gerek birinci gün gerekse ikinci gün yaptığı konuşmalarda, etkinliğin öneminden, Behçet Aysan'la dostluğundan, örnekler vererek onun şiirinden söz etti. Kendi şiirini öne çıkarmaması, şa-

Panel

irlerde az görülen bir alçak gönüllüğün soluğunu hissettirdi bana. Panelde de özenle diğer konuşmacılara bıraktı sözü.

"Dövüşen anlatsın
Elimizde acının kehribar tesbihi
ki kayıp durmakta parmaklarımızdan
Ey şair
yine bölük pörçük anlattın
yine eksik bıraktın bir şeyleri / A.Telli"
Diyen ve…
"Bunca acıyı
Bunca aşkı
Nasıl da sığdırmışsın yüreğine
İstersen al
Koy kendi ellerinle
Fırtınaları da
Sen
Yüreğin kadar büyüksün
Unutma…/A.Telli"
dizelerini yazan şairdi çünkü O…

Panelde, Tuğrul Keskin, Behçet Aysan şiirinden ve Bedrettin-Börklüce- Karaburun ilişkisini anlattı. Bu bağlamda Bedrettin'in Varidat'ı İzmir-Tire dolaylarında yazdığını düşündüğünü belirtti. Elbette B.Aysan'dan ve şiirinden de söz etti.

Aydın Şimşek, "Aysan'ın şiirindeki, milliyetçilikten uzak, barışçıl, toplumcu ama bireysel yanı ihmal etmeyen, bireyin duygu dünyasına dalarak toplum-birey bileşimini kuran, cinsel imgeleri zarafetle kullanan bir şair olduğunu, evrensel bir şiire yürüyüşünü vurguladı. (Yaşatsalardı, ah yaşatsalardı…)

Ve Eren Keskin… Aysan'ın bizlere emaneti… Acıyı, gözlerinde sevecenlik ve dirençle gizleyen genç, güzel kadın…

Hayır! Eren, acısından hiç söz etmedi. O, bu acılar bir daha yaşanmasın diye, babasının ve siyasi cinayetlerle katledilen nice babanın yakınlarının oluşturduğu bir örgütlenmeyle yürüttükleri savaşımı anlattı. Bu savaşımda karşılaştıkları duyarsızlığın, yok saymanın acısı, acıları da acısıydı çünkü.

"Benim babam kahramandı" belgisiyle örgütlenmişler, hukukun peşine düşmüşlerdi acılı aileler. İpekçi, Kaftancıoğlu, Sabahattin Ali, Mumcu aileleri… Diğer siyasi cinayetlerle katledilenlerin aileleri… 16 aile olarak yola koyuldular ve 2009'da 28 aile oldular, yine meclisin yolunu tuttular.

Randevularını kabul eden, zoraki kabul eden, lütfen kabul eden, ele güne karşı vicdansız denmemesi için kabul eden kimi buldularsa görüştüler, dertlerini anlattılar. (Bu sıfatlar, Eren'in zarif anlatımından benim çıkarımımdır, özneldir.)

Eren anlatıyor: (Mealen aktarıyorum) "Siyasi cinayetlerde zaman aşımının kalkmasını, katillerin bulunmasını istiyorduk. 17.500 faili meçhul siyasi cinayet…

Meclis Araştırma Komisyonları kuruluyor, iki ay çalışıyordu. Sonra "Devlet sırrı" deniyor ve katiller bulunmuyor, yıllar geçiyor, davalar zaman aşımına uğruyordu.

2012'ye kadar, CHP ve BDP bu konuda, meclise 16 önerge verdi. Sağ olsunlar.

İktidar partisi hepsini reddetti.

MHP, sonradan bizlerle görüşmeyi de kabul etmedi.

Bizlere ilgi gösteren, görüşen kimi CHP milletvekillerinin içinde, meclisteki oylamaya sıra gelince partilerinin verdiği önergeye de ters düşüp ret oyu kullananlar oldu."

(Burada, bu devlet sırlarıyla ilgili yorumu ve korkunun nedenlerini çözmeyi siz sevgili okurlara bırakıyorum. Kalemi zapt etmek bazen çok zor oluyor da…)

Etkinliğin ikinci ve son günü böyle bitti.

Etkinlik, Dr. Mete Erem'in yönettiği Karaburun Fotoğrafçılık Kulübü'nün sergisi, Belediye Başkanı'nın kurdeleyi kesmesiyle ve yıllardır etkinliğe emek veren Cevdet Yüceer'in kısa açılış konuşmasıyla başlamıştı.

Terk edilmiş köyleri, nergisleri, kartalları, yengeçleri, deniz yıldızları, doyumsuz gün batımı, çılgın dalgaları, köylüleri ve dalışlarda çekilen deniz dibi yaşamıyla fotoğraflarda Karaburun'u seyrettik.

Sonya Erem'in ezilerek öldürülmüş bir bukale-

mun fotoğrafı, Karaburun'a adım adım yaklaşan doğa ve insana yönelik saldırının simgesi gibiydi.

Mustafa Gür sazıyla, onur konuğu Ahmet Telli'nin şiirlerinden bestelenmiş şarkıları seslendirdi.

Ahmet Telli, " Bu ülkede mutlu olmak bana ihanet gibi geliyor" diyerek, şiirleri gibi bu sözüyle de duygularımızı dillendirdi.

Kafası kesilen Börklüce'den kalkıp bugünlerin siyasi cinayetlerine ve dostu Behçet Aysan'a bağladı sözü, onun şiirlerinden okudu, Ahmet Erhan'ı andı.

Telli, şu ülkede, yaşadığımız bin bir çeşit kıyıma, acımasızlığa karşın, Behçet Aycan'ın dizeleriyle yine de umudu serpti üzerimize.

"bilirim yarın diye bir şey var
çeliğin su katılmamış yanı
ırmakların geçilecek, fırtınaların dinecek
bir yanı var
ömrümüzün
belki bir gün gülecek." B. Aysan

……

Bir yazımda şöyle demiştim: "……..dostunuz, sırdaşınız, yakın arkadaşınız oluverir o ozan/şair. Yaşadığı zamanın önemi yoktur."

Zamansızlıktan gelenlerle, zamansızlığa yürüyenler bir aradaydı.

"Ozan/şair, dönmeyen diliniz, çıkmayan sesiniz olmuştur. Şimdi, birlikte söylersiniz türkünüzü." demiştim.

Yine yüreğimiz, aklımız, tinimiz, sözümüz, türkümüz, şarkımız oldu şairlerimiz.

Onlar biz oldu, biz onlar olduk.

Zamansızlıktan zamansızlığa doğru şairlerimizle ve şiirlerimizle…

07.09.2013

HEFT BI HEFTAN BÛNE RÊLİSTAN

A. Karabax
(Sewta Berbangê)

Hebû tunebû, heft rêlvan û rêlistanek hebûn
Her dem efsaneya wan bi stran dihat vegotin.

A.....
Ji heftan heft heval bûn, bi heftan şên dibûn
Destên her yekê wan de sepetên şivîn hebûn
Sepetan de temenên bejnşaxîn bi cih kiribûn
Heftên bi sepet, ên sepetan ve wek hev bûne.

B.....
Ji heftan a yekem, ji hevalan sê gav bi dûr ket
Biraleya sorbor ji sepetê derxist, xwe dirêj kir
Sepet kişand ber lingan, sorboran dan ser xwe.

Ji heftan a duyem, ji ya yekemîn gavek wê de
Biraleya sorboz ji sepetê derxist, xwe dirêj kir
Sepet kişand pêş lingan, sorbozan dan ser xwe.

Ji heftan a sêyem, ji ya yekemîn gavek vir de
Biraleya qemer ji sepetê derxist, xwe dirêj kir
Sepet kişand paş lingan, qemeran dan ser xwe.

Heval ên yekem, duyem û sêyemîn bûn birale
Sorbor, sorboz, qemer bi biraleyan ve bûn yek
Sê sepet hatin, ketin rêzekê, bûn sazgêrên hev.

C.....
Ji heftan a çarem ji ya duyemîn gavek wêdetir
Biraleya rihan ji sepetê derxist, xwe ramedand
Sepet çû, kete rêza xwe, rihanan danê tala xwe.

Ç.....
Ji heftan a pêncem, ji ya sêyemîn gavek vir de
Biraleya sosin ji sepetê derxist, xwe ramedand
Sepet çû, kete rêza xwe, sosinan dan bala xwe.

D.....
Ji heftan a şeşem, ji ya çaremîn gavek wêdetir
Biraleya serwî ji sepetê derxist, xwe ramedand
Sepet çû, kete rêza xwe, serwiyan dan cem xwe.

E.....
Ji heftan a heftemîn, sepeta vê de bûtikên bi pel
Diziviriya, pel kirin sepetan, bûtik dan hevalan
Erd diqelişe û her tişt, cihên xwe de hêşin dibin
Her ku diçe qat qat geş dibin û dibin rêlistanek

13. MUNZUR KÜLTÜR VE DOĞA FESTİVALİ

GÜNEY

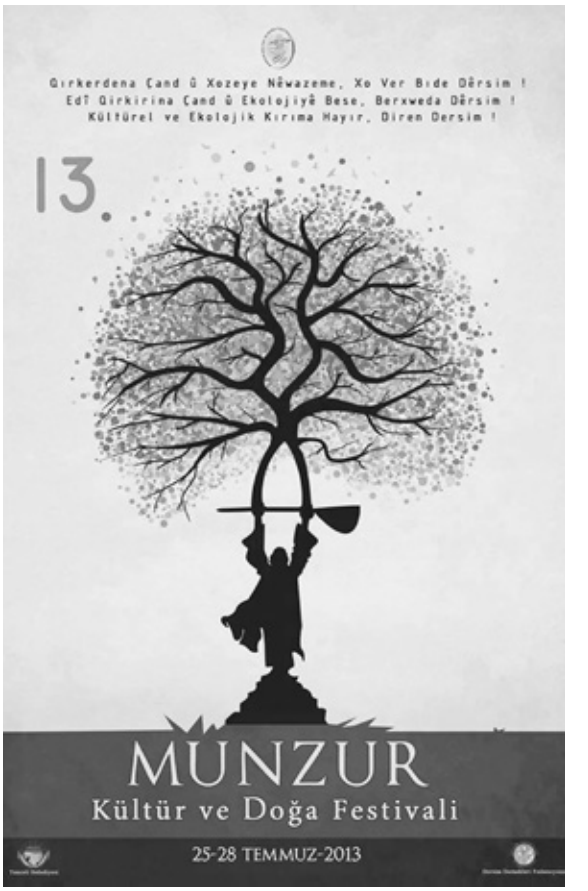

Bu yıl 13. Düzenlenen Munzur Kültür ve Doğa Festivali 25-28 Temmuz tarihleri arasında Dersim'de yapıldı.

"Kültürel ve ekolojik kırıma hayır, diren Dersim" şiarı ile düzenlenen festivali binlerce kişi katıldı.

Önceki yıllarda olduğu gibi bu yılda Güney dergisi Dersim'de okuyucuları ile buluştu. Dersim merkezde İnter, Dönüşüm yayınları, YDİ Çağrı, Yeni İşçi Dünyası, Yeni Dünya Gençliği standında Güney dergisinin son sayısı (65) sergilendi.

Dersim merkezde ve ilçelerde düzenlenen festival konserlerinde Güney dergisinin elden satışı yapıldı.

13. Munzur Kültür ve Doğa Festivaline katılım oldukça yoğundu. "Barış süreci" festivale katılımın yoğun olmasında etkili oldu.

Festival boyunca Dersim merkezde ve ilçelerde konserler, paneller, film gösterimleri gerçekleştirildi.

Festivalde öne çıkan sorun, Dersimde barajlar sorunu ve yeni yapılan karakollara karşı mücadele idi.

Festivalinin son gününde geleneksel festival yürüyüşü yapıldı. Seyit Rıza Meydanı'nda toplanıp, Gola Çetu'ya yürüyen binlerce kişi; Dersim'de karakol yapımına, barajlara karşı haykırdı. "Dersim'de karakol istemiyoruz", "Munzur özgür akacak" sloganları atan binler, yürüyüş sırasında Gezi Parkı direnişini selamlarken, Gezi direnişinde hayatını kaybedenler de unutulmadı.

Ağustos 2013

Sizlerden Güney'e

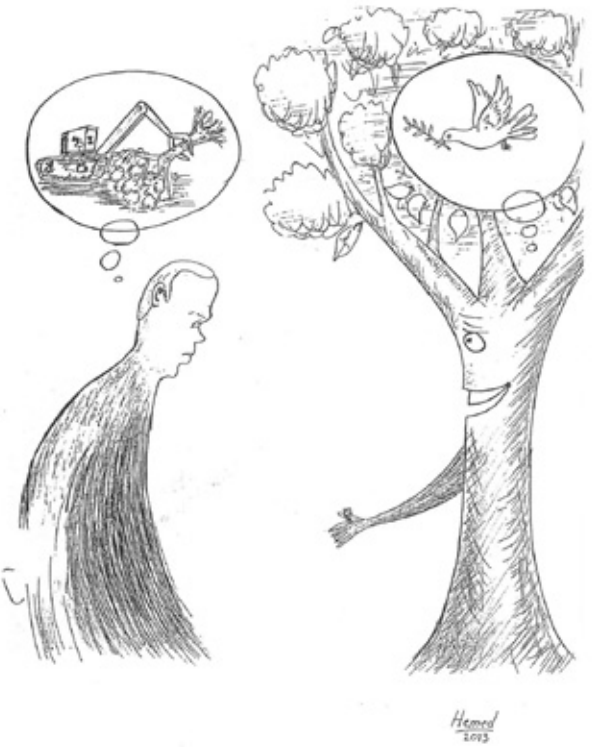

Merhaba arkadaşlar

İyi olmanız dileğiyle selam, sevgi ve saygılarımı iletiyorum. Ben, bizler de iyiyiz. Farklı bir durum yok. Göndermiş olduğunuz Güney dergisinin 65. Sayısı ulaştı bana. Çok teşekkürler. Size yazmamın nedeni bir şey düzeltmek içindir. Derginin son sayısında benim adıma yayınlanmış bir karikatür var. O karikatür bana ait değildir. Bildiğiniz gibi 1 Mayıs vesilesiyle o karikatürü kart olarak kullanıp size göndermiştim. Kısacası söz konusu karikatür bana ait değil, kimin yaptığını da pek hatırlamıyorum. Bu nedenle düzeltmek istedim. Tekrardan selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

15.07.2013 Bolu

M.Zeki Deniz

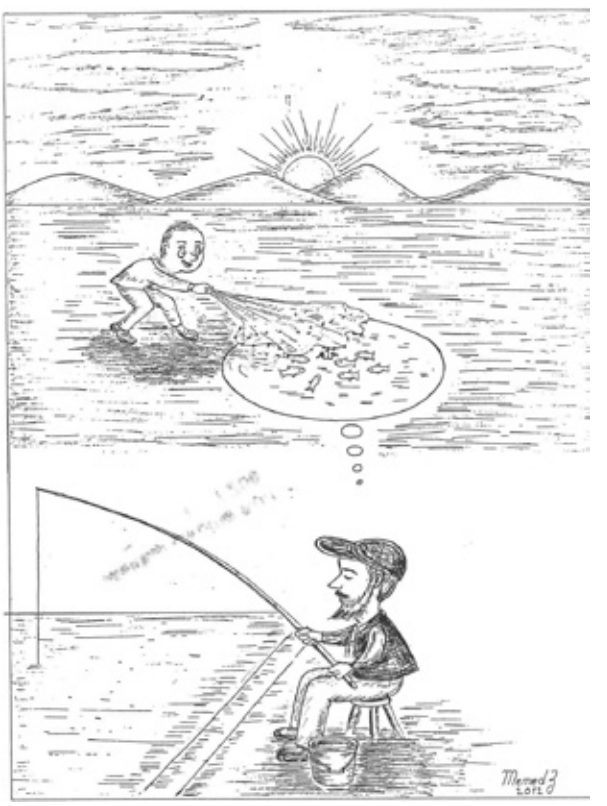

Sevgili dostlar merhaba

Gönderdiğiniz Güney dergisinin yaz sayısını (65) aldım. Her zamanki gibi zevkle okuduk. İlginizden ve zahmetinizden dolayı teşekkürlerimizi belirtiyorum. Güney'de karikatürlerime de yer verildiğini görmek beni mutlu etti.

Bu kısa kartla birlikte son dönem çalışmalarımdan bazı örnekler yolluyorum. Umarım işe yarar.

Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

Sevgi ve selamlar.

15.07.2013

Mehmet Boğatekin

19-Ağustos-2012

Örnem Özdemir
Gebze

NEREYE GİTSEM

Nereye gitsem
Parsellenmiş yüreklerin
ahını işitiyorum
Sancılı bir doğumun
Unutulmuş yaşamlarına dair
hikayeler anlatılıyor
sonbaharın ayazlı gecelerinde...
İzini sürüyorum geçmişimin
bulabilir miyim?
ters-yüz edilmiş
harabeler içinde kendimi...
Nereye gitsem
Gülüşleri yasaklanmış çocuklar
Sevda sabıkalı Sevdalılar
Katline ferman vermiş bakışlar...
Nereye gitsem
şehir şehir kayıplar
Kayıp yığınlar
Nereye gitsem
Tarifsiz aşkların
Sancısı içindeyim...

Yılmaz DEMİR

Kırıkkale F Tipi Yüksek
Güvenlikli Kapalı C.İ.K.
Mektup Okuma Komisyonu
GÖRÜLDÜ

KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP KİTAP

KİTAP ŞEB I YELDA

Yazarı: Ekrem BATMAZ

Kardelenin azmiyle, karların ayazını parçalayarak, sabahın ilk ışıklarıyla karşılayan o nadide çiçeğin güneşe olan sevgi ve özlemiyle selam ve saygılarımı sunuyorum.

1973 yılında Şırnak'ta dünyaya geldi. Yeni neslin özgürlükçü ruhuyla o da küçük yaşta 16 yaşında özgürlük mücadelesine katıldı. Devrim, mücadele ve özgürlük ruhuyla mücadelesini sürdürdü. 1992 yılının en şiddetli savaş döneminde 19 yaşındayken yakalandı. Devlet Güvenlik Mahkemelerinde (DGM) yargılandı ve ömür boyu hapis cezasına çarpıtıldı. O dönemden beri sırası ile Amed, Bartın, Siirt ve şimdi Kırıkkale Hacılar F tipi yüksek güvenlikli cezaevinde tutulmaktadır.

Şair özlemlerini, özgürlük, imgelemini Kürtçe yazdığı şiirlerde toplamış. Yaşam direnişi, özgürlüğü ve dışarıyla içerinin buluşmasını ŞEB I YELDA (en uzun gece) kitabında örmüş. Şeb i Yelda Kürt şiirinde bir zenginliği ve klasik nitelikte bir eserdir. Şair ilk kitabıdır. Tev yayınlarından basılmıştır. Şair şu an Türkçe bir şiir kitap çıkarmak için çalışmaktadır.

Şair şiirlerini yazmadaki en büyük ilhamın mücadele, direniş ve özgürlük olduğunu söylüyor.

Kitabın kendisi özlem, hasret, direniş ve özgürlüğe susamış bir duygunun ürünüdür. İçimdeki özgürlük meteforunun dışa yansımasıdır. Yaşamın zorluğunu güzelleştiren mısralarda süslemesidir. Zaten onun için kitabın ismini Farsça koydum. Şeb i Yelda (en uzun gece) bu da duygularımın özünü aktarıyor. Edebiyat yaşamın kendisidir. Yaşamın kendisi şiirdir. Ve bunları birbirinden koparamazsınız. Bu yaşamın içinde senin yaşama bakışını belirliyor. Ve yaşamın bütün rengini anlayıp buna söze dökmektir. Edebiyata gönül veren biri yaşamının bütün alanında daha duyarlıdır. Ve yaşamın bütün zorluklarını ve acısını içinde yaşar. Ve bu dile hitap eder. Bazen bir kadının dili yakarışı, bazen bir halkın özlem tutkusu, bazen bir coğrafyanın güzelliği olur. Bende ideallerimi özgürlük ve mücadele çerçevesi içinde sürdürüyorum.

Biz ne yaparız derseniz bol bol kitap dergi okuruz. Zaten yapacağımız başka bir şeyde yoktur. Aslında bizi üzen çok şeyler vardır. Cezaevinde keyfi muameleler ve psikolojik baskılar nasıl dayanıyoruz derseniz halkımızdan aldığımız moral ve güçtür. Aslında en çok üzüldüğümüz şeylerden biri de genç insanların ölümleridir. Çok şükür uzun süredir bu ölüm haberleri gelmiyor. Önderliğimizin başlattığı barış sürecinden dolayı. Yine bizi çok derinden üzen olaylardan biride Rojava halkının çaresizliğidir. Belli ülkelerin desteklediği kiralık çetelerin Rojava halkına karşı işledikleri cinayetlerdir. Hâlbuki tüm halkların kendini yönetme ve idare etme halkaları vardır. Yarınlara dair umutlarımız var tüm halkaların adil ve kardeşçe yaşamasıdır…

Sizleri Yılmaz GÜNEY'in mücadelesini sahiplendiğiniz için ve yeni nesillerle buluşturup tanıştırdığınız için çok teşekkür ediyorum.

GÜNEY dergisi çalışanlarına ve okuyucularına en içten selam, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

KİTAP

AŞKDENİZ YA DA SALKIM SAÇAK KELDAĞ

Yazarı: Müslüm Kabadayı

Adil OKAY

Son zamanlarda masamın üzerinde okumak için sıraya koyduğum kitaplar arasında "öykü" yoktu. Müslüm Kabadayı'nın "Salkım Saçak Keldağ" adlı öykü kitabının elime geçmesiyle bu eksikliğin farkına vardım.

Hemşehirlim Müslüm Kabadayı, kitabını bana imzalarken "Sevgili Adil Okay'a, kentimiz Antakya'da buluşmanın sevinciyle." diye not düşmüş. Elbette o sevinç ortaktı. Araştırmacı – yazar olarak bildiğimiz Kabadayı'nın karşımıza bir öykücü olarak çıkması beni - bizi ayrıca sevindirdi.

Zor iş elbette. "Şiir öldü, öykü okunmuyor varsa yoksa aşk-erotizm ve biraz da polisiye" propagandalarının arasından sıyrılıp, gerçeğin – hayatın sesine kulak vermek. Gerçeği estetize edip, dönüştürüp öykü diliyle yeniden yaratmak. Post-modernizmin kolaycılığına düşmeden yeni bir dil-üslup oluşturmak. İşte, Müslüm Kabadayı, bunu denemiş öykülerinde. Popülizmin tuzağına düşmemiş. Edebiyatı ve hayatı ciddiye almış. "Modası geçti bu temaların", diyenlere inat: İnsan demiş. Önce insan.

Elbette kapitalizmin zaferini ilan ettiği son çeyrek yüzyılda edebiyatın da içi boşaltıldı. Ekonomik alanda küreselleşme- felsefi alanda ve sanatta postmodernizm baş tacı edildi. Neo liberalizm çağında kapitalizmin en büyük kazanımı budur. Okumayan, sorgulamayan, diplomalı köleler yaratmak. Ama bu çürümüş döngünün dışına çıkan, her dönem muhalif ve müdahil olan yazarlar var. İşte Müslüm Kabadayı bunlardan biri. Hem yürüyerek hem konuşarak hem de yazarak, en zor dönemde, 12 Eylül karanlığında bile "hayattan ve insandan" kopmamış.

Zira o "Makas değiştiren yol" adlı öyküsünde betimlediği gibi: Yoksulluktan Parasız Yatılı'ya kayıt için 17 kilometre yaya yürüyen bir sınıfın mensubudur. Zira o, "Yolunu arayan çocuk" adlı öyküsünde, mükemmel bir kurguyla, "öteki" olmanın, "pis fellah" olmanın, "en alttakilerden" olmanın ne olduğunu-olmadığını "okul önlüğü" imgesi etrafında anlatmıştır. Kabadayı'yı okurken, Günter Grass'ın Trompet (Teneke) adlı romanı düşüyor aklıma. Savaş boyunca trampet çalan çocuk. Ya da hemşehirlimiz, büyük ağabeyimiz Ali Yüce'nin "Şeytanistan" adlı romanı.

Kabadayı, "Yolunu arayan çocuk" adlı öyküde hem alt sınıftan olmanın hem de azınlık mensubu olmanın ülkemizde ne denli zor olduğunu; yoksulluktan okula gidemeyen ama yine de hevesi kırılmasın diye "okul önlüğü" alınan bir çocuk gözüyle anlatıyor. Elbette arka planda "çocuk işçiler" sorunu hissettiriliyor.

"Arkasından teneke çalan çocuklar, bu kez önlüğüyle alay ediyorlardı. O anda yer yarılsa içine girecekti Salah. Önlük giymek de onu… Kurtarmamıştı. Şimdi okuma yazma bilseydi en azından levhalara bakarak yönünü tayin edebilirdi. Konuşması düzelir insanlara rahat soru sorabilirdi. Kendisi gibi Arapça konuşan çocukların bile "dehi" diye aşağılamalarına bir anlam veremedi başlangıçta. Daha sonra düşündü: Onlar top oynayan şehirli çocuklar, giyimim kuşamımla, duruşumla köylü olduğumu anladılar" (s.33)

İşte bu öyküyle araştırmacıların yüzlerce sayfa raporla

yapmaya çalıştıklarını başarmış Müslüm kabadayı. Sınıf farkının yaratığı adaletsizlik duygusunun çocuk yaşlarda yarattığı travma ile ana dilde eğitim görememenin sancısı verilmiş. Ve aynı zamanda "pis fellah-Alevi" olarak itilme -kakılma sorunu. Mahalle baskısı.

"Denizde Kaybolan" adlı öyküde yeni bir deneme yapmış kabadayı. "Arkası yarın ya da bin bir gece masalları" gibi. Öykü bitiyor, heyecan dorukta ama bir şeyler eksik. Sonraki öykü, "*Dağda Nabız Atarsa*"da, öldü sandığımız, kayıp Gazel yeniden çıkıyor karşımıza. Üstelik bu öyküde Hatay ve Suriye'de yaşayan Ermeniler çıkıyor sahneye. Ve Kürtler. Sınırlar betimleniyor. Sınırların yapaylığı. Bir avuç egemenin cetveli alıp insanları sağa sola savurması dolaylı olarak çağrışımlarla veriliyor.

"Gazel " adını verdiği serinin üçüncü öyküsü… Ve "*Nasıl yaşar*" ile seri tamamlanıyor. İlginç bir deneme. Öyküler hem tek başına bütünlük içerisinde hem de birbirini izlediğinde anlam bütünlüğüne varabiliyor. Öykü'nün özgürlüğü burada işte. Durum öyküsü- olay öyküsü diye birçok tür var. Ve bir öykü, olayın hayatın ortasından da başlayabilir, sonundan da. Yeter ki, betimlenen "duvardaki silah patlasın". Kabadayı bu özgürlüğü değerlendirmiş.

Sırada "*Tüten Direnç"* var. Tekel işçilerinin şanlı mücadelesine bir selam diyebileceğim güçlü bir öykü. Bende ziyarete gitmiştim Tekel işçilerini, bir grup yazarla, onlara kitaplarımızdan armağan etmiş, destek sunmaya çalışmıştık. Ve arkasından bir tiyatro oyunu yazmıştım. *"Tekel işçisi bir kadının uyanışı"* adlı. Oyunum sahneye de konulmuştu. Şimdi Müslüm Kabadayı'nın "Tekel direnişini" öykü formatında betimlemesi bütün bunları aklıma getiriverdi…

Hepsi bu kadar değil. Daha sırada üç öykü var. Antakya ve Suriye meselesi, dün ve bugün sıradaki öykülerde ana tema sayılır. Son öyküsü "*Kopmayan Bağ*"da, Akdenizi, *"Aşkdeniz"* olarak betimlemiş kabadayı. Ne de güzel bir imge. Akdeniz'e yakışan bir eğretileme. "Kopmayan bağ"da kabadayı, Ebuzer'i konuştururken, birkaç kapıyı atlamış gibi geldi bana: *"Bak amca, (…) Sen de bilirsin ki, bizim dört kapımız vardır.* İran, Türk, Yunan ve Arap kapılarımız…"

Müslüm Kabadayı, öğretmen olmasından da kaynaklanıyor olabilir, yer yer didaktik anlatımla okuyucunun hızını kesmiş. Yer yer de devrik cümlelerle yormuş. Bu iki sorun dışında başkaca eleştireceğim nokta yok. Keyifle ve elbette genelde hüzünle okuduğum öyküleri bizi anlatıyor, Sizi anlatıyor, iyi de anlatıyor.

Yeniden Öykü okumaları için bir fırsat size.

Künye: Müslüm Kabadayı, Salkım Saçak Keldağ, Phoenix yayınevi, Ankara, 2013.

✶

KİTAP

ARAMİ TABLETLERİ (YİTİĞİN DESTANI)

Yazarı: Seyit OKAY

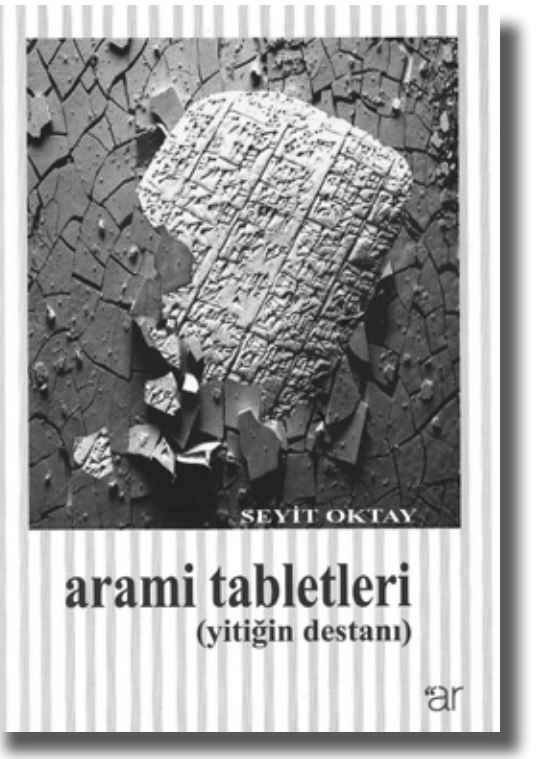

Önsöz

Bu kitap çalışmamın, hem yazın hem de diğer tüm aşamalarında emeği geçen Muş E Tipi cezaevindeki kadın ve erkek arkadaşlara öncelikle teşekkür ederim.

İçeride yazmanın bütün zorluklarını birebir yaşadım. Ne bir daktilo ne de yazabilecek bir ortam. Her şey bir zorluk silsilesi içinde gerçekleştirilmeye çalışıldı. Buna rağmen yazabilmek her zaman büyük bir sevinç ve mutluluk kaynağı oldu benim için.

Bu toprakların "yazgısına" kendi dilimce yorumlar getirmeye çalıştım. Umarım bir gün gerçekten her şey o güzel zamanlarda yaşananların hayalinin gerçeğe dönüşmesi ile sonuçlanır. Umarım bütün savaşlar biter, ölümler sona erer. Her geçen an bunun ağırlığını daha fazla daha derinden hissettiğim için, içim hep buruk ve hüzne dönük biraz da.

Bu çalışmayı çok küçükken kaybettiğim ve doyama-

dığım anneme ve yüzünü bile hatırlayamayacak yaşta kaybettiğim babama adarken, bunu yapabilmemin tadını, hüzünlü sevincini yaşadım. Onlara verebilecek tek hediyem buydu.

Bu çalışmada çok emeği geçen ve yazımında da önemli katkıları olan değerli dostum ve canım arkadaşıma da sonsuz teşekkürlerimi bildirmeyi borç bilirim.

Seyit Oktay
Arami Tabletleri
Ar Yayınları

✶

KİTAP

GÜLAZER… BİR AĞIR MAHPUS… VE BİR YENİ ROMAN
Yazarı: Gülazer AKIN

Adil OKAY

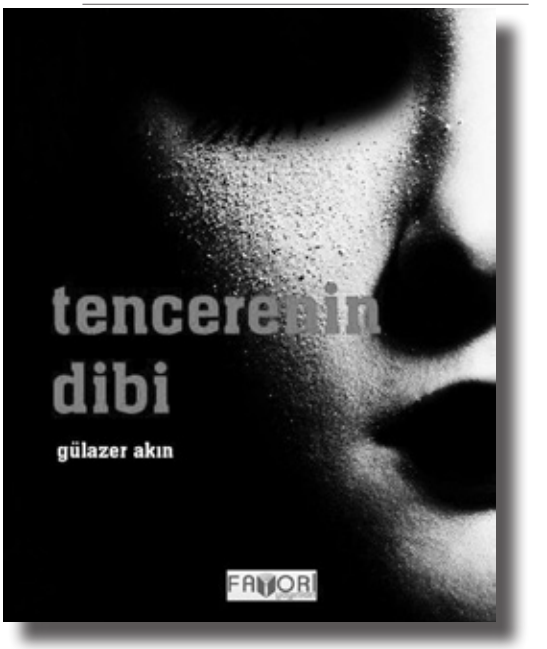

Gülazer Akın. 1975 Bitlis ili Ahlat ilçesi doğumlu bir ağır mahpus. Çocuk yaşta katılmış özgürlük ve eşitlik mücadelesine, genç yaşta girmiş mahpus damına. 1996'dan bu güne tam 18 yıldır zindanda. Değim yerindeyse mahpusta büyümüş. Ama yıllar onun onurlu inadından hiçbir şey eksiltmemiş. İlk gençlik yıllarının idealleri, "geçici heves" olarak kalmamış. Özgürlük ve eşitlik sevdası kendi gibi yasaklara, tecride ve F tiplerine rağmen büyümüş. Mektuplarla başladığı yazı serüveni giderek onu yazar kılmış. Bıkmadan, biteviye okumuş ve yazmış. Mektup, makale derken şimdi de karşımıza bir romanla çıktı Gülazer.. Okuduğumda beni saran-sarsan bir romanla. Kürt kadınının, Türk kadını gibi "kimi geleneklerden" çok çektiğini, patriarkanın mazlum halklar arasında daha güçlü olduğu gerçeğini, hem devletin hem babaların ve kocaların, yani erk'keklerin uyguladığı sistematik işkenceyi "Dilber'in" diliyle cesaretle ele almış. Üstelik didaktik değil, akıcı bir dille, estetik boyutu ihmal etmeden.

"Değerli Adil abi, (…)Doğru çocuğum yok. Biz neredeyse çocuktuk içeri alındığımızda. İçerdekilerin birçoğu duvarlara baka baka büyüdüler ve olgunlaştılar. Duvarlar çürüdükçe biz olgunlaştık. Sonra duvarlar yaşlanıp sıvanmaya, bizde aklaşmış saçlarımızı boyatarak beyazları yalanlamaya başladık. Gelip baksanız çoğumuz hâlâ çıkıp geldiğimiz çocuksu zamanımızı yaşıyor. Biz içeri girdiğimizde kundaktaki kardeşimiz, yeğenimiz şimdi koca insan oldular. Bizler sadece bu olanları zindanın küçük penceresinden izliyorduk. Her geldiklerinde şaşkınlığımız aynı oldu, zamanın hızını göremeyen bizler 'ya sen ne zaman bu kadar büyüdün' dedik. Bu imkansız bir haksızlık duygusu yaratıyor insanda…"

Diye yazmıştı bir mektubunda Gülazer Akın. Mektubu okuyunca, bu hüzünlü yaşam öyküsünü ancak bir yazar veya şair böyle damıtılmış sözlerle betimleyebilir demiştim. Yazar, o soluk hücrelerde, boyalı kalemlerin bile yasaklandığı zindanda, kanını mürekkep yapmış, olmayan renkleri bulmuş, duyulmayan sesleri hissetmiş ve sonuçta güçlü bir romanla çıkmış karşımıza. *"Katlanmak zorunda kalan ülkemin kadınlarına"* notu ile başlayan "Tencerenin Dibi" adlı eser, okuyanı soluk soluğa bırakacak bir roman. Gülazer'in dilini, "Dilber'in sağ gözünü" ve "Öteki coğrafyanın kadınları"nı keşfetmek için bu roman okunmalı…

Romandan değil ama geçen yıl yazardan aldığım başka bir mektuptan bir alıntıyla bitiriyorum: *"Adil abi, İyiyiz genel anlamda. Kışın bitmesine az kaldı, öyle düşünüyoruz. Çatıdaki kar yağdığı gibi eriyorsa, kış geldiği gibi gidecek. Tutsaklığımıza da çok kalmadı. Babam ilk ceza aldığımda 'merak etme gözünü aç kapat otuz yıl geçer' demişti. Doğru söylemiş. Babalar hep doğru söyler. 17 yıl geçti. 13 yıl kaldı. Onun da geçmesine gerek yok. Biz çıkacağız bu yıl. Valla ille de çıkacağız diyoruz arkadaşlarla. Umutluyuz ama temkinliyiz de. Gelip Öykü'yle uçurtma uçuracağız. O bize uçurtma biriktirsin. En uçsuz bucaksız yerlere gidip koşacağız, öyle uçuracağız. Duvar, bina, kapı, beton istemiyoruz. Yakınlarımızda sadece mavi gökyüzü olsun. Yani sadece özgürlük olsun, başka şeye ihtiyacımız olmaz."*

Künye: Tencerenin Dibi, Gülazer Akın, Favori Yayınları, Ankara, Aralık 2013.

okayadil@hotmail.com www.gorulmustur.com www.adilokay.com

Karikatür: Mehmet boğatekin

KİTAP

"ZAHİT"

Yazarı: Hasan Özkılıç

Deniz Faruk ZEREN

"ZAHİT" BİZİ T'AN EYLEME

Önemli öykücülerimizden Hasan Özkılıç'ın "Zahit" adlı ilk romanı geçtiğimiz Kasım ayında okuru ile buluştu. Daha önce öykü kitaplarından ve aldığı ödüllerden tanıdığımız Özkılıç'ın bu ilk romanı, konusu, kurgusu, dili ve karakterleri ile değerlendirilmeye değer.

İki yüz Seksen dört sayfadan oluşan roman toplam kırk beş bölümden oluşmakta. Bu hacimde bu kadar ara başlık veya bölüm romanda pek rastlanılmayan bir tarzı işaret ediyor. Asıl olarak her biri neredeyse ayrı birer öykü kıvamında okunabilecek gibi yazılmış olan bu bölümler belli ki yazarın öyküyle olan ilişkisinin sonucu olarak ortaya çıkmış. Yazar elinde tuttuğu kamerayla sık sık flashback yaparak, birden çok konuyu romanında kurgulamaya, buluşturmaya ve giderek bir nihayete erdirmeye çalışmış. Yer yer başarılı, yer yer dağıtan ve toparlaması güç olan bir deneyim olmuş denebilir.

Kürt bölgesinde bir köy evinde şiddetli bir çatışmanın yansıdığı korku dolu bir "ev hali" ile başlayan roman, "düşük yoğunluklu savaş" yıllarından, Ölüm Orucu direnişlerinin metropol kentleri etkisi altına aldığı döneme uzanıyor. Köylerinin boşaltılması sonucu büyük kente göç etmek zorunda kalmış dört kardeşli bir ailenin hikayesi ile o yılların gerçekliği irdelenmeye çalışılmış romanda. Yazar, açıkça belirtmese de ailenin göç ettiği kentin İzmir olduğunu Boyoz'dan, Kemerli Han'dan, Basmane'nin pavyonlarına benzer pavyonlardan, Kunduracılar Sitesi'nden, Şenlikli Mahallesi'nden, Üzüm işletmeleri'nden anlıyoruz. İzmir'de yaşayan, İzmir'i bilen okur için bunu anlamak zor olmasa gerek. Ama yazar kendisinin de yaşadığı, bildiği İzmir'i mekânsal olarak romanına tamamen sokmamaya çalışmış. Elbette bilinçli bir tercih bu. Ama romanın mekânsal algısını güdük bırakmış bu tercih.

Zorunlu göçlerin yaşattığı savrulma ve dağılmanın acı izlerini okura göstermeye çalışan yazar başta da belirttiğimiz gibi öykü yazar gibi yürümüş romanında. Kahramanımız Zahit bir zaman dağa çıkmış, belli ki Kürt Devrimci Ulusal Hareketi'ne katılmış, yıllarca dağlarda savaşmış, ama her nasıl olduysa bu hareketten ayrılmış ve farklı sol devrimci bir hareketin dağ kadrosuna katılmış, Ölüm Oruçları ile dayanışma anlamına gelebilecek bir eylem için bir yıldır (romanın başka bir yerinde iki yıl olduğu yazılmış) içinde bulunduğu yeni örgütü tarafından ailesinin de yaşamakta olduğu kente gönderilmiş militan bir kadro. Ancak bir roman kahramanı için bunca yakıcı, kader tayin eden ve giderek romanın da kaderini tayin edecek bu dönemler yeterince romanda yok. Çıkarsamalarda bulunmak zorunda bırakılan okur bunca detayı kurgulamak ya da üzerinden atlamak zorunda. Bu atlamalar, sıçramalar öyküde olabilir ama romanda olunca geride büyük boşluklar bırakıyor. Zahit'te de olan bu. Zahit belli ki kafası karışık, daha baştan yeni katıldığı örgütü ile uyumsuzluk yaşayan bir tip. Neden? Neden bu değişiklik ihtiyacı ve neden bu mutsuzluk? Belli ki

devrimci hareketin saflarında zaman zaman şahıslarda görülen gizli iç pişmanlıktan muzdarip. Ama ilginç bir şekilde yoldaşları ya da örgütü bu durumun farkında değil ve onu önemli bir eylemci olarak görevlendiriyor, üstelik bununla da kalmıyor bir "eleştiri" bile değil hatta güvenlikle ilgili bir "öneri" yaptığı için paldır küldür neredeyse horlanıyor. Türkiye Devrimci Hareketi'nin çeşitli bölüklerinde böyle bir çiğ hareket tanıyan varsa beri gelsin! Çünkü bu tartışmalar daha o günden kahramanımız Zahit'e yoldaşları tarafından öldürülme korkusu yaşatacak ve nihayet romanın sonunda örgütü tarafından kurşunlanıp öldürülecek. Romanın 8. kısmında "Şimdiki zamanda bir Akşam: Zahit bizi t'an eyleme..." başlığında geçen tartışmalar bize yazarın bu yönü ile gerçeklikten uzaklaştığını gösteriyor. Bu tip militanların aslında kod isim kullandıklarını, birbirlerini gerçek isimleri ile tanıma şansları olmadığı detayını atlayarak (ki Zahit'i yoldaşları Zahit olarak bildikleri halde o Macit'in gerçek ismini hiçbir zaman öğrenememiş -bknz syf 170); yazar okura oldukça didaktik bir şekilde o bölümdeki bir devrimcinin, Macit'in ağzından kör göze parmak misali anlatıyor Zahit Bizi T'an Eyleme Şiirini ve Zahit'in anlamını. Buradan yola çıkarak Zeynel çıkarsama yapmaya kalkıyor ve aslında devrimcilerin sofu, sorgulamayan, örgütün her dediğini yapan Zahitler olması gerektiğin savunuyor. Devrimcilere bağnazlık öneriyor. Eylem hazırlıklarına yönelik "öneri" ve giderek eyleme, eleştiriye yaklaşımları ve Zahit'in öldürülmesi ile de bunun kişisel değil örgütsel bir tavır, "devrimcilerin içinde bulunduğu durum" olarak vaaz ediliyor olması gerçeklikten uzaklaşıldığının bütünlüklü halini veriyor bize. Oysa Sayın Özkılıç 68'lilerin, 78'lilerin meydanlarda sofuluğa, bağnazlığa, gericiliğe karşı kitlesel koro halinde yürüyerek Zahit Bizi T'an Eyleme şiirini\türküsünü söylediklerini ve hiç de "Zahitleşme" gibi bir anlayışlarının olmadığını en iyi bilenlerdendir. Devrimcilerin kişisel, örgütsel vesair düzeyde hiç bir dönemde "Zahitleşmek" anlayışları olmamıştır. Gerilikleri, devrimcileşemeyen yanları elbette sorgulamaya, eleştirmeye değer, ama romanın kahramanının bu anlayış yüzünden öldürüldüğünü düşünürsek vahim bir dezenformasyona düşüldüğü görülecektir. Bu Oya Baydarların bilinçlice yaptıkları bir iştir. Ancak Sayın Özkılıç'ın bu yanı ile devrimciler üzerinde edebiyatta estirilen bu demagojik çarpıtma rüzgarlarını aşmasını beklerdik. Ziyadesi ile "Gök ekin iken biçilenlere..." ithaf ettiği romanında o gerçeklikleri daha gerçekçi işlemesini beklerdik.

Romanın Zahit'in öldürülmesine temel dayanak yaptığı bu "meşhur" eylem ise oldukça muamma duruyor ve gerçeklikten uzaklaşmanın sınırlarını zorluyor. 25. Bölümde (Şimdiki zamanda bir gece: Zahit eylem arifesinde) bu eylem için "keşif" yaparken buluyoruz kahramanımız Zahit ve arkadaşlarını. Burada eylem yapılacak yerin polislerin olduğu, yabancı plakalı araçların girip çıktığı bir bina olduğunu anlıyoruz. (Söz konusu bölümde de ısrarla "Zahitleşme" anlayışına vurgu yapılıyor) Oysa 35. bölümde (Şimdiki zamanda bir akşamüzeri: Zahit siyasi yapıdan kopuyor) Zahit'in iç sesi "... Büyük eylem dedikleri, şehrin en kalabalık yerinde patlayacak bir araç dolusu bomba. Büyük patlama!..." diyor bu eylem için ve devamla, "...Karşı çıkmıştı, bir tek o, Zahit karşı çıkmıştı. Bu eylemin doğru bir eylem olmadığını sokakta işine gücüne giden onlarca masum insanın yaşamını yitireceğini, sakat kalacağını, geride onlarca anne babanın, eşlerin, çocukların acı çekeceğini, yüreklerin yanacağını söylemiş, bu biçim bir eyleme karşı çıkmıştı." deniliyor. Şimdi bu "büyük eylem" hangisi, 25. Bölümde "keşif" yapılan bina mı, yoksa şehrin en işlek caddesi mi? Yazar bu muammanın önüne ne yazık ki geçememiş. Üstelik romana tanıtımlarında "Ölüm Oruçlarını da anlatan" roman denildiği için şunu da belirtmekte fayda var; o yıllarda Ölüm Orucu yapan örgütler olmak üzere devrimci hareketin hiç bir bölüğünde\yapısında ne Ölüm Oruçları döneminde ne de tarihlerinin herhangi bir yerinde "şehrin en kalabalık yerinde bomba yüklü araç patlatma" şeklinde sivillere dönük "eylem" anlayışı yoktur. İyi niyetinden kuşku duymadığımız sayın Özkılıç objektif olarak roman vesilesi ile böyle bir algının, devrimcilerin sivilleri katlettiği algısının oluşmasına "katkı" sunuyor. Dezenformasyona böylelikle "ortak" oluyor. Şimdiye kadar yüzlerce genç devrimcinin hayatını kaybettiği, onlarcasının Wernice Korsakoff hastalığına mahkum edildiği, yılları bulan bir direnişten, toplumsal olaydan, devrimci çıkıştan, alt-üst oluştan bahsedeceksek gerçekliği detaylıca araştırıp, ayrıştırıp, incelikle, hassasiyetle süzmek zorundayız, yüzeysel yaklaşımlar hata. Aksi edebiyatımızın çeşitli burjuva propagandalara alet olmasını getirebilir. Romanı Zahit'in bu "eylem" biçimini reddetmesi yüzden öldürülmesi ile bağlayan sayın Özkılıç'ın dediği özetle "devrimci hareketlerde eleştiren, sorgulayan öldürülür" burjuva düsturudur. Bundan kaçınmak, daha önce çeşitli romanlarda, başka yazarların düştüğü eğriye düşmemek gerekiyordu. Meselenin diğer bir yanı da, Nahit Ölüm Orucunda ölüme giderken dahi biricik annesinin haberdar edilmemesi her açıdan tezat bir durum. O süreçlerde dışarıda neredeyse bir "anneler hareketi"nin geliştiği, anaların sokakları çeşitli eylemlerle mesken tuttukları hatırlanırsa, hem bu boyutu ile hem de annelik boyutu

ile teğet geçilmesi deyiş yerindeyse eksik ayaklardan birini oluşturmuş. "Şenlik Mahallesi"nin lirizmi içerisinde annenin oğlunu son defa görmesi bile ötelenmiş. İki devrimcinin annesi bu kadar apolitik çizilir mi?

Sayın Özkılıç romanın önemli bir bölümünde göç olgusunun yarattığı travmatik halleri dört kardeşten biri olan Süsen ve onun etrafında gelişen olaylarla anlatıyor. Bu bölümler kahramanımız Zahit'in, devrimcilerin, Ölüm Oruçlarının doğrudan yer aldığı bölümlere göre çok daha gerçekçi ve akıcı. O kadar ki diğer olguları gölgeliyor bu bölümler. Zeki Demirkubuz filmleri gibi göz önünde canlanan bu bölümlerde Basmane Barları'nda biten bir "evliliğin", yozlaşmanın, alkolün ve kaderciliğin "insani" hallerini okuyoruz. Aslında Ölüm Oruçlarına bulaşmadan göç olgusunu bu yönleri ile ele alsaymış çok daha başarılı ve bütünlüklü bir roman olacakmış gibi duruyor buradan bakınca Zahit. "Sürtük Bar"da ki hikayeler zaten yeterince toplumsal panorama sunuyor. Hatta en enteresanı onca hır gür içerisinde "Sürtük Bar"a dadanmış Şair ve onun şair arkadaşları. Toplumsal hareketlenmelerin o kadar uzağındalar ki bütün roman boyunca tek bir laf etmiyorlar bu hususta. Ölüm Oruçları tırmanırken bile böyle bu. Yiyor, içiyor, aşk peşinde koşturuyorlar. Yalnızca biraz meraklılar. Barda tanıştıkları kadınların hayatlarını merak ediyorlar. En çok da baş karakter Şair. Tipik bir küçük burjuva merakı ile sokuluyorlar bu pavyonlarda çalışmak zorunda bırakılmış kadınlara. Tüm yönleri ile özelde İzmir'in genelde memleketin şair kısmının geniş kısmını yansıtıyorlar. Baş karakter Şair farklı hayatlara girerken, tipik hüzünlü, acılı, kederli "şairane" yüzünü gösteriyor okura. Zindanlarda Kavafis okunuyorken en zor anlarda, bizim "Sürtük Bar" Şairi'nin haberi yok bundan. Bu durum romanın belkide fark etmeden yönelttiği bir eleştiri olarak çıkıyor karşımıza.

Son bir husus olarak belirtmekte fayda var; romanın ilk bir kaç bölümünden, köyün boşaltılması ve göçten sonraki bölümlerden sonra Kürtlük bitiyor. Bu köyleri boşaltılmış, zorla göç ettirilmiş insanlar, bu aile ki büyük ağabeyleri dağa çıkmış vesair Kürtlüklerinden, ulusal çelişkilerinden bi haber yaşıyorlar. Göçlerin Türkiye metropollerinde bir yanıyla nur topu gibi kendine has bir Kürt sorunu yarattığı ve beraberinde politikleşmiş bir kitle hareketi yarattığı da göz önüne alınırsa Şenlik Mahallesi'nin hoş lirik kardeşliği dışında işlenmesi gereken ve fakat dokunulmayan bir konu çıkıyor ortaya.

Tüm bu olumsuzluk ve eksikliklerine rağmen Zahit önemli bir emeğin ve deneyimin ürünü olarak okunmayı daha fazla tartışılmayı, daha fazla yapı bozuma uğratılmayı hak eden bir roman. Dileriz sayın Hasan Özkılıç kaleminin ve coğrafyamız üzerindeki olay ve olguların biriktirdikleri ile çok daha objektif ve gerçekçi romanlar yazar.

✶

HANENİN KAPILARI SENİN

Baki KOCAMAZ

görünüyorsun bir sanrı gibi
ürkek bakışlarınla
kapı aralıklarında, eşiklerde
eve dönülen otomobillerin arka koltuklarında
uzayan gölgelerde, akşamüzerlerinde
sabahları çiğ damlalarının tazeliğinde
kederlerde… ölümle bile dinmeyen acılarda
gelmiyorsun…

bir kapı kapı mıdır aralık durduğunda
senin hanene de kapılardan mı girilir
kapalı mıdır, aralık mı, açık mı
çocuklar usulca mı büyür içlerinde
telaşsız bir gökyüzünün altında
açlıkla imtihan edilirken
yüzyılımın padişah sofralarında

gelsen ya bir uzun yoldan
konaklasan hanemizde!..
19.08.2013

Sinema Notları

Anuş Pazarcıyan

Çocukluk zor zanaat…
What Maisie Knew

| What Maisie Knew
(ABD/ 2013)
Yönetmen: Scott McGehee, David Siegel
Oyuncular: Alexander Skarsgård, Julianne Moore, Steve Coogan, Joanna Vanderham, Onata Aprile vd.

Maisie (Onata Aprile) 6 yaşında anne ve babasının ayrılık kavgalarını hayretle, merakla, kaygıyla yaşayan bir kız çocuğu. Annesi Susanna (Julianne Moore) öncelikle „ kendini gerçekleştirmek" isteyen bir Rock şarkıcısı. Babası Beale (Steve Coogan) bir galerist. Onun için de kariyeri öncelikli. Her ikisi de çocuklarını seven ve fakat öncelikli sevgileri kendilerine olan normal-bencil kişilikler. Kimi zaman Maisie'ye karşı kendilerini suçlu hissediyorlar. Bunu Susanna somutunda aşırı sevgi açıklamalarıyla, ya da Beale somutunda lüks yaşam hediyeleriyle aşmaya, ayrılıkta Maisie'yi kendilerine kazanmaya çalışarak gösteriyorlar. Maisie'nin ihtiyacı olanın farkında değiller. Çünkü merkezde kendileri var. Maisie'yi bu kendilerine kazanma çabalarında da da çıkış noktaları yine çocuk değil, kendileri. Sevgi değil çıkış noktaları. Çocuk ayrılıkta eşten alınacak intikamın aracı bu oyunda. Ayrılıkta çocuğun velayetinin kimde olacağı sorusu gündeme geldiğinde, her ikisi de velayetin kendilerinde olmasını talep ediyor. Beale bu kavgada avantajlı, çünkü Maisie'yi seven ve Maisie'nin sevdiği çocuk bakıcısı Margo (Joanna Vanderham) alelacele evlendiği yeni sevgilisi. Susanna ise kendinden daha genç barmen sevgilisi Lincoln (Alexander Skarsgård) ile evlenerek bu avantajı ortadan kaldırmaya çalışıyor. Hem Beale, hem Susanna bu yeni ilişkilerini Maisie kendi çıkarları doğrultusunda kulllanmaya çalışıyorlar. Yine kendileri var merkezde. Maisie'ye kendine yeni anne/baba aramaktan başka yol kalmıyor. Buluyor da. Anne/babalık çünkü yalnızca biyolojik bir ilişkinin ifadesi değil. Ondan daha çok bir sosyal ilişkinin, çocuğa karşı sevgi ilişkisinin ifadesi.

Duygu dolu, iyi oynanmış- (Onata Aprile ismini ilerde de duyabiliriz), klasik anlatımlı ortanın biraz üzerinde bir Hollywood filmi. Film İngiliz yazar Henry James'in 1897 de yayınlanmış bir romanının bugünün ABD'sine taşınan bir uyarlaması.

Paulette

| Paulette
(Fransa 2013)
Yönetmen: Jérôme Enrico
Oyuncular: Bernadette Lafont, Carmen Maura, Dominique Lavanant vd.

Paulette (Bernadette Lafont) Paris'in varoşlarından birinde yalnız yaşayan, bağımsız yaşamı seven emekli aylığıyla zar zor geçinen 80 yaşının üzerinde bir kadındır. Epey zaman önce ölen eşi ile birlikte işlettiği bir pastane şimdi Uzak Asyalı bir göçmen ailenin restoranıdır. Şimdi emekli aylığına talim eden, emekli aylığı yetmeyen, bunun için pazar artıklarını toplama durumunda kalan öz-beyaz Fransız! Paulette için kabul edilemez bir durumdur bu. Paulette'in yoksulluğunun nedeni bellidir: Yabancılar. o kadar da çokturlar ki! Palulette'in kızı da bir „zenci" polis (!) ile evlidir. Kızının arada bir annesine bırakmak zorunda olduğu ilkokul çağındaki torunu da „zenci" dir! Oturduğu apartman Araplarla doludur! Eski sevgili Fransa'sı batmaktadır Paulette'in. Paulette'nin Fransa'sı yalnızca arada bir yanyana gelip, kâğıt oynadığı üç ka-

dın arkadaşı, bir de sürekli Paulette'e asılan karşı kapı komşusu ile yaşamaktadır. Bir gün polisten kaçarken „mallarını" yere atan Arap satıcıların esrar paketleri geçer Palulette'in eline. Ve kirasını ödeyemediği için evden çıkarılma tehilkesi ile karşı karşıya kalan Paulette için „ek gelir imkânı" çıkar ortaya. Paulette kısa sürede – hiç kimse 80 yaşında bir Fransız emekli kadının satıcı olabileceğinden şüphelenmediği için - başarılı bir satıcı haline gelir. Satış için bir yöntem de keşfeder. Eski mesleği ile birleştirilen bir satıcılık: Pasta içi uyuşturucu. Tabii bu böyle sürmez. Yine de mutlu bir son vardır: Esrarın legal olduğu bir ülkede „coffee shop"culuk!

Paulette Fransız sinemasının ciddi sorunları – burada beyaz Fransız ırkçılığı, yaşlılık yoksulluğu, bürokrasinin acımasızlığı vs- komedi formatı içinde sunan örneklerinden biri.

1958'de Truffaut'un yönetmenliğinde sinemaya giren Fransız sinemasının önemli oyuncularından biri olan Bernadette Lafont filmin gösterime girmesinden kısa süre sonra, 25 Temmuz 2013'de öldü.

Hayat dolu Paulette onun son filmi oldu.

Gazze'de Domuz olmak!
Le cochon de Gaza

| Le cochon de Gaza
(Fransa- Belçika- Almanya, 2011)
Yönetmen ve Senaryo: Sylvain Estibal
Oyuncular: Sasson Gabai (Cafer), Baya Belal (Fatima), Myriam Tekaïa (Yelena), Gassan Abbas (BerberSlim) vd.

Gazze Domuzu, barışsever bir Fransız gazetecisi ve yazarının Filistin sorununun kimi absürd yönlerini sorgulayan, iyi niyetli bir „ilk" filmi…

„Gazze Domuzu" ,Gazze'de balıkçılıkla geçimini sağlamaya çalışan Filistinli Cafer'in öyküsü. Öyle bir yer ki Gazze, dört tarafı çevrili daracık, dünyanın nüfus yoğunluğu açısından en kalabalık yöresi olan bir alan. Bir yanında deniz var, ama 3 milden ötesinde avlanmak yasak. Üç milin ötesinde İsrail donanması devriye geziyor! Orada balıkçılıkla geçinmek ancak büyük şans gerektiren bir şey. Cafer ise şanssız bir balıkçı. Çoğunlukla kendi ve eşinin karnını bile doyurmaya yetmeyecek bir iki küçük istavrit dışında çöp, ayakkabı eskisi vs. avlıyor!
Peşinde hep ertesi gün sözünü verdiği alacaklıları dolanıyor. Üstüne üstlük tam sınır üzerinde olan evinin üst katı da İsrail askerlerinin işgali altında.

Umutsuz günlerin birinde denizden zorlukla çektiği ağından bir domuz çıkıyor. Bu mekruh hayvanı teknesinin ambarına gizliyor. Köyünün İsrail işgali altındaki bölümünde Ukrayna göçmeni bir kadın yaşadığı Kibuz'da domuz beslemeye çalışmaktadır. Yahudiler için de mekruh olan domuzların İsrail toprağına basması olacak iş olmadığı için o domuzlarını tahta döşeme üzerinde beslemektedir. Ancak işi büyütmesi için erkek domuza, daha doğrusu domuz spermine ihtiyaç vardır. Yoksulluğun gözü kör olsun! Cafer büyük günah korkuları içinde domuz spermi ticaretine başlar. Fakat işin kokusu çıkar. Filistin'li Arap dostların mahalle baskısı sonucu, Cafer'in günahlarından arınması için tek yol vardır: Caferin damızlık domuzu Kibuz'a yapılacak bir bombalı saldırının aracı olearak kullanılacak, Cafer de canlı bomba olarak günahlarından arınacaktır. İstenen budur. Fakat saf, iyiniyetli bir barışsever için böyle bir son tabii kabul edilemez. Bir rüya ile bitirir Sylvain filmini.

Gazze Domuzu, iyi niyetini inanılırlık sınırlarını aşarak ispatlamaya çalışan bir film.

Bir ilk olarak eh işte, kabul edilebilir, fakat yönetmeninin daha azın birçok halde daha iyi olacağını kavraması gereken bir film.

Bale zor iş!
First Position

| First Position
((ABD 2011)
Yönetmen: Bess Kargman
Oyuncular: (Kendileri): Aran Bell, Gaya Bommer Yemini, Michaela Deprince, Jules Jarvis Fogarty, Miko Fogarty, Rebecca Houseknecht, Joan Sebastian Zamora, Michelle Bell, Ryan Bell vd.

"İlk Pozisyon" bir bale deyimi. Bütün balet ve balerinaların dansa başlamadan önceki ilk duruşları. Bess Kargman'ın mükemmel belgeselinde beş kıtadan 9 und 19 yaşları arasında altı gencin baleyi meslek edinmek isteyenler için en önemli seçmelerden biri olan bir sınava hazırlıklarını izliyoruz. Değişik yaş gruplarından binlerce gencin katıldığı ve çok az sayıda gence baleyi meslek edinecekleri yolu açan seçmeler için bir yıllık bir hazırlığı ve sınavı, yaşanan sevinçleri, hayal kırıklıklarını izliyoruz. Ve şunu görüyoruz: Baleyi meslek olarak seçmek isteyenler bu konuda bunun büyük fedakârlıklar ve yetenek yanında büyük bir emek gerektirdiğini; eğer bu bir tutku değilse iyi bir balet veya balerina olmanın mümkün olmadığını bilmelidir.

First Position çok iyi kurgulanmış, zevkle sıkılmadan seyredilen, seyir değeri büyük olan iyi bir belgesel.

Bay Morgan'ın son aşkı…

| Mr Morgans last love
(Belçika /Fransa/Almanya/ ABD, 2013)
Yönetmen ve senaryo: Sandra Nettelbeck
Oyuncular: Michael Caine, Clémence Poésy, Gillian Anderson, Justin Kirk vd.

Paris'te ömrünün son demlerini yaşayan bir Amerikalı: Matthew Morgan (Michael Caine). Çok sevdiği eşi ölmüş. Hayatından bıkmış, ölü eşini, ölümü özleyen, bekleyen bir yalnız, yabancı ihtiyar. Hayat bir türlü sonlanması beklenen bir alışkanlıklar yığını. Uykusuz uykudan kalkış. Kahvaltı. Sen kıyısında ölmüş eşle elele gezinti. Bir parkta yanyana oturma ve eşinin ona Fransızca öğretme çabaları. Böyle sürüp giden bir -bekleme istasyonu- hayat.

Sonra bir otobüste, o ihtiyara yapılan büyük bir özensizliğe karşı çıkan, hayat dolu bir Fransız genç kadın, Pauline ile ilk tanışma. Pauline'nin ona evine kadar eşlik etmesi.

Sonra aynı otobüste yeniden karşılaşma. Bu kez gerçekten tanışma. Pauline bir dans stüdyosu sahibi dans öğretmenidir. Anne- babasını çocuk yaşta iken bir trafik kazasında kaybetmiş yalnız yaşayan bir genç kadındır. Mathew ise sevdiği eşini kaybetmiş, yetişkin çocukları ile ilişkisi ise merhabadan öteye gitmeyen bir ihtiyar yalnızdır. Mathew ona aslında hayatla bağının kalmadığını, aslında şu anda merak ettiği tek gizin, Pauline olduğunu, onu da çözdüğünde gideceğini anlatır. İkisi birbirlerini tanımaya çalışırlar. Pauline Mathew'de yitirdiğini bulmaya çalışmaktadır. Mathew ise Pauline üzerinden hayatın sürdüğünü görmekte, yaşamaktadır. Onda eşi ile birlikte yitirdiği aşkı aramaktadır. Ama bu adeta dedelik aşkı olan „son aşk" ın umutsuz olduğunun da bilincindedir.

Başarısız bir intihar girişiminden sonra, oğlu ve kızı gelirler. Pauline onlarla tanışır. Hiç hoş karşılamazlar bu acayip, ne olduğunu anlamadıkları ilişkiyi. Pauline ise aileyi yeniden birleştirme, barışma peşindedir.

Sonunda Paluine, Mathew'in eşi ile ayrı yaşayan oğlu ile sevgili olur.Mathew huzur içinde „son gizi" de çözdüğünü belirten bir not bırakarak çekilir aradan, sevgili eşiyle buluşur.Bay Morgan'ın son aşkı, iki büyük oyuncu filmi: Artık fazla zamanı kalmayan Michael Caine için oyunculuğunu bir kez daha „döktürdüğü" bir film; Çocuk yaşta Harry Potter filmlerinde Fleur Delacour olarak sinemaya giren Clémence Poésy için ise yavaş yavaş ustalaşma filmi.

Geçmişin Sırları
The Company you keep

| The Company you keep
(ABD, 2012
Yönetmen: Robert Redford
Oyuncular: Robert Redford, Shia LaBeouf, Julie Christie, Susan Sarandon, Nick Nolte, Chris Cooper, Terrence Howard, Stanley Tucci, Jackie Evancho vd.

30 yılı aşkın süredir başka bir kimlikle yaşayan ve Weatherman üyesi olarak aranan Sharon Solarz Heatherton (Susan Sarandon) New York'ta kendini ihbar ederek polise yakalatıyor. Artık çocuğu anlayacak yaşa gelmiştir. Sharon Solarz yanında bir polis memurunun öldüğü bir banka soygunu nedeniyle aranan iki kişi daha vardır: Nick Sloan (Robert Redford) ve Amilie „Mimi" Lurie (Julie Christie). Sharon Solarz ifade vermeyi ret etmekte, susma hakkını kullanmaktadır. Ancak onun teslim olması aranan diğer iki kişinin de daha yoğun aranmasını beraberinde getirmektedir. Nick Sloan, 30 yıl içinde kendine yeni bir hayat kurmuş, Jim Grant kimlikli ünlü bir avukattır. 11 yaşında bir kızı vardır. Araştırmacı genç gazeteci Ben Shepard (Shia LaBeouf) Sharon Solarz'ın savunmasını üzerlenen avukatı tavsiye eden kişi olan Jim Grant'ın gerçek kimliğinin Nick Sloan olduğunu açığa çıkartır. Nick Sloan'a karşı bir cadı avı başlar. Nick Sloan suçsuzluğunu ispat etmek için aranan üçüncü kişi olan Mimi'yi bulmak ve onu teslim olmaya, gerçeği anlatmaya ikna etmek zorundadır.

"Geçmişin Sırları" Robert Redford'un ABD devrimci tarihinde yeri olan Weatherman isimli örgütün öyküsünden yola çıkarak gerçekleştirdiği bir polisiye. Anlatılan öyküde gerçek olan yan, 1960'lı yılların sonlarında öğrenci hareketi içinden çıkan ve kendini "devrimci komünist erkek ve kadınların örgütü" olarak tanımlayan Weatherman adlı, devlet tarafından "terorist örgüt" olarak tanımlanan örgütün kimi aranan yöneticilerinin uzun yıllar sahte kimliklerle yakalanmadan yaşadıkları gerçeğidir. Bunlardan bir bölümü zaman aşımı ertesinde kendi kimlikleri ile ortaya çıkıp, serbest kalıp legal siyasete girmişlerdir. Obama'nın danışmanları içinde eski Weatherman üyelerinin de varlığı Cumhuriyetçiler tarafından skandal olarak gündeme getirilmiştir. Gerçek olmayan yan ise, örgüte bir banka soygunu sırasında bir cinayetin mal edilmesidir. Bu Hollywood draması açısından, filme dinamizm katma açısından yapılan, gerçek tarihle ilgisi olmayan bir kurgudur. Eylemlerde insanlara zarar verilmemesi örgütün eylemlerinde dikkat ettiği ilkelerden biri olmuştur.

"Geçmişin Sırları" zaten bir belgesel olma iddiasında da değildir. Aslında bir polisiye formatında tartıştığı militan, gerektiğinde evet, ölümleri de göze alan devrimci eylemin, ABD gibi bir ülkede hangi şartlarda meşru olup olmayacağı; "sol" un "çocukluk" "gençlik" günahlarının ne ölçüde kabul edilebilir olduğu; en çok da kendisi için ölümü de göze alan devrimci eylemcilerin çocukları konusunda sorumluluklarının ne olduğu gibi sorular. En sonunda verilen cevap ise açık: Önemli olan ailedir. Robert Redford tartışıyor, tartıştırıyor ama sonunda vardığı yer böyle bir "olgunluk bilgeliği". Ama fazla da haksızlık etmemek gerek: Sonuç olarak eskiyi hepten karalamıyor. Eskinin dayanışmacı ruhuna özlem bir duyuyor hatta. Çağrısı sonuçta militan devrimci solculuğun bir gençlik günahı olarak kabullenilmesi, lanetlenilmemesi yönünde bir çağrı. Hollywood'dan ve ana akım sinemasından bunun ötesinde bir "devrimcilik" beklenmesi de herhalde biraz fazla olur!

Sevgilim Portekiz!
"Portugal mon amour"

| "Portugal mon amour"
(Fransa, 2013)
Yönetmen: Ruben Alves
Oyuncular: Rita Blanco; Joaquim de Almeida; Roland Giraud vd.

"Portugal Mon amour "bu yıl Fransa'da çok sevilen komedilerden biri. Seyirci ödülü olan Cesar'a aday.

Anlatılan öykü Paris'te daha çok orta ve üst sınıf insanlarının yaşadığı 16. Mahalle'de, krallık döneminden kalma bir apartmanda 30 yılı aşkın süredir kapıcılık yapan Portekizli Ribeiro ailesinin öyküsü. Baba Jose Ribeiro 30 yıldır çalıştığı, şimdi usta olduğu inşaat firmasının en sevilen ve güvenilen işçisidir. Evde de bütün apartmanın bütün tamirat işlerini, bu arada dostların ufak tefek tamirat işlerini yapan, mahallenin sevgili Jose'sidir. Anne Maria Ribeiro apartmanın her işe koşan temel di-

reği, apartman sakinlerinin temizlikçisi, ütücüsü, gazete taşıyıcısı, çiçek bakıcısı, çocuk bakıcısı vs. dir. Pariste doğan biri kız, biri oğlan iki genç evlatları vardır. Portekiz'deki aile ile bütün bağları - Jose'nin ağabeyi ile yaşanan bir kavga ertesi - kopmuştur. Maria'nun kız kardeşi de Paris'tedir. O da kapıcı olarak çalışmaktadır. Fakat bütün hayali bir balık lokantası açmaktır. Bu projede temel dayanağı usta bir aşçı olan Maria'dır.

Kısaca Jose ve Maria başkaları için çalışan, bundan da şikayetlenmeyen, hayatlarından memnun iki Portekiz kökenli Parisli işçidir. Günün birinde Jose'nin ağabeyinin öldüğü ve Duro Vadisindeki bir çiftlik evinin ve büyük bir arazinin miras olarak Jose'ye kaldığı haberi gelir. Bir şart vardır: Verili kısa bir süre içinde bu mallar devralınmalı ve çiftlikte yapılan şarap üretimi sürdürülmelidir. Bu şart yerine getirilmezse mülk belediyeye geçecektir. Jose ve Maria sevinçle karşılarlar haberi, nihayet ülkelerine hem de zengin insanlar olarak geri dönebileceklerdir. Ancak tabii kendilerine güvenen insanlar, onlardan beklentileri olan insanlar vardır. Haberi yavaş yavaş alıştırarak verme kararı alırlar.

Fakat daha onlar haber vermeden, tesadüfen mektubu gören kızkardeş üzerinden haber yıldırım hızıyla yayılır. Sonrasında Riberioların geri dönüşünü engellemek için küçük oyunlar, komplolar, beyaz yalanlar, yaltaklanmalar vs. başlar.

Portugal mon amour, klişeleri akıllı ve keyifli bir şekilde sorgulayan ve dünyanın çalışan insanların sırtında yükseldiğini hiç büyük laflar etme ihtiyacı duymadan gösteren, seyri zevk veren küçük bir film.

2013 Berlinale'sinden bu dönemde gösterime girenler:

Gloria

| Gloria
(Şili / İspanya, 2012)
Yönetmen: Sebastián Lelio
Oyuncular: Paulina García, Sergio Hernández, Diego Fontecilla, Fabiola Zamora vd.

50'li yaşlarının sonlarında, boşanmış, yetişkin bir oğlu ve kızı olan, yalnız yaşayan, çalışan Şili'li bir kadın Gloria. Boş akşamlarında Single partilerinde kendine eşlik edecek insan arıyor, kısa süreli –sonu hayal kırıklığı ile bitten - ilişkiler yaşıyor. Kendisi gibi boşanmış, iki kızı olan ve Single partilerinde uygun birilerini arayan asker emeklisi, iş adamı Rodolfo ile tanıştığında bu arama artık sonlanacak gibi görünüyor. Fakat yalnızca görünüyor. Rodolfo, Gloria'nın tersine geçmişi bir kenara koyup bütünüyle yeni bir hayata başlayacak cesarete sahip değildir.

Gloria bir kadının özel hayatı üzerine kurulu bir film. O kadının özelinde fakat 40 yıllık Şili tarihi değişik kişisel karşılaşmalarda ve konuşmalarda hep kendini gösteriyor.

Gloria çizdiği, ne istediğini bilen güçlü kadın portresiyle festivalin gerçek kadın filmlerinden biriydi. Paulina Garcia inandırıcı oyunuyla Gloria'yı herkese sevdirdi.

Festival ortalamasının biraz üzerindeki filmlerden biri idi Gloria.

Geceyarısından önce
Before Midnight

| Before Midnight
(ABD / Yunanistan, 2013)
Yönetmen: Richard Linklater
Oyuncular: Ethan Hawke, Julie Delpy, Xenia Kalogeropoulou, Ariane Labed, Athina Rachel Tsangari vd.

Bundan 18 yıl önce "Gün doğmadan" Viyana'da başlayan, sonra 9 yıl önce Paris'te "Gün batımından önce" yeniden alevlenen Jesse ve Celine'in aşk öyküsü, şimdi yine dokuz yıl ertesinde bu kez "Gece yarasından önce" Yunanistan/ Güney Peleponez'de sürüyor.

Jesse (Ethan Hawke) ve Celine (Julie Delpy) 18 yıl önceki ilk buluşmalarından itibaren en severek yaptıkları şeyi yapıyorlar yine. Kısa sevişmeler arası dışında konuşuyorlar. "Gece yarısından önce" - kısa bir sevişme denemesi dışında - toplam beş uzun konuşma sahnesinden oluşuyor.

Filmin girişinde Celine için ayrıldığı ABD'deki eşinden olan şimdi 13 yaşındaki oğlunu Kalamata hava alanından ABD yolculuğu için geçiren Jesse'nin, oğlu ile sohbeti var. Daha doğrusu sohbet denemesi var. Çünkü oğlan neredeyse yalnızca evet hayırla katılıyor sohbete. Jesse' oğluyla monolog yürütüyor! Ve burada oğlunun kendine ne kadar yabancı olduğunu görüyoruz.

Sonra Jesse Celine ve onların ortak ikizlerinin kaldıkları sahildeki yaz evine araba seyahati var. Bu arada tabii onların "Gün batımından Önce"ki buluşmaları ertesi birlikte yaşamaya karar verdiklerini ve birlikte olduklarını öğreniyoruz. İkizler arkada uyuyor, Jesse ve Celine yol boyu konuşuyorlar. Espri, karşılıklı küçük sevecen iğnelemeler ve sevgi dolu konuşmalar bir ara ciddileşiyor. Celine çok iyi bir iş teklifi almıştır. Ve aslında bu teklife evet demeyi düşünmektedir. Jesse ise daha çok oğlu ile daha fazla bir arada olabilmek için ABD 'ne taşınmak yanlısıdır. Bunu açıkça söylemese de söylediklerinden Celine'in satır arası okuma yöntemiyle çıkardığı sonuç budur. Ve o bunun düşünülmesini bile kendine karşı bir edim olarak kavramaktadır. Ciddileşen, sevginin sorgulanmaya başladığı konuşma çocukların uyanması ile kesilir.

Sonra evin ve davetin sahibi yazar ve Yunanistan'lı bir yazarla Jesse arasında evin terasında, Celine ile kadınlar arasında mutfakta yemek yaparken geçen ara konuşma sahneleri var. Erkekler sanatları, yeni projeleri üzerine laflarken, kadınlar yemek üzerine laflıyorlar.

Sonra yemekte bütün yetişkinlerin erkek kadın arasındaki farklar ve sevginin geleceği üzerine yürüttüğü keyifli ve derin bir tartışma var.

Sonra Jesse ve Celine'in bir antik kente yürüyüşü var. Burası 20 dakikaya yakın bir diyalog. Keyifli mi,keyifli. "Gün batımından önce"deki kapatılmış, park haline getirilmiş Metro yolundaki yürüyüş gibi, kamera yürüyenleri cepheden görerek geriye doğru onlarla birlikte hareket halinde.

Sonra çocuklara bakan ev sahiplerinin ayarladığı otel. 8 yıl sonra ilk kez baş başa kalacaklar. Çocuksuz! Yalnız iki sevgili! Romantik başlayan gece, tem sevişmeye başlayacakken Londra'dan gelen telefonlar kesiliyor. Arayan Jesse'nin New York yolunda Londra'da aktarma yapan oğludur. Yalnızca ben iyiyim diye haber vermek için aramıştır. Ama sonrası ilişki için felakettir. Celine telefonu Jesse'ye de vermediği için kavga başlar. Ve sen beni sevmiyorsun zatenle, kapıları çarpıp çıkmakla, geri dönmekle, sonra yine çıkmakla biter.

Sonra deniz kıyısında bir kahve masasında yalnız başına Celine. Yanınıza oturabilir miyim diyen gelecekten, 80 yaşındaki Celine'den 43 yaşındaki Celine'e mektup getiren Jesse. 80 yaşındaki Celine, 43 yaşındaki Celin'e Güney Peleponez'de geçirdiği unutulmaz geceyi anlatmaktadır. Gerçekten unutulmaz bir gece mi olacaktır.

9 yıl sonra 4. bölümde anlarız herhalde!

Linklater'in Jesse ve Celine'si sinema tarihinin en uzun ömürlü ve sevimli çifti olmaya aday.

Hoş bir film "Before Midnight". "Before Sunrise" ve "Before Sunset" gibi.

Acı Reçete

Side Effects

| Side Effects
(ABD, 2013)
Yönetmen: Steven Soderbergh
Oyuncular: Jude Law, Rooney Mara, Catherine Zeta-Jones, Channing Tatum vd.

Oyun içinde oyun içinde oyun...

Bir - neredeyse mükemmel - cinayet öyküsü.

Bir psikıyatrist ve hastası öyküsü...

İşini, eşini, çocuğunu bir komplo sonucu kaybeden bir psikiyatristin her şeyi yeniden kazanma öyküsü.

Ve sonunda adalet yerini bulur Hollywood öyküsü.

Soderbergh işini bilen bir sinemacı. İyi oyuncularla, gerilimi ve temposu iyi ayarlanmış bir psikolojik /polisiye film yapmış. Hollywood'da onlarcası, yüzlercesi olan tipte, ana akım sinemasının bir örneği.

İlaç sanayii tekelllerinin sahte cennet vaatleri ile nasıl milyonlar kazandığını, bunun için insanların sağlığını nasıl tehlikeye attığı konusunu da geçerken işleyen bir polisiye.

Berlinale'de ne işi var? Gus van Sant'ın Promise Land'ı ile birlikte Berlinale'ye şatafat katar diye düşünülmüş olması gerekir. Başka bir anlamı yok bence .

Camille Claudel 1915

|Camille Claudel 1915
(Fransa 2012)
Yönetmen: Bruno Dumont
Oyuncular: Juliette Binoche, Jean-Luc Vincent vd.

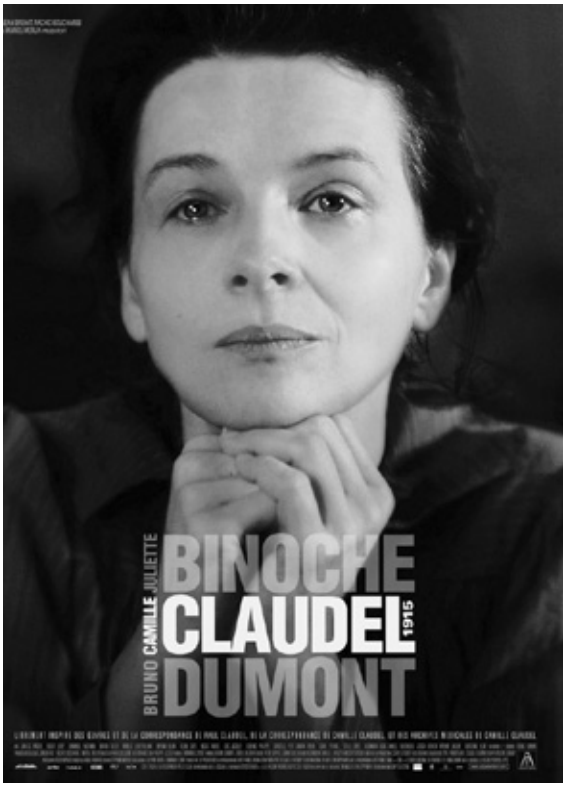

Fransız heykel sanatçısı Camille Claudel'in hayatında 1915 yılı. Bu yılı Camille Claudel onu sanatçı olarak kıskananların ve tutucu ailesinin sayesinde Güney Fransa'da kiliseye ait bir psikiyatri kliniğinde geçiriyor. Gerçekleri anlatması erkek egemen toplumu rahatsız ediyor. Rodin'in metresi kendisine yapılan haksızlıkları dile getirdiğinde toplum en kolay yolu seçiyor. Onu hasta ilan edip psikiyatri kliniğine tıkıyor... Ömrünün son 29 yılını bu büyük kadın sanatçı aslında bir hapishaneden farksız psikiyatri kliniklerinde geçiriyor.

Juliette Binoche tuzağa düşmüş, çaresiz Camille'i çok iyi oynuyor. Bir kez daha onun oyunculuğuna hayran oldum.

Kamera gayet dingin. Sakin, objektif bir tanık gibi gibi izliyor olayları...

Berlinale ortalamasının üzerinde bir film.

(devamını www.guneydergisi.com internet sayfasından okuyabilirsiniz)

Meray ÜLGEN

MEVSİM DUASI

Rüzgar AZAD

Buzul akşamların melodileri dolanıyor kulaklarımda
Mevsim dağ meltemlerini gezindiriyor
Ay ışığıyla yüklenmiş sözcüklerde
odamda yalnızlığın hayalet sarkaçları
şiirsel bir ivme kazandırıyordu yokluğuna
Sessizlik küfr olup yağıyordu
Aşkımın tanrısallığı yeni bir günaha gönül açıyor
Yelkenlerini
Vahşi atların yeleleriyle sınırlandırmış
Dibine kadar
Anadolulu ırmaklar akıyor
Aramızdaki duygusal uygarlıkta
Tarihinin külliyat oluşturduğu kalbimde
Kurşun yeri açıyor
Törelerimin Feodal acıları
Kapıyı gözlüyor gözlerim
Amansız mengeneleri sıkıştırıp çarptığın günden beri
Sen çarpıyorsun şiirimin ortasına
tıklım tıklım gece nöbetleri başlıyor Hüznümün vardiyasında
İtalyanca bir şarkıyı çığırmak geliyor içimden
Doğu şivesiyle
bir parça Bob Marley görkemi
Sümer güneşli tapınaklarda
Teorik olarak reankarnasyonu ispatlıyorum
Sen her seferinde farklı vücutla
Gasp ederken beynimin en kutsal emanetini
Uzun bir geceye iliştirilmiş
melodiler düşüyor ellerimin körfezine
SAR-kaç trapez tik -tak lar dolduruyor bavuluma
Zaman geriliyor.her akşam yeni Felsefeler üretiyor yaşam
Hangi paralel evrenlere kaçışıyoz ki
şizoid bilimselliğin korkulu teolojisinde
Argo ihtiyaç oluyor

Doğal olan küfr etmek oluyor
Sabahın akşam olduğunu yaşamak
kültleşmiş ihanetlerin hasta dostluklarından
Zerdüşti yalnızlıklara
Ödüller veriyorum engereğin zehiriyle
Şiir bitiyor
Ve İNTİHAR
Ana bilim dalı oluyor
Ayrılığın Kampüsünde
[polyanna'ya yaşam derslerinden]

YENİ EKİMLER GELECEK

1917 Ekim Devrimi ve Halk

GÜNEY
ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ